

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÂŞIK KEMTER YUSUF'UN HAYATI SANATI VE ŞİİRLERİ

MAHİR CANKAYA

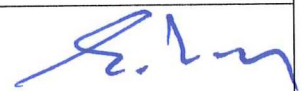
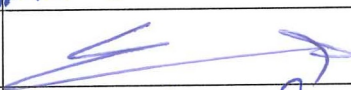
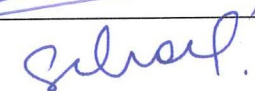
TEZ DANIŞMANI

YRD. DOÇ. DR. SELMA SOL

EDİRNE 2016

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mahir CANKAYA tarafından hazırlanan ÂŞIK KEMTER YUSUF'UN HAYATI SANATI VE ŞİİRLERİ Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 15.-16. maddeleri uyarınca 16. 03. 2016 Çarşamba günü saat 11.00'de yapılmış olup, yüksek lisans tezinin * Kabul edilmesine **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç.Dr Rıdvan CANIM	<u>Kabul edilmesine</u>	
Yrd.Doç.Dr. Erhan AKTAŞ	<u>Kabul edilmesine</u>	
Yrd.Doç.Dr. Selma SOL (Danışman)	<u>Kabul edilmesine</u>	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10105464
Yazar Adı / Soyadı	MAHİR CANKAYA
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 38752250350
Telefon	5352631518
E-Posta	mahircankaya@windowlive.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	ÂŞIK KEMTER YUSUF'UN HAYATI SANATI VE ŞİİRLERİ
Tezin Tercümesi	The Life, Art and Poems of Âşık Kemter Yusuf
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2016
Sayfa	313
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. SELMA SOL 25714135558
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Halk şiirleri=folk poetry/Âşık tarzı şiir geleneği=Poetry tradition of minstrel/Âşık Kemter Yusuf=Âşık Kemter Yusuf
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 27.03.2019 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

27.03.2016

İmza:.....

Tezin Adı: Âşık Kemter Yusuf'un Hayatı Sanatı ve Şiirleri

Hazırlayan: Mahir CANKAYA

ÖZET

Âşık Kemter Yusuf, âşıklık geleneğinin günümüz şartlarının yönlendirdiği örtülü çırak ilişkisiyle yetişmiştir. Doğaçlama şiir söyleme ve rüya görerek âşık olma özelliğine sahiptir. Gözleri görmeyen ve okuma yazma bilmeyen bir âşıktır. Tezimizin hazırlanma aşamasında vefat etmiştir.

Âşık Kemter Yusuf'un Hayatı Sanatı ve Şiirleri adlı çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Ayrıca içindekiler, ön söz ve giriş kısımlarında mevcuttur. İlk bölümde aşığın hayatı, âşıklığı ve âşıklık geleneğindeki konumuna değinilmiştir. İkinci bölümde Âlevi inancı ile ilişkisinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde âşığın edebi şahsiyeti üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde âşığın şiirlerinin muhtevası incelenmiştir. Buna ilave olarak şiirlerdeki kavram ve terimlere yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise âşığa ait 155 şiire yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Âşık Kemter Yusuf, halk şiirleri, Âşık tarzı şiir geleneği.

Name of Thesis: The Life, Art and Poems of Âşık Kemter Yusuf

Prepared by: Mahir CANKAYA

ABSTRACT

Âşık Kemter Yusuf grew up with the effect of covert apprentice relationship which directed by the conditions of today's minstrelsy tradition. He has some personal characteristics such as ad-lib poem reading and become a minstrel by dreaming. He is a blind and illiterate minstrel. He passed away during the preparation time of my thesis.

The Life, Art and Poems of Âşık Kemter Yusuf titled study consists of five chapters. In addition to that, there are also other parts such as contents, preface, and introduction. The first chapter touches on his life, his minstrelsy and his status inside the minstrelsy tradition. The second chapter explains his relationship with the Alawite belief. The third chapter focuses on his literate personality. The fourth chapter examines the contents of his poems. Additionally, this chapter also talks about the concepts and terms which are part of his poems. The fifth(last) chapter provides his personal 155 poems.

Key Words: Âşık Kemter Yusuf, folk poetry, poetry tradition of minstrel.

ÖN SÖZ

XX. yüzyılda eski önemini kaybeden âşıklık geleneği, günümüzde çağın şartları doğrultusunda değişim ve dönüşüm ile birlikte varlığını devam ettirmektedir. Kültür varlığımızın önemli bir bölümünü oluşturan âşıklık geleneği geçmişe göre biraz zayıflamış olsa da günümüzde canlı bir şekilde yaşatılmaktadır. Bu sebeple âşıklarımızın, özellikle yaşayan âşıkların, bir an önce iletişim teknolojisinin vermiş olduğu imkânlar doğrultusunda akademik düzlemde değerlendirilmesi ve antoloji çalışmalarınadahl edilmesi gerekmektedir.

Âşık Kemter Yusuf, yaşadığı yıllar içerisinde Türkiyenin altmış dört vilayetini dolaşmış, çeşitli âşık meclislerinde yer almış ve Âşık Reyhani gibi âşıklık geleneğininönemli temsilcileriyle karşılaşmalara katılmıştır. Dolayısıyla âşıklık geleneğinin karakteristik özelliklerini barındırdığını düşündüğümüz Âşık Kemter Yusuf'un gerek hakkında akademik bir çalışma yapılmamış olması gerekse XX. yüzyıl Türk halk şiiri antoloji çalışmalarında isminin henüz yer almaması üzerine hayatı, sanatı ve şiirlerini incelemeyi amaçlayan tez çalışması için gerekli hazırlıkları başlattık. Ancak Âşık Kemter Yusuf'un çalışmanın tamamlanma aşamasında vefat etmesi bizi derinden üzmüşse de bu durum çalışmanın gidişatını etkilememiştir.

Âşık Kemter Yusuf'un Hayatı Sanatı ve Şiirleri adını verdiğimiz çalışmamız içindekiler, ön söz, giriş dışında beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Âşık Kemter Yusuf'un hayatına, âşıklığına, âşıklık geleneği içindeki yerine ve âşıklığa adım atmasını sağlayan etkenlere yer verilmiştir. İkinci bölümde âşığın Âlevî inancı ile çok yakın münasebette olması hasebiyle Âlevî inancının âşığın hayatı, sanatı ve şiirlerine olan etkisine değinilmiştir. Üçüncü bölümde Âşık Kemter Yusuf'un edebi şahsiyeti üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde âşığın şiirlerinin muhtevası incelenmiş olup şiirlerinde geçen dini-tasavvufi kavram ve terimlere yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise âşığın 155 şiir metnine yer verilmiş; sonuç kısmında çalışmanın varmış olduğu neticeler açıklanmış; son olarak bu bölüm altında kaynakça ve eklere yer verilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÂŞIK KEMTER YUSUF'UN HAYATI VE ÂŞIKLIĞI	3
1.1. Hayatı	3
1.1.1. Öğrenim Durumu	3
1.1.2. Tenkil Süreci	4
1.1.3. Âşığın Gözlerini Kaybetmesi	5
1.1.4. Erzincan'a Dönüş ve İlk Evlilik	5
1.1.5. İkinci Evliliği.....	6
1.1.6. 1992 Yılında Adana'ya Göç	7
1.1.7. 1993 Yılında İstanbul'a Göç	8
1.1.8. Ve Âşık Memleketinde.....	8
1.2. Âşığın Sesi	8
1.3. Âşık Kemter Yusuf'un Kişiliği.....	9
1.4. Kendisiyle Yapılmış Röportajlar ile Hakkında Yapılmış Çalışmalar.....	11
1.5.Âşıklık Geleneği İçinde Âşık Kemter Yusuf.....	11
1.5.1.İlk Etki Kaynakları Ve Gelenekle Tanışması	12
1.5.2. Rüya Motifi ve Mahlas Alışı	15
1.5.3.Usta- Çırak	21
1.5.4. O bir Gezgin Âşık.....	23
1.5.4.1. 5 Eylül 1965 Âşık Nesimi Gecesi.....	25
1.5.4.2. 25 Haziran 1966 Âşık Hatai Gecesi.....	26
1.5.4.3. Âşık Reyhani ile Karşılaşma Yapması	27
1.6. Âşık Kemter Yusuf'un Diğer Âşıklarla Etkileşimi	29
1.7.Âşık Kimdir ?	30
1.8.Kemter Mahlasına Dair	32

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÂLEVÎLİK İNANIŞININ ÂŞIK KEMTER YUSUF’UN HAYATINA VE ŞİİRLERİNE OLAN ETKİSİ.....	34
2.1. Âlevîlik İnanişi ve Âşık Kemter Yusuf.....	34
2.2. Âşığın Âlevî Toplumundaki Yeri ve Âlevîlikte “Dede” ve “Zakir” Kavramı	35
2.3. Âşık Kemter Yusuf’un Ocağı “Şeyh Ahmed Dede Ocağı”	39
2.4.Âlevîlikte Cem ve Âşık Kemter Yusuf	39
2.5.Âlevîlikte Zakir ve Âşık Kemter Yusuf.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÂŞIK KEMTER YUSUF’UN EDEBİ ŞAHSİYETİ	44
3.1.Âşık Kemter Yusuf’un Şiirlerinin Şekil Özellikleri.....	44
3.1.1 Nazım Biçimi	44
3.1.2 Uyak, Redif , Ayak ve Kafiye Örgüsü	47
3.1.3 Ölçü - Durak	56
3.2. Şiirlerinin Dil Özellikleri	57
3.3. Erzincan Ağız Özelliklerine İlişkin Kullanımlar	58
3.4. Âşık Kemter Yusuf’un Şiirlerinde Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinden İzler	59
3.5.Deyimler	63
3.6.Şiirlerde Söz Sanatları	65
3.6.1. Teşbih	65
3.6.2. Hüsn-i Ta’lil	65
3.6.3. İstiare	65
3.6.4. Teşhis.....	66
3.6.5. Tezat	66
3.6.6. Mübalağa	66
3.6.7. İstifham.....	66
3.6.8. Telmih	66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ŞİİRLERİNİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ 67

4.1. Şiirlerinde Geçen Dinî Şahsiyetler - Tasavvuf Uluları 67

4.1.1. Adem Safiyullah.....	67
4.1.2. Hz. Muhammed.....	67
4.1.3. Hz. Hatice.....	68
4.1.4. On iki İmam.....	68
4.1.5 İmam Ali.....	69
4.1.6 İmam Hüseyin	70
4.1.7. Hz. İdrîs	71
4.1.8. Hz. Nûh	71
4.1.9. Hz. İbrâhim.....	71
4.1.10. Hz. İsmâil	72
4.1.11. Hz. Mûsâ	72
4.1.12. Hz. Îsâ.....	72
4.1.13. Hz. Ya'kûb	72
4.1.14. Ebû Eyyûb el Ensârî	73
4.1.15. Hz. Yûnus	73
4.1.16. Hz. Dâvûd.....	73
4.1.17. Hz. Süleyman	74
4.1.18. Hz. Yûsuf.....	74
4.1.19. İskender	74
4.1.20. Hz. Zekerîyyâ ve Hz. Yahyâ	75
4.1.21. Hz. Zeyneb bint Ali ve Ümmü Külsûm bint Ali	75
4.1.22. Selmân-ı Fârisî	75
4.1.23. Rüstem-i Zâl (Zaloğlu Rüstem).....	76
4.1.24. Nemrud.....	76
4.1.25. Hallâc-ı Mansûr.....	76
4.1.26. Hacı Bektâş Velî.....	77
4.1.27. Fazlullah Hurûfî	77
4.1.28. Nesîmî	77
4.1.29. Karaca Ahmet Sultan.....	78
4.1.30. Munzur Baba	78
4.1.31. Bilgez Baba	78
4.1.32. Karlı Baba.....	78
4.1.33. Sümbül Efendi.....	78

4.2. Dini Tasavvufi Unsurlar 79

4.2.1. Allah(Hakk)-Muhammed-Ali.....	79
4.2.2. Alleme'l-esma	79

4.2.3. Ayın nun ilmi.....	79
4.2.4. Hakk Muhammed Ali Divanı	80
4.2.5. Ba-i bismillah	80
4.2.6. Beşler.....	81
4.2.7. Bir elifin üç yüz altmış altı dalı	81
4.2.8. Bism-i şah (Bismişah)	81
4.2.9. Dar	81
4.2.10. Dar-ı Mansur	82
4.2.11. Dara durmak	82
4.2.12. Dara çekmek	82
4.2.13. Dem	83
4.2.14. Dergâh	83
4.2.15. Dört Kapı Kırk Makam	84
4.2.16. Elli yedi bin âşık.....	84
4.2.17. Erkân	84
4.2.18. Hızır.....	85
4.2.19. İkrar	85
4.2.20. Kırklar	85
4.2.21. Kırklar cemi.....	85
4.2.22. Lâ harfî illâ babı	86
4.2.23. Meydan.....	86
4.2.24. Miraçlama.....	86
4.2.25. Muhammed-Ali	87
4.2.26. Mürşit	88
4.2.27. Niyaz	88
4.2.28. On dört Masum-u Pak	88
4.2.29. On dört kattır ol vücudun yapısı	88
4.2.30. On iki hizmet.....	89
4.2.31. On yedi Kemerbest.....	89
4.2.32. On iki nokta	89
4.2.33. Ölmeden Önce Ölmek	89
4.2.34. Pîr	90
4.2.35. Post	90
4.2.36. Rehber	90
4.2.37. Şâh	91
4.2.38. Teberra.....	91
4.2.39. Tecella	91
4.2.40. Temenna	91
4.2.41. Vird.....	92
4.2.42. Yediler	92
4.2.43. Yezid	92

4.3. Şiirlerde Geçen Ayet Sûre ve Hadisler ile Bunların Dışında Anılan Kutsal Sözlere	93
4.3.1. Al-i İmran Sûresi	93
4.3.2. Berat Sûresi	94
4.3.3. Duhâ Sûresi	94
4.3.4. El hayau mine'l –imân	94
4.3.5. Fatiha Sûresi	94
4.3.6. Hel –Etâ	94
4.3.7. İnnâ ateynâ	94
4.3.8. Men arefe	95
4.3.9. Rahman Sûresi	95
4.3.10. Seb'û'l mesâni	95
4.4. Âşık Kemter Yusuf'un Şiirlerinde İşlenen Konular	95
4.4.1. Aşk	95
4.4.2. Hasret	97
4.4.3. Doğa	98
4.4.4. Felek	100
4.4.5. Devlet Büyükleri	101
4.4.5.1. Atatürk	101
4.4.5.2. Evren Paşa	101
4.4.6. Zamandan ve Zamanın Toplumundan Şikâyet	101
4.4.7. Tasavvuf Konulu Şiirleri	102

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ÂŞIK KEMTER YUSUF'UN ŞİİRLERİ	104
SONUÇ	290
KAYNAKÇA	292
EKLER	298

GİRİŞ

Âşık edebiyatı, bağımsız bir sosyo-kültürel kurum kimliğiyle ortaya çıktığı 16. yüzyıldan günümüze kadar, Türk kültür yaşamı içinde yer alan bütün öğeleri içine alır. Âşık edebiyatı, Türk kültürünün bütün katmanlarınca özümsemiş ve çağlar boyu toplumun ortak kültür kodlarını oluşturan önemli bir kurum olmuştur (Çobanoğlu, 1999: 54) ve kısmen eski gücünü yitirse de değişen ve dönüşen yapısıyla Türk toplumunda daha uzun vadede canlılığını koruyacağı, araştırmacılar tarafından öneri, tespit ve görüş belirten çalışmalarla ortaya konulmuştur. Nitekim âşıklık geleneğinin geleceğiyle ilgili düşünce ve önerilerin yer verildiği çalışmalar, Cumhuriyet tarihinden sonra hızla değişime uğramaya başlayan bu geleneğin, şekil ve içerik itibarıyla zorunlu değişim ve dönüşüme uğradığını ve özünden gelen birtakım unsurları terk ederek (kısmen azaltarak) canlılığını korumaya çalıştığını göstermektedir. Bu durumda geleneğin devam etmesi için âşık, toplum ve kurum geneline düşen sorumlulukların yerine getirilmesi, yadsınamaz bir gerçektir.

XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren muhtelif etkenler vesilesiyle devlet ve toplum nezdinde başlayan değişim ve dönüşüm, haliyle âşıklık geleneğinin ve âşıkların da değişip dönüşmesini kaçınılmaz kılmıştır. Dolayısıyla pek çok unsurun terk edildiğini fakat birçok yeniliğin de geleneğe eklendiğini söylemek mümkündür. Sözgelimi bağlamanın elektro bağlamaya yaklaştığını; usta çırak ilişkisinin doğal ortamından çıkıp plak, kaset gibi araçlar aracılığıyla örtülü çırak ilişkisine dönüştüğünü; bu vesileyle dinleyici kitlesinin daha fazla genişlediğini; kahvehane gibi dar mekânlardan daha geniş mekânların olduğu organizasyonlara geçildiğini; icranın maddi unsurlarla anlam kazandığını; rüya görerek âşık olmanın çağdaş düşünce sisteminde eridiğini; tarikatlara bağlılık açısından dinî hüviyetin azaldığını sıralayabiliriz¹.

Âşık Kemter Yusuf'un hayatı ve şiirlerini konu edinen sadece bir çalışma bulunmaktadır. Öyleki İsmail Güleç'in hazırladığı bu çalışma, Âşık Kemter Yusuf'un hayatı, şiirleri ve şiirlerindeki özel kavramları açıklamaya yönelik

¹Geniş ayrıntı için bk.: Çobanoğlu, Özkul, *Elektronik Kültür Ortamında Âşık Tarzı Şiir Geleneği. Bağlamında Çukurova Âşıkları Üzerine Tespitler*, III. Uluslar Arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni (Sempozyumu), Adana, 1999, 249; Kaya Doğan, *Âşıklık Geleneğinin Geleceğiyle İlgili Düşünceler Ve Yapılması Gerekenler*, Milli Folklor Dergisi, S. 52, Kış 2001, s. 87-92.

oluşturulmuş bir sözlükten meydana gelmektedir. Ancak gerek Türk halk şiiri bağlamında gerekse Âşık Kemter Yusuf'un edebi şahsiyetinin bu mahiyette ortaya konulmasına yönelik tamamlanmış bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Çalışmamızın öncelikle amacı bu eksikliğin giderilmesine yöneliktir. Ancak Âşık Kemter Yusuf'un çalışmanın tamamlanma aşamasında vefat etmesi bizi derinden üzmüşse de bu durum çalışmanın gidişatını etkilememiştir.

Çalışmamızı, amacına uygun olarak halkbiliminin çeşitli araştırma tekniklerini (gözlem, görüşme vs.) esas alarak yürüttük. Çalışmamızda yer verdiğimiz şiirleri çeşitli yönlerden incelemeye tabi tutarak değerlendirdik. Çalışmamızın açmazı olarak sayılacak bir hususa da değinmeden geçmemeliyiz. Öyleki âşığı enstrümanı ile birlikte icra ortamında kayıt alma olanağımız olmamıştır. Bunun temel sebebi ise âşığın ciddi bir şekilde ilerleyen muhtelif sağlık sorunlarıdır. Bu yüzden araştırmamızın eksik olarak düşünülen bu yönünü âşığın geçmiş dönemlerde kayıt altına alınan görüntü yahut ses kayıtlarına başvurarak tamamlamaya çalıştık. Böylece kısmen de olsa performans eksikliğini bu şekilde çalışmamıza dahil ettik.

Çalışmamızın şekil incelemesi bölümünde bir konuya istinaden dize yahut dörtlükler halinde verdiğimiz şiir örneklerini, sırasıyla şiir bölümündeki şiir sıra numarası ve dörtlükteki sıra sayısı olacak şekilde yay ayrıç içinde gösterilmiştir.

Araştırmamızı, öncelikle âşığın bizzat evine giderek temel bilgi ve belgelere başvurarak sürdürdük. Bunun dışında kalan teknik boyuttaki gerekli bilgi desteğini ise başta İSAM olmak üzere çeşitli üniversitelerin kütüphaneleri kanalıyla sağladık. Araştırma süresi boyunca görüntü ve ses kaydı cihazı gibi ileri teknoloji aletlerine başvurmaya özen gösterdik.

Böyle bir çalışmanın ortaya konulmasına vesile olan değerli Hocam Yrd. Doç. Dr. Selma SOL'a, aşığı ulaşmamızı sağlayan ve birçok pürüzün giderilmesinde yardımcı olan Anadolu Aydınlanma Vakfı yönetici ve çalışanlarına; çalışmamızın gidişatını etkileyen önemli bilgiler vererek bilgi ışığımız olan Murat SÜREN'e teşekkür eder, emeği geçen herkese şükranlarımı sunar, tez hazırlama sürecinde vefat eden Kemter Yusuf'a Allah'tan rahmet dilerim.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÂŞIK KEMTER YUSUF’UN HAYATI VE ÂŞIKLIĞI

1.1.Hayati

Asıl adı Yusuf Süren olan âşığın babasının adı Süleyman annesinin adı ise Gülsüm’dür. Süleyman Bey kolundan rahatsız olmasına rağmen rençberlik yapmış, annesi ise ev hanımı olmasının dışında tarla işleriyle uğraşmıştır. Süleyman Bey ve Gülsüm Hanım’ın Yusuf ve Ahmet adında iki evladı olmuştur.

Âşık Kemter Yusuf, 1928 yılında, Tunceli’nin Ovacık ilçesinin Gözeler köyünde dünyaya gelmiştir. Ancak doğum yılı her ne kadar 1928 olarak gösterilse² de yaşının üç ile dört sene küçük yazıldığı bilgisini aktaran Kemter Yusuf’un oğlu Murat Bey, kendilerinin de net bir bilgiye sahip olmadıkları için 1928 yılını doğum yılı olarak kabul ettiklerini söylemektedir. 2015 yılında ise vefat etmiştir.

Kemter Yusuf, Beyt uşağı ve Seyit uşağı³ adı verilen iki akraba aşiretin mensubudur. Âlevî inancına sahip âşık, küçük yaşlarda cemlere, sohbetlere ve bunun gibi dini toplantılara katılarak hem Âlevî içtihatını öğrenmiş hem de saz ve söz bilgisi kazanarak âşıklığın temelini atmaya başlamıştır.

1.1.1. Öğrenim Durumu

Öğrenim durumunu sordüğümüzda belli bir müddet âşıklığıyla övünen, gezdiği yerleri gayet ciddi bir ses tonuyla ifade eden âşık, bir anda sesini inceltip mahcup bir hal durumuna geçerek “Tahsilim yok benim.” cevabını vermiştir. Ancak yine ses tonunu normal haline getirip âşıklık geleneğinin rüya motifinden destek alarak “Yalnız bu bilgiler ve kelimeler, bana rüya âleminde verildiği için mana

²Geniş ayırın için bk. Güleç, İsmail, *Yâr Elinden Gelen Bâde Âşık Yusuf Kemter’in Nutukları* Âşık Kemter Yusuf, İstanbul, 200:1.

³Beyt Uşağı ve Seyit Uşağı hakkında ayrıntılı bilgi için bk.: Yılmaz Çelik İbrahim, *Osmanlı Devleti Döneminde Dersim Sancağı İdari, İktisadi ve Sosyal Hayatı*, Kripto Yayınları, Ankara, 2011.

âleminde eğitim gördüm.” cevabını vermiş dolayısıyla bir anlamda tahsil durumunun eksikliğini rüya ile kapatmıştır.

1.1.2. Tenkil Süreci

Âşık, on yaşında iken dönemin bölgesel en büyük hadiselerinden biri olan 1938 Dersim hadisesi yaşanmıştır. Devlet, bu durum karşısında Dersim ve çevresine yakın illerdeki aileleri trenlere bindirerek Türkiye'nin çeşitli illerine tenkil etmiştir. Nitekim Âşık Kemter Yusuf ve ailesi de herkes gibi tren vagonlarına bindirilerek hiç bilmedikleri bir memlekete, Balıkesir'in Susurluk kazasının Göbel nahiyesine tenkil edilmiştir. Bu sırada Munzur Dede, yani âşığın hem amcası hem de ikinci eşi Sakine Hanım'ın babası da ailesiyle birlikte Bilecik'in Gölpazarı ilçesine tenkil edilmiş ancak henüz âşığın ikinci eşi olan Sakine Hanım, âşıktan yaşça küçük olduğu için daha doğmamıştır.

Kamyonlara bindirilerek ilkin Erzincan'a ardından İliç'e sonrasında ise tren vagonlarında tıkış tıkış bir insan yığınıyla Balıkesir'e gönderilmişlerdir.

Âşık, o dönem kaldıkları Göbel nahiyesinde Bulgar muhacirlerinin yanında kendileri gibi başka muhacirlerin de olduklarını belirttikten sonra bu kişilerle gayet iyi komşuluklar ve güzel dostluklar kurduklarını ifade etmektedir. Tunceli'den gelip bu nahiyeye yerleştirilen insanların yabancı olduğu bir yerde sizler de yabancılık çektiniz mi, sorusunu sorarken âşık, çok rahat bir ses tonuyla, “Kişi eğer güzel olursa tanıştığı, muhabbet ettiği kişiler de güzel olur.” şeklinde cevap vermiştir

Balıkesir'in Susurluk ilçesinde de âşıkların olduğunu belirten Kemter Yusuf, orada da sohbet ortamlarının olduğunu ve bunun dışında ilçe halkının genel olarak iyiliklerinin unutulmadığını ifade etmektedir.

Âşık, çocukluk yıllarında gurbete alışana kadar çok çile çektiğini de ifade etmektedir. Memleketine olan özlemini “hubbû'l vatan mine'l iman” sözleriyle gurbet duygusunu ne kadar derinleştirdiğini göstermiştir. Âşığa dönemle ilgili neler hatırladığını sorduğumuzda, sesinin kısılıp titremeye başladığını ve ağlamaklı bir tona dönüştüğünü fark ettiğimiz an geçmişteki acılarını hatırlatmayı uygun bulmadık. Bu sebeple sorularımızı çoğunlukla Balıkesir tenkili ve 1938 Dersim olayları dışında

tutmaya çalıştık. Son olarak âşığın dokuz yıl gurbette kaldığını ve gurbette geçirdiği sıralarda memleket özlemiyle yanıp tutuştuğunu da belirtelim.

1.1.3. Âşığın Gözlerini Kaybetmesi

Âşık Kemter Yusuf'un hayatı ve şiirlerini konu edinen "Yâr Elinden Gelen Bâde Âşık Yusuf Kemter'in Nutukları" isimli kitapta âşığın sekiz yaşında -1936 yılında- gözlerini kaybettiği belirtilmiştir (Güleç, 2001:7). Ancak Kemter Yusuf, yüz yüze görüşmeler esnasında 1934'te bir gözünü suçiçeği hastalığından diğer gözünü ise iki yıl sonra "nazar"dan dolayı kaybettiğini ifade etmiştir. Gözlerini kaybetmesini "nazara" bağlayan âşık, birgün kendisini dinleyen bir kadının "Oğul bu yaşta bu ses, büyüyünce sen çok gönül yakarsın." demesinden sonra bu durumun başına geldiğini ifade etmektedir. Âşık Kemter'in gözlerini, kendi döneminde yaşamış olan Âşık Mevlüt İhsani ve Âşık Mustafa Ruhani'deki gibi bir maddenin teması⁴ halinde değil bir hastalık sonucu kaybettiğini öğrenmekteyiz.

Öte yandan âşığın neden gözlerini kaybettiğini belirten herhangi bir resmi belge olmamakla birlikte bu durumun mukadderat görülmesi bakımından âşığın yakın çevresi tarafından da pek üzerine düşülmemiştir.

Öncesinde gözlerinin ağrısı âşığı, gittikçe zor duruma sokmuştur. Öyle ki yaşadığı korku diline vurmuş, âşığın belli bir süre lâl olmasına sebebiyet vermiştir. Daha sonra dili açılıp konuşmaya başladığında ise âşık, artık göremez olmuştur. Hastalık dönemleri içerisinde ailesi ve çevresindekiler âşığı, başka illerdeki çeşitli hastahanelere götürmüşlerse de âşığın gözlerine kaybetmesine engel olamamışlardır.

1.1.4. Erzincan'a Dönüş ve İlk Evlilik

1947'de Erzincan'a dönen Süleyman Bey ve ailesi burada Beybağı'nda ikâmet etmeye başlarlar. Dersim hadisesinin yaşandığı süreçte Erzincan'da 1939 Erzincan depremi olmuş, bu olay Erzincan'ın gerek yerleşimini gerekse nüfusunu değiştirecek kadar oldukça vahim bir tablonun ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Dolayısıyla tenkil dönüşü yerleşim yeri olarak Beybağı'nda oturmalarındaki önemli

⁴Bilindiği üzere Âşık Mevlüt İhsani ve Âşık Mustafa Ruhani çocuk yaşlarda gözlerini kaybetmişlerdir. Geniş ayrıntı için bk.:Sever Mustafa, *Türk Halk Şiiri*, Kurmay Basım Yayın Dağıtım,2004: 507-525

sebeplerden birisi de budur. Bundan sonra âşığın özlem duyacağı, memleketim diyeceği, gitmek için can atacağı yer Erzincan olmuştur.

Bu sırada âşığın amcası olan Munzur Dede ve ailesinin de tenkil dönüşü tekrar Ovacık'a yerleştiklerini belirtelim.

Erzincan'a döndükten sonra kardeşinin askere gitmesinin ardından bir rahatsızlık sonucu vefat etmesi Kemter Yusuf'u ve ailesini yasa boğmuş, acılarının üstüne bir de kardeşini kaybetme acısı eklenmiştir. Bir dönem çaresiz ve bitap olan âşık, bütün bu olaylara "takdirde yazılan yazı" olarak yaklaşmış ve hayata tutunmaya çalışmıştır. İlk evliliğini, 1945 yılında kendileriyle birlikte Balıkesir'e tenkil edilen komşularının kızı Emine Hanım ile yapmıştır. Toplamda yedi evladı olan âşığın ilk iki çocuğu Gülseren Hanım ve Yaşar Bey, Emine Hanım'dan dünyaya gelmiştir.

İlk evliliğini yaptıktan belli bir süre sonra böcek ısırması sonucu rahatsızlanan âşık, yakın çevresinden ocakzade bir zatın ilkel tedavi yöntemi uygulaması sonucu kurtulduğunu ifade etmiştir. O dönem, farklı bir toprak ile yoğurdu harç yaparak tüm vücuduna sürdükten sonra günlerce bekleyen âşığın bu hastalıktan kurtulması en küçük oğlu Murat Bey'e göre babasının deyimiyle "o ilaç sayesinde" olmuştur. Emine Hanım ile evliliği on sene süren âşık, bu süre sonunda Emine Hanım'ı tifo hastalığı sebebiyle kaybeder. Ve o zaman iki çocuğu, annesi, kolundan sağlık problemi bulunan babası ile baş başa kalır.

1.1.5. İkinci Evliliği

Âşık, ilk hanımının ölümünden beş yıl sonra Sakine Hanım ile evlenmiştir. Görüşmelerimizi yaptığımız süre içerisinde "Elli yedi senedir bu eve hizmet ediyorum." diyen Sakine Hanım'ın bu söyleminden Âşık Kemter ile on üç yaşında, tarih olarak ise yaklaşık 1956 ile 1960 seneleri arasında evlendiğini anlamaktayız. Aralarındaki yaşın hayli çok olduğunun farkında olan âşık, o dönem böyle gerektiğini ve Sakine Hanım olmasa belki de bugün ne kendisinin ne de ilk doğan çocuklarının olmayacaklarını dile getirmiştir. Birçok yönüyle Âşık Kemter Yusuf'a benzeyen üstelik kendisinin de gözleri görmeyen Sadık Doğanay da evlenme çağına

geldiğinde kimse ona kız vermediğinden amcasının kızı Satı ile evlenir (Özer,2009:32).

Sakine Hanım –âşığın amcası Munzur Dede’nin kızı- aynı zamanda ocakzâde biridir. Sakine Hanım’ın ailesi de Dersim hadisesinden dolayı Bilecik’in Gölpaazarı ilçesine gönderilmiş ve burası Sakine Hanım’ın doğum yeri olmuştur.

Gözlemlediğimiz kadarıyla Sakine Hanım’ın Kemter Yusuf kadar dini bilgisi bulunmamaktadır. Ayrıca saz yahut herhangi bir enstrüman çalmamakta⁵, irticalen söz söyleme yeteneği de bulunmamaktadır.

Yüz yüze görüşmelerimiz sırasında Kemter Yusuf’un eşi Sakine Hanım ile nükteli konuşmalarını gözlemledik. Sakine Hanım’ın bir söz arasında, “Ben daha yokken bu evliymiş.” (Gülüşürler.) demesinin üzerine Kemter Yusuf’un “Gören diyordu, el kadar çocuk dede, dede!” (Gülüşürler.) şeklinde eşine cevap vermesi yüz yüze yaptığımız görüşmelerden kalan notlarımız arasında yer almaktadır.

Âşık Kemter Yusuf’un Sakine Hanım ile evliliğinden, yaş sırasına göre Gülay Hanım, Esmâ Hanım, Tülay Hanım, Ahmet Bey ve Murat Bey dünyaya gelirler.

1.1.6. 1992 Yılında Adana’ya Göç

Erzincan’da, 1992’de meydana gelen deprem nedeniyle Kemter Yusuf ve ailesi Adana’daki dostlarının ısrarı ve küçük oğlu Murat Bey’in isteği üzerine Adana’ya göç ederler. O dönem Erzincan otogarında kafe işletmeciliği yapan Murat Bey’in depremle birlikte işlerinin bozulması ve artık askerliğinin gelmiş olmasından dolayı Murat Bey, ailesinin Adana’ya gitmesinde büyük rol oynamıştır.

Adana’da da tanınan Âşık Kemter Yusuf, gerek dini sohbetlere gerekse âşık karşılaşmalarına katılarak dönemin yerel gazetelerinde yer almıştır.⁶ Gittiği yerlerde kapıkomşularındanesnaflardan yoğun ilgi gören âşık diğer illerdeki gibi Adana’da da

⁵Bazı âşıkların eşlerinin de saz çalmasından dolayı bu durumu sorgulayıp Sakine Hanım’a, sormamıza karşılık Sakine Hanım, “Ben de öyle işler yok.” diyerek cevap vermiştir.

⁶Buna dair elimizde bir gazete haberi bulunmamakla beraber Murat Bey’in sözlü açıklamalarında “Evimde bu gazeteler var ama nereye atmışız bilemiyorum .” sözlerinden yola çıkarak yazdığımızı belirtelim.

birçok dost edinmiştir. Nitekim Terzi Nedim ile Kotçu Yusuf da Âşık Kemter Yusuf'un muhabbetine hayran olan birkaç esnaftan biridir.⁷

Burada, bir yıl kalan âşığın bu seferki durağı ise İstanbul olur.

1.1.7. 1993 Yılında İstanbul'a Göç

Adana'nın havasının ve suyunun kendilerine pek iyi gelmediğini söyleyen âşık ve eşi Sakine Hanım, bu kez de İstanbul'a göç ederler. İstanbul'un Ümraniye ilçesinde yaklaşık on sene ikâmet ederler. Bu süre içerisinde Türkiye'nin çeşitli ilçelerinden cemlere ve âşık karşılaşmalarına davetler alan Kemter Yusuf, bu ilçelere giderek âşıkların gezme işlevlerini de bir anlamda yerine getirir. Hafta sonu İstanbul'da eşiyle birlikte Şah Kulu Sultan Dergahı'na giden Âşık Kemter Yusuf buralarda yeri geldiğinde zakirlik yapma ve cem yönetme görevlerinde de bulunmuştur.

1.1.8. Ve Âşık Memleketinde

İstanbul'da yaklaşık on sene kalan âşık, sağlık sorunlarının ve memleket özleminin artması sonucu 2003-2004 senesinde Erzincan'a dönmüştür. Fakat bu süre içerisinde çok defa İstanbul'a gelmiş ve birçok ilde düzenlenen âşık karşılaşmaları etkinliğine katılmayı ihmal etmemiştir. Bunun dışında âşığın dedelik ve zakirlik görevi gereği gerek il içinde gerekse il dışında düzenlenen cemlere katıldığını belirtmeliyiz.

1.2. Âşığın Sesi

Âşığın sesi çok güzeldi. Dinleyenlerin unutamadıkları bir ahengi vardı. Sesini farklı tonda kullanırdı. Biri davudi tokluğunda gür bir ses. Öteki ise tiz bir ses. Bu iki sesle yaptığı ses oyunları dinleyenlerin üzerinde büyük bir etki bırakırdı (Güleç,2001:9). Kemter Yusuf bu bilgiyi yüz yüze görüşmelerimiz sırasında “İçeride iki ses çarpışıyor.” sözleriyle teyit etmektedir.

⁷Bu bilgi, âşığın en küçük oğlu Murat Bey yaptığımız yüz yüze görüşmeler sırasında kaydedilmiştir.

Âşığın sesinin bu derece güzel olması gittiği evlerde bantlara kaydedilmesini sağlamıştır. Tam olarak bir tarih verememekle birlikte evlere çağırılmanın otuzlu yaşlarda daha sık olduğunu söylemektedir.

Âşığın sesini icra ile değerlendirdiğimizde ritimsel ve ezgisel uyum ile senkronizasyonun zayıf kaldığını söyleyebiliriz. Âşıklık geleneğinde de icradan çok söz ön plana çıktığından müzikalitenin mükemmel düzeyde olması beklenmezdi. Bu anlamda Kemter Yusuf'un âşıklık geleneğinde yürütülen icralara yakın bir icraya sahip olduğunu söylemek mümkün.

1.3. Âşık Kemter Yusuf'un Kişiliği

Âşık Kemter Yusuf, gerek inanç önderliği konumu gerekse her daim güzel ahlakı dile getiren bilgeliği itibariyle tanıyanların gönüllerine mihman olmuş, onların sevgi ve saygısını kazanmıştır. Öyle ki davet edildiği birçok ilde kendisinin bir misafirden öte yakın bir aile dostu olarak ağırlandığını söylemeliyiz. Âşık Kemter Yusuf'un muhabbetine bir kez tanıklık edenler bilirler ki Kemter Baba, muhabbet aşığıdır.

Kemter Yusuf, muhabbete başladıktan sonra arada bir nefes alıp verdiği sırada kelime-i şهادeti getirmeyi ihmal etmez. Muhabbet sonuna doğru ise sohbet dostlarının azalmasına yönelik serzenişte bulunurdu: “Gözümüz kapıda kalıyor, insanlar dünya kesvesine kapılmışlar. Yok sevdiğim yok, kimseyi bulamıyoruz. Beş dakika muhabbet edemiyoruz. Bir dost göremiyoruz.”

Âşık Kemter Yusuf'un en çok konuştuğu konular, Âlevîlik inancına dair olması dışında genel İslam'ı bağlayan konular, bireysel sorumluluklar bunların ahlaki boyutları, güncel konular ve insan sevgisi, vatan sevgisi ile millet sevgisi idi. En çok dikkatimizi çeken husus ise Âşık Kemter Yusuf'un siyaset konuşmuyor olmasıydı. Öyle ki bu durum dikkatimizi çekmiş ve yaşadığı dönem içerisinde de siyaset ile pek ilgili olmamasının nedenini kendisine soru şeklinde yöneltmemizi sağlamıştır. Ancak Kemter Yusuf, “*Siyaset ile hakikat ayrıdır, sevdiğim.*”, diyerek esasen hangi alanı seçtiğini de samimi bir şekilde dile getirmiştir.

Muhabbet âşığı birinin elbette muhabbetle ilgili düşüncelerinin olması ve bunu dizelere dökmesi kaçınılmazdır. “Muhabbete doyulmaz. Muhabbet ruhu gıdalandırır. Ruhun gıdası muhabbettir. Muhabbet öyle bir şeydir ki ne gecesi var ne gündüzü var; doyulmaz, kanılmaz. Muhabbet oldukça ruh cilalanıyor, ruh gıda alıyor. Tatlılardan tatlı nedir? Dil ile muhabbettir. Acılardan acı nedir? Yine dildir. İnsanları birbirine kavuşturan nedir? Sevgi ve muhabbettir.” (Ersoy,2011:1)

Âşık Kemter Yusuf, dünya görüşünü tamamen insan sevgisi ile donatmış ve bunu konuşma üslubuna da yansıtmıştır. Öyle ki bu, Ayşe Acar’ın (2010), Âşık Kemter Yusuf Dede “Sevdiğim...” başlıklı yazısına konu olmuştur: “Bugün 82 yaşında olan Âşık Yusuf Kemter’in küçük büyük tüm dostlarına seslenirken kullandığı ‘Sevdiğim...’ hitabı ona ait zarafetin, varlığı ile şiir oluşunun ve ‘mabet’ halinin en yalın, en yüksek ifadesidir.”

Âşık Kemter Yusuf’un muhabbet sırasında en sevdiği şeylerden biri de çaydır. Genellikle küçük bir demlik çayı rahatlıkla bitirebilen âşık, çayını “kıtlama” ile içerdi.

Yaşının vermiş olduğu sıkıntıların günden güne artması âşığın neşesinden, muhabbet aşkından ve nüktelerinden alıkoymaya yetmemiştir. Âşığın evinde oturduğumuz bir sırada aniden radyonun kendi kendine çalıştığını ve fetva veren birinin konuştuğunu duyduk. Tam olarak şaşkınlığımızı üzerimizden atamadığımız sırada âşığın, “Bak, hanım bizim hoca, yine konuşmaya başladı.” diyerek eşiyle beraber gülüşmeye başladıklarına şahit olduk.

Âşık Kemter Yusuf’un şükür anlamında en sık kullandığı söz, “Ee hamd ü senalar olsun.” sözüdür.

1.4. Kendisiyle Yapılmış Röportajlar ile Hakkında Yapılmış Çalışmalar

Âşık Kemter Yusuf'un hayatı ve kişiliğini konu alan bir tane yazı bulunmakla birlikte dini konularda fikrine başvurulmuş bir yazı, şiirlerinin titizlikle derlendiği bir kitap ve çeşitli tarihlerde kendisiyle yapılmış Âlevî inancını konu edinen radyo röportajlarından birkaç kayıt bulunmaktadır.

Ayşe Acar, Âşık Kemter Yusuf Dede “Sevdiğim” adlı yazısında ise âşığın hayatını, kişiliğini ve âşıklığı getiren rüyasını konu almıştır.⁸

Elif Ersoy'un “Kamile Bayramı Sorduk” adlı söyleyişi yazısında yazar, Âşık Kemter Yusuf'a oruç, arife ve bayram konularını sorarak bu konular hakkında âşıktan edindiği bilgileri âşığın ağzından direkt aktarmıştır (Ersoy, 2011:1).

İsmail Güleç tarafından 2001 yılında yayımlanan Yâr Elinden Gelen Bâde Âşık Yusuf Kemter'in Nutukları adlı kitabın içeriğinde ilkin “Sunuş” bölümünde çalışmanın ortaya çıkarılma sürecine değinilmiş; “Âşık Kemter Yusuf” adlı bölümde âşığın hayatına dair biyografik bilgiler verilmiş; “Nutuklar” bölümünde âşığa ait şiirler; “Sözlük” bölümünde ise şiirlerde geçen kavram ve terimlerin anlamlarına yer verilmiştir.

Âşık Kemter Yusuf'un çeşitli zamanlarda gerek televizyon gerekse radyo kanallarında kendisiyle yapılmış olan röportajları bulunmaktadır. Aşure programının yapımcısı Ayşe Acar'ın katkılarıyla gerçekleştirilen röportaj, Atv Avrupa televizyon kanalında yayınlanmıştır. Aynı şekilde Cem radyoda Ayhan Aydın'ın düzenlediği bir programda ise Kemter Yusuf'un Alevilik hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur.

1.5.Âşıklık Geleneği İçinde Âşık Kemter Yusuf

Âşıklık geleneği Türk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Âşık, toplum içerisinde öncü bir bilgidir. Âşıklık geleneği, geçmişten günümüze değin tüm teorik ve pratik bilgileriyle yaşayan, belirli kuralları olan, kuşaktan kuşağa aktarılan bir

⁸Geniş ayrıntı için bk.:Acar Ayşe, “Sevdiğim...”
http://www.anadoluyaydinlanma.org/KadimBilgelik/Islam_Tasavvufu/kemter_dede.pdf,19.02.2014

değerler bütünüdür. Bu bölümde âşıklık geleneğinin özünde var olan doğaçlama şiir söyleme, manevi usta tutma, karşılaşmalar yapma gibi unsurların Âşık Kemter Yusuf'ta bulunduğunu âşığın ilk etki kaynaklarına değinerek bir sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak ele aldık.

1.5.1.İlk Etki Kaynakları Ve Gelenekle Tanışması

Âşıkların âşıklığa başlamadan evvel bu yönde adımlarını atmalarına vesile olan dolaylı yahut doğrudan nedenler olabilir. Bilhassa yaşanan bölgenin dini, siyasi ve coğrafi özellikleri, bu nedenler arasında gösterilebilir. Bu sebeple âşığın doğum yeri olan Tunceli diğer adıyla Dersim ile ilgili yukarıda belirtilen hususlarla ilintili bilgiler vermenin doğru olacağı kanısındayız.

Dağlık ve engebeli alanlardan oluşan il toprakları Doğu Anadolu bölgesinin ortabata kesiminde yer alır. Karasal iklimin etkisi altında kalan ilde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer. Ormanları büyük ölçüde tahrip edilmiş olan Tunceli ili doğal bitki örtüsü açısından yoksul sayılır. Su kaynakları açısından zengin olan ilde canlı bir yabanıl yaşam vardır. (Türkiye İller Ansiklopedisi, 2005,454-455) Bu bilgiler ışığında Âşık Kemter Yusuf'un yetiştiği bölgenin coğrafi açıdan dağlık ve engebeli olduğunu, iklim koşullarının pek elverişli bir ortam sağlamadığını öğrenmekteyiz. Bölgenin coğrafi yapısı ve iklim koşulları bölge halkını göç etmek zorunda bırakmasının yanı sıra bölgede yaşanan siyasi çatışmalar da halkın başka illere göçünü zorunlu kılmaktadır. Esasen Âşık Kemter Yusuf'un da Dersim vilayetinden tenkil edilme süreci, siyasi anlamda stratejik bir konuma sahip olan bölgenin devlet himayesine geçirilmesinden (Yolga, 1994:75-79) doğan çatışmalardan kaynaklanmaktadır.

Tunceli'de yaşayan birçok efsaneyi ele aldığımızda bu efsanelerin içeriğinde Alevilik ve İslamiyet öncesi inanışların serpiştirildiğini görürüz. Dersim'de Alevilik inanışını bir arada toplayan, yöneten ve ileriye taşıyan kurumlardan biri olarak varlığını koruyan ocaklar, inanışın en üst kademesinde olup aşiretlerin dahi bu ocaklara intisap ettiği bilinmektedir (Kaya,1995).

Sözgelimi Âşık Kemter Yusuf'un çoğunlukla Kızılbaş Âlevî aşiretlerin bulunduğu dağlık bir bölgede yaşadığını kendisinin de Şeyh Ahmed Dede ocağına bağlı olduğunu, babasının tarla işiyle uğraştığını, rençperlik yaptığını, sözlü kültürün pek gelişmesinden dolayı irticalen söz söyleme ve saz çalma yeteneğinin bulunduğunu söyleyebiliriz.

Dersim hadisesinin Âşık Kemter Yusuf'u ve beraberinde Dersim halkını bekleyen büyük bir göç serüvenine ortak ettiğini söylemeliyiz. Bu zorlu süreci çocuk yaşta yaşayan âşığın bir yandan inanç önderliği yolunda adımlar atacak düzeye gelmesi, âşıklığın kapısını aralayan saz ile bütünleşmeye başlaması diğer yandan sürgünün çilesini ailesiyle beraber çekmesi, âşığı siyaset dışında farklı bir mecraya "Hak âşıklığına" yönelmesini kaçınılmaz kılmıştır.

Türkiyedeki âşıkların âşıklığa başlamalarını çeşitli veçheleriyle maddeler halinde sıralayan Kaya'nın *Âşıklık Geleneğinin Geleceğiyle ilgili Düşünceler ve Yapılması Gerekenler* adlı çalışmasındaki tespitinden⁹ yola çıkarak Âşık Kemter Yusuf'un âşıklığına ilk etki eden etkenler şöyle açıklanabilir:

Âlevî- Bektaşî inancındaki "bağlama", inancın ayrılmaz parçası olduğundan öncelikle ÂşıkKemter Yusuf'un âşıklığa ilk etki eden faktörlerden birisinin bağlama olduğunu söyleyebiliriz. Sazlı sözlü ortamlardan cemlerin ve cem dışındaki dini toplantıların içinde büyümüş olan âşığın bu ortamlardan etkilenmesiyle başlangıçta "üç telli" bir saz çalmaya başladığını dile getirmektedir. Daha sonra sesinin güzel olduğu keşfedilince bu tür ortamlarda deyişler söyleyerek çocuk yaşta çevresini kendisine hayran bırakmıştır. Bu açıdan âşığın çevresindeki kişiler ve buna bağlı olarak Âlevî inancının olmazsa olmazlarından biri sayılan zakirlik, "bağlama deyiş söyleme işi" âşığı günden güne "Hak âşığı" paralelinde âşıklık sürecine itmiştir.

Âşık, gezen âşıklar geldiğinde kahvehanelere geçtiklerini orada sözler yarıştırdıklarını ifade etmiştir. İlk zamanlar onun da bu karşılaşmaların içerisinde

⁹1.İrsiyet ve şairlik istidadı 2.Çevre 3.Çıraklık, 4.Ustamalı şiir söyleme ve çevredeki âşıklardan etkilenme, 5. Türkülü hikâye dinleyerek veya okuyarak yetişme, 6. Sazlı-sözlü ortamda yetişme, 7. Rüya sonrası âşık olma, 8. Manevî etki sonucu âşık olma, 9. Dert sebebiyle âşık olma, 10. Seveda sebebiyle âşık olma, 11. Ruhi depresyon sonucu âşık olma, 12. Millî duyguların galebe çalmasıyla âşık olma, 13. Diğer Sebepler (Kaya,2001:87)

bulunması yanı sıra komşular ve ilim sahiplerinin gelmesiyle muhabbetlere katılmasında âşıklığa başlamada önemli etkenler arasında sayılabilir.

Bunun dışında âşıklık istidadını tetikleyen bir diğer önemli unsur ise irsiyet olarak gösterilirken bunun Âşık Kemter Yusuf ile bağlantısını, yüz yüze görüşmelerimizde her daim vurguladığı “Bizim soydan böyle geliyor.” cümlesi ile ortaya koyabiliriz. Öyle ki Âşık Kemter Yusuf, Ahmet Yesevi Ocağı’na (Saltık, 2009:145-177) bağlı olup Âlevî sürecinde dedelik görevini yerine getiren biridir. Dolayısıyla “dede” olan birinin bu süreci devam ettirebilmesi için Âlevî inancının söz taşıyıcılığını yaparken aynı zamanda inancın önemli parçaları sayılan irticalen icra ortaya koyma ve şiirler yazma gibi âşık edebiyatıyla da ortak yönü bulunan bu gereksinimleri öğrenmesi doğal bir zorunluluk halini almaktadır.

Tam olarak soyda kimlerin saz çaldığını bizzat âşığın ağzından veremeyişimizin asıl nedeni yüz yüze görüşme yaptığımız tarihlerde hafızasının zayıflamış olmasındandır. Ancak bu durumu âşığın birinci dereceden yakınlarıyla olan görüşmelerimizden edindiğimiz bilgilere başvurarak telafi etmeye çalıştık. Âşığın dede soyundan gelmesi vesilesiyle amcalarının ve çevresinde bulunan sohbetlerine gittiği dedelerin saz ve söz ustalıklarından feyz aldığını öğrenmekteyiz. Hatta âşığı ilk defa saza yönlendiren ve üç telli sazı ona hediye kişinin dede soyundan geldiğini ve bu kişinin Kemter Yusuf’un pirlерinden Haydar Dede olduğunu oğlu Murat Bey ile yaptığımız görüşmelerden öğrenmekteyiz. Âşığın küçük yaşta sevdiği dedelerden biri de İsmail Fırat adında “Potik Dede”¹⁰ lakaplı sevilen ve tanınan bir dededir.

Öte yandan Âşık Edebiyatına baktığımızda, özellikle rüya gören âşıkların revaçta olduğu ve rüyanın kutsallık barındırdığı dönemlerde âşıklığa geçişte kutsal bir basamak oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu açıdan Âşık Kemter Yusuf’un âşıklığına esas etki eden ve kendisinin de belirttiği “Bu yetenek bana, mana âleminde

¹⁰1974 yılında vefat eden Potik Dede lakaplı İsmail Fırat, “Pir” olarak tanınmakla birlikte Gümüşhane’nin Şiran İnözü köyünde yaşamış, aslen Ovacıklıdır. Yani Âşık Kemter Yusuf’un köyündendir.

Geniş ayrıntı için bak: <http://www.cemvakfi.org.tr/dedeler-babalar/ali-haydar-karayunlu/>

verildi” sözlerinden anlaşıldığı üzere rüya motifinin hayatının dönüm noktası olması hasebiyle bunu, ayrı bir bölümde değerlendireceğiz.

1.5.2. Rüya Motifi ve Mahlas Alışı

Âşık Edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe önemli role ve fonksiyona sahip rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe yer alan şamanlığa giriş merasimlerinin İslamiyet ve Osmanlı kültürü altında sembolleşerek “Kültür Örneği Rüya Motifine” dönüşmektedir (Çobanoğlu, 2000:97).

Kültür örneği, rüyaların meydana gelmesinde belirli bir şekilde şartlanma söz konusudur. İlk çocukluk yıllarından itibaren bu tür rüyalara aşinalığın yanında, bu rüyaları benimsemek ve bu konu ile ilgili törenlere katılmak bu şartlanmayı sağlamaktadır. Kültür örneği, rüyalar vasıtasıyla gelenekler nesilden nesile aktarılacak devam ettirilir. Bu tip rüyalar, kişiye grup içinde bir yer sağlar, mitolojik figürlerin yardımı ile şahsi refah da sağlamaktadır (Çobanoğlu,2000:91).

Âşık Edebiyatında şekil değiştirmeye sebep olan rüya motifi iki şekilde yaşanmaktadır. Halk hikâyelerinde kalıplaşmış asıl tipe uygun ve bütün hikâyelerde aynı unsurları muhafaza ederek ortaya çıkarmaktadır. Yaşayan âşıkların hayat hikâyelerinde ise şekil değiştirmeye sebep olmakla beraber, âşık hikâyelerinde olduğu gibi âşıkların hayatını bir sevgiliye bağlamamaktadır. Yaşayan âşıklarda bu motif onlara sanatçı kişiliği kazandırmaktadır. Halk hikâyelerinde, hikâye kahramanını âşık olmaya ulaştıran rüya motifi kompleks bir motiftir. XVI. asırdan bu yana yazıya geçirilen âşık hikâyelerinde tespit edilen bu kompleks rüya motifi bugün yaşayan âşıklar arasında hâlâ görülmekte ve inanılmaktadır. Âşık Edebiyatının temsilcileri için rüya motifi bir hareket ve başlangıç noktasıdır (Çobanoğlu,2000: 90-91).

Mehmet Yardımcı'nın çalışmasında bahsettiği üzere, Âşık edebiyatında rüya; kişinin şiir söyleme yeteneği kazanmasında, dini bilgiler ile ledün ilmini öğrenmesinde, kişinin, âşıklık özellikleri kazanmasında önemli etkidir (Yardımcı,1998:397).

Âşıklık geleneğinde rüya nedeniyle âşık olmak oldukça yaygındır. Bazı âşıklar gelenek gereği rüyalarını anlatmamakta, bazıları rüyasını hatırlayamamakta, bazıları her gece rüyasında saz çaldığını söylemekte, bazıları pir elinden dolu içtiğini söylemektedir. Badeli âşıklığa inanmayan âşıklar da vardır (Artun, 2005: 67). Öyleki, günümüz âşıklarından bir kısmı “Badeye inanırım, fakat bu asırda olmaz.”, “Bade içmegeleneği eski maneviyatçı âşıklarda mevcuttu.”, “Bade içmeye inanamıyorum. Âşıklarda ilham vardır.” diyecek kadar geleneğin temel şartlarından uzaklaşmışlardır (Güzel-Torun 2005: 474).

Âşıkların âşıklığa başlamak için geleneksel unsurlardan biri olarak karşımıza çıkan rüyada bade içerek badeli âşık olmalarından hareketle badenin halkbiliminde rakı, şarap gibi alkollü içki anlamına gelmediğini; şerbet, su gibi içilecek bir mai olduğu gibi elma, nar, ekmek, üzüm gibi herhangi bir yiyecek de olabileceğini hatta ele verilen bir sazın da bade yerine geçebileceğini ifade eden Yardımcı, genel anlamıyla bade yerine geçen tüm unsurların rüya aracılığıyla manevi bir değişime öneyak olduğunu belirtmektedir (Yardımcı,1998:397). Âşığın rüyasını¹¹ anlatırken bu konu ile alakalı dikkatimizi çeken birkaç hususu dile getirmenin doğru olacağı kanaatindeyiz. Buna göre âşığın bizimle yaptığı görüşmelerde rüyasını anlattığı sırada bade kelimesini kullanmadığını; bunun yerine farklı kelimeler kullandığını tespit ettik. Mehmet Yardımcı’nın bahsettiği üzere âşık, birçok unsuru bade olarak görebilir, öyle ki Âşık Kemter Yusuf da badeyi “bembeyaz süt gibi bir su” olarak tanımlamıştır.¹²Yanı sıra rüyada kendisine uzatılan sütü içemediğini belirten Âşık Kemter Yusuf, bu yüzden kendisini badeli âşıklardan görmemektedir. Esasen âşık kimdir, bölümünde ele alacağımız konu ile paralel olduğunu varsayarak sadece genel bir yorum getirebiliriz. Âşık Kemter Yusuf’un dini kimliğinin kimi

¹¹Âşık Kemter Yusuf, rüyasında bir sarayın içine girer. Sarayın kapıları yeşil, duvarları yeşil ve her yer yeşil renktedir. Gişe penceresine benzeyen bir aralıktan kendisine yeşil bir tepsi içinde yeşil fincanlarla bembeyaz bir süt ikram edilir. Yüzünde yeşil bir örtü (nikap) bulunan birisinin elinden aldığı fincanı içmeden önce kendisine sütü içerken havaya bakması tembih edilir. Yusuf Kemter, fincanı eline alır kendisine söylendiği gibi kafasını havaya diker ve sütü içmeye başlar. Süt daha dudaklarına değeri değmez Kemter, “Allah” diye bağırarak uyanır (Güleç,2002:8).

¹²Bu durumda Âşık Kemter Yusuf’un içtiği sıvının tam olarak adını koyamaması ve benzetimlerden yola çıkarak tarif etmesi esasen Mehmet Yardımcı’nın ilgili çalışmasında (1998) yer alan İçtiği Badenin (Sıvının) Cinsini Bilmeyen Âşıklar bölümünde gösterilebilir. Geniş ayrıntı için bk.:Yardımcı Mehmet, *Âşık Edebiyatında Rüya Sonrası Âşık Olma (Bade İçme)*, Pertev Naili Boratav’a Armağan.(haz. Metin Turan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998: 417-419.

zaman bireysel şiirler ortaya koyan âşık kimliğinin önüne geçmesi ve kendisini “Hak âşığı”na biraz daha yakın hissetmesi öte yandan günden güne zayıflayan âşıklık geleneğinin bir parçası olan rüya motifine de günümüz toplumu tarafından pek bir itimat edilmemesi ve “bade”nin alkollü içecek şeklinde algılanacağı düşüncesi gibi nedenler âşığı bade içemediği yönünde açıklamalar yapmasına yöneltmiştir, diyebiliriz.

Badenin bir pîr, üçler, beşler, yediler, kırklar veya Hz. Ali, Hacı Bektaş Veli gibi bir din ulusu tarafından içirildiğini ortaya koyan Yardımcı’nın (1998:398) bu tespitinden yola çıktığımızda Âşık Kemter Yusuf’un kompleks rüya motifinin planına göre açıklayacağımız rüya anlatısında, bade veren kişinin yüzünde yeşil bir örtü ile sarılı olduğunu ve o kişinin bilet gişelerinden bilet alınan küçük kafes şeklindeki bölüme benzeyen aralıktan bir tepsi içinde fincanı uzattığını dile getirmiştir. Ancak bade sunulduğu anda kaç kişinin olduğu yahut uzatan kişinin sadece bir kişi mi olduğu hakkında net bir bilgi alamamakla birlikte farklı zamanlarda yaptığımız görüşmelerde âşığın bade olayını anlatırken “İçmeme izin vermediler, fincanı elimden aldılar.” şeklindeki çoğul şahıs ekleriyle kurduğu cümlelerinden ve bir dörtlüğünün “Aşk bâdesini içtik pîrler elinden” dizesinden manevi âlemdeki bir meclis anını kastettiğini anlamaktayız.Özetle Âşık Kemter Yusuf’a bade uzatan kişinin Yardımcı’nın tespitine dayanarak bir “pîr” olduğunu söyleyebiliriz.

Görüşmelerimiz sırasında âşığın aynı zamanda “dede” kimliğiyle tanınması bu sebepten Âlevî inancının tam merkezinde yer almasından hareketle badeyi veren kişinin tanıdık bir sima yahut Hz. Ali olup olmama ihtimalini sordüğümüzda hatta Hz. Ali’den bade aldığını bildiğimiz Müdami’yi (Yardımcı,1998:398) hatırlattığımızda çok kısa bir süre sessiz kaldıktan sonra aşağıdaki dizelerle cevap vermiştir:

Akıl ermez illa feta sırrına

Boyamış âlemi kendi nuruna

Hak nazar eylerse dai bir kuluna

Bahr-i umman olur da gider.¹³

Bunun dışında âşığın dini kimliği rüyasındaki bazı motifleri değiştirmesine sebep olmuştur. Öyle ki farklı zamanlarda bilinçli bir şekilde âşığa rüyasını anlatmasını istediğimizde, Kemter Yusuf'un bir önceki anlatıya nazaran bir sonrakine ayrı bir dini motif eklediğine dikkat ettik. Sözgelimi bir kayıta¹⁴ bade ikram edilen fincanın üstünde “La ilahe illallah bir Muhammed Resulullah¹⁵” yazılı olduğunu, diğer anlatılarının da üstüne ekleyerek anlatmıştır. Başka bir kayıta¹⁶ ise badeyi sunan kişiyi anlatırken “Böyle gocaman pençeleri vardı” demesinin de pençe sözünün de “pençe-i âl-i aba” sözünü çağrıştırdığını düşünmekteyiz.

Rüya genellikle çocukluk ve gençlik çağında görülür(Yardımcı,1998:397). ÂşıkKemter Yusuf'un da yirmili yaşlarda rüya gördüğünü kendisinden öğrenmekteyiz. Hatta ekseriyetle âşıkların ilk deyiş sıralarında rüyadan uyandıkları vakit eşlerine bu durumdan bahsetmemeleri durumu, Âşık Kemter Yusuf'ta da aynen vuku' bulmuştur. Çünkü âşık, rüyadan sonra karısının, “Ne oldu?” demesine karşılık, “Bir şey yok.”diyerek geçiştirmiştir.

Rüya motifiyle ilgili en önemli çalışmalardan biri olan “Türkiyede Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi” adlı eserinde Umay Günay âşıklık geleneğindeki kompleks rüya motifinin planını şöyle vermektedir:

“I. Hazırlık devresi

a) Çocukluk ve gençlik çağının şartları

b) Karşılaşılan maddi veya manevi bir sıkıntı

c) Bir sıkıntı veya bir dilekle uykuya dalış, uyunan yerler kutsal sayılan mevkiler olabildiği gibi ıssız ve uzak, kahramanın korku ve yalnızlık duyduğu herhangi bir yer olabilir.

¹³Yüz yüze görüşmeler sırasında âşığın bizzat doğaçlama yeteneğini kullanarak ortaya çıkardığı “doğuş”.

¹⁴“Kemter Yusuf ile yüz yüze görüşme1 24.07.2013” adlı video görüntüsü.

¹⁵Bu söz, âşığın ağzından değiştirilmeden aktarılmıştır.

¹⁶“Kemter Yusuf ile yüz yüze görüşme2 27.07.2013” adlı video görüntüsü.

II. Rüya: Bu rüya çok kere uyur ile uyanıklık arasında, görenlerde gerçek duygusu bırakan bir rüyadır:

- a) Kutsal kişilerle kutsal sayılan bir yerde karşılaşma
- b) Pir elinden bâde içme
- c) Sevgilinin kendisi ile veya resmi ile karşılaşma
- d) Kahramana, pirlere, bilmesi gereken bilgileri öğretirler
- e) Kahramana bir mahlûs verilerek bir deyiş söylemesi istenir.

III. Uyanış

- a) Kahraman kendi kendine uyanır, ilk fırsatta eline geçen bir saz ile başından geçenleri anlatır.
- b) Kahraman bir süre (3, 6, 7, 20, 40 gün) baygın yatar ve ağzından burnundan kanlı köpükler gelir. Ehl-i dil bir kişinin sazın tellerine dokunması ile uyanır.
- c) Kendi kendine uyanır ama bakışları, hali, tavrı bir acayıptır. Dünya ile ilişkisini kesmiş gibidir. Herkes deli olduğunu kabul ederken hâlde anlayan bir kişi sazının tellerine dokunarak âşık adayının dilinin çözülmesini sağlar.

IV. İlk Deyiş: Rüyada âşıklığa ulaşan kişilerin uyandıkları zaman söyledikleri ilk deyişleri gördükleri rüyaların tasviridir. Bu ilk deyişlerde âşık, başından geçenleri naklettiği gibi ilk tapşırmasını da bu ilk deyişin sonunda yapar” (Günay 1986: 116-118).

Buna göre âşığın âşıklığına önayak olan rüyası öncelikle bir “hazırlık devresi”nden geçmiştir. Öyle ki bu sürece gelmeden evvel gözlerini kaybetmesi, belli bir süre dilinin tutulması ardından tenkil süreci ve göç hayatının vermiş olduğu çaresizlikler, âşığın çıkış yolu aramasına ikincil bir kişilikle statü atlaması

temayülünü artırmıştır. Dolayısıyla bu sıkıntılı sürecin âşîğın rüyasını hazırlamasında büyük katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Rüya ile birlikte âşîğın kutsallık atfettiği yeşil renkli bir sarayın içerisinde pirlere elinden “bade” içme olayının gerçekleştiğini ve âşıkların bade hakkındaki telakkileriyle örtüşen bir yapının ortaya çıkmaya başladığını söylemek mümkündür. Öyle ki rüyadan sonra sabah kalktığında kendisini bambaşka biri olarak hissettiğini, söylemesi âşîğın “ikinci doğuşu”nu gerçekleştirdiğinin tipik bir kanıtı sayılabilir. Bunun yanında “âşık” olan yaratıcı sanatkârların bu mertebeye erişmesindeki nedenleri Jung şöyle açıklamıştır:

Her yaratıcı insan, çelişkili eğilimlerin bir sentezidir. Bir yandan kişisel hayatı olan bir insan bireyidir, öte yandan kişi-dışı, yaratıcı bir süreçtir. Sanatçının en temel niteliklerinden biri, onda, kişisel hayata karşılık, toplumun psikik hayatının ağır basmasıdır. Sanatın insanı yakalayan ve bir alet gibi kullanan doğuştan gelme bir dürtü olduğu söylenebilir. Sanatçı kendi amaçlarına yönelen hür bir kimse değildir, kendini sanata ödünç vererek sanatın amaçlarının gerçekleşmesini sağlayan kimsedir. İnsanlığın bilinçdışı hayatını taşıyan ve biçimlendiren “toplumsal insan”dır. Bu güç görev için kimi zaman mutluluğunu ve sıradan insan hayatını yaşamaya değer kılan her şeyi bir yana bırakması gerekir. Sanatçının hayatının çalışmalarla dolu olmaması kabil değildir. Yaratıcı ateşin ilahi armağanını almış kimselerin bu armağana karşılık çok şey ödemeleri gerektiği her zaman görülmüştür. Yaratıcı sürecin kadına benzer bir yanı vardır. Yaratıcı eser şuurlu dışı derinliklerden bir başka deyişle anaların alanlarından fışkırır. Yaratıcı gücün hâkim olduğu her yerde insan hayatı, iş göre iradeye aykırı olarak bilinç dışı tarafından yöneltilir ve yönlendirilir. Gelişmekte olan eser, şairin alın yazısı haline girer ve onun psikik gelişmesini belirler. Bilge adamın temel imgesi, kültür hayatının ortaya çıktığı çağlardan beri, insanlığın bilinç dışında örtülü ve hareketsiz durmaktadır. Şuurlu hayat sahteliğe ve yeksâneliğe boğulduğu zaman, bu imgeler harekete geçer ve bireyin rüyalarında, kâhinlerin ve şairlerin görünümünde ortaya çıkarak çağın psikik dengesini yeniden kurar. Sanat yaratışının ve sanatın sırrı bir mistik katılış halinde geriye dönüşte aranmalıdır. Şairin hayat şekli alâka çekici veya kaçınılmaz bir şey

olabilirler ama şairin kendisi açıklanamaz (Jung, ty: 71-78'den aktaran Günay, 1986:93-94).

Uyanış aşamasında yeni bir kimlik kazanan âşık, sabah kalktığında eşine bu durumdan bahsetmez ancak daha çok münevver insanlarla bu manayı çözmeye çalıştığını ifade eder. Yani bir anlamda âşık, âşıklığına delil olan rüyasını da başkalarıyla paylaşarak yeni kimliğine işlev kazandırmaktadır. Rüyadan sonra belli bir mertebeye ulaşan âşık, bundan sonraki sürecin temelini rüyada kendisine verilen derse bağlamaktadır. Uyandığı sırada eşile bu durumu paylaşmayan âşık, sazı eline alarak ilk tapşırması olan “Kemter” mahlasıyla “ilk deyiş”ini okumaya başlar.¹⁷

1.5.3.Usta- Çırak

Âşık geleneğinde yüzyıllar boyu yaşatılan geleneklerden biri de çırak yetiştirme geleneğidir. Usta âşık, saza ve söze kabiliyeti olan bir genci çırak edinir, yanında gezdirir, saz ve söz meclislerine sokar, günü gelince mahlasını verir. Çırak da zamanı gelince ustanın izniyle şiirlerini çalıp söylemeye başlar. Ustasının ölümünden sonra meclislerde, sohbetlerde onun şiirleriyle söze başlar, adını yaşatır, izinden gider (Kaya,2003:12).

Çırak yetiştirme geleneği -günümüzde istisnalar bulunsa da- geçmişe nazaran gücünden çok şey yitirdiğini ve âşıklık geleneğinin değişim ve dönüşüme girmesi hasebiyle bu geleneğin de çözülmeye başladığını esasen “örtülü çıraklık” şeklinde geleneğin ayakta durmaya çalıştığını nakleden araştırmacılar,¹⁸ âşıklık geleneğinin geleceğiyle ilgili gerek kurum ve kuruluşlara gerek devletin birimlerine gerekse âşıklara düşen görevlerin bulunduğunu belirtmektedirler.

Her sanat dalında olduğu gibi âşıklıkta da bir ustanın yanına girmek, onun terbiyesinden geçmek, mesleki bir zaruret olduğu halde günümüz âşıkları, sanatlarını ya aileden öğrenmekte veyahut da “*Benim ustam yoktur.*”, “*Benim ustam yüce*

¹⁷Bk. 142 numaralı, Bir Güzel Gördüm adlı şiir.

¹⁸Geniş ayrıntı için bk.: Çobanoğlu, Özkul, *Elektronik Kültür Ortamında Âşık Tarzı*Şiir Geleneği. Bağlamında Çukurova Âşıkları Üzerine Tespitler, III. Uluslar Arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni (Sempozyumu), Adana, 1999, 249;Kaya Doğan, *Âşıklık Geleneğinin Geleceğiyle İlgili Düşünceler Ve Yapılması Gerekenler*, Milli Folklor Dergisi, S. 52, Kış 2001, s. 87-92.

Rabbimdir.” cevaplarıyla kendilerinin bir usta çırak ilişkisi içinde yetişmediklerini ifadeetmektedirler (Güzel-Torun 2005: 474).

“Medyum/kahin olarak şairin şiirini dile getirme sunma esnasındaki durumu toplumca ulaşılmaz yüce bir durum olarak anlaşılır ve kam şair, normal anlardaki varlığından uzaklaşmış, çok farklı bir kimliğe bürünmüştür. Toplum tarafından şairin şiir söyleme esnasındaki durumunun ulaşılmaz olarak algılanması /anlaşılması aynı zamanda şaire yüksek bir statü sağlamıştır. Bu statü ona korunma, kollanma da sağlar. Koruma ve kollanmanın şairin şiirinde de etkisini göstermesi muhtemeldir.” (Sever, 2004:45)

Âşık Kemter Yusuf’a ustasının kim olduğunu sorduğumuzda, âşıklığın kendisine mana âleminde verildiği için usta çırak mertebesinde geçmediği yönünde cevap aldığımızı belirtmeliyiz. Ancak mana âleminde ders almak ve usta çırak eksikliğini bu şekilde tamamladığının mesajını vermek rüya gören âşıkların şiirlerinde sıklıkla kullanılarak bir övünç kaynağı halini almıştır.

*Ol hocam gör neyledi
İlm-i ledün dersini verdi.*

Kezâ Âşık Sefil Selimi de Âşık Kemter Yusuf gibi şiirinde ledün ilminden dersini aldığını belirtmiştir.

*Ledün kitabından dersimi aldım
Manası acayip ben hayran kaldım*

Bunun yanında âşık, Âlevî kökenli biridir. Dolayısıyla Anadolu’da Âlevî âşıkları üzerinde yadsınamayacak derecede etkileri olan “Yedi Ulu Ozan”ın Âşık Kemter Yusuf’un hayatında da hayli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu kanıya ise Kemter Yusuf’a ustasını sorduğumuzda, ustalığın kendisine mana âleminde verildiği için kendisinin resmi bakımdan kimseyi ustalığa tutmadığını, fakat muhabbet bakımından Virani, Nesimi, Fuzuli, Yemini ve Harabi’nin şiirlerinin manalı olduğunu, bunların şairliklerinin büyük olduğunu ve ilk zamanlarda bu âşıkların deyişlerini söylemeye başladığını ifade ederken¹⁹ esasen bu âşıkları “manevi usta” olarak gördüğünü anlamaktayız. Örneğin güzel ahlak ve güzel hâl konusuna değindiği sırada ansızın Noksani’nin bir şiirinden aşağıdaki dizeleri

¹⁹Kemter Yusuf ile yüz yüze görüşme1 24.07.2013” adlı video görüntüsü.

okumaya başladığı an anlıyorsunuz ki Kemter Yusuf'taki manevi ustaların etkisi hâlâ varlığını korumaya devam etmektedir:

Konuş akranınla haddini tanı

Sadık kalb oluben gözlegil nânı

Hak yoluna kurban ver şirin anı

Sermaye gerektir eli boş olmaz.

Âşık Kemter Yusuf'un kendisi ve hayatı hakkında hazırlanan videoda²⁰ bir konuya ilişkin örnek verdiği şiiri sonuna kadar okuduğunu fark ettik. Bu durumda şiirin²¹ 17. yüzyılda bir tekke ve tasavvuf şairi olarak Sadık Baba mahlasıyla ünlenen, Hacım Sultan Ocağı'na bağlı Hüseyin adında bir Hak âşığına ait olduğunu tespit ettik. Bu durumda âşığımızın böyle bir şiiri ezberleme gereksinimi duymasının nedenlerini Sadık Baba ile paylaştığı inancın ortak olması ve Hacım Sultan Ocağı'na bağlı böylesine derin şiirler yazan âşığın âşıklığıyla Kemter Yusuf'u etkisi altına almış olması şeklinde sıralayabiliriz.

Yanı sıra Âşık Kemter Yusuf'un cemlere katılması ve Âlevî inanış ve itikadının önderleri olarak görülen dedelerin sohbetlerine katılması ile bu dedelerin etkisinde kaldığını söyleyebiliriz. Nitekim Kemter Yusuf, Hacı Bektaş Veli Dergahı'nda yetişmiş dervişlerden Seyyit Cemal, Derviş Cemal olarak bilinen zatın evlatlarından olan Karabakır (Zankirek) köyü asıllı olan Âşık Kemter Yusuf'un Seyit Hacı Dede'ye olan bağlılığını birçok şiirinde dile getirdiğini bilmekteyiz.

1.5.4. O bir Gezgin Âşık

Rüya görmesinden sonra âşıklığa adım attığının toplum tarafından bilinmesiyle birlikte Türkiye'nin çeşitli illerini gezmeye başlayan âşık, hem Âlevî toplumunun dini toplantılarına hem de âşıklık geleneğinin gereklerinden biri olan âşık karşılaşmalarına katılmaya başlar. Buna göre kendisinin de her görüşmemizde belirttiği üzere “Türkiye'nin altmış dört vilayetini, gezdim, dolandım, durdum.” diyen

²⁰Aşure adlı tv programından Âşık Kemter Yusuf ile ilgili bölümünün youtubedaki video linkinden izinli alınmıştır.

²¹Bilmezdim Ezel adlı şiir için bk.: Özbey Cemal, *Sadık Baba Hayatı ve Değişleri*, Eren Basım, Ankara, 1957:68.

âşığı, “gezgin âşık”lardan saymamız mümkündür. “*Anadolu halk edebiyatında saz çalarak şiirler okuyan gezgin şairlere âşık deniliyordu. Âşık adının alınması dini-tasavvufi halk edebiyatının etkisiyledir* “ (Artun 1996: 18). Esasen Âşık Kemter Yusuf’un sözlerinin de bu açıklamayla paralel olduğunu görebilir hatta bazen dini tasavvufi yönü ağır basan âşığın kendisini gezen ve öğreten âşık olarak takdim etmeye meyilli olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü sıklıkla tekrarladığı “Mana âleminde bu muhabbet verildikten sonra, gez ve öğret denildi, otur, denilmedi.” sözlerinin aslında dini tasavvufi halk edebiyatının âşıklık geleneğinde ne kadar kuvvetli rol oynadığını göstermektedir. Topluma öğüt vermek eski ozan-baksı töresidir. Eskiden âşıklar Allah’a yakın sayılmakta, sözlerinde keramet aranmaktaydı (Artun,1999:178).

Âşık, gezici bir sanatçıdır; bildiği parçalar tükenince, dinleyicilerinin ilgisinin azalmağa başladığını sezincedi, kalkıp gidecek, yerini, "duyulmadık" şeyler getirecek olan başka bir âşığa bırakacaktır; kendisi başka yerlerde şiirlerini hikâyelerini duyuracak, yepyeni bir dinleyici kalabalığı, değişik bir hava içerisinde yeni esin kaynakları arayacaktır. Yaratışta doğaçtan söylemeyi, icrada bellek gücünü gerektiren bir sanatın temel gereklerinden biridir bu (Boratav,1918:341).

Vilayetleri gezmeye başlayan âşık hiçbir zaman sazı yanından eksik etmemiştir. Hatta sazı yanında taşıyıp taşımadığını sorduğumuzda ses tonunu kalınlaştırıp biraz da özgüven haliyle, “Sazsız gezilmez, âşığın sazı yanında olur, saz sedanın bülbulüdür, sazın teli âşığı çoşa getirir.” cümleleriyle cevap vermiştir. Cumhuriyet döneminde her ne kadar halkın içinden gelen sanatçılara kulak verilse de bu sanatçıların bazı değerleri tam olarak kabul görmemiştir. Nitekim âşıklık geleneğinin ayrılmaz bir parçası olan sazın bu durumdan etkilendiğini Âşık Veysel’den öğrenmekteyiz:

Elimizde sazla bir kasabaya bile gidemiyorduk. Hem ayıp hem de günahtı. Bir polis bir jandarma görmesin hemen sazımı elimden alıyor, doğru fırına atıyordu. Ayağımızın bağınu Ahmet Kutsi Bey çözdü. Elimize bir kâğıt vermişti. Her gittiğimiz yerde gösteriyorduk. Böylece serbest dolaşma imkânına sahip oluyorduk (Özdemir,2010:56).

Ancak Âşık Kemter Yusuf'un böyle bir durumla karşılaşmadığını söyleyebiliriz.

Âşık Kemter Yusuf'un hayatında onun her gittiği yere eşlik eden ve ona yardımcı olan kişiler olmuştur. Bunlardan en çok kendisini söz ettiren kişi ise babası, Süleyman Bey'dir. Süleyman Bey âşık ile beraber Türkiye'nin çeşitli illerine giderek cemlere katılmış, karşılaşmalarda ise daima oğluna destek olmuştur. Bunun dışında çeşitli zamanlarda oğlunun, eşinin eşlik ettiğini hatta âşığın muhabbetine, sesine saz çalışına hayran olan Rıza²² adında birinin de âşığa eşlik ettiğini öğrenmekteyiz.

Türkiye'nin altmış dört vilayetini ve ilçelerini gezen âşık, Ankara, İzmir²³, Erzurum, Balıkesir, Kars, Adana, Gaziantep, İstanbul, Sivas, Aydın, Adıyaman, Mersin, Zonguldak gibi büyük illeri hatırladığı kadarıyla anılarıyla birlikte zikretmiştir.

1.5.4.1. 5 Eylül 1965 Âşık Nesimi Gecesi

Âşık Kemter Yusuf, hafızasının zayıflamış olması itibarıyla katıldığı programları hatırlamakta zorluk çekmektedir. Bu yüzden yakın çevresine sorarak yahut dönemin gazetelerini tarayarak âşığın katıldığı programları tespit etmeye çalıştık.

4 Eylül 1965 tarihli Cumhuriyet gazetesinin haberine göre 5 Eylül Pazar günü Açık hava Tiyatrosu'nda Âşık Nesimi Gecesi yapılacak, bu geceye Ruhi Su, Âşık Ali İzzet, Âşık Kemter Yusuf, Âşık Daimi, Âşık İhsani, Güllüşah, Şemsi Yastıman, Tülay German, Âşık Nesimi ve diğer sanatçılar -kim oldukları belirtilmemiş- katılacaktır. Ayrıca bu programa Yaşar Kemal de katılıp Âşık Nesimi'yi anlatan bir konuşma yapacaktır.²⁴

Dönemin siyasal süreci çerçevesinde bu programı incelediğimizde âşık şiirinin, yaratıcılarıyla birlikte Cumhuriyet Dönemi'nin siyasallaşma sürecinin bir parçası durumuna geldiğini söyleyebiliriz. Öyle ki 1920'li yıllarda Köy enstitüleri ve

²²Bu kişi hakkında âşığın dönem eşlik etmesi dışında başka malumata sahip değiliz.

²³Bu ile gittiğinde Burhanettin Akdağanoğlu adında otel sahibi bir kişinin onu ağırladığını ve tüm ihtiyacını karşıladığını söz ederken bu kişiye olan bağlılığını vefa, şükran duygusuyla anlatmaktadır.

²⁴4 Eylül 1965 tarihli Cumhuriyet gazetesinin bu haberi, ekte de yer almaktadır.

Halkevleri'nin öncülüğünün yaptığı etkinliklerle halk şairleri ile halka inme çabası başarılı sonuçlar vermiş, Âşık Veysel'in de bu sürece büyük katkısı olmuştur. 1940'lı yıllara gelindiğinde ise köyden kente göçlerin artması ve İkinci Dünya Savaşı'nın getirmiş olduğu ekonomik buhran sebebiyle âşıklar arasında, idareci tabakayı hedef alan tek tük yergiler dillendirilmeye başlanmıştır (Bekki, 2008:269).

Bu durumda Demokrat Parti'nin Halk Parti'den sonra iktidarı eline alması ve ilkin âşıklarla kurduğu iyi iletişim, olumlu sonuçlar vermiş, Ali İzzet gibi sol görüşlü şairlerin açık desteğini almıştır. Ancak belli bir süre Demokrat Parti'den de beklediklerini alamayan âşıklar, yergilerini artırmış, 1960 ihtilali sonrasında ise çeşitli derneklerle siyasallaşmanın tam da merkezinde yer almışlardır. Türkiye İşçi Partisi'nin kurulduğu 1961'li yıllarda, bu partinin öncülüğünde kurulan Âşıklar Derneği, (Devrimci Ozanlar Derneği, Türk Halk Ozanları Derneği vb. isimlerle de anılır.) Âşık Mahzuni Şerif, Âşık İhsani, Âşık Ali İzzet Özkan gibi âşıklarla yürüttüğü çalışmaları ile Anadolu'ya sosyalizmi yaymaya çalışmışlardır. Bunu yaparken de âşıklık geleneğinin vazgeçilmez unsurlarından yararlanmayı ihmal etmemişlerdir. Sol çizgide ilerleyen bu etkinliklerin ses getirmesi, sağ çizgide "Devletçi" söylemlerin yoğunlukta olduğu Âşıklar Bayramı etkinliklerinin başlamasına neden olmuştur. Feyzi Halıcı'nın öncülüğünde, 1966 yılında Konya'da ilki gerçekleştirilen Âşıklar Bayramı'na devlete yakın âşıkların katıldığı (Bekki, 2008:273) gerçeğini göz önünde bulundurduğumuzda bundan sonraki süreçte âşıkların siyasal görüşlerini geleneğin gerektirdiği ölçüde açıkça dile getirdiklerini söyleyebiliriz.

Buna göre Türkiye İşçi Partisi'ne yakın sol siyaset çizgisinde olan Âşık Kemter Yusuf'un TİP gibi siyasal bir düşüncenin sempatisini olan âşıkların düzenlemiş olduğu etkinliğe katıldığını söyleyebiliriz. Ancak Âşık Kemter Yusuf, bu tarz siyasal düşüncenin çok gerisinde kaldığını hatta katıldığı bir gecede yaşanan olaydan sonra bu etkinliklere fazla iştirak etmediğini ifade etmiştir.

1.5.4.2. 25 Haziran 1966 Âşık Hatai Gecesi

14 Haziran 1966 tarihli Cumhuriyet gazetesinin haberine göre 25 Haziran'da Âşık Nesimi'nin tertip ettiği Âşık Hatai programı gerçekleştirilecek. Bu

programa Âşık Nesimi ile birlikte Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Maksudi, Âşık Kemter Yusuf, Ruhi Su, Âşık Ali İzzet, Âşık Hüseyin Çırakman katılacaktır.²⁵

Milliyet gazetesinin 19.01.1967 tarihinde yayımlanan bir haberine²⁶ göre Âşık Hatai Gecesi'nde okuduğu bir şiirden dolayı propaganda yaptığı gerekçesiyle Âşık İhsani'ye 7,5 yıl hapis istemiyle dava açılmış ancak Âşık İhsani bu davalardan beraat etmiştir. Öyle görünüyor ki aynı sene içerisinde iki kere Âşık Hatai gecesi yapılmıştır. İlkini Âşık İhsani'nin bu durumunu hatırlatarak Kemter Yusuf'a sorduğumuzda bu etkinliğe de katıldığını doğruladıktan sonra "Âşık İhsani Komünist şiiri okudu ama sonra çok uğraştı fakat bir şey yapmadılar." diye cevap vermiştir. Aynı ortamda bulunmasından sebeple kendisine herhangi bir dava açılıp açılmadığını sorduğumuzda ise, "Benim siyasetle işim olmazdı ki sevdiğim, o yüzden bana dokunmadılar." diye cevap vermiştir. Bu durumda Âşık Kemter Yusuf'un bir kez daha siyaset ile hakikati kalın çizgilerle ayırdığını anlayabiliyoruz.

1.5.4.3. Âşık Reyhani ile Karşılaşma Yapması

Âşık Kemter Yusuf'un Reyhani ile etkileşimini bir sonraki bölümde yer alan *Âşık Kemter Yusuf'un Diğer Âşıklarla Etkileşimi* başlığın içeriğinden ayrı tutmaktayız. Âşığın bir topluluk karşısında ilk deneyimini Türkiye'nin önde gelen âşıklarından biri olan Âşık Reyhani ile yaşaması âşıklıkla ilgili gidişatını önemli ölçüde etkilemiş hatta değiştirmiştir. Bu yüzden bu karşılaşmayı ayrı bir bölümde vermeyi daha uygun gördük.

Babasının hastalanması üzerine onu, Erzurum'a hastahaneye götüren âşık, oradan da Kars'a uğrayıp Âşık Reyhani ile karşılaşma yapmıştır. Tam bir tarih alamamakla beraber 1980'den önce gittiğini ve yanında ise eşi Sakine Hanım'ın oğlu Ahmet Bey ve kızının –ismi belirlenemedi- olduğunu öğrenmekteyiz. Bu karşılaşma anı, âşığın bundan sonraki hayatını değiştirecek sihirli bir değnek gibidir. Çünkü Reyhani, âşıklık geleneğinde, "Muamma çözme ve askı indirme konusunda muhakeme yeteneğiyle dikkat çeken bir âşığımızdır." (Sever,2004:559) dolayısıyla böyle bir yetenekle kendini kanıtlamış bir âşığın şöhreti duyulmamış ve gözleri

²⁵14 Haziran 1966 tarihli Cumhuriyet gazetesinin bu haberi, ekte de yer almaktadır.

²⁶16 Haziran 1966 tarihli Milliyet gazetesinin bu haberi, ekte de yer almaktadır.

görmeyen bir âşığa yenilmesi²⁷ yenen âşık için büyük bir övünç kaynağı ve şöhreti için ise en güzel reklamdır.

Bu durumda, gözleri görmeyen, maddi açıdan zor durumda olan ve daha varlığı bilinmeyen bir âşığın dönemin büyük âşıklardan Âşık Reyhani'yi yenmesine karşılık o an salonda alkış tufanının kopması halkın güçlü-güçsüz telakkisinin güçsüzden yana olmasına itmiştir. Hatta sahne arkasında bir kişinin hiç tanımadığı “garip” Âşık Kemter Yusuf’un Reyhani’yi yenmesi durumunda kurban keseceğine dair söz vermesi ve ardından kesmesi de salonda yaşanan o anların münferit yansımasıdır. Bunun dışında Âşık Kemter Yusuf’un Âşık Reyhani’nin ününe ilişkin sorduğumuz “Âşık Reyhani, o dönemin ünlü aşığıydı değil mi” sorusuna karşılık, ciddi bir ses tonu haline bürünen Kemter Yusuf , “*Aaa o çok büyük bir âşık.*” şeklinde cevap verdiğini belirtelim.

Bağlama, âşık karşılaşmalarının en önemli bölümlerinden biridir. İki âşık birbirlerini din-tasavvuf ve menkabeler konusunda sınarlar. Bu bölümde çok kere zor ayaklara başvurulur. Âşıklar birbirlerini hem bilgi hem de sanat yönünden zorlarlar. Bağlama, muamma adıyla da anıldığı için askı- muamma ile karıştırılmaktadır. Askı şeklindeki muammalar daha çok anonim bilmece karakterindedir. Soruların cevapları canlı veya cansız cisimlerdir. Fasıllarda bağlama grubuna giren muammalar "ol nedir ki" ibarelerinin kullanıldığı muammalardır. Adana âşıklık geleneğinde "ol nedir ki" ibareli muammalar yaygındır. Bunlar bazen uzun şiirler halinde söylenir. Bazen de fasıllarda verilen ayak üzerine karşılıklı dörtlükler halinde söylenerek cevabı verilir. Cevabı veremeyen âşık yenik sayılır (Artun, 1997:41-52).

Âşık rakibini "bağlayabilmek" için yanıtını bilemeyeceğini tahmin ettiği sorular sorar. Doğru cevap alamaması halinde onu mat etmiş olur. Bu türde verilen şiir örnekleri, âşık edebiyatı ürünleri içinde sanat yönünden en zayıf olanlarıdır. Âşık bütün gücünü sorunun doğru cevabını bulmaya ve söylemeye harcamaktadır. Bu sebeple doğru cevap verebilmek için bazen ölçü, kafiye gibi asli unsurlardan taviz verilir. Soru-cevap şeklinde sürdürülen ve “bağlama” biçiminde adlandırılması

²⁷Bu bilgi âşığın röportaj sırasındaki konuşmalarından elde edilmiştir.

gereken bu tür karşılaşmalarda dünyanın kuruluşu, ahret hayatı, peygamberler tarihi ve çeşitli efsanevi varlıkların mahiyeti ile ilgili sorular sorulur (Artun, 2005:83).

Âşık Kemter Yusuf da görüşmelerimizde o anı anlatırken Âşık Reyhani'nin cevap verememesi üzerine "Tabi o sırada Âşık Reyhani bağlandı, kaldı." sözlerinden âşığın hâlâ geleneğin kendine özgü terimlerinden kopmadığını göstermektedir

O zamanlar, Âşık Kemter Yusuf sazı sırtında, bir oğlu ve eşiyle Kars'a gittiğinde farklı bir heyecan içini kaplamıştır. Eşinin dediğine göre en çok çekindikleri husus, Âşık Reyhani'nin kendi memleketinde olması ve şöhretinin verdiği rahatlıkla kendine epey güvenmesidir. Mikrafonlar Âşık Kemter'i sahneye davet ettiğinde ise âşık, o sihirli mısralarını dillendirir.²⁸

Âşık Reyhani, Kemter Yusuf'un icra ettiği muammaya cevap vermekte zorlanmış, dolayısıyla bu, bir anlamda Âşık Kemter Yusuf'u küçük bir salonda başlayan fakat memleketin altmış dört iline yayınlan bir şöhretin dönüm doktasını oluşturmuştur.

1.6. Âşık Kemter Yusuf'un Diğer Âşıklarla Etkileşimi

Âşık Kemter Yusuf, çağdaşı olan gelenek temsilcisi birçok âşıkla aynı meclisi paylaşmış, aynı ortamlarda güzel dostluklar kurmuştur. Şenlikler, festivaller ve âşık bayramları dışında dönemin sol çizgisinde yer alan kurum ve kuruluşların yahut derneklerin âşık geceleri düzenleyerek âşıkları bir araya getirme çalışmaları Âşık Kemter Yusuf'un da her geçen gün çevresinin artmasına vesile olmuştur.

Kemter Yusuf, Gaziantep'te, Sivas'ta Âşık Mahzuni Şerif ile konserler verdiğini belirtmektedir. Cumhuriyet döneminin önemli kadın âşıklarından olan ve kendisi gibi gözleri görmeyen Şah Turna'nın da devamlı Erzincan'daki evlerine gelip gittiğini belirtmektedir.

Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün yanında yer almış, yapılan devrimleri geleneğin el verdiği ölçüde desteklemiş ve devlet tarafından bunun karşılığını almış

²⁸Bk. 32 numaralı şiir.

olan Âşık Veysel de Âşık Kemter Yusuf'un sohbetini seven dostlarından. Kezâ Ali İzzet de âşığın İstanbul ve Ankara'da oturup sohbet ettiği âşıklar arasındadır.

Âşık Kemter Yusuf, Âşık Veysel hakkında “Kutsal bir âşık, gerçek bir insan.” sözlerini dile getirmiştir. Onun Atatürk'e yazdığı övgülerinin plağa verilmesiyle şöhrete kavuştuğunu belirtmiştir. Bunun üzerine Âşık Veysel'in maaş aldığından haberiniz var mıydı, sorusunu yönelttiğimizde ise Kemter Yusuf, bir iç çekerek “Mayış veriyorlardı, vermez olurlar mı?” diye üzüntülü cevabıyla cümlesini bitirmiştir.

Bunların dışında âşığın Âlevî olması çevresinde yer alan âşıkların çoğunlukla Âlevî inancına sahip olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Âlevî derneklerinin düzenledikleri dini toplantılarda Âşık Kemter Yusuf gibi hem âşık hem zakir olan âşıkların bulunmasıyla güzel bir dostluğun oluşmasını kaçınılmaz kılmıştır. Nitekim Âşık Daimi ve Âşık Davut Sulari ile çeşitli toplantılarda bir araya gelip samimi sohbetler kurmayı ihmal etmezlermiş. Özellikle Âşık Daimi ile Erzincan'da komşu olması aralarındaki bağın hayli kuvvetli olmasını sağlayan etkenlerden biridir. Yine Erzincanlı olan Âşık Beyhani ile de güzel ilişkiler kurduğunu ifade etmiştir.

1.7.Âşık Kimdir ?

İslamiyet öncesi oluşan Türk edebiyatı çizgisinde “ozan” olarak ön plana çıkan söz yaratıcıları, İslamiyet'ten sonra âşık ismini alarak dönemin şartlarına göre yeni bir kimlik kazanan edebiyatın önemli parçaları durumuna gelmişlerdir. Ozan: “Ozanlar, Oğuz cemiyeti arasında husûsî bir zümre teşkil ederler; ellerinde kopuzları ile ilden ile obadan obaya gezerler; düğünlerde, ziyafetlerde bulunurlar; kopuzları ile eski Oğuz destanları, Dede Korkut Hikâyeleri söylerler; yeni hadiseler hakkında yeni yeni şiirler tanzim ederler...” (Köprülü 1986: 139)

Âşık, halk arasında saz şairlerine verilen isimdir. Bunlar maddi aşktan manevi aşk derecesine yükselmişler ve bir pirin elinden bade içerek âşıklığa ulaşmışlardır. Bu tür âşıklar halk anlayışına göre “Hak Âşığı” diye adlandırılmış ve ilham kaynakları “ilâhi” olarak görülmüştür (Köprülü, 2004: 26). Âşık, irticalen şiir

söyleyebilen, saz çalabilen kişidir” (Sakaoğlu: 1986: 3). Âşık Kemter Yusuf da âşığın irtical yönüne atıfta bulunarak bir anlamda Saim Sakaoğlu ile aynı görüşleri paylaşmaktadır. “Âşık, şiirin saatini, dakikasını beklemeyen kişidir. O an yanında biri varsa şiir, kayda geçirilir yoksa suyun akarıdır.”²⁹

Âşık Kemter Yusuf’a göre de iki türlü âşık vardır: kalem şuaraları ve manaaleminden dersini almış âşıklar (rüya motifi ile âşıklıkla erişenler). Kalem şuaraları, yazarak kendini ilerletirken, bu süreçlerinde belli bir eğitim alırlar. Bu anlamda en büyük oğlu Yaşar Süren’in kalem şuarası olduğunu da belirtmektedir. Mana âleminde dersini almış âşıkların ise ikinci doğuşlarını yaptıkları için saz ve söz bilgilerinin rüya ile öğrendiklerini böylece herhangi bir eğitime gereksinim duymadıklarını ifade etmektedir. Esasen dini kimliğinin ağır basmasından dolayı “Hâk âşığı” olarak bilinmesi ve öncesinde âşık edebiyatında bu temayülün varlığını göz önünde bulundurursak âşığın da kendisini Hak âşığı gibi kuvvetli bir mertebede görmesi önemli bir ayrıntıdır.

Ozan kelimesini sorduğumuzda, o kelimenin Türkçe olduğunu, âşığın bir isminin de ozan olduğunu dile getirmektedir. Âşık kelimesi ile aynı olmasının yanında “Ozan, manaâlemine daha kuvvetli bağlıdır, âşığın bir ismi de ozandır.”, diyerek âşık edebiyatının başlangıcından değişim ve dönüşüm geçirdiği döneme de ayrı bir ışık tutmaktadır (Oğuz,2005: 423-424).

Âşık Kemter Yusuf, âşığı kutsi bir mevkide görerek, “Halka en yakın âşıklar, dört kitabı yutan âşıklardır, rüya görenlerdir ve onların söyledikleri doğuşlar, suyun akarıdır.”, şeklinde âşık hakkındaki telakkilerini belirtmiştir.

Aynı zamanda âşık, şiirlerinin kutsiyetine de atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle insan-ı kâmilin yani manadan dersini almış âşıkların, şiirlerinin manalı olduğunu, kelimelerinin Hakk’ın varlığından kopup geldiğini, Hakk’ın hazinesinden geldiğini, kendilerinin ise “ümmül kitap”, “sebu’l-mesanî”, “gavsü’l Kur’an” olduğunun altını çizirken esasen Âşık Kemter Yusuf, âşıklık mertebesindeki

²⁹Kemter Yusuf ile yüz yüze görüşme1 24.07.2013” adlı video görüntüsüne ait görüşler.

derecesini de üstün tuttuğunun işaretlerini vermektedir. Elbette bu konuyu derinleştirilip âşığın dini bilgi ve tecrübesinin yanında inanç bakımından Âlevî olmasının bahsi geçen durumla ilgilivolduğu gerçeği yadsınamaz.

Kime âşık olunur, şeklinde bir soru sorarak âmâlîğin beşeriyetten Allah’a yönelen âşıklık durumuna ne derece etki ettiğini görmek istedik. Öyle ki âşığın şiirlerinde yer alan Leyla’nın bazen beşeriyetten birine ait olduğunu bazen de Hakk’ın kendisi olduğunu söylemek gerekir. Âşığın bu sorumuza verdiği cevap ise şöyledir:

“Sen mutlaka karşında gerçek bulursun, ancak manaaleminde ya bir kız ya da insanı kamil görürsün, ona âşık olursun. Ondan ilim, irfan, ders alıp manaalemine aşına olursun. Bir, anadan doğma var; bir de insan-ı kamilden doğma var, manaya aşına olan ikinci doğuşu yaparak eline beline diline özüne sahip olur.”

Öte yandan âşık olmak için rüya görmek gerekir mi sorusunu sorduğumuzda, kalem şuaraları ile manaaleminden dersini alan badeli âşıkların ayrıldığı söylediği sırada Yemini Baba³⁰, Virani Baba, Nesimi, Dertli Baba ve Noksani gibi önemseydiği âşıkları anarak onların da badeli olduklarını ve “ölmeden evvel öldüklerini” ifade etmiş, dolayısıyla kendisini bu âşıklara daha yakın gördüğünü ima etmiştir. Yanı sıra kalem şuaralığının olmadığını ve vakt-i zaman geldiğinde “doğuş” yaptığını dile getirmiştir.

1.8.Kemter Mahlasına Dair

Mahlas kelimesi Arapça isim olup anlamı “safılık, halislik, gönül temizliği” olan “halas” kelimesinden gelir. Doğan Kaya, bu konudaki çalışmasında “mahlas” kavramını teferruatıyla özellikle Halk edebiyatıyla ilişkili tüm yönlerini ortaya koymuş, dolayısıyla bu bölümde çalışmaya (Kaya, 2003:39-46) sıklıkla atıfta bulunacağımızı belirtelim.

³⁰ Baba kavramı âşığın ağzından aktarılmıştır.

Halk şairleri mahlaslarını son dörtlükte kullanır. Âşıklar dilinde bunun adı tapşırmadır. Tapşıрма, “Kendini tanıtmak, bildirme, arz etme.” anlamına gelir.

“Ferdiyetin kendini gösterdiği zamanlardan itibaren cemiyette belli dinî-bedii fonksiyonu olan şairler, aynı zamanda kolektif ruh ve zihniyetin tercümanı olan şiirlerini dinleyici veya okuyucu zümrelerinin hafızalarına emanet ederken kaynağı totem devrine çıkabilen şahsiyetlerini korumak, saklamak, dikkati çekmek ve belki sanatlarını ebedileştirmek gibi düşüncelerle “mahlas/ tapşıрма”yı icat etmişlerdir. Türk Halk Şairleri Divan Şairlerinde de görüleceği üzere, kelimelerin mana, şekil ve ahenk unsurlarından faydalananarak kabul ettikleri 'mahlas / tapşıрма'larla dinleyicilerle okuyucuların zihinlerinde mistik ve esrarlı bir portre çizmeğe çalışırlar (Elçin, 1998: 48).

Mahlas, manada verilir. Dolayısıyla Mehmet Yardımcı'nın çalışmasında bahsi geçen Mahlâsını Gördüğü Rüyadan Alan Âşıklar (Yardımcı, 1998:417) bölümünde sıraladığı âşıklar gibi Âşık Kemter Yusuf da mahlasını gördüğü rüyadan alan âşıklar arasına girmektedir.

“*Mahlas olmadan şiir olmaz.*” diyen Kemter Yusuf'un bu sözü, esasen âşıklar arasında yaygın olan “mahlassız şiir kulpsuz testiye benzer” sözü ile büyük benzerlik göstermektedir.

Âşık edebiyatında ortak mahlas kullanılması birçok soruna yol açmış hatta şiirlerin yanlış şairlere addedilmesine kadar önemli bir akademik sorun haline gelmiştir. Böyle bir karışıklığı önlemek ve asgari düzeye indirmek amaçlı araştırmacılar tarafından ortaya atılan edisyon kritik ve buna benzer yöntemler uygulanarak “orijin”e erişme seferberliği başlatılmıştır. Fakat bağlamın arka planda bırakılması yapılan araştırmalarda şiirlerin aitliği konusunda “acaba” sorusunu akla getirmektedir. Bu konuya bir çalışmada değinen M. Sabri Koz (1983:169-179), *Âşık Edebiyatımızda Ortak Mahlaslar Sorunu* başlıklı yazısında ortak mahlaslı şiirlerin hangi şaire olduğu bilinmeyen bu tarz ihtilaflı şairleri ayırt etmek adına fikirlerini sunmuştur.

Âşık Kemter Yusuf'un "Kemter" mahlası geçmişte olduğu gibi günümüzde de âşıklar arasında oldukça yaygın bir kullanıma sahiptir. Noksan, eksik ve aciz kul anlamlarına gelmesi vesilesiyle de âşıkların yaşam tarzı, dünya görüşü yahut fiziksel görüntülerine gönderme yaptıkları bilinmektedir. Nitekim Kemter Yusuf'un da gözlerinin görmemesi ve hayatı boyunca zorluklar yaşaması bu mahlasın bilinçli olarak kullandığına işarettir. Şiirlerinin son dördlüğünde mahlası ve ismini beraber kullandığından çalışmamızda âşığın ismini Kemter Yusuf olarak yer verdik.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÂLEVÎLİK İNANIŞININ ÂŞIK KEMTER YUSUF'UN HAYATINA VE ŞİİRLERİNE OLAN ETKİSİ

2.1. Âlevîlik İnanişi ve Âşık Kemter Yusuf

Âşık Kemter Yusuf Âlevî inanişi ile bütünleşmiştir. Bu inaniş, Kemter Yusuf'un hayatından sanatına birçok alanda mühim tesirler bırakmıştır. Bu yüzden Âlevî inanişini ve bu inanişe dair bazı bilgileri teferratına girmeden, âşığın âşıklığına etki eden önemli bir faktör yönüyle vermeye çalışacağız.

Âlevîliğin tanımıyla ilgili kaynaklarda yer alan bilgiler, birbirine yakın olmakla birlikte kapsam bakımından daha geniş şekilde Âlevîliği tarif eden görüşler de yer almaktadır. Bu yüzden tanımlardan en geniş ve İslam inancına en yakın olanı vermenin yeterli olacağı kanaatindeyiz.

"Allah'ın birliğine, Hz. Muhammed Mustafa'nın hak Peygamber olduğuna, Aliyyü'l-Mürteza'nın mürşit ve imamlığına inanan, Allah, Muhammed, Ali, Ehl-i Beyti ve Kur'an'ı İmamı seven, bunların ismini zikreden, Ehl-i Beyt-i Resul'ün düşmanlarına teberrâ edip, Muhammed, Ali dostlarına tevella kılan, On iki İmama ikrar edip mürşide iradet getiren, Ehl-i Beyti ve Ku'an'ı birbirinden ayırmayıp bu iki emanete hıyanet etmeyen, bütün Peygamberlerin hak Peygamberleri olduğuna ve başta dört büyük kitap olmak üzere Peygamberlere inen yüzdört kitaba inanan, kul ve komşu hakkı ile birlikte, insana sevgi ve saygı gösteren, nefesine ağır geleni

başkalarına yapmayan, laikliği içeren ve bu çerçevede Atatürk, ilke ve devrimlerine sahip çıkıp bu ilkeleri savunan, yeniliklere açık olan bir yol veya bir başka deyişle inançlar manzumesidir”(Orhan, 2003: 13).

Bu tanımdan yola çıktığımızda Âşık Kemter Yusuf’un da yüz yüze yaptığımız görüşmelerdeki konuşmalarının bu yönde olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Yanı sıra Âşık Kemter Yusuf’un şiirlerine etki eden dini tasavvufi unsurlara değindiğimizde Âlevilik inanışının tüm etkileriyle şiirlerini sardığını göstermeye çalışacağız. Hatta Âlevî şairlerce sıklıkla başvurulmuş Hurufilikle ilgili de pek çok şiirleri olduğunu ortaya koyacağız.

2.2. Âşığın Âlevî Toplumundaki Yeri ve Âlevîlikte “Dede” ve “Zakir” Kavramı

Âşığın Âlevî toplumundaki yeri ve önemini belirtmek, elbette o toplum içerisinde edindiği sıfatların üzerinden gitmekle mümkündür. Öyle ki Âşık Kemter Yusuf’un âşıklık vasıflarını taşıdığını belirtmenin yanı sıra dedelik ve zakirlik vasıflarını da taşıdığını ifade etmek gerekir. Mahallesinden ününün duyulduğu illere kadar birçok yerde “dede”, “zakir” ve “âşık” kimliğinin beraber ön plana çıkması, öncelikle Âlevîlik gibi dinsel bir mecrada âşıklığın yeri ve “âşık ” kavramının dini bir vücuda bürünerek ilahi aşkı temsilen “dede” ve “zakir” kavramlarında sırlanıp Âlevîlik içerisinde yerini alması Kemter Yusuf’un bu kavramlarla ilgili yönlerini ortaya koyulmasını zorunlu kılmaktadır. “Dede” sözcüğü, Orta Asya’da yaşayan Türk topluluklarında halka yol gösteren tecrübeli ve bilgili kişiler için kullanılan “ata” ve “baba” sözcükleriyle aynı anlamda fakat Âlevîler tabi oldukları din adamlarına, “Dede” derler. Âlevîlikte dedeler ocakzadedir. Bir kimsenin dede olması için dede soyundan gelmesi şarttır. Âlevîler, genellikle dedelerin Hz. Ali soyundan geldiğini kabul eder ve öyle inanırlar”(Cem Vakfı Âlevî İslam Din Hizmetleri Başkanlığı, 2008:11). Âlevîlikte dede kavramının akrabalıkta söylenen dede kavramından uzak, tamamen dinsel bir boyutta olduğunu ve ocakların kurumlaşan yapısıyla belli bir silsile halinde ilerlediğini belirtmek gerekir. Âşık Kemter Yusuf’un Şeyh Ahmet Dede Ocağı’na bağlı olması ve dedelik vasıflarını

yerine getirmesiyle Âlevî toplumu içerisinde inanç önderi olarak tanınmasını sağlamıştır.

Âşık edebiyatında var olan unsurların Âlevî Bektaşî Edebiyatında (Artun, 2006, 93-99) da kendini belli etmesi bu iki edebiyat arasında kaçınılmaz bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Âlevîlerde gerek dinsel gerekse toplumsal konuları dile getiren şiirleri saz eşliğinde söyleyen kişiler âşık, zakir ve ozan olarak adlandırılmaktaydı. Âlevî ibadetlerinde de âşıkların önemli bir konumda olduğu görülmektedir. Âşık, ibadetlerdeki konumuyla da kutsal bir kişilik kazanmaktadır. Âlevî âşıkları, Kur'an ayetleri ve diğer inanca ilişkin bilgileri işleyerek, halkın anlayacağı dille onlara ulaştırıyorlardı. İbadet dışında da halkın duygularını, sevinçlerini ve sıkıntılarını yaşamı bütün yönleriyle dile getirenler onlardır (Yaman,2007:270).

“Şairin esas rolü eski toplumlarda dini idi. Toplum tarafından kabul gören dinin prensiplerinin yayıcısı bir anlamda din adamı da olan şairin göreviydi. Din, yaşanan geleneklerle birleştirilerek şairler tarafından topluluklar arasında taşınıyordu. Her zaman için bu dini ve gelenekle ilgili bilgiler müzikle birlikte birleştirilmiş güçlendirilmiş şekilde aktarılıyordu. Müzik şairin (gaipten haber veren şahıs olarak) ruhlarla girdiği her iletişimde vardır” (Sever,2004:45).

Âlevîlikte de dinin yayıcısı durumunda olan ve Âlevîliği inanca has enstrümanlarla müzik yoluyla geleceğe taşıyan dedelerin gerek ibadet sınırları içerisinde gerekse ibadet dışında toplum tarafından belli bir nüfuza sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Âşıkların olmazsa olmazlarından biri olan bağlamanın Bektaşilik ve Âlevîlikte “telli Kur'an”olarak anılmasından yola çıkarakbu anlamdaher iki kurumda da ortaya çıkan icranın bağlama ile gerçekleştirilebildiğini söylemek mümkündür. Elbette icra anında ortaya çıkan benzerliklerin olduğunu düşünmek hiç de haksız sayılmaz. Ancak bu ayrıntıların ayrı bir çalışma konusu olabileceği düşüncesiyle bu bölümde sadece dede, zakir ve âşık arasındaki ortak yönlere genel bir yorum getirerek Âşık Kemter Yusuf'un Âlevî toplumundaki yerine dikkat çekmek istiyoruz.

Bektaşilik ve Âlevîliğin yüzyıllar boyunca devamını sağlayan belirli etmenler olmuştur. Ancak bunlar arasında en önemlisi söz yaratıcılığının ustası olarak ortaya çıkan dedeler ve zakirlerdir. Sözlü kültürün merkezinde gelişen bir inancın taşıyıcılığını da elbette sözlü kültür araçları yapar. Bu anlamda gerek dinsel törenlerde, gerekse dinsel olmayan törenlerde ortaya çıkan icra faaliyetlerinde dede ve zakirin büyük rol oynadığını belirtmek gerekir. Bu iki icracının icra anındaki en büyük özellikleri doğaçlama kabiliyetlerinin gelişmiş olmasıdır. Öyle ki hem dedelik hem zakirlik hem de âşıklık görevlerini yerine getirmiş biri olan Âşık Kemter Yusuf'un da yüz yüze görüşmelerimizde belirttiği üzere “Bizim şiirimiz suyun akarı gibidir.” sözünün dede, zakir ve âşık icrasının temel alt yapısına atıfta bulunduğunu anlamaktayız.

Genel olarak Türk Halk şiirinin birçok alanında doğaçlama sanatının bulunması, Umay Günay'ın, Orta Asya Türk edebiyatı geleneğine dayalı üç edebiyat tarzının (Anonim, Tekke, Âşık) başlangıcından bu yana şiiri büyük ölçüde doğmaca yarattığı, hafızalarda muhafaza ettiği, sözlü nakille yaydığı (Günay, 1993: 6) görüşü ile uyduğunu görmekteyiz.

Sözlü kültürün devindiricisi durumunda olan âşık, dede ve zakirin şiirlerini irticalen icra etmelerindeki benzerliklerinden icra anında kullandığı enstrümanlara; toplum içerisindeki saygınlıklarından “gezici” olmalarına; rüya motifi ile kutsallıklarından şiirlerindeki yapı ve tema benzerliklerine kadar birçok alanda ortak yönleri bulunmaktadır. Burada dede kimliğinin dini bir kurumun temsilci olması ve daha çok ilahi aşk üzerine şiirler yazması, dini olmayan durumlar için zayıf kalmaktadır. Bu aşamada da zakir kimliğinin ön plana çıktığını görebiliriz.

Cem müziği dinsel olduğu için, cemde yapılan eylemin müzik olması arka planda, ibadet olması ön plandadır. Bu nedenle gölgelemeye tabi olan Âlevî dinsel müzik pratiği olan ‘cem müziği’ içinde müzisyene, ‘müzik yapan’ anlamına gelen ‘müzisyen’ değil, ‘zikir eden, anan’ anlamına gelen ‘zakir’ denmektedir. Zakir, cem içinde Allah'ı ve diğer inanç ulularını ‘zikir ederek’ ibadet ettiği için bu adı almıştır (Dönmez,2010:36).

Ancak zakirlerin cem dışında da icralarını sürdürdükleri ve bu anlamda âşık olarak, ekseriyetle “Hak âşığı” şeklinde anıldıklarını söyleyebiliriz. Cemlerde dini temalı şiirleri saz ile icra eden zakirler, cem dışında bireysel duygularını dile getirdikleri şiirlerini hasat zamanına yakın dönemlerde kahvehane, konser yahut çeşitli programların düzenlendiği platformlarda icralarını gerçekleştirmektedirler. Bektaşilik ve Âlevîliğin dinsel bir oluşum olması hasebiyle içerisinde bulunan icracıların dinsel bir konumları bulunduğu gerçeği, genel olarak Türk toplumunun âşıklık geleneğinin ortaya çıktığı dönemden itibaren âşıkları “Hak âşığı” olarak görmesi gerçeği ile birleşince haliyle zakir, cemde “zikreden” cem dışında ise hak sözlerini söyleyen “âşık” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Âşık, halk arasında saz şairlerine verilen isimdir. Bunlar maddi aşktan manevi aşk derecesine yükselmişler ve bir pirin elinden bade içerek âşıklığa ulaşmışlardır. Bu tür âşıklar halk anlayışına göre “Hak Âşığı” diye adlandırılmış ve ilham kaynakları “ilâhi” olarak görülmüştür (Köprülü, 2004: 26). 16. yüzyıla kadar “Ozanlık Geleneğinin” etkisinin devam ettiğini ve bu geçiş döneminde “ozan” kelimesinin yerini yavaş yavaş “âşık”a bıraktığını dile getiren Öcal Oğuz, bu kelimenin yanında “Hak âşığı” ifadesinin kullanılmasının, saz şairlerinin İslâmi kültür çevresinde yer bulma arayışının delili olarak görülebileceğini ifade etmektedir (Oğuz, 2005: 424-425).

Daha sonraki dönemlerde Hak âşığı ifadesinin dini tasavvufi halk edebiyatı alanında eserler veren şairlerce benimsendiğini hatta Kızılbaş Âlevîliği içerisinde Hak âşığı kavramına karşılık dede kelimesinin kullanıldığını söyleyebiliriz. Tamamiyle dini bir oluşumun temsilcisi olma konumunu aşarak bireysel şiirler vermenin bir yolu da dedeliğe göre daha arka planda kalan zakirlikten geçmektedir. Böylece dede olan kişi bir cemde cem yürütmenin yanında zakirlik de yapabilir, cem dışında ise söylediklerinin toplumca hak kelamı olarak algılandığının farkında olup hak âşığı ve âşıklık arasında bir konumda da yer almak isteyebilir. Çünkü icracılar, âşıklık geleneğinin zaten Bektaşilik ve Âlevîlikten beslendiği gerçeğini bilmektedirler. Dolayısıyla bu gelenek içerisinde var olan saz çalma, irticalen söz söyleme, rüya görme, geleneğe has şiirler ortaya koyabilme ve toplum ile bütünleşmenin Âlevîlik ve Bektaşilik içerisinde de yaşadığını görmek mümkündür.

Bu anlamda hem cem yürütmesiyle “dede”; hem cemlerde saz çalmasıyla “zakir”; hem de birçok platformda karşılaşmalara çıkmasıyla “âşık” rollerini üstlenen Âşık Kemter Yusuf’un bu üç kavrama yönelik yanlarını belirtmemizin çalışmamızın ileriki bölümlerinin doğru anlaşılması bakımından kolaylık sağlayacağı düşüncesindeyiz.

2.3. Âşık Kemter Yusuf’un Ocağı “Şeyh Ahmed Dede Ocağı”

Âşık Kemter Yusuf’un Âlevî süreğinden olup Şeyh Ahmet Dede Ocağı’na bağlı olduğu bir önceki bölümde belirtilmişti. Bu vesileyle Şeyh Ahmed Dede Ocağı hakkında genel bilgiler vermenin yerinde olacağı düşüncesiyle âşığın ocakzade soyundan geliyor olmasına dikkat çekilmiştir. Veli Saltık’ın, *Tunceli’de Âlevî Ocakları* adlı çalışmasında *Tunceli’de Uzantıları Olan Seyyitler* başlığı altında Şeyh Ahmed Dede Ocağı ile ilgili bilgilerden yola çıktığımızda şu sonuçlara ulaşmaktayız.

Âşık Kemter Yusuf kendisiyle yapılan bir röportajda aslının Malatya’nın Şeyh Hasan köyünden geldiğini ifade etmektedir. Fakat bu bilgiyi elde ettiğimiz en son bilgilerden yola çıkarak Şeyh Hasan köyünün Malatya ile Elazığ arasında bulunan Fırat kıyısındaki Baskil ilçesine bağlı olduğu şeklinde düzeltebiliriz.

Kemter Yusuf’un aynı röportajın devamında soyunun Ahmet Yesevi’den geldiğini dolayısıyla Şeyh Hasan ile Ahmet Yesevi’nin aynı kişi olduğu yönünde galat bilgiye sahip olduğunu belirtmeliyiz. Oysa bu yanlış bilgi kendisinden kaynaklanmamaktadır. Çünkü Saltık’un ilgili çalışmasında yer alan bilgiye göre Şeyh Hasan’ın mezarının mezar taşında yanlışlık yapılmış, Türkistan’da vefat eden Ahmet Yesevi’nin doğum ve ölüm tarihleri yazılmıştır. Alaattin Keykubat’ın eniştesi olan ve ocağın adı ile anılan Şeyh Hasan’ın gerçek kimliği ise sonradan ortaya çıkarılmıştır.

2.4.Âlevîlikte Cem ve Âşık Kemter Yusuf

Âlevî inanisında cem törenlerinin önemi tartışılmaz bir konudur. Bununla beraber Türkiye’deki âşıkların âşıklığa başlamasına etki eden faktörleri on bir maddede toplayan Doğan Kaya, bu faktörlerden biri olan “Sazlı sözlü ortamlarda

yetiŖme” baŖlığı altında sazlı sözlü toplantılardan Ayin-i Cemlerin katkısına da atıfta bulunmaktadır. (Kaya, 2003,15-17)

Sözlüksel bakımdan iki farklı anlamda cem vardır: Birincisi cim, mim, ayin harfi ile yazılır, Arapça olup, toplanma, biriktirme/topluluk, kalabalık anlamına gelir. a. Âlevîlerin-Bektaşilerin cemaatla birlikte yaptığı, ibadet olarak algılanan kutsal tören(Korkmaz, 2005:148). İkincisi ise Farsça kökene sahiptir ve Devellioğlu beŖ maddede açıklar: 1) *Hükümdar, Ŗah*. 2) *Ŗark mitolojisinde Ŗarap ve içkinin icatısı*. 3) *Süleyman Peygamber’in lakabı*. 4) *Büyük İskender’in lakabı*. 5) *Karikatürist cem tarafından İstanbul’da yayımlanmıŖ haftalık bir gazete”* (Devellioğlu, 2008: 131).

Çoğunlukla ikrar cemlerinde belli bir durumdan baŖka bir duruma geiŖ söz konusu olduğundan cem anında tıpkı Ŗamanizm’de inisiyasyona benzer olağanüstü durumların olduğu bilinmektedir. Sözgelimi Âlevî-BektaŖi geleneğinde keramet olarak bilinen bu olağanüstü durumlar, ateŖe hükmetme, zehir içme, duvarı yürütmek Ŗeklinde sayılabilir. ÂŖık Kemter Yusuf’un da bu Ŗekilde bir olay ile anıldığını, kendisinden öğrenmekteyiz. İsmi ni hatırlamadığı bir yerde, cem ayini ynettığı sırada ocağın üstüne kendini atan Kemter Yusuf’u son anda, keėi³¹ engelleyerek ateŖten ekmiŖtir. Ancak ateŖin, ilk baŖta soğuk rüzgar olarak yüzüne vurduğunu sonrasında ise arkadaŖının aniden uyarmasıyla birlikte ateŖin gerçek sıcaklığını hissettiğini anlatmasıyla inisiyasyonun kendisinde oluŖturduėu duruma dikkat ekmiŖtir.

Ceme girmek için musahip tutmak Âlevî inancının olmazsa olmazlarındandır. ÂŖık Kemter Yusuf’un musahibi ise İsmail Yıldırım’dır.³²

Cemi, ÂŖık Kemter Yusuf’un da hayatında âŖıklıėa baŖlamadan evvel önemli bir baŖlangı unsuru olarak görmekteyiz. Nitekim âŖıėın saz ile ilk tanışması ve âŖıkların ortamına girmesi cem vesilesiyle olmuŖtur. Küçük yaŖlarda cemlere giden ÂŖık Kemter Yusuf’un aynı zamanda dede soyundan gelmesi ve sesinin güzel olması zakirlik görevini de üstlenmesini saėlamıŖtır.

³¹Kamber, aŖıėa eŖlik eden ve onunla beraber yanında gezen kiŖi.

³²İsmail Yıldırım’a dair ėrendiklerimiz kısıtlı olmakla birlikte onun fotoğrafçılık mesleğiyle tanındığını ve 2013 yılında vefat ettiğini bilmekteyiz.

Kendisi gibi gözleri görmeyen ve Âlevî inancına sahip ünlü bir âşık olan Sadık Doğanay da Âşık Kemter Yusuf gibi küçük yaşta Âlevî inancının gereklerini yerine getirerek büyümüştür.

Küçük yaşlardan itibaren amcasının da desteğiyle kendisini tasavvuf, edebiyat, bağlama çalma ve türkü söyleme konusunda geliştiren Sadık Doğanay, 15 yaşlarında iken cemlerde bağlama çalmaya ve deyiş söylemeye başlar. Ağabeyi Şah İsmail Doğanay, babası İbrahim Doğanay'dan dedelik postunu devraldığında ağabeyi ile birlikte çevre köy ve kasabalarda zakirlik yapmaya başlar. İleriki zamanlarda ağabeyi Şah İsmail veya kardeşi Rıza ile cem yürütmek veya konser vermek için birçok vilayete gitmiş, yavaş yavaş çevre il ve ilçelerde adından söz ettirmeye başlamıştır (Özer,2009:30).

Âşık Kemter Yusuf gibi Âlevî inancının gereklerini yerine getirerek büyüyen ve böylece söz ve saz bilgisini yetkinleştiren âşıklardan Âşık Murat Uygur ve Âşık Müslim Kumru Seyrani'yi örnek verebiliriz:

“Cem”lerde sanatını icra eden, zakirlik yapan Murat Uygur katıldığı cemlere kardeşini de götürmeye başlamış, ona zakirlikle ilgili bilgiler vermiştir. Aşur, daha önce ilk kez 8-9 yaşlarında iken kaçak olarak “cem” e katılmıştır. O yıllarda Alevîlik gizli olduğu ve çocukların gürültü yaparak “cem” in ahengini bozabilecekleri düşünüldüğü için çocuklar “cem”lere alınmazlarmış. Daha sonra çocukların “cem”lere katılması konusunda bir serbestlik getirilmiştir. Aşur abisiyle birlikte birçok “cem” e katılmıştır. Böylelikle Aşur’un gelenekle tanışmasını sağlayan ve şiirlerinin ilk etki kaynaklarını oluşturan ayin-i cemlerden ve abisinden öğrendikleri olmuştur (Özbey, 2008:51).

“Köyünde ve çevresinde ağırbaşlılığı, doğruluğu ve dürüstlüğü ile tanınan Müslim Kumru, genç yaşında ilim meclislerine sık sık gitmiş, orada bilgi ve görgüsünü artırmıştır. Özellikle Günbağı köyünde bulunan Ağu İçenler Ocağı'nın cemlerine katılarak Âlevî Tasavvufunu daha yoğun yaşamış, orada da manevi yönden kendini yetiştirerek, ilham ve feyz almıştır” (Demir,2011:4).

2.5.Âlevîlikte Zakir ve Âşık Kemter Yusuf

Önemli ölçüde sözlü geleneğe yaslanan Âlevî-Bektaşî edebiyatının, bugüne değin taşınmasını sağlayan önemli faktörlerden biri de âşıklar; diğer bir ifadeyle zakirlerdir.³³Zakir müziksel performans göstererek (duvaz, semah, deyiş gibi Âlevî müzikleri) Âlevî sözlü kültürünü bellekte tutan kişidir. Âlevî Bektaşî âşıkları, ilahi söyleyen kişiler olarak bilinir.³⁴Cemlerde, zakirler ve cem dışında da müzisyenler, sözsel yaratıcılığın sağlayıcısı ve Âlevî kültürünün devindiricisi olan âşıkların dizelerini kullanarak performans gösterirler (Dönmez, 2010:35).

Bu noktada Erzincan'da ve gittiği illerde katıldığı cemlerde zakirlik yapan Âşık Kemter Yusuf'un, âşıklığa adım atmasını tetikleyen önemli unsurlardan biri olarak karşımıza çıkan zakirlik kimliği de âşığın icrasının temsil ettiği inancın önemli bir parçası durumuna gelmiştir.

2.6. Âlevîlikte Tenasüh ve Âşık Kemter Yusuf'un Tenasüh İnancı

Tenasüh inancının İslam öncesi devirde Türklerin inanç dünyasında hulûl ve tenasüh şeklinde yer aldığını, İslam'dan sonra ise atalar kültü gibi benzer kültürel kodlar taşımasından dolayı Türkler arasında tutunduğunu ve Anadolu'ya geliş yollarından birisinin de Asya'dan göç eden Türk boyları olduğunu söylemek mümkündür (Ocak, 2007: 194 'ten; Üçer, 2010: 122'den ; Roux,1994: 219'dan aktaran; Güngör, Aksoy, 2012:250).

Âlevî-Bektaşî kültürel kaynaklarında, araştırmacıların söylemlerinde ve yapılan araştırmalarda “ölmek” kavramı; “bir diyardan diğer bir diyara göçmek”, “taşınmak”, “kalıbı dinlendirmek”, “don değiştirmek”, “esfel kalıbı donuna girmek”, “Hakk’a yürümek”, “gerçeklere karışmak”, “yürümek”, “sır olmak”, “emaneti teslim

³³Cem müziği dinsel olduğu için, cemde yapılan eylemin müzik olması arka planda, ibadet olması ön plandadır. Bu nedenle gölgelemeye tabi olan Alevî dinsel müzik pratiği olan ‘cem müziği’ içinde müzisyene, ‘müzik yapan’ anlamına gelen ‘müzisyen’ değil, ‘zikir eden, anan’ anlamına gelen ‘zakir’ denmektedir. Zakir, cem içinde Allah'ı ve diğer inanç ulularını ‘zıkr ederek’ ibadet ettiği için bu adı almıştır (Dönmez,2010:36).

³⁴Mehmet Ersal, bunu, dilden dile dolaşan bir anlatıyla da şöyle desteklemektedir: *Peygamber Efendimiz, Mirac'a çıktığı zaman kendisine yüz yirmi bin kalem verilmiştir. Bunlar"dan otuz bin tanesini kendi hayatında kullanmıştır. Altmış bin tanesini Hz. Ali'ye vermiştir. O, kalem batin âleminden Ehl-i Beyt muhibi Alevilerce anlatılmıştır. Otuz bin kalem de âşıklara verilmiştir. Âşıklar batında yazılmış kitapları okur. Onların kalemleri Halik kalemidir. Hakk'ın yazdıklarını batından okuyarak bizlere aktarırlar* (Ersal,2009:194).

etmek”, “Cemal’e ve Didar’a kavuşmak” gibi terimlerle ifade edilmektedir (Kaya, 1996: 368–370; Şahin, 2006: 66; Eröz, 1992: 68; Üçer, 2010: 71).

Kültürel kaynaklarında, Âlevî önderlerinin fikirlerinde ve yapılan sosyolojik araştırmalarda, “ölümden sonra insan ruhunun yeniden başka bir kalıba girerek yaşaması” biçiminde tanımlanan tenasüh anlayışlarıyla ilgili olarak ahrete inanç konusu da dikkate alınarak dile getirilen farklı görüşleri, Materyalist Bakış Açısı, Yüzeysel Yaklaşım, Genel İslami Perspektif ve Bağdaştırıcı Yaklaşım olmak üzere dört başlık altında toplayan Güngör ve Aksoy’un (Güngör, Aksoy 2012,258-260) bu tasnifine baktığımızda Âşık Kemter Yusuf’un gerek şiirlerinden gerekse yüz yüze yaptığımız görüşmelerden yola çıktığımızda tenasüh inancının “Bağdaştırıcı Yaklaşım” ile uyuştüğunu görmekteyiz:

“Can emanettir, buna hayat veren ruh yine ademe intikal eder geçer. Ruh ölmüyor, ama o bedende zina, yalan, haram yoksa o beden çürümez çünkü o beden, Alleme’l- Esmâ’dır. Ruh bakıdır, beden emanettir. Bedeni haramlardan seçmedin, elif gibi doğru olmadın mı o ruh, köpeğe, yılan, akrepe, tospağaya, mahlukata verilir. Ziyaretlerde bulunan kutsi şahsiyetlerin bedenleriçürümez.”³⁵

---

³⁵Âşık Kemter Yusuf’un yüz yüze görüşmelerde dile getirdiği tenasüh inancı ile ilgili görüşü.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÂŞIK KEMTER YUSUF'UN EDEBİ ŞAHSİYETİ

3.1.Âşık Kemter Yusuf'un Şiirlerinin Şekil Özellikleri

3.1.1 Nazım Biçimi

Âşık Kemter Yusuf'a ait 155 şiir metninin nazım biçimi, koşma³⁶ tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu koşmaların 8'li hece ölçüsüyle yazılanlardan 30 adedi, semai³⁷; 7'li ve 11'li hece ölçüsüyle yazılanların 125 adedi ise düz koşmadır³⁸. Düz koşmaların arasında 106 adet koşma-şarkı³⁹ türü bulunmaktadır.

Düz koşma biçimiyle yazılmış şiir örneği:

Sabahtan uyandım seher yeline
Bezm-i hakîkatte şirin diline
Açılmış dostun gonca gülüne
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Yürü dilber yürü seher elinde
Bir bergüzar versen güzel elinde
Nice bin âşık asılmış zülfün telinde
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Sabahın serinde seyrân ederken
Bir mahi dilber göründü bana

³⁶Türk edebiyatında hece vezninin kullanıldığı şiirler içinde ilk sırada yer alan koşmanın kafiye şeması birinci dörtlük abab (xaxa veya aaab), diğer dörtlükler ise cccb-dddb-... şeklinde düzenlenir. Koşmalar irticalen söylenen şiirler olduğundan daha çok yarım kafiye kullanılır. Hece vezninin genellikle 4 + 4 + 3 = 11'li veya 6 + 5 = 11'li kalıbıyla yazılan koşmanın değişik hece kalıplarıyla olan örnekleri de vardır (Albayrak Nurettin, İslam Ansiklopedisi, Cilt:26:1996:227).

³⁷Semai'ler, 5+3 ya da 4+4 duraklıdır. Konu itibarıyla ve kafiyelenme yönünden koşmaya benzer (Dilçin 1997: 334-335).

³⁸Düz (âdi) koşma, Âşık edebiyatında en çok rastlanan ve her mısraı on bir heceli olan koşmadır (Albayrak Nurettin, age.,227).

³⁹Koşma-şarkı, ilk dörtlüğün ikinci ve dördüncü mısralarının her dörtlüğün sonunda tekrarlandığı koşmadır (Albayrak Nurettin, age.,227).

Cânım kurban olsun ey güzel sana
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Ol dilber nikâbı yüzünden aldı
Aşkından beni cihâna saldı
Mecnûn Leylâ için sahrada kaldı
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Âşık olmuşum cânân hüsnün nûruna
Cânım kurban olsun senin yoluna
Haberdâr oldun mu ednâ kuluna
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Dilber ne gezersin çölde sahrada
Kaldır nikâbını cânım aradan
Bizi kavuştursun ulu yaradan
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Kemter Yusuf dertli yârin elinde
Gönül bülbül olmuş gonca gülüne
Yâr bir nazar etsin çeşmim seline
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Koşma-şarkı türüyle yazılmış şiir örneği:

Garip bülbül feryâd eyler
Yâr aşkından cevân eyler
Âlemi cihânı cânım neyler
Garip öter tel yaralandı

Garip bülbül dertli öter
Gözlerinden yaşlar döker
Mecnûn olan yolu bekler
Garip öter tel yaralandı

Garip bülbül zâra düştü
Gönlü nâr-ı aşka düştü
Deli mecnûn derde düştü
Garip öter tel yaralandı

Gönül mecnûn gibi olmuş
Âşıklar ma'şûkun hem bulmuş
Gonca güllerini cânım dermiş
Garip öter tel yaralandı

Kemter Yusuf hicrân oldu
Gör ki ednâ kulun noldu
Açılmış gonca güllerim soldu
Garip söyler tel yaralandı.

8’li hece ölçüsüyle yazılmış semai örneği:

Gönül cânân divanedir
Ahd ile peymânım yârdır
Bu dünya vefâsız handır
Gel Allah’a dön Allah’a

Deli gönül seyrân eyler
Ârifler dünyayı neyler
Târifler kendini gözler
Gel Allah’a dön Allah’a

Deli gönül hem deminde
Ol burc u âsuman zeminde
Ol kırkların dost ceminde
Gel Allah’a dön Allah’a

Ârifler gör neylemiş
‘Gönül beytullahtır’ demiş
Sâdık ârifler ermiş
Gel Allah’a dön Allah’a

Ol gönül sahrasında
Garip bülbül hicrânında
Ol güzelin ikrârında
Gel Allah’a dön Allah’a

Deli gönül sen ârif ol
Dört kitabı kendinden sor
Bir noktaya sen âşık ol
Gel Allah’a dön Allah’a

Kemter Yusuf dertli söyle
Gönlünü bir seyrân eyle
Hakîkatî sen orada gizle
Gel Allah’a dön Allah’a

Doğan Kaya, “Âşık Edebiyatında Yedekli Şiir Şekilleri”(Kaya, 2002:409-445) adlı çalışmasında koşma tipinde yedekli şiirlerden ve bunların çeşitlerinden bahsetmiştir. Nitekim bahsi geçen çalışmada, “Yedekli Üçlü” başlığı altında verilen “Bağlantılı Mısraları İkilik Olanlar” örneğinden (Kaya, 2002:412) Kemter Yusuf’un da bir adet şiiri bulunmaktadır.

Yedekli üçlü şiir örneği:

Ela gözlerine kurban olam
Beni mecnûn eden sensin
Kaldır yüzünden nikâbın

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Mah cemâl yüzünü gördüm
Meylimi ben sana verdim
Gonca güllerini derdim

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Benim sır ile settârım
Cemâline men hayranım
Gece gündüz hem ağlarım

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Âşıkların hem mest oldu
Arayıp hem cânânın buldu
Bülbül ile hem-zâr oldu

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Kemter Yusuf dertli zârım
Cemâline intizârım
Gece gündüz hep ağlarım

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama. (30 numaralı şiir)

3.1.2 Uyak, Redif , Ayak ve Kafiye Örgüsü

Uyak, anlam ve biçim açısından farklı olmak kaydıyla mısraların sonlarındaki hecelerin seslerinin birbirine benzemesi ile oluşmaktadır (Onay, 1996:21).

Halk şairlerinde olduğu gibi Âşık Kemter Yusuf da şiirlerinde en fazla yarım uyağı kullanmıştır. Buna rağmen âşığın şiirlerinde uyak türünün kullanımında bir bütünlük görülmemektedir. Sözgelimi aynı şiirin bir dördlüğünde yarım uyak kullanılmışsa diğer dördlüğünde farklı uyak çeşitleri kullanılmıştır. Âşığın bu hususa ilişkin durumu, diğer âşıklarda olduğu gibi şiir konusunda belli bir eğitim almamış olmamasına bağlanabilir. Bu sebeple şiirlerinde uyak kullanımı bakımından bir serbestlik olduğunu söylemek mümkündür.

Dize sonlarındaki tek ses benzerliğine dayanan **yarım uyak** örnekleri:

Örnek 1 :

Ben de âşık oldum bir gonca güle
Aşk u figanımda döndüm bülbüle
Gözümün yaşını dönderdi sele
Meni mecnûn eden bir hüsn-i dilber (60/1)

Örnek 2 :

...

Yanağında nokta goncalar açar
Seni seven dilber kendinden geçer
Câm-ı şarabı dilinden içer
Berdâr eyleseler siyah zülfüne (62/3)

Kemter Yusuf'un şiirlerinde, yarım kafiye olarak en fazla kullanılan sesler ve şiir sayıları şu şekildedir:

- Ç sesi : 23 şiirde
- L sesi : 37 şiirde
- N sesi : 9 şiirde
- R sesi : 41 şiirde
- T sesi : 13 şiirde
- Z sesi : 14 şiirde kullanılmıştır.

Dize sonlarındaki iki ses benzerliğine dayanan **tam uyak** örnekleri:

Örnek 1 :

...

Bin bir isim ile yâr geldi cih**ana**
 Kül olmuşum dilber ben yana **yana**
 Hâlimi söylesem ey güzel **sana**
 Berdâr eyleseler siyah zülfüne (62/14)

Örnek 2 :

...

Kemter Yusuf dertli sakın alda**nma**
 Dünyaya meyil verip eğlenip kalma
 Ol nefsin ateşine âkıbet **yanma**
 Âkıbetin mevt olur hey deli gönül (63/10)

Kemter Yusuf'un şiirlerinde, **tam uyak** olarak en fazla kullanılan sesler ve şiir sayıları şu şekildedir:

AH :14 şiirde

AN :34 şiirde

AR :23 şiirde

LE :10 şiirde kullanılmıştır.

Dize sonlarındaki ikiden fazla ses benzerliğine dayanan **zengin uyak** örnekleri:

Örnek 1 :

...

Dört kitap vasfın âlem **eylemiş**
 Kelâm-ı hikmeti diller **söylemiş**
 Dîdârın nûrunu seyrân **eylemiş**
 Muhammed nûrunu gördü o gözler (74/2)

Örnek 2 :

...

İlim ile vahdet eyledi
 Aşk ile devrân eyledi
 Âlemi seyrân eyledi
 Şams ü kamer doğdu bugün (5/3)

Kemter Yusuf'un şiirlerinde, **zengin uyak** olarak en fazla kullanılan sesler ve şiir sayıları şu şekildedir:

ASI : 7 şiirde
 AZI : 4 şiirde
 RAN : 5 şiirde
 YLE : 14 şiirde kullanılmıştır.

Halk şiirinde fazla kullanılmamasına rağmen Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde oldukça fazla **tunç uyak**örneği bulunmaktadır:

Örnek 1 :

...

Kemter Yusuf cânân **aldı**
 Vücûd deryasına **daldı**
 Hakikat orada gizlendi
 Aslı bir noktadır yârin (4/6)

Örnek 2:

...

Deli gönül seyrân **eyler**
 Ârifler dünyayı **neyler**
 Târifler kendini gözler
 Gel Allah'a dön Allah'a

Örnek 3:

...

Baharda deryalar ırmaklar **çağlar**
Gönül mecnûn olmuş ruhum kan **ağlar**
Âşık olan durmaz ma'şûkun arar
Hicrân ile zâra düşürdün beni (39/4)

Halk şiirinin en eski ve en önemli öğelerinden biri “**redif**”tir. Redif dizesonlarında aynı kelime grubu, kelime ve ekin tekrar edilmesiyle oluşur. Halk şairleri redife uyaktan daha çok önem vermişlerdir. Halk şairinin bütün duygu düşünce ve benzetmeleri rediften doğar. Halk edebiyatı ürünlerinin çoğu rediflidir. Halk şiirinde redif çok çeşitli biçimlerde görülür. Halk şairlerinin dilin çeşitli özelliklerinden yararlandığı, çeşitli söz oyunlarını ve deyimleri çok etkileyici biçimde kullandıkları redifler genellikle dizenin sonunda yer alır (Dilçin, 1987: 80). Âşık Kemter Yusuf’un hemen hemen her şiirinde redif vardır. Bu rediflerden birkaç örnek verelim:

Örnek 1 :

...

Bu vefâsız dünyayı gez**emez oldum**
Dostun cemâlini gö**remez oldum**
Yaralarım derin sara**maz oldum**
Kader böyle imiş kime ne deyim (40/3)

Örnek 2 :

Dertli olan canlar bülbül gibi ö**ter**
Ayrılık ateşi sînemde tü**ter**
Bu dünya fânîdir konanlar gö**çer**
Sabır eyle gönül Mevlâ’m kerimdir (41/1)

Dize sonlarında sesteş sözcüklerin kullanılmasıyla oluşturulan cinashalk şiirinde özellikle mani türünde görülür ve şiiri ses yönünden etkili kılar. Kemter Yusuf’un şiirlerinde cinas, yalnızca dört adet şiirin dörtlüklerinde bulunmaktadır.

Örnek 1 :

...

Men de bilirim bu kara **yazı**
Ağlarım sızlarım hem bazı bazı
Ana rahminde iken yazılmış **yazı**
Felek güldürmedi nice güleyim. (40/2)

Örnek 2 :

...

Benim sevdiğim bir gonca **güldür**
Avazı Kuran'dır dili bülbüldür
Kul eyle kapında yâr beni **güldür**
Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var. (33/5)

Örnek 3 :

...

Yürü dilber yürü seher **elinde**
Bir bergüzar versen güzel **elinde**
Nice bin âşık asılmış zülfün telinde
Bülbül gibi zâra düşürdün beni. (38/2)

Örnek 4 :

...

Âşıklar mekânı sahradır **dağlar**
Gönül yâre mecnûn gözüm kan ağlar
Senin aşkın Haydar sînemi **dağlar**
Beni mecnûn eden bir güzel gördüm. (142/3)

Halk şiirinde dörtlüklerin sonunda aynen tekrarlanan dizelere kavuştak, bağlama ya da nakarat denilmektedir. Dörtlük sonunda bütün bir dizenin yinelenmesi dizenin içerdiği önerme ve kavramların etkileme ve bellekte kalma gücünü arttırmakta, aynı zamanda ritme de katkıda bulunmaktadır. Kavuştaklar şiirde anlatılmak istenen asıl duygu ve düşüncelere vurgu yaparlar. Halk şiirinde sıkça kullanılan kavuştağı, Kemter Yusuf, incelediğimiz 155 şiirinin 106'sında kullanmıştır.

Örnek 1 :

Gonca-yı leblerin ey hüsnü dilber

Seni seven âşık cihânı neyler

Gönül divânedir dillerim söyler

Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Leyfetü'l-esrârın ey hüsn-i dilber

Cemâlini gören âşıklar kanar

Şems ü kamer güneş yüzünde doğar

Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Goncalar açılmış ey hüsnü ana

Cemâlin ziyası vurdu cihâna

Çok şükür dîdârını gösterdi bana

Meni mecnûn saçı Leylâ'm var

Bezm-i hakîkatin vahdet goncası

Âşıklar sultanı sen oldun hası

Âşıklar her zaman çekerler yası

Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Bu sırr-ı vahdetin goncasın derdim

Zâhir batınımda ben seni gördüm

Elestü hitapta meylimi sana verdim

Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Benim sevdiğim bir gonca güldür

Avazı Kuran'dır dili bülbüldür

Kul eyle kapında yâr beni güldür

Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Kemter Yusuf dertli ey hüsn-i dilber

Ol dostun bağında açılmış güller

Âşık olan ma'sûk yolunu bekler

Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var(33 numaralı şiir.)

Örnek 2 :

Yarattın Âdem'i cihâna saldı
Ol Nuh'un devrinde hem tufan ettin
Hâlil'in mekânın gülûzar ettin

Bülbülün figanı güle ne dersin

İncil Zebur Tevrat Kuran'dan aldı
İsmail'in eynine bıçağın çaldı
Bîçâre gönlümü ummana saldı

Bülbülün figanı güle ne dersin

Sabır ile şükürdür ol ilmin başı
Yakub'un gözünde akıttı aş
Ma'mur etti ol Eyüp'te dört başı

Bülbülün figanı güle ne dersin

Eyüp yaralandı cânım inledi
Yakub'un çeşmini umman eyledi
Yusuf da zindanda nice bekledi

Bülbülün figanı güle ne dersin

Kemter Yusuf dertli bakman birine
Yeni düştüm dostum aşkın eline
Bu dünya kalmadı güzel şirine

Bülbülün figanı güle ne dersin (51 numaralı şiir.)

Âşık tarzı şiirde dörtlük sonlarında aynen tekrar edilen dizelerin(kavuştak) dışında birinci dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizeleri ile diğer dörtlüklerin son dizelerinin sonunda aynı sözcüklerin tekrar edilmesiyle oluşturulan uyağa “**ayak**” denilmektedir. Özellikle âşık atışmalarında ayakönemli bir yere sahiptir. Âşıklar verilen ayağa (uyağa) uygun olarak şiirler söyleyerek atışırlar. Kemter Yusuf'un 155 şiirinin 48'inde ayak kullanılmıştır.

Örnek 1 :

Mah-ı matemden derd-i hicrân
Şah Hüseyin der yanar ağlarım
 Zemin ü âsuman hep matemdir
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Ali Ekber Kasım Asgar su dedi
 Celal Abbas coşup Fırat'a erdi
 Kolları kesildi ama ser verdi
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Zülcelal'e sığınıp meydana erdi
 Ceddim ol resul-i ekremdir dedi
 Kavm-i Süfyan Hüseyin'e su vermedi
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Kemter Yusuf dertli meftûndur ana
 Sine-i Kerbelâ boyandı kana
 Müminlerin feryâdı çıktı âsumana
Şah Hüseyin der yanar ağlarım. (153 numaralı şiir)

Örnek 2:

Dünya ile zaman âlem bozuldu
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle
 Aldanmışız yalan dünya hâline
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Amel defterlerim cânân düzüldü
 İkrârlı olan ehl-i beyt bozuldu
 Çarh-ı dünya ezâzil elinde üzüldü
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Şefaât kânı sensin ya Muhammed dedim
 Elestü hitapta ikrârım verdim

Ahir zaman kıyamet geldi erişti

Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Yedi tamun durmadan yanar

Beyhudeler bu dünya benimdir sanır

Herkes kendi nârında âkıbet yanar

Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Kemter Yusuf dertli hicrâna daldı

Bu dünya bozuldu lezzet kalmadı

Sûlb-i Âdem gör nefsiyle azdı

Meded ya Muhammed sen imdâd eyle. (86 numaralı şiir.)

Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde, "aaab/cccb..." , "abab/cccb..." , "aaba/cccb..." , "abbb/cccb..." , "abcb/dddb..." uyak düzenleri kullanılmıştır, bu uyak düzenlerinin dağılımı ise şöyledir :

aaab/cccb... : 85 şiir.

abab/cccb... : 28 şiir.

aaba/cccb... : 6 şiir.

abbb/cccb... : 3 şiir.

abcb/dddb... : 4 şiir.

Yukarıdaki uyak düzenleri dışında kalan 29 şiirin ilk dörtlük yahut ilk iki dörtlükten⁴⁰ sonraki kafiye örgüsü aaab/cccb... şeklindedir.

3.1.3 Ölçü - Durak

Halk şiirinde vezin kelimesinin karşılığı olarak ölçü kullanılmıştır. Halk şiirinde ölçü, hece ölçüsüdür. Hece ölçüsünde esas, mısralardaki hece sayısının birbirine eşitliğine dayanır. İlk dörtlüğün mısrası kaç heceli ise, ondan sonraki dörtlüğün hece sayısı da ona uymak zorundadır. Âşık Kemter Yusuf'a ait 155 şiirden 124'ü 11'li; 30'u ise 8'li; bir tanesi ise 7'li hece ölçüsüne sahiptir. Ancak bazı

⁴⁰Âşık Kemter Yusuf'un şiir bilgisi zayıf olduğundan irticalen söylediği bazı şiirlerin ilk dörtlük yahut ilk iki dörtlüğünde ölçü ve kafiye örgüsü hatası yapıldığı görülmektedir.

şiiirlerdeki drtlklerin ölçü bakımından tutarlı olmadığı görülmektedir. Bu şiiirlerde, şiiire hakim olanly kabul ettik.

11'li hece ölçüsüyle yazılan şiiirlerde durak özellikleri:

6+5 : 81 şiiir,

4+4+3: 9 şiiir,

Duraksız: 27 şiiirde mevcuttur.

8'li hece ölçüsüyle yazılan şiiirlerde durak özellikleri:

5+3: 2 şiiir

4+4: 13 şiiir

3+3+2: 1 şiiir

6+2 : 5 şiiir

Duraksız: 16 şiiirde mevcuttur.

7'li hece ölçüsüyle yazılan şiiirlerde durak zellikleri:

Duraksız: 1 şiiir mevcuttur.

3.2. Şiiirlerinin Dil zellikleri

Âşık Kemter Yusuf, diğ er âşıklar gibi şiiirlerini açık ve anlaşılır bir dille yazmıştır. Ancak dini ağırlıklı şiiirlerde, Arapça ve Farsça sözler yoğundur. Bunun dışında sevdiğine meylini veren bir âşığın bütün coşkusunu arayacağımız o renkler, Âşık Kemter Yusuf'un şiiirlerinde mevcuttur.

Kemter Yusuf'un şiiirlerinde mahalli söyleyişlere ve kimi zaman da ölçüyü tutturabilmek adına yapılmış ses olaylarına rastlanmaktadır. Bu ses olaylarından en sık rastladığımız ölçüyü tutturabilmek adına yapılan belirtme hâl ekinin düşürülmesidir. Belirtme hâl ekinin düşürülmesine birkaç örnek verelim:

*Cihânın **binasın** neden kurdular (54/1)*

***zn** p k eyle sen kelâmı söyle (112/11)*

*Kaldırdı **nikâbın** gösterdi **yüzün**(93/1)*

ly tutturabilmek için bařvurulan ses düřmelerini de rneklendirelim:

*Eyüp ile Y kp ol Yusuf **n'oldu**(41/6)*

*Seni seven âşık dünyayı **neyler**(62/23)*

3.3. Erzincan Ağız Özelliklerine İlişkin Kullanımlar

Âşıkların yetiştikleri yörelerin ağız özelliklerini yansıtır ve bunu şiir dili ile bütünleştirirler. Âşık Kemter Yusuf'un da Erzincan ağzına has özelliklerini şiirlerinde barındırmaktadır. Konuşma esnasından çokça örnek vereceğimiz bu bölümde şiirlerinden daha az örnek vereceğiz. Elbette bir âşığı salt “text” ile değerlendirmek Halkbiliminin son dönem performansı da ele alarak teoriler geliştiren mantığına uygun düşmemektedir. Ancak gerek elimizde kısıtlı sayıda icra kaydı bulunması gerekse âşığın önceden hazırlanmış şiir derlemesi olarak nitelendirebileceğimiz Yâr Elinden Gelen Bâde Âşık Yusuf Kemter'in Nutukları adlı kitabın içeriğindeki şiirlerin standart Türkçe düzeyinde yazılması, bu bölümde hareket alanımızı sınırlandırmaktadır. Ne var ki bu, yine de âşığın Erzincan ağzına ilişkin kullandığı ağız özelliklerini ortaya koymamızdan alıkoymamaktadır.

Buna göre gerek kendi kayıtlarımıza gerekse önceden çekilmiş video kayıtlarını esas alarak Âşık Kemter Yusuf'un Erzincan ağzına ilişkin tespit ettiğimiz bulguları sıralayalım.

Nasıl ki “1. 2. ve 3. şahıs tekil zamirlerinin yönelme hali “baan, sahan, oğan v.s” şeklinde (Üstün,2008:22) ” ise “Bağlanur kalben goyma.” cümlesindeki kalben kelimesinde de “en” eki yönelme hali eki görevini görmüştür.

Ön damak “g” si genelde korunmaktadır

Muhabbet ile Hakk'a gidermiş gardaş.

k>x, k>ğ, t>d değişimleri Erzincan ağzı için kurallaşmış ve birçok Anadolu ağızlarıyla da birleşen genel bir özelliktir.

Kırx ikiden yetmiş üçe dayanan

a> e Değişmesi

Üçler irfânında Al-i ebâya

e> a Değişmesi:

Yarin bahçasına girdim.

i> e Değişim

Ekrarınla konuş ol kendini tanı

i> ı Değişmesi

Eski birlik kalmadı.

ı> u Değişmesi

Aşugun yanında hizmet görmeyen.

ö> e Değişmesi

Bizim soydan bele geliyor.

ı> u Değişimi

On beş sene divane gibi gezdik, dolanduk.

Erzincan Ağzında ünsüz türemesi olayı sıkça görülmektedir. Özellikle “y” sesinin sıkça türediği örnekler Erzincan ağzında rastlamaktayız. (Üstün,2008:120)

Yilim sahipleri geliyordu.

g> k Değişimi

Peygamber, nur-ı mürüvvettir, kölgesi yoktur.

h> y Değişmesi

Ben, Allayım deyip götürüp adamı idam ediyorlar.

ğ> g Değişmesi

Her gördüğün güzel Leyla’dır sanma.

r> n Değişmesi

Burda, İliç’e kadan kamyonla götürdüler.

3.4. Âşık Kemter Yusuf’un Şiirlerinde Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinden İzler

Âşık Kemter Yusuf, günümüz âşıklardan olmasına rağmen kullandığı dil incelendiğinde bazı şiirlerinde fonetik açıdan Eski Anadolu Türkçesi ile benzeşen kelimeler olduğu görülecektir. Bize göre bu, Kemter Yusuf’u çağdaşlarından ayıran çok önemli bir farktır. Her ne kadar Eski Anadolu Türkçesinin bazı özellikleri Doğu Anadolu ağızlarından olan Erzincan ağzında açık bir şekilde görülüyor olsa da –

uban/-üben gibi- Eski Anadolu Türkçesinin belirleyen eklerin Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde bulunması bizce, bir tesadüf değil, bilinçli bir kullanımdır. Manevi ustası Noksani'nin şiirlerinde bu ek sıklıkla geçmekte hatta bu ekin geçtiği bir şiiri Kemter Yusuf'un okuduğuna şahit olduğumuzu belirtmeliyiz.

“Eski Anadolu Türkçesi 13, 14 ve 15. asırlardaki Türkçedir. Batı Türkçesinin ilk devrini teşkil eden bu Eski Anadolu Türkçesi bilhassa Türkçe bakımından kendisinden sonraki iki devreden çok farklıdır. Bu devreye Batı Türkçesinin bir oluş, bir kuruluş devresi olarak bakmak yerinde olur. Batı Türkçesini Eski Türkçeye başlayan birçok dil unsuru bu devrede kendisini hissettirmektedir. Bu dönemden sonraki Türkçede gördüğümüz birçok yeni şekiller bu devrede Eski Türkçedeki eski şekillerinin izlerini taşımaktadırlar” (Ergin, 1985:17).

EAT yazı dilinin en belirgin fonetik özelliği olan yuvarlaklaşma temayülü, bugün Orta Anadolu ağızlarının büyük bir kısmında, Karadeniz ağızlarının hemen hemen tamamında ve Doğu Anadolu ağızlarında görülmektedir (Karahana 2000:5). Dudak ünsüzlerinin yanlarındaki, genellikle de ikinci hecelerdeki dar ünlüleri yuvarlaklaştırmaları Eski Anadolu Türkçesinin Erzincan ağızında yaşayan izleridir (Üstün,2008:51).

(...) Mömin olmasa ayle gül olmaz ciğerim.

(...) Doktor, olabilür mü, mühendis olabilür mü ?

Oğuz Türkçesini Kıpçak şivelerinden ayıran en önemli özelliklerden biri de ön sesteki tonsuz ünsüzlerin tonlulaşmasıdır. Eski Anadolu Türkçesi'nin bir tesiri olarak da “e, k, t” tonsuz ünsüzlerinin tonlu olarak a, g, d” kullanılması Erzincan yöresi için kurallaşmış bir durum olarakönem taşımaktadır (Üstün,2008:50).

Sır ile sıtarın dutarmış gardaş.

İlimi var, hali yoksa vay o, gişinin haline.

Bazı EAT dönemi eserlerinde b-> m- değişimi görülmektedir. Oysa EAT eserlerinin büyük bir çoğunluğu bu değişimin b- tarafındadır. Bu farklı durum Azeri şivesinin bir özelliğidir. Bu dönem Azeri şivesi yavaş yavaş oluş- maya başlamış ve yazı dilinde de kendisini göstermiştir. Bu eserler daha çok Azeri ağızları etkisinde kaleme alınmış olup, kaynak bakımından Anadolu ağızlarının büyük bir kısmından uzaktırlar. Ben > men, bafia > mafia, bin > mifi, bin- > min- gibi kelimelerde bu Azeri etkisi belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır (Erdem,2006:98).

*Genç yaşımda **men** de asla gülmedim*

***Menim** arzumânım hüsn-i didâre*

***Meni** mecnûn eden saçı Leylâ'm var*

(y)UbAn

Eskiden kullanılan ve bugün unutulmuş bulunan zarf-fiil eklerindendir Eski Türkçenin başlarında - pan, -pen şeklinde bu zarf-fiili görürüz. Bu ekler Eski Anadolu Türkçesinden sonra Osmanlı Türkçesinde de kullanılmıştır (Ergin, 1985:345-346).

*'Kün' **deyüben** şu cihânı kurdular. (54/2)*

*Kimler idi saf **oluban** durdular. (54/1)*

Bugün Türkiye Türkçesinde nice biçiminde, tek şekilli olan ve daha çok “belirsizlik” ifade eden kelime, Eski Türkçe döneminde, ne sorma kelimesi ile +çA eşitlik ekinin birleşip kaynaşmasıyla oluşmuştur. Azerbaycan Türkçesinde, bu kelimedenden doğmuş iki ayrı kelime kullanılmaktadır: nêçe “ne kadar, kaç tane, ne kadar süreyle, çok fazla, ne kadar çok” ve nêce “nasıl, niçin, ne Sûretle, hangi vs.”. Mahmut Sarıkaya’ya göre Eski Anadolu Türkçesinde ç>c tonlulaşmasının artması ve e>i darlaşmasının ortaya çıkmasından sonra Azerbaycan Türkçesinde iki türlü

kullanımının oluşmasını sağlamıştır (Sarıkaya,2008:549-558). Buna göre Âşık Kemter Yusuf ile yaptığımız görüşmede de konuşmalarında geçen nêçe kelimesinin miktar anlamında kullandığını tespit ettik. Bunun dışında şiirlerinde nasıl, niçin anlamında kullanılan nice kelimesinin de kullanıldığını belirtelim.

Nêçealimlerle oturduk.

*Kader güldürmedi **nice** güleyim. (146/1)*

ET ve EAT’de “ol” olan 3. şahıs zamiri Osmanlıca’nın başlarında “o” şeklini almıştır. En çok değişiklik gösteren zamir 3.şahıs zamiridir. O, ol, anı, ana, anda, andan, onun, onlar, onları, onlara, onlardan, onların.

*Sad hezarân lanet olsun hem **ana**
Kerbelâ çölünü boyadı kana
Anın için ağlarım ben yana yana
Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin (50/2)
Meyl-i muhabbeti **ana** verenler.*

İşaret zamirleri bu, şu, o, ol ve şol dur.

***Ol** Cafer-i Sâdık hem rehberim oldu.*

***Ol** şirin ağzına hatemi verdin.*

ur-

Türkiye Türkçesinde v ünsüzünün türemesiyle *vur-* şeklinde kullanılan kelime, Eski Türkçedeki şekliyle Elazığ, Niğde ve Antalya’dan derlenmiştir: *urmak* (I): 1. Vurmak (Türkçe Sözlük, 2005 ve Derleme Sözlüğü, 1993)

*Felek **urdu** aldı iki gözüümü. (146/7)*

Eski Anadolu Türkçesi’nde görülen “+cılayın, +cileyin” ekleri sadece şahıs zamirlerine gelmektedir (İpek,2008:78). Saadet Çağatay, “+cileyin” ekinde asıl “gibi” anlamını veren “+çe” eşitlik hâli eki olduğunu söyler (Çağatay, 1943:104’).

*Görmedim **sencileyin** bir güzel. (62/1)*

*Bulamadım **sencileyin** bir güzel. (39/2)*

3.5.Deyimler

Eski karşılığı “tabir” olan deyim, Türkçenin yalnızca güzelliğini değil, özgünlüğünü, zenginliğini ve anlatım gücünü de ortaya koyar. Bir duyguyu, düşünceyi, gözlemi, gerçeği, kavramı daha iyi, daha güzel, daha özlü belirtmeye kısacası anlatımı güçlendirmeye yarayan deyimler efsanelerden, fıkralardan, halk hikâyelerinden, masallardan, tarihsel, siyasal, dinsel olaylardan ve toplumsal-bireysel yaşamın çeşitli verilerinden kaynaklanırlar. Deyimleri başlangıçta bir kişi yaratmış olsa bile, onlar sonradan yaygınlaşıp kökleşerek halka mal olmuşlar, yüzyılları aşarak ve işlenip gelişerek günümüze ulaşmışlardır (Bezirci ty.:5). Deyimler, anonim halk edebiyatının bir ürünü olup, atasözünde olduğu gibi şiirde, nesirde kullanımı, âşkın, şairin, nesir yazarının ustalığını gösteren bir unsurdur (Alptekin 2004: 70). Âşık Kemter Yusuf’un şiirlerinde atasözlerinden ziyade yer verdiğini şiirde kullandığı deyim bolluğundan anlaşılabılır. Yanı sıra Âlevî-Bektaşî kültürüne özgü gizli anlamlandırmalara sahip deyimlerin de kullanıldığı göze çarpmakta, dolayısıyla deyimnin nicelik bakımında hayli fazla olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bu sebeple deyimlerin bir kısmına yer vereceğiz.

(aklını başından almak)

“Aklımı başımdan alan var benim”

(aklını almak)

“Aklımı aldı divâne eyledi”

(meth etmek)

“Kemter Yusuf metheder öz ile dilde”

(mest olmak)

“Âşıkların hem mest oldu”

(dara durmak)

“Mansur gibi dâra durdum” (birliğe ermek)

“Arı gibi cânım birliğe erdim”

(ruhu şad olmak)

“Sevgili atam ruhun şâd olsun

(aklı ermek)

“Ermedi aklımız bu gizli sıra”

(yüzünü eşiğine sürmek)

“Çok şükür eşiğine yüzümü sürdüm”

(dünyayı dar eylemek)

“Dünyayı dâr eylemiş”

(sırta ermek)

“Elestü hitapta ol sırtaerdik” (99 numaralı şiir)

(ummana dalmak)

“Aşk ile ummana daldık”

(karalar giymek)

“Bülbül bir yâr için giydi karalar”

(ciğeri dağlamak)

“Senin aşkın ciğerimi dağladı”

(ikrar vermek)

“Elestü bezminde biz ikrâr verdik”

(ikrara bağlanmak)

“Gönül bir ikrâra bağlanıp durdu”

(yaraları göz göz olmak)

“Göz göz oldu sînemdeki yaralar”

3.6.Şiirlerde Söz Sanatları

Şiiri şiir yapan, şiire güzellik katan unsurlardan biri de söz sanatlarıdır. Âşıklar, anlatımı güçlü ve etkileyici hale getirmek için söz sanatlarına sıklıkla başvurumaktadırlar. Kemter Yusuf da şiirin ifade gücünü artırmak için kimi zaman söz sanatlarına başvurmuştur.

3.6.1.Teşbih

Arı gibi birlik oldular

*Dertli olan canlar **bülbül** gibi öter*

*Benim sevdiğim **bir gonca güldür***

Boyu servi dalı kaşı kemandır

3.6.2. Hüsn-i Ta'lil

Irmaklar deryalar aşkından akar

3.6.3. İstiare

*Baki kim kaldı **iki kapılı bu handa***

*Sabır eyle **gönül** Mevlâ'm kerîmdir*

***Yârimin** kurduğu bir ince yoldur*

*Bir mahi **dilber** göründü bana*

3.6.4. Teşhis

Irmak ağlarcoşkun ağlar göl ağlar

Felek güldürmedi nice güleyim

Gönül divâne olmuş seyrânda gezer

Dağlar çağırır Allah bir Muhammed Ali diyerek

3.6.5. Tezat

*Ak üstünde yazılmış ol **kara** yazı*

*Ah çekip **gece gündüz** ağlarım*

*Âşık meyil verme asla **ağyâra***

***Ezeli ebedi** ikrârım verdim*

***Mağrip ile meşrik** ilmi hem-râhım*

*Bu nasıl handır **konan** göçüyor*

3.6.6. Mübalağa

Gözümün yaşını dönderdi sele

Yandı ciğerlerin döndü büryana

3.6.7. İstifham

Mürekkebi veren kimdir?

Ağlayıp sızlarım bundan sana ne?

3.6.8. Telmih

Mecnûn gibi diyâr diyâr gezerim

Şirin için Ferhat kayalar deldi

İsâ idi gökyüzüne süzüldü

Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Doksan bin kelâmı Miraç'ta sordun

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ŞİİRLERİNİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

4.1.Şiirlerinde Geçen Dinî Şahsiyetler - Tasavvuf Uluları

4.1.1. Adem Safiyullah

Allah'ın yarattığı ilk insan, ilk peygamber. İnsanın bebeklik dönemi de bu isimle anılır. İnsan bebekliğinde masumdur ve saftır. Heniz hiçbir kötülüğü yapacak durumda değildir. Temizliğin ve saflığın sembolü olarak kullanılır. Allah'ın yeryüzündeki halifesi olan insan-ı kamil. Bu insan bütün ilahi isimlerin ve sıfatların mazharıdır (Güleç,2001:205).

Âdem safiyullah ismini verdim (112/7)

4.1.2. Hz. Muhammed

Hız. Muhammed, Hız. İbrâhim'in oğlu İsmâîl'e nisbetle İsmâîlîler diye de anılan ve iki büyük Arap topluluğundan birini teşkil eden Adnânîler'e (Arab-ı müsta'ribe) mensuptur (diğeri Arab-ı âribe, Kahtânîler'dir) (İslam Ansiklopedisi, 2005,408-423).

Âlevî-Bektaşî inanç ve ibadetlerinde her daim anılan Hız. Muhammed, Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde sıklıkla geçmekte hatta Allah Muhammed Ali şeklinde yahut Muhammed Ali şeklinde vücut bulmaktadır.

Kuran da Muhammed'e hangi gün geldi?(32/6)

*Dinim **Muhammed'tir** imanım Ali (71/7)*

***Muhammed** nûrunu gördü o gözler(74/1)*

4.1.3. Hz. Hatice

Hz. Peygamber'in ilk hanımı. Milâdî 556 yılında Mekke'de doğduğu anlaşılmaktadır. Soyu dedelerinden Kusay'da Resûl-i Ekrem'in soyu ile birleşir (İslam Ansiklopedisi, Cilt:16, 1997:465).

***Hatice ile Zöhre gülünde**(56/3)*

4.1.4. On iki İmam

Hz. Ali, oğulları Hasan ve Hüseyin ile birlikte Hüseyin'in neslinden gelen ve imam kabul edilen dokuz kişiye verilen isim.

Duvaz, Âlevî-Bektaşîlerle Mevleviliğin Şems koluna bağlı şairlerin On iki İmam'ı ad ve özellikleriyle sayan şiirlerdir. Bu şiirler On iki İmam'a, Hz. Peygamber'e ve Fatma'ya övgüdür. Âlevî ayn-ı cemi, üç düvazdeh okunarak açılır. Övgülerin bir kısmı, yalnız Hz. Ali'yedir. Bu şiirlere, Duvaz-deh İmam, kısaca ve halk deyimiyle duvaz imam ya da sadece duvaz denir(Öcal vd., 2006:278). Âşık Kemter Yusuf'un yazdığı duvaz-deh imam için 82 numaralı şiir:

Gece gündüz hicrânım ya Hüseyin

Anın için Yezid'e lanet okurum

İmam Hasan zehri nûş edip durdu

Onun için Yezid'e lanet okurum

Kerbelâ çölünde cevîlâna geldi

Erenler hicrânda dîdâra erdi

Hüseyin Kerbelâ'ya makamın kurdu

Onun için Yezid'e lanet okurum

Zeyneli Ali Abayı neyledi

Yaralanıp pare pare eyledi

Muhammed Bakır'a secde kılmadı
Onun için Yezid'e lanet okurum

Cafer-i Sâdık'ın cânân aşkından
Mûsa Kâzım Rıza'nın destinden
Kelâm hikmet olmuş anın dilinden
Onun için Yezid'e lanet okurum

Elestü hitapta ikrârım verdim
Tâki ile Nâkinin demine erdim
El aman mürvet ben sana dedim
Onun için Yezid'e lanet okurum

Hasan el-Askeri meyti rahına
Yezit kasteyleti Müminlerin mahına
Bakmaz mısın Kerbelâ'nın hâlına
Onun için Yezid'e lanet okurum

Kemter Yusuf dertli gel hicrân eyle
Înâyet pirinde her zaman dile
Teberrâ Yezid'e hem lanet eyle
Onun için Yezid'e lanet okurum

4.1.5 İmam Ali

On iki İmam'ın ilkidir ve atasıdır. 21 Mart 599 günü dünyaya gelir. Babası Hz. Muhammed'i büyüten, evlendiren, İslam dinin yayılmasında en büyük desteği veren ve Peygamber'in manevi babası Abdulmuttalib oğlu Ebutalip Hazretleridir. Annesi Hz. Muhammed'in, “Anamdan sonra anamdır.” dediği kutlu insan Fatıma Hazretleridir. 19 Ramazan 40 Hicri tarihinde şehid olur (Kaya,1993:28-29). Âlevî-Bektaşîler için çok önemli bir yere sahip olan İmam Ali, her daim yüce bir şahsiyet olarak korunmuş, kollanmıştır (Özer, 2011:37-38). Âlevî inancına göre Hz. Ali yolun kurucusudur, Şah-ı Merdan'dır, ilim kapısıdır, Şah-ı Evliyadır. Nitekim Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde de bu kavramlara sıkça rastlayabiliriz.

*Bir ismin **Haydar'dır** bir ismin **kerrar**(107/7)*

***Şâh-ı merdan Ali** sultan cânânım(69/6)*

Hz. Ali'nin İncil'deki ismi Elya'dır. Tevrat'taki adı da Yerye'dir (Yörükân,1998:51).

*İncil'den **Elya** görenler. (5/12)*

***Elya** aşkından serin verenler.(68/1)*

4.1.6İmam Hüseyin

İmam Ali'nin Fatıma-i Zehra'dan olan ikinci oğlu İmam Hüseyin, hicretin üçüncü yılında (625 veya 626) Medine'de dünyaya geldi. Künyesi "Ebu Abdullah", lakabı ise "Eş Şehid" oldu (Kaleli, 2011:116). 10 Muharrem 680'de Yezid'e bağlı güçler tarafından Kerbela'da katledilen Peygamber torunu Hüseyin'in şehit edilmesini anlatan manzum, mensur ya da nazım nesir karışımı eserlere, "Maktel-i Hüseyin" denilmiştir. Mersiye türü içerisinde değerlendirilebilecek "Maktel"ler, sadece Hüseyin'in katledilmesini anlatması nedeniyle ayrı bir tür olarak kabul edilmiştir. Manzum makteller koşma, kaside, gazel, mesnevi, terakib-i bend, terci-i bend gibi nazım şekilleriyle kaleme alınmışlardır. Makteller genellikle Şii, Alevî-Bektaşî ayin-i cem ve özel toplantılarında saz eşliğinde okunmuştur (Oğuz vd., 2010:273).

Kemter Yusuf'un da 153 numaralı şiiri maktel biçimindedir:

Mah-ı matemden derd-i hicrân
Şah Hüseyin der yanar ağlarım
Zemin ü âsuman hep matemdir
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Mühürü ehl-i beyttir âşıkâ nişan
Bu derde düşeli aklım perişan
Ciğerim hûn döker ateşi efsan
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

4.1.7. Hz. İdrîs

Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerden biri. Hz. İdris'in yeryüzünde ilk defa demiri keşfedip ondan aletler yaptığı, ziraati geliştirdiği, deri ve kumaşlardan elbise diktiği ve özellikle terzilikte ustaca marifetleri olduğu bilinmektedir (İslam Ansiklopedisi, Cilt:21,2000:480). Bu vesileyle Âşık Kemter Yusuf'un Hz. İdris'in terzilik yönüne dikkat çektiğini söyleyebiliriz.

İdris'in destinde hulleler biçtim. (46/11)

4.1.8. Hz. Nûh

Büyük peygamberler arasında sayılan kendisine inanmayan kavmi tufan ile helâk eden peygamber. Rivayete göre 500 yaşında çocukları olan Nûh, Allah tarafından gemi yapılması emrini aldıktan sonra içinde geniş bir hayvan topluluğu barındıracak kadar büyük bir gemi yapar. Nûh 600 yaşında iken bir tufan olur ve her yer sular altında kalır. Fakat Nûh'un gemisinde bulunan tüm canlılar sağ kurtulur (İslam Ansiklopedisi, Cilt:33,2007:224-225). Âşık Kemter Yusuf'un da Nûh'un bu özelliğine atıfta bulunduğu iki dördlüğünü tespit ettik.

Ol Nuh'un hikmetini tufanda gördüm (46/9)

Ol Nuh'un devrinde hem tufan ettin(51/1)

4.1.9. Hz. İbrâhim

Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber. Halîl ise Allah'ın dostu anlamında Hz. İbrâhim için kullanılan lakap(İslam Ansiklopedisi, Cilt:16,2000:266-272).

Halîl idi İsmail'i kurban eyledi (54/14)

4.1.10. Hz. İsmâil

Hz. İbrâhim'in oğlu, Kur'an'da da adı geçen bir peygamber. Adı açıkça belirtilmese de Kur'an'da belli bir yaşa gelince kurban edilmek istenenin Hz. İsmâil olduğu tahmin edilir(İslam Ansiklopedisi, Cilt:23,2001:76-80). Bu vesileyle Âşık Kemter Yusuf, Hz. İbrâhim'in Hz. Yusuf'u Allah'a kurban etme olayına atıfta bulunmuştur.

İsmail'in eynine bıçağı çaldım (46/10)

4.1.11. Hz. Mûsâ

İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber. İslâmî kaynaklara göre hakkında ölüm kararı çıkan ve nereye gideceğini bilemeyen Mûsâ'ya bir melek yol gösterir ve Medyen'e götürür. Medyen'de kalma süresini tamamlayan Mûsâ Tûr'a varır ve orada kendisine yaklaşan ateşle konuşur(İslam Ansiklopedisi, Cilt:31,2006:207;211). Allah'ın bir vesileyle Mûsâ ile konuşmasına ise aşığımız ise "Bin bir kelâm Tûr'da Mûsa'ya sordun." şeklinde değinmiştir.

Bin bir kelâm Tûr'da Mûsa'ya sordun (66/20)

4.1.12. Hz. İsâ

Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber. Peygamberlerin ve bunların dışındaki önemli dini şahsiyetlerin mucizelerine değinerek onların hayatlarında gerçekleşen olağanüstü olayları dizeler şeklinde dile getiren aşığımız, burada da Hz. İsâ'nın İnciller'de en çok yer alan mucizesinden göğe yükselmesine değinmiştir(İslam Ansiklopedisi, Cilt:22,2000:465-469).

İsâ idi gökyüzüne süzüldü (54/12)

4.1.13. Hz. Ya'kûb

İshak'ın oğlu Ya'kûb, Kur'an-ı Kerîmê göre peygamber, Yahudi inancına göre İsrâil'in ataları diye adlandırılan üç kişiden biridir ve İsrâiloğulları'nın isim babasıdır (İslam Ansiklopedisi, Cilt:22,2000:465-469). Âşık Kemter Yusuf ise Hz.

Ya'kûb'un babası İshak'ı oğlu Yusuf'u beraber bir dörtlüğün dizesinde işlemenin yanı sıra oğlu Yusuf'un yokluğuna dayanamaması ve Bünyâmin'in de yanında ayrılmasına üzülmeye sebebiyle iki gözüne ak düşmesini diğer dörtlüğünde dile getirmiştir.

İshak, Yâkup, Yusuf ile ummana daldım (74/25)

Yakub'un çeşmini umman eyledi (118/4)

4.1.14. Ebû Eyyûb el Ensârî

Hicret sırasında Hz. Peygamber'i Medine'de evine misafir eden ve Türkiye'de Eyüp Sultan unvanıyla anılan sahâbî (İslam Ansiklopedisi, Cilt:10:1994:123).

Eyüp yaralandı durdu (12/3)

4.1.15. Hz. Yûnus

Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamber. Tanrı tarafından Ninova halkını kötü yoldan dönmeleri üzerine uyarması için görevlendirilen Yûnus, bu görevi yerine getirmeyi ve Tarşîş'e gitmek amacıyla bir gemiye biner. Gemide bir fırtına çıkar, fırtınanın çıkmasına sebep olanın ise kendisi olduğu belirlenir. Bunun üzerine denize atılmasını isteyen Yûnus denize atıldıktan sonra fırtınanın dindiğini görür. Fakat deniz üzerinde Rabb'in emriyle büyük bir balık tarafından yutulan Yûnus bu şekilde kurtularak emri kaldığı yerden yerine getirmek için uğraşır (İslam Ansiklopedisi, Cilt:43:2013:597). Âşık Kemter Yusuf ise Hz. Yûnus'un bu hikâyesine değinmektedir.

Yunus ile bile ummana geçtim (46/11)

4.1.16. Hz. Dâvûd

İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Zebur verilen peygamber (İslam Ansiklopedisi, Cilt:9:1994:21).

Zebur da Davud'a hangi gün geldi?(32/4)

4.1.17. Hz. Süleyman

Hz. Dâvûd'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen hükümdar. Süleyman için Ahd-i Atîk'te mevcut, "Lübnan sedir ağacından duvarlarda biten mercanköşk otuna kadar bütün ağaçlardan söz ettiği gibi hayvanlar, kuşlar, sürüngenler ve balıklardan dasöz edilebiliyordu şeklindeki ifadedden hareketle onun her şeyi, bu çerçevede ruhları, görünmez varlıkları da bildiği, dolayısıyla evrenin karanlık güçleri üzerinde gücünün bulunduğu kanaatine varılmış (İslam Ansiklopedisi, Cilt:38:2010:56-58). Bu noktada aşîğın Hz. Süleyman ile anlatılan kıssaların çoğunluğuna hakim olduğunu aşâğıdaki dizelerinden anlayabiliyoruz.

Kuş dilini bilen Süleyman hani (134/4)

Süleyman hükmeyledi cinn ü meleğ(e) (85/3)

4.1.18. Hz. Yûsuf

Hz. Ya'kûb'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber. Hz. Yûsuf'u Mısır'da satın alan kişinin karısı bir süre sonra Yûsuf'a bir iftira atarak onun zindana girmesine sebep olur (İslam Ansiklopedisi, Cilt:44:2013:1-5). Bu sebeptendir ki aşîğımız da Yûsuf'un bu kıssasına atıfta bulunmuştur.

Yusuf da zindanda nice bekledi (51/4)

4.1.19. İskender⁴¹

İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı (İslam Ansiklopedisi, Cilt:22:2000:555). Kur'ân-ı Kerîm'de geçen Zülkarneyn ile maceraları ve yaşadıkları bölge bakımından aralarında benzerlik bulunan İskender'in hayatı İslâmi edebiyatlarda destanî-efsanevî tarzda yer almış, onu ve maceralarını konu edinen müstakil kitaplar yazılmıştır. Bu eserlerin birçoğunda Zülkarneyn'in kişiliği İskender'in hayatına kuvvetli biçimde sindirilmiştir. Dolayısıyla bu yanlış adlandırmayı Âşık Kemter Yusuf'un da yaptığını görmekteyiz. Ancak bir bilgiye göre Zülkarneyn kıssası tarihî değil temsilî olup esas itibarıyla

⁴¹Geniş ayrıntı için bk.: Pala İskender, "İskender mi Zülkarneyn mi?" Akademik Divân Şiiri Araştırmaları. İstanbul: LM Yay., 2003:285-315.

insanın bu dünyaya yönelik bütün uğraşlarının geçici olduğunu unutmadığı şeklinde anlatılmasına (İslam Ansiklopedisi, Cilt:44:2013:564-565) yönelik aşığımızın da bu yöne atıfta bulunduğunu söyleyebiliriz.

Dünya fânîdir geçer günlerim

İskender-i Zülkarneyn olsam neylerim (85/4)

4.1.20. Hz. Zekerîyyâ ve Hz. Yahyâ

Hz. Zekerîyyâ, Kur'an'da adı geçen ve İsrailoğulları'na gönderilen bir peygamber. Başta Kur'an'da olmak üzere birçok İslamî kaynakta Hz. Zekerîyyâ'nın ihtiyarlık zamanlarında kavminin haktan ayrılmaması için onlara önderlik yapabilecek bir çocuk istemesi üzerine Allah'ın bu isteğini gerçekleştirmesi en çok yer alan kıssalardan biridir (İslam Ansiklopedisi, Cilt:44:2013:210). Hz. Yahyâ Kur'an'da adı geçen, İsrailoğulları'na gönderilen bir peygamber. Ayrıca Kur'an'da Yahyâ'ya daha küçük bir çocukken hikmet, kalp yumuşaklığı ve safiyet ihsan edildiği, belirtilmektedir (İslam Ansiklopedisi, Cilt:43:2013:234).

Zekerîya ile Yahya'nın hikmette bahar (46/13)

Yaralandı Zekerîya kanları akar (46/13)

4.1.21. Hz. Zeyneb bint Ali ve Ümmü Külsûm bint Ali

Hz. Ali ile Fâtîma'nın kızları. Hz. Zeyneb'in Kerbela olayında yaralılara tedavi yardımı yapan en yaşlı kadın olması ve bu anlamda süreci yönetme gibi büyük bir sorumluluğu alması (İslam Ansiklopedisi, Cilt:44:2013:356) Ümmü Külsûm'un de akrabalarının Kerbela'da şehid edilmesinden sonra Kûfeliler'e hitaben yaptığı konuşmanın daha sonralarda dilden dile dolaşması (İslam Ansiklopedisi, Cilt:42:2012:323) bu iki önemli şahsiyetin Kerbela ile anılmasına vesile kılmıştır.

Ümmü Gülsüm Zeynep ile ağladı (50/7)

4.1.22. Selmân-ı Fârisî

İslâmiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahâbî. Selmân'ın Mecûsî âteşkesinde kutsal ateşin sönmemesini sağlamakla görevli iken yeni bir din arayışına girerek

İslâmiyet’i benimsemesinin (Hatiboğlu,2009:442) yanında Alevilikte ön plana çıkan Hz. Ali’nin farklı şahsiyete büründüğünün anlatılmasını burada da görmekteyiz. Nitekim Hz. Ali’nin Selman’ın Mecûsî ateşinden kurtulmasını sağlayan kişi olarak gösterildiğini söyleyebiliriz.

Odur sırları bilen

Selman’ın carına eren

Hatemi resule veren

Alim Bektaş Velî’dir (1/2)

4.1.23. Rüstem-i Zâl (Zaloğlu Rüstem)

İran millî destanının en güçlü kahramanı. Zaloğlu Rüstem, Firdevsi’nin Şâhnâmesi’ne göre yiğitlere yaraşır bir vücut yapısı ve gücünün bulunduğu belirtilir (İslam Ansiklopedisi, Cilt:35:2008:294). Bu vesileyle aşığımızın da “pehlivan” sözünden kasıtlı Rüstem’in vücut yapısına atıfta bulunduğu ve en önemlisi İran’da bilinen bu şahsiyetin hikâyesine vakıf olduğunu tahmin etmekteyiz.

Zaloğlu Rüstem gibi pehlivan ne oldu (85/5)

4.1.24. Nemrud

Hem İslami hem de Yahudi kaynaklarda geçen Hz. İbrâhim ile Nemrud arasındaki mücadelede Nemrud’un zor kullanarak halkın üzerinde ateşe tapması yönünde baskısı, inançsızlığı Türk edebiyatı genelinde telmih ve mecazlar yoluyla anlatılmıştır.

Nemrut gibi ok attılar(17/11)

4.1.25. Hallâc-ı Mansûr

Tasavvufun gelişmesine önemli katkılarda bulunan ünlü mutasavvıf. Hallâc-ı Mansûr’un hakkında yapılan iftiralarla idama götürülmesinin ardından iftiraların artmasıyla tekrar idama götürülür ve elleri, kolları kesilerek idam edilir (İslam Ansiklopedisi, Cilt:15:1997:378). Bu sürede idama giderken sergilediği duruşu, başta Şia topluluğu olmak üzere bu toplulukla temas halinde olan Âlevî toplumunun da inanç merkezinde yer almıştır.

Mansur gibi dâra gelen

Ene'l-Hak sırrından alan(18/6)

4.1.26. Hacı Bektâş Velî

Bektaşîlik tarikatının kurucusu olarak kabul edilen Türkmen şeyhi. Asıl adı Bektaş olup muhtemelen ölümünden sonra Hacı Bektâş-ı Velî diye şöhret bulmuştur (İslam Ansiklopedisi, Cilt:14:1996:455-458). Âşık Kemter Yusuf'un Hacı Bektâş-ı Velî'yi konu edindiği iki numaralı şiir:

*Kara kazanın getirdin
Rum diyârın irşâd ettin
Nicelerin carına erdin
Ya Hacı Bektaş Velî (2/1)*

4.1.27. Fazlullah Hurûfî

Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde ağırlıklı olarak göreceğimiz konulardan biri de Hurufiliktir. Hurûflik Fazlullah-ı Hurûfî'nin kurup geliştirdiği, harflerin esrarına dayanan bâtinî bir akımdır.

Kur'ân-ı Kerîm'de geçen bütün fazl (fadl) kelimeleriyle Fazlullah'ın kastedildiğine inana, onu Allah'ın zuhuru şeklinde gören Hurûfîler, Fazlullah'ın Câvidânnâme'yi ilâhî kitap olarak tanırlar: âyetleri, cennet, cehennem ve âhiret hallerini ve bütün dini hükümleri yirmi sekiz veya otuz iki harfe irca ederek te'vile tâbi tutarlar (İslam Ansiklopedisi, Cilt:12:1995:408-409). Buna göre Tanrı insanın yüzünde görünür. Her söz ögesinin sayısal bir değer vardır. Bu sayede insan yüzünde simetrik Allah yazısı çıkar.

*Yedi âyet yedi mushaf yedi hat
Yedi nokta ile eyledi zat
Yirmi sekiz hurûftadır mevcûdât
'Elif lâm mim' yâr yüzün yüzün (35/3)*

4.1.28. Nesîmî

Hurûfliği ile tanınan mutasavvıf şair. Tanrı'nın insan yüzünde tecelli ettiği fikri yanlış yorumlanmış ve öldürülerek derisi yüzülmüştür (İslam Ansiklopedisi, Cilt:12:1995:408-409).

Nesîmî'ydi hak yolunda yüzüldü(54/12)

4.1.29. Karaca Ahmet Sultan

Osman Bey döneminde Anadolu'ya gelerek Anadolu'nun Türkleşmesine katkı sağlayan, hekimliğiyle ön plana çıkan, Alevi inancısında önemli bir yere sahip olan tarihi şahsiyet (Tatlı, 2008:16-20).

Karacaahmet Rüchan Bâba Urumeli'nde (152/3)

4.1.30. Munzur Baba

Tunceli'nin Ovacık ilçesinde yaşamış ve adı bugünkü Munzur çayına verilmiş efsanevi şahsiyet.

Munzur bâbanın ziyârettir köyü (90/3)

4.1.31. Bilgez Baba

Tunceli'de türbesi bulunan evliyaullahtan bir zat (Güleç,2001:215).

Bilgez bâba Gayret bâbanın eli (90/7)

4.1.32. Karlı Baba

Karadonlu Can Baba, devamlı siyah elbiseler giydiği için bu isimle anılıyor. Hünkâr'ın on iki hizmetçisinden yedincisi. Türbesi Sivas Divriği'dedir (Noyan I, 386 -387'den aktaran Güleç,2001:236).

Karagözcü Ahmet Karlı Bâba Rumeli'nde (56/3)

4.1.33. Sümbül Efendi

İstanbul'da gömülü büyük velilerdendir. Adı Yusuf b. Ali'dir. Sümbül Sinan Efendi diye tanınmıştır. 1452'de Merzifon'da doğan Sümbül Efendi, Çelebi Halifenin vefatı üzerine İstanbul Kocamustafapaşa'daki dergahına postnişin oldu ve şeyhinin kızıyla evlendi. 1529 yılında İstanbul'da vefat etti. Devrinde hem padişah hem de halk tarafından saygı görürdü (Gürdil, ty. 6-11'den aktaran Güleç,2001:254).

Sümbül Efendi Şah kulunun vasfı dilinde (152/3)

4.2. Dini Tasavvufi Unsurlar

4.2.1. Allah(Hakk)-Muhammed-Ali

1-olgunluk ve kemâl mertebeleri bakımından Allah'a çok yakın olan ve Hz. Muhammet'le Hz. Ali'yi birlikte anmanın gerekliliğini vurgulayan, ayrı ayrı görülmesi durumunda Hakikat'ın gerçek anlamına ulaşamayacağını anlatan üçleme. 2- Hakk-Muhammet-Ali. (Korkmaz, 2011:186)

İnler Allah bir Muhammed Ali diyerek(106/8)

4.2.2. Alleme'l-esma

“Ve o, Adem'e her şeyin ismini öğretti.” anlamındaki ayetin (2/31) kısaltması. Dil bilimcilere göre isim terimi, bir madenin, bir eylemin veya bir niteliğin bilgisini temsil eden ayırt edici ifadelerle denir. Felsefe terminolojisinde ise kavrama işaret eder. Buradan hareketle tüm isimlerin bilgisinin bu anlam örgüsü içinde, mantıksal tanımlama ve dolayısıyla kavramsal düşünme melekeseine delalet ettiği düşüncesine varabiliriz (Esed, c.1, s.12'den aktaran Güleç,2001:206). Manevi bir elbise olup mürit doğduğunda yani tarikatın sırrına erdiği zaman yani isimlerin anlamlarını tam olarak öğrendiğinde mürşit tarafından giydirilir. Bu elbiseyi giymek Allah'ın doksan dokuz güzel isminin sırrına ermiş olmayı gösterir (Güleç,2001:206).

Bu noktada Âşık Kemter Yusuf'un Alleme'l-esma ile ilgili görüşlerini de şu şekilde aktarabiliriz: “*Can emanettir, buna hayat veren ruh yine ademe intikal eder geçer. Ruh ölmüyor, ama o bedende zina, yalan, haram yoksa o beden çürümez çünkü o beden, Alleme'l- Esmadır. Ruh bakıdır, beden emanettir.*”

4.2.3. Ayın nun ilmi

Ayın'ın ebcet hesabına göre değeri yetmiştir. Otuzu istidadı kırkı da nuru kapsar ve iki manaya ayrılır. Otuzla kalan karanlıkta yani nefsin içinde olduğu ahreti geçip cennete giremez. Kırklar manasına geçenler ise cennetlik olan ve yaşayanlardır. Ayın hurufât-ı meçhuldür. Yani nurani mi zulmani mi olduğu tam olarak bilinmez. Ebcet hesabına göre değeri manasıyla tam ortasından dişi ve erkek

olarak bölmek mümkün değildir. Çünkü ikiye bölündüğünde otuz beş sayısı çıkar ve manasız kalır. Bu nedenle bir tafa ağırlık verip otuz ve kırk olarak ikiye ayrılır. Otuz ve kırk ise lam ve mim harflerinin temsil eder. İkisinin de toplamı yetmiş yani ayın'dır. Her insan kadın ve erkek olarak yerini bilip karıştırmaksızın cinsiyetinin kendine yüklediği görevi yapmalıdır. Aksi halde kişi manevi bir Hüsna durumuna gelir ve dünyaları karışır. O zaman da ayın harfine benzeyip arafatta kalmış gibi olur (Filiz, III/603'ten aktaran Güleç,2001:210).

Ârifler ayın nun ilminden okur (139/5)

4.2.4. Hakk Muhammed Ali Divanı

Tanrı huzuru (Korkmaz, 2005: 296). Divan, Tanrı huzuru, kavramı Kemter Yusuf'un şiirlerinde geçmekle birlikte önemli bir şahsiyetin makamı olarak da geçmektedir.

Şefaât eyle ulu divanda(34/5)

Mürşit divanına erdim (21/4)

4.2.5. Ba-i bismillah

Besmelenin be'si. Besmele 'Allah'ın adıyla' demek olup insana bir şeyi yapma ve meydana getirme gücünü ve iradesini verir. Allah 'kүн' ile kul 'besmele' ile yapar. Ba'nın altındaki nokta yaratılanların ilki olan zâta işarettir. İnsanın sırrı onun mazharıdır. İki nokta ikinci yaratılan sıfatlara (taayyun-ı sâni-i sıfatiye) işarettir ve ruh onun mazharıdır. Üç nokta ise üçüncü yaratılan fiillere işaret eder ve hayvanlar da onun mazharıdır. Böylece nokta üçe ayrılmış oldu. Ba ile başlamada yaratılma şekline uygun olmaya dikkat edildi. Müminlerin emiri Hz. Ali 'nin (k.v.) "Ben be'nin altındaki noktayım." dediği sır insanın başlangıçtaki vekilliğine ve hakikat-i Muhammediye'ye işarettir. Alemde her ne var ise, insanlar, hayvanlar, bitkiler ve cansız varlıklar, yaratılış amaçlarına uygun şekilde varlık alemine gelmişlerdir. Bu sonsuz çokluk o vahdete, sayılmayacak kadar çok parçalar da bütünlüğe engel olmadı. Çünkü vücudun sayısı tecellinin tekrarındandır. Nitekim her insanın görüntüsüne göre bir bedeni bir ruhu varken birçok azası ve eylemi vardır.

Bunun için “Onda olan her şey onun bir olduğunu gösteren işarettir.” demişlerdir. Bu anlatılan şahsi ve hakiki vahdeti de kapsar. Onun için her cisimde sonsuz bölünmez parça vardır. Her bir cüz bir noktaya işarettir ve bütün terkipler onunla var olur (Bursevi,3 ‘ten aktaran Güleç,2001:212).

Ol ba-i bismillahi dostum okudum (49/7)

4.2.6. Beşler

Âlevî-Bektaşî inancı ve ibadetlerinin temel unsuru olan Beşler, Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’dir. Ehlibeyt olarak da geçmektedir. Kur’an’da Şûra Sûresi 23. ayete dayandırılmaktadır.

Üçler irfânında Al-i âbâyâ(141/1)

4.2.7. Bir elifin üç yüz altmış altı dalı

Hacı Bektaş Veli’nin Anadolu’da öldüğünde ardında bıraktığı halifelerin sayısı (Ulusoy,30’dan aktaran Güleç,2001:215).

Bir elifin üç yüz altmış altı dalı var (143/3)

4.2.8. Bism-i şah (Bismişah)

Ar.+Fars.(bi.sm-i şāh < Ar. Bi-smi ve Fars. Şāh) a. “Ali’nin adıyla” anlamında bismillah yerine kullanılan besmele (Korkmaz,2005:135).

Bismişâhi yedi harf bana dost oldu (49/6)

4.2.9. Dar

Fars. (dar, ağaç) a. 1) Hallac-ı Mansur’un asıldığı direk anlamında darağacı. 2) Tarikatla, yolla ilgili törenlerin yapıldığı meydan ya da meydan odasının orta yeri (Korkmaz, 2005:176).

4.2.10. Dar-ı Mansur

Asılma duruşuyla temsil edilen; darağacında asılarak öldürülen Hallac-ı Mansur gibi yol uğruna ölümü göze alma, asılmaya hazır olma. Bu yol için asılsa dahi yoldan dönmemeye ant anlamına da gelir. Talip cemde dedenin önüne kadar gelerek sağ ayak sol başparmağının üzerine kollar çaprazlama şekilde, başı öne eğik şekilde durur. Bu duruş suçluyum, özü darım kabul et pirim, anlamına gelir (Tuncer,2009:110).

*Ol güzel irfânda **dâr-ı Mansur** oldum (66/5)*

*Seyreylemişim ol güzel **Mansur dârına** (121/4)*

4.2.11. Dara durmak

Normal koşullarda bir talibin hizmet almak için meydana gelmesi (İlhan 2005:258). Cemaatin ve dedenin ya da babanın önünde, canını yol uğruna vermeye hazır olduğunu bildirmek için, niyaz ederek meydanın ya da meydan ortasının ortasına gelerek, ayaklar mühürlemiş, kollar göğüste çapraz, baş öne eğik durma (Korkmaz,2005:177).

*Güzel mürşidin **dârında duran**(135/4)*

*Mansur ‘ene’l-Hak’ demiş **durmuş dâra** (116/5)*

*Mansur gibi **dâra durdum**(4/7)*

*Mansur’un **dârına duran**(24/6)*

4.2.12. Dara çekmek

Zanlı kimseyi mürşidin soruşturmak için meydana getirmesi üyelerini tekke, dergâh büyüklerinin oluşturduğu cem mahkemesi suç işleyen, hatalı görülen tarikat yol üyesini, meydan ya da meydan odasının orta yerinde çağırarak sorgulamak, yargılamak, gerekirse durumuna uygun cezalar vermek. Burada Mansur’un dara çekilmesini de şiirinde işleyen Âşık Kemter Yusuf, diğer Âlevî âşıkları gibi Mansur’un dönemin toplumu tarafından doğru anlaşılamaması, bunun üzerine

şikayet edilerek herkesin gözü önünde idam edilmesini, mazlumun cesurca özünü dara çekme cesareti duygusuyla vermektedir.

Mansur da **çekildi dâra**(27/4)

4.2.13. Dem

Farsça, soluk veya zaman manasınadır.

Deli gönül hem **deminde** (6/14)

Bütün varlıklar, kâinat, her an gayben ayn'a, ayn'dan gaybe gitmektedir. Yaratılış bu yüzden daimidir. Ve bir an önceki âlem, bir sonraki âlemin aynısı değildir. Sûfi, her ân ne âlemde ise, ona göre, o anda tahakkuk eden âlem odur. Sûretler geçer, hakikatler bakî kalır. Bu inanç sufilerce, "dem bu dem, saat bu saat" atasözüyle belirtilir (Cebecioğlu,2009:58).

Âşık Kemter Yusuf ile yaptığımız görüşmelerde dikkat ettiğimiz bir önemli husus ise âşığın nefes alışında içini çekerek şiire başlamadan önce “Dem bu dem, saat bu saat.” sözlerini sıklıkla tekrarladığını belirtelim.

4.2.14. Dergâh

Dergâhın birkaç anlamı vardır: Farsça’dan gelen bir sözcük olup kapı, eşik, büyük makamların kapısı, hangâh olarak da ifade edilir. Hangâh terimi bir yüceltme ifadesi olarak kullanılmaktadır. Şayet ilahi sözcüğü ile beraber kullanılırsa (ilahi hangâh) Allah katı anlamına gelir. Şahlara, padişahlara veya hükümdarlara ait makamları onurlandırmak amacıyla “Dergâh-ı Âlî” şeklinde de kullanılır. Buradaki yüce kapı olarak ifade edilen anlam padişahın oturduğu “Saray”dır.

Dergâh-ı âliden icâzet aldın (109/3)

Dervişlerin sürekli ya da geçici olarak barındıkları yapılar, aşevi, hamam, çamaşırhane gibi yerler ve tarikata bağlı kişilerin toplanıp ayin, sohbet ya da zikir denilen törenlerini düzenledikleri ayrı bir mekân bulunur. Merkez tekkeler

(dergâhlar) doğal olarak daha çok mekândan oluşur. Örneğin Bektaşî tarikatının merkezi olan, Nevşehir’e bağlı Hacıbektaş ilçesindeki Hacı Bektaş Velî Dergâhı üç avluya açılan bir yapılar topluluğu biçimindedir. Bu yapılar, Hacı Bektaş Veli Türbesi, Balım Sultan Türbesi, aşevi, kilerevi, mihmanevi, çamaşırhane, hamam, meydan, muhabbet divanı ve mescittir. (Dedekargınoğlu,2011:382)

Dergâhında nûrlar saçar (2/8)

4.2.15. Dört Kapı Kırk Makam

Bu kavrama dair şiir örnekleri oldukça fazla olduğundan bu örnekleri, sınırlandırdık.

Dört kapı kırk makamı ikrâr eylemiş(84/7)

Dört kapı kırk makam irfânı kurdun(34/4)

4.2.16. Elli yedi bin âşık

Hiz. Adem’den bugüne kadar gelen âşıkların sayısı, bir başka rivayete göre Horasan’dan Anadolu’ya gelen erenlerin sayısı. Evliya Çelebi’nin Seyehatname’sinde anlattığı bir olayda geçmektedir. İstanbul’da veba salgını vardır ve binlerce insan ölmektedir. Halk camii doldurur. O kadar kalabalık olur ki iğne atsa yere düşmez. Beşiktaşlı Şeyh Yahya Efendi vaaz vermektedir. Defterdar Derviş Çelebi kapıda durur ve cemaati sayar. Toplam 57 bin kişi sayılır (Müntehabât-ı Evliyâ Çelebi, ty.,50-55’ten aktaran Güleç,2001:224).

Elli yedi bin âşık canân söyledi (31/7)

Elli yedi bin âşığın mah-ı tâbânın (37/4)

4.2.17. Erkân

Kelime anlamıyla, “kurallar, törenler ve ritüeller bütünü” anlamına gelen erkân, “âyin-i cem”, “tarikat ulularının koyduğu ilke, kural ve törenler bütünü”, “erkân çubuğu”, “ Kırklar Cemi’nde 12 İmam’ın yaptığı hizmetler” gibi anlamlara da gelir (Günşen,2007:338).

Dört kapı kırk makam on iki **erkân** (107/14)

Muhabbettir erenlerin **erkânı**(89/1)

4.2.18. Hızır

a. Peygamber, bilge ya da veli kabul edilen kurtarıcı kutsal kişi (Korkmaz,2005:320).

Hocam Hızır'ı gözle (9/4)

4.2.19. İkrar

Biat merasimi ile tarikata girmeye ikrar vermek denilir. İkrar vermeyi gerekli kılan ayetler: Maide suresinin 35, Mümtahine suresinin 12 ve Fetih suresinin 10, 18 ve 19. ayetleri mürşide bağlanma ve ikrar (biat) ayetleridir (Kaya, 1993:339).

Bağlanıp **ikrâra** anda duranlar(92/12)

Gönül bir **ikrâra** bağlanıp durdu(93/21)

4.2.20. Kırklar

a. Gayb erenleri ululuk/ermişlik sıralamasında yer alan, kim oldukları tam olarak bilinmeyen, ancak varlıklarına ve kutsallıklarına inanılan kırk kişilik evliya, ermiş topluluğu (Korkmaz, 2005:406).

Gördüğüm seyrâna **kırklar** bağıdır (107 /9)

Yediler **kırklar** devrân eylerler (49/2)

4.2.21. Kırklar cemi

1) Tanrı'nın, varlık alemi içinde tecellisinde tek bir vücut olarak algılanan Kırklar'ın, Hz. Ali'nin başkanlığında yaptığı toplantı. 2) Bu toplantının devamı durumundaki cem (Korkmaz, 2005:406).

Ol **kırkların ceminde** vahdet bir oldu (62/12)

İrfânda durmuş **kırklar cemisin** (93/13)

4.2.22. Lâ harfi illâ babı

Kelime-i tevhidin iki kelimesi. ‘ Lâ ilaha’deki’ ‘lâ’ nefy için, ‘illallah’taki ‘illâ’ ise ispat içindir. Anlamı: ‘Yoktur ilah, Allah vardır ancak’tır. Lâ yok anlamındadır ve mâsivânın ve âğyarın yokluğuna, illâ sözü ise ile de Allah’ın varlığına hükmedilir. Dervişler bu ibareyi okurken bu manaya ve buna Lâ fenâ mertebesini, illâ ise bekâ mertebesini simgeler. Fenâ mertebesine ulaşmadan yani lâ’yı geçmeden bekâ mertebesine yani illâ’ya ulaşmak mümkün değildir (Güleç,2001:240).

Lâ harfiyle nazar kıldım cihânı

İllâ bâbında kurduk (31/5)

4.2.23. Meydan

Cem âyininde hizmetlerin yapıldığı, hiyerarşik düzene göre pîr/mürşit, hizmet sahipleri ve yaş sırasına sıralanancanların oluşturduğu halkanın ortasında kalan boşluktur (Günşen,2007:340).

Kırklar meydanında dârında durdum (93/12)

4.2.24. Miraçlama

İslam düşüncesi içerisinde Âlevîlik-Sünnilik şeklinde oluşan inanç akımları arasında görüş ayrılıklarından bir tanesi de Miraç olayıdır. Nitekim Sünni İslam anlayışı etrafında oluşturulan, miraçnameler, konu kaynağı, Peygamber’in bir gece Mescid-i Haram’dan Mescid-i Aksa’ya kadar götürülüşünü, “Burak” ile göğe yükselişini ayrıntılı bir şekilde anlatan “İsra” Sûresine dayandırılırken (Güzel, 1999:554); Âlevî İslam anlayışına göre ise miraç olayı, çoğunlukla kitaplarda “miraçlama”, “miraciye” olarak adını alan, İmam Cafer’e atfedilen fakat onun olup olmadığı konusunda tartışılan (Özalp,2006:17) “Buyruk” adlı kitaba dayandırılmıştır. Dolayısıyla miraçlama, Buyruk’ta yer alan (Aytekin,2001:13-14) Kırklar meclisi mitinin manzum metnidir. Melih Duygulu miraçlamayı, terim anlamı ile *Hız. Muhammed ile Hız. Ali’nin Kırklar meydanında buluşmasını anlata, Âlevî-Bektaşî inancına ait bir epik şiir ve müzik formu* (Duygulu,1997:12) şeklinde

tanımlamıştır. Miraçlama bölümünde ise Âlevî-Bektaşî inancına sahip kişilerce benimsenen Kırklar söylencesinin ön safhası olan Hz. Muhammed'in Miraç'ta yaşadıkları ritüelleştirilir.

Kemter Yusuf'un Âlevî-Bektaşî inancı ile özdeşleşen miraç olayına dair öncelikle miraç ismi geçen şiirlerinden örnekler şöyledir:

Doksan bin kelâmı **Miraç'ta sordun** (33/3)

Miracın yolunda şîr olup durdun(66/20)

4.2.25. Muhammed-Ali

Âlevî-Bektaşîlerde Nübüvvet'in nuru Hz. Muhammed ile Velayet'in nuru Hz. Ali'nin aynı anda birlikte anılmasındaki temel etken olarak Muhammed-Ali'nin batınî manada bir vücut, zahiri manada ise Allah'ın en çok sevdiği iki önemli şahsiyet olmasını gösterebiliriz. Öyle ki Hz. Muhammedsiz İmam Ali, İmam Alisiz Hz. Muhammed düşünülemez.⁴²Gerek Hz. Muhammed'in Ehlibeyt'i ve bilhassa Hz. Ali için söylediği kutlu vecizeleri, gerekse İmam Ali'nin Hz. Muhammed'e en başından beri bağlılığı, Âlevî-Bektaşîleri daima bu iki isme olan bağlılığa sevk etmiştir.

Muhammed Aliye gider yolumuz(138/1)

Muhammed Ali'nin kokusu bir gülde(148/5)

Muhammed Ali'ye bağlıdır canı(135/1)

Muhamed Ali'dir Ali Muhammed(49/13)

Muhammed Ali'yi dillervasfeder(122/3)

Muhammed dinimdir Ali imanım (123/7)

Muhammed Ali'nin nûrunu gören(107/10)

⁴²Bu sözlere ilişkin M. Eröz bir kitabında şöyle demektedir: “Muhammed ve Ali iki şahıs olarak düşünülemez. Âlevî Bektaşîlere göre, birdirler ve bir şahsın iki adı imişçesine söylenip yazıldığını kabul ederler. Peygamber ve güveyisi, teolojik bir simada birleştirilmiştir.” Geniş ayrıntı için bk.: Eröz Mehmet, *Türkiye’de Âlevîlik Ve Bektaşîlik*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara,1990:213

4.2.26. Mürşit

Görev itibariyle Hz. Muhammed'i Hz. Ali'yi ve Hacı Bektaş Veli hazretlerini temsil eder. Onların adına ikrar alır, nasip verir. Ayin-cemi yürüten mutlak otoritedir. Rehberi, dervişi, talibi eğitir; gözetler ve olgunlaşmaları için gerekli olan ruhi ve pratik bilgileri verir. Tarikata girenlerin topluma yararlı ve erdemli insanlar olmalarını sağlar. Sorumluluğu en ağır olan kimsedir.

Mürşidin önünde hem delil oldu (87/3)

Mürşit divanına erdim(21/4)

Güzel **mürşidin** dârında duran(134/4)

Mârifet bâbında **mürşide** erdim(57/4)

4.2.27. Niyaz

Fars.(niyâz) a. 1) Tarikat, yol ulusuna, büyüğüne ya da tarikatta, yolda bir makamı temsil eden şeye, yere ve bunlar aracılığıyla Tanrı'ya yalvarma, yakarma biçiminde uygulanan bir ibadet; niyaz ayini, niyaz töreni. 2) Birbirine gösterilen sevgi duygusu; saygı, hürmet. 3) Dilekte bulunma; dileme, rica.

Namazım var **niyazım** var (3/7)

Eğilip destine **niyaz**-bent oldum(107/2)

4.2.28. On dört Masum-u Pak

Çârdeh masumlar on yedi kemerbest (81/7)

4.2.29. On dört kattır ol vücudun yapısı

İnsan vücudunun göbeğinden aşağısında yedi kat, göbeğinden yukarısında yedi kat vardır. Aşağısı yedi kat yer, yukarısı ise yedi kat göktür. Bunlar toplam on dör eder (Koca,1999:21'den aktaran Güleç,2001:248).

On dört kattır ol vücûdun yapısı (54/8)

4.2.30. On iki hizmet

Alevi inanişının temel omurgasını oluşturan on iki hizmet, bu inaniş içerisinde özümsenen on iki makamın tümüne verilen isimdir.

On iki hizmete serildi bu post (81/7)

4.2.31. On yedi Kemerbest

Hz. Ali'nin bizzat kemer kuşattığı vefakâr dostlarından onyedi zat vardır ki, bunlar Bektaşî ve Alevî gülbanglarında “onyedi Kemer-best” diye sık sık geçer. Kemer özel bir törenle On iki İmam'a verilmiş, elden ele Hacı Bektaş Veli hazretlerine kadar gelmiştir. Derviş ve uyarıcılara da özel bir törenle tekbirlenerek bağlanır. Eskiden kemer, yedi defa bağlanırmış. Bunun ifade ettiği mana şudur: 1)Muhabbet 2) Hidayet 3) Hilm 4) Alçak gönüllülük 5) Doğruluk 6) Azamet 7) Taat. (Eröz, 1990:273-274)

On yedi kemer-best orada tamam(107/14)

4.2.32. On iki nokta

Arap alfabesinde olmayıp Farsça'da olan dört harfin noktalarının sayısı. Bu harfler; pe, çe, je ve sağır kef'tir. İlk üçünün altında sonuncusunun üstünde üç nokta vardır. Toplamı on iki eder (Güleç,2001:249).

On iki nokta aslını buldu (75/24)

On iki nokta gördüm cemâlin (111/2)

4.2.33. Ölmeden Önce Ölmek

Hz. Muhammed'in kutsi sözleri arasında yer alan bu söz, Alevi öğretisinde gerek cem ritüelinde gerekse günlük hayatta düstur edinilmesiyle bilinmektedir.“Ölmeden önce ölü, mahşer günü gelmeden hesabınızı verin. Ahirette kul hakkı ile gitmeyin. Hiç kimseyle alıp vereceğiniz kalmasın. Alnınız açık, yüzünüz ak olsun. Doğru, dürüst, mert, iyi huylu, gerçek erenler safına katılmış

insan-ı kâmillerden olun. Halk(insanlar) sizden razı ve hoşnut olsun ki, Hak da sizden razı ve hoşnut ola” (M. Yaman, 2011:224).

Ölmeden evvel öleni gözle (144/7)

4.2.34. Pîr

Kırklar Cemi’nde Hz. Ali’nin görevine izafeten, pîrpostuna oturup cem âyini yürüten ve Muhammed-Ali soyundangelen (seyyid) “dede”dir (Günşen,2007:340).

Pir eliyle ola derdime bir çâre (145/8)

4.2.35. Post

Post, makamların en üst kısmıdır. Hz. Muhammed Mustafa’nın toplantılarda, vaazlarda, ya da karargâhta otururken kullandığı hayvan derilerine daha sonra ona olan saygıdan dolayı saklanıp kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır (Tuncer, 2009: 50).

Kelâm hatm olmuşdur pirin postunda (70/5)

Tarikatta eğitici olan makamdır. Çeşitli görevlerin temsil edildiği makamlara ait postlar vardır. Bu postların tamamı Hacı Bektaş Veli’ye ait olan Horasan (veya Baba) postuna bağlıdır. Hiyerarşik olarak Baba postunun üstünde iki post vardır: Hz. Ali’ye ait olan ve Hz. Muhammed’e ait olan post (İlhan, 2005:246).

Yüzümü sürsem Muhammed’in postuna (115/6)

4.2.36. Rehber

Tarikata girmek isteyen isteklilere kuralları ve koşulları öğretir. İsteklileri, bu konuda eğitir ve olgunlaştırır. İkrar verip nasip alınırken önderlik yapar.

Rehberim destinde hey cânım aldın (87/4)

Ol Cafer-i Sâdık hem rehberim oldu (81/4)

4.2.37. Şâh

Fars.(şâh, bir şeyin en iyisi bir topluluğun en büyüğü) a. 1) Manevi dünyanın, Batınî bilgi dünyasının sultanı anlamında Hz. Ali'ye, diğer imamlara ve kimi tarikat, yol ulularına verilen ad, unvan. 2) Hem bu dünyanın, hem öbür dünyanın sultanı anlamında Hz. Muhammet'e verilen ad, unvan. 3) Bütün evrenin eşsiz ve ortaksız yöneticisi anlamında Tanrı'ya verilen ad (Korkmaz, 2005: 613).

Benim sevdiğim şâhlar şâhıdır (59/2)

Kılavuzum şâh-ı merdan (16/6)

4.2.38. Teberra

Ar. (teberrâ, uzak durma, uzaklaşma/sevmeyip yüz çevirme) a. Âlevîlik-Bektaşîliğin temel ilkelerinden biri durumunda bulunan; Ehlibeyt'e, Ehlibeyt soyundan gelenlere ve bunları sevenlere düşmanlık gösterenleri, fenalık edenleri sevmeme, bunları sevenleri de sevmeyip onlardan uzak durma; ilk üç halifeye, onlara saygı gösterenlere sevgisizlik, tikslenme ve nefret duyma ilkesi (Korkmaz,2005:677).

Teberrâ Yezid'e hem lanet eyle (82/7)

4.2.39. Tecella

Ar.(tecellâ<cilve, görünme) a. Mürşide görünme, onu yürekte gönülde duyma (Korkmaz,2005:678).

4.2.40. Temenna

Saygı ile eğilmek anlamındadır. Öne doğru eğildikten sonra eğildikten sonra doğrulurken sağ el önce göğse, sonra dudaklara ve alna götürülür. Aynı zamanda niyaz olarak sayılan bu hareketlerin manası: ‘‘Kalbimde yeriniz var, isminiz ağzımda hep anarım, hep aklımdasınız.’’ anlamındadır (Dedekargınoğlu, 2011:383).

Tecellâ temennâ nûrunu gözle (110/11)

4.2.41. Vird

Arapça, su payı, ordu, gece ibâdete ayrılan zaman dilimi, çok sayıda kuş, Kur'an da her bir cüz, her gün rutin olarak okunması görev haline getirilen dua veya zikirler gibi çeşitli anlamları içeren bir kelime (Cebellioğlu,2009:289).

Üç ihlası dostum sen **vird eyledin**(49/18)

Yirmi sekiz hurûf doksan bin virdi (142/2)

4.2.42. Yediler

Meveddet ayeti geldiğinde, Resul-ı Ekrem meveddetin, kimlere gösterilmesi gerektiğini bildirmek için ehlibeyt'i abasının altına alır. Ayeti getiren Cebrail, bu kutsal yücelikten duygulanarak:

-Ya Resulullah bende sizden olmak istiyorum, diyerek dilekte bulunur. Cebrail'in bu güzel dileği için Hz Muhammed:

-Evet! Cebrail sende bizdensin.

Ehlibeyt'e katkısız ve kusursuz bağlılığından ötürü Selman-ı Farisi Hazretleri hakkında da, “Selman Ehlibeyt'tendir. Böylece aba dışında kalanlarla birlikte Ehlibeyt'in sayısı yediye çıkar (Kaya, 1993:318-319).

Üçler **yediler** kırklar irfânı kurdu (90 /4)

Üçler beşler **yediler** çağına erdim (35/11)

4.2.43. Yezid

Emevi halifesi. Kerbelâ Vak'ası'nda, Hz. Hüseyin'i kendisine biat etmesi yönünde zorladığı bilinen ve bu yönde Hz. Hüseyin ve yanında bulunan topluluğun feci şekilde öldürülmesinden sorumlu tutulan kişi (İslam

Ansiklopedisi,Cilt:43,2013:680). Bunun içindir ki Âlevî ve Şiiler, Yezid'i lanet okuyacak kişilerin en başında görürler. Sadece Yezid'e lanet okumayıp onun tarafını tutanlara da lanet okurlar.

Teberrâ **Yezid'e** hem lanet eyle(82/7)

Yezid'in leşkeri ey cânım geldi (50/6)

4.3. Şiirlerde Geçen Ayet Sûre ve Hadisler ile Bunların Dışında Anılan Kutsal Sözler

Şiirlerde geçen ayet ve sureye istinaden Doğan Kaya'nın (2007) "Ayetleme" başlığıyla hazırladığı çalışmasının bu yönde bir açıklayıcı rol üstlendiğini belirtmemiz gerekir. Öyleki "Ayetleme" olarak yeni bir tür ismi ortaya atan Kaya, bu türün Dini Tasavvufi Halk Şiirindeki türlerin yanına eklenebilecek yeni bir tür olduğunu ifade etmektedir. Yanı sıra ayetleme türünün çoğunlukla şairin inanç ve düşüncesinin temayülü sebebiyle ortaya çıktığını ve iki farklı şekilde kendini gösterdiğini belirtmektedir. Buna göre ayetlemeler, *1. Bir surenin irdelendiği ayetlemeler; 2. Birkaç surenin konu edildiği ayetlemeler.* şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Çalışmamızın bu bölümünde yer verdiğimiz örneklerin ikinci maddeye daha çok uymasının yanında tam manasıyla ayetleme olduğunu söylemek doğru olmamaktadır. Fakat bunu da ayetleme türünün yeni bir tür olarak içeriğinin net bir şekilde ortaya konulmayışına bağlamaktayız. İlerleyen zamanlarda bu tür konuda yapılacak olan çalışmaların bu bölümde verdiğimiz örneklerin ayetlemelerin neresinde yer alacağını belirlemesi açısından önemli bir adım olacağı düşüncesindeyiz.

4.3.1. Al-i İmran Sûresi

Kuran-ı Kerim'de üçüncü sûre.

Ali İmran sûresini cânân bilenler(75/2)

Ali İmran sûresi cemâlin güzel (136/3)

4.3.2. Berat Sûresi

Kuran-ı Kerim’de dokuzuncu sûrenin diğer adı. Tевbe sûresi ‘berâatün’ diye başladığı için bu isimle de anılır (Güleç,2001:213).

Berat sûresini besmelesiz okudum (144/6)

4.3.3. Duhâ Sûresi

93. Sûre

Ve’d-duha sûresi hangi gün geldi? (32/1)

4.3.4. El hayau mine’l –imân

“Haya imandandır” anlamında hadis-i şerif (Güleç,2001:223).

El hayau mine’l-imân cânım noldu? (52/6)

4.3.5. Fatiha Sûresi

Kuran-ı Kerim’in ilk sûresi.

Fatiha sûresi on iki imam (88/4)

4.3.6. Hel –Etâ

Kuran-ı Kerim’de 88. sûre, Gaşıye sûresinin ilk kelimesi.

Yasin **hel-eta’yı oku** bak Kuran’a (134/5)

El-etâ sûresini bir nazar eyle (88/5)

4.3.7. İnnâ ateynâ

Kuran-ı Kerim’de 108. sûre, Kevser sûresinin ilk ayetinin ilk bölümü (Güleç,2001:232).

İnna ateyna sûresi senin gözlerin (111/2)

4.3.8. Men arefe

“Men arefe nefsühü fekad arefe rabbühü.” Kendini bilen Rabb’ini bilir anlamında, hadis olup olmadığı tartışılan bir sözün ilk iki harfi. İbni Arabî bu sözün hadis olarak kabul eder ve bu sözü açıklayan Risatü'l- Vücudiyye isimli bir kitapçık yazar (Serdaroğlu,118:1996).

‘**Men aref**’ dersini okur pirimiz (138/4)

‘**Men arefe**’ hem sırrına (9/3)

4.3.9. Rahman Sûresi

Kuran-ı Kerim’in 55. sûresi. Er rahmân kelimesiyle başladığı için bu isimle anılır.

Ol **sûre-yi Rahman** hangi gün geldi? (32/8)

Sûre-yi er-Rahman’dır yâr yüzün yüzün (36/1)

4.3.10. Seb‘u’l mesâni

Kuran-ı Kerim’de (Hicr, 87) “Ant olsun ki biz sanan tekrarlanan yedi ayeti ve yüce Kuran’ı verdik” olarak geçmektedir.

Sebb‘u’l mesânîdir yâr yüzün yüzün (36/13)

4.3.11. Keremna ayeti

Kerremnâ âyetini Âdem’de gördüm (47/8)

4.4. Âşık Kemter Yusuf’un Şiirlerinde İşlenen Konular

4.4.1. Aşk

Aşk, âşık şiirinde en çok işlenen konudur. Bu tema, halk şiirinde de baş yeri tutmaktadır. Âşık Kemter Yusuf’un şiirlerinde aşk konusu çoğunlukla tasavvufi manada yer almaktadır. Ancak fiziki özellikleriyle ortaya çıkan sevgilinin beşeriyetten ilahi olana doğru ilerleyen bir çizgiye sahip olduğunu da söylemeliyiz. Esasında bilinen aşk anlatılarından Mecnun’un Leyla’ya olan aşkının giderek ilahi

bir boyuta dönüşmesi ve gönlündeki Leyla'yı aramaya çalışması ile halk arasında genişçe bir yere sahip olan Leyla Mecnun hikâyesindeki aradığı aşkı yüce “Sevgili”de bulma formunun bir benzeri Âşık Kemter Yusuf'ta bulunmaktadır.

Kapısında kul olmayı istediği Leyla'sına kavuşmak isteyen Kemter Yusuf, Mecnun'un Leyla'sını sevdiği gibi sevdiğini belirtmektedir.

Tecellim ezeli kurdu temeli
Leylâ'yı severim Mecnûn misali
Koy bana desinler Yusuf sevdâlı
Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm (55/5)

Ol yârin aşkından kelâm eylesem
Arayıp da sevgili cânânı bulsam
Ol yârin kapısında canlar kul olsam
Berdâr eyleseler siyah zülfüne (62/10)

Divan edebiyatında ideal olan “statik” sevgili motifinin aksine Halk şiiri formuna özgü salına salına yürüyen, yaklaşan bir sevgili hayalini Divan edebiyatının en çok bilinen mazmunlarıyla Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde görmek mümkündür.

Hey salına salına gelen dilber
Aklımı başımdan aldın ne çâre
Boyunu servi dalı settar eyledin
Aklımı başımdan aldın ne çâre (80/1)

Aynı şiirin devamında ise beşeriyetten ilahiye dönüşen sevgili karşımıza çıkmaktadır.

Sordum ol güzellerin aman aslını
Avaz-ı Kuran'da güzel sesini
Âşıklar feda eylemiş kendi nefsini
Aklımı başımdan aldı ne çâre (80/4)

Halk şiirinde “saçı Leylâ” terimi çok kullanılır. Leylâ'nın iki anlamı vardır: Birincisi kara rengi ve siyah olan gece, ikincisi Mecnûn'un sevgilisi olan Leylâ'dır.⁴³ Âşık Kemter Yusuf şiirinde ise bunu ilahi sevgili manasında

⁴³Geniş ayrıntı için bk.: Akay Ayşe, “Türk Halk Şiirinde Saç Motifi”, <http://www.ayseakay.net/turk-halk-siirinde-sac-motifi.html>.

kullanılmıştır. “Saçı Leyla bana bu ilmi öğreten kişi. O olmasaydı akar olmayacaktı. Leyla bir yerde Allah’ın ismi.”⁴⁴

Meylimi, vermişim bir saçı Leylâya
Bu hâlim malumdur yüce Mevlâ’ya
Güzeller içinde gözü elâya
Beni mecnûn eden bir hüsn-i dilber (60/4)

Tekke âşıkları dışındaki âşıklar, güzeli ve güzelliği yeryüzünde aramışlardır. Âşıklar sevgililerin özlemini çekmiş, vuslatı istemişlerdir. Güzellik anlayışı ve güzelde aranan güzellik öğeleri âşıklara göre değişir. Bu, bazen boy-pos, kaç-göz, bel, salına yürüyüş; bazen naz, gönül çeken bir bakış, vefa, iyi huy vd. olabilir. Âşıklardaki aşk sıradan bir ilişki değil; bireysel bir arayış sembolüdür. Tam bir tekke âşığı olarak nitelendiremeyeceğiz Âşık Kemter Yusuf da aşkı bu cihanda arayanlardandır.

Yâr aşkından ben Mecnûn’um
Şu cihânda ben ararım
İçime od düşmüş yanarım
Ceyhun etti dillerimi (16/3)

4.4.2. Hasret

Şairlerin hayat serencamlarına uygun olarak halk şiirinde hasret teması büyük bir yer tutar. Çünkü şair, ister kazanç, ister şöhret veya görgü için olsun, genç yaşında ilini terk etmiştir. Belki bir diyarda uzun zaman konaklamış, sonra da oradan ayrılmıştır. Gerek köyünde gerek gurbet ellerde sevgililer ana babalar, dostlar, evlatlar bırakılmıştır. Gerek sılası gerekse sevdikleri için büyük samimilik ile yanıp tutuşmaktadır. Vatan uzaktır dağlar yolunu kesmiştir. Âşık gurbet ile sıra arasındaki uzaklığı, aradaki dağları, kışı, karı, sevgiliye kavuşmaya engel olarak görür.

Hasret kaldım dostlarıma ermedim
Aradım derdime çâre bulmadım
Kader böyle imiş gurbette kaldım
Âlem ağlar dostlar ağlar hâlime (127/3)

⁴⁴Kemter Yusuf ile yüz yüze görüşme 24.07.2013” adlı video görüntüsüne ait aşğın saçı Leyla’ya dair görüşleri.

Gurbet ilin kahrı ya çekilir ya çekilmez diye âşıklar yakınır ama yine de gurbete giderler. Derviş çile çekmeden nasıl derviş olamıyorsa, gurbet gezmeyen âşık da âşık olmaz. Âşığın çilesi gurbettir. Garipliğin çilesini çeken âşık, gün gün derdinin de arttığını belirterek, inleyip gezdiğinden yakınır. Hatta daha öteye gider ve kavuşmaya müsaade etmeyen doğaya özgü unsurları şiirin ana unsuru haline getirir.

Gene gam leşkeri yolum bağladı
Yüce dağlar boran oldu kış oldu
Gül yüzlü sevdiğime cânım ermedim
Yüce dağlar boran oldu kış oldu (42/1)

4.4.3. Doğa

Tabiat teması halk edebiyatının pek zengin bir yanını teşkil etmektedir. Bu tabiat, divan edebiyatının soyut ve üsluba çekilmiş tabiatı değil, doğrudan doğruya, göl dağ; yayla, ırmak, bulut veya denizdir. Doğa; âşığa sevgilinin niteliklerini, güzelliklerini anlatma aracıdır. Dağ, âşık için gurbettir. Gurbetteki garip, sılaya bir haber ulaştırmak için esen yelden medet umar. Sılaya kavuşmayı diler; ama ara yerde yılası dağlar vardır. Dağların bir yanı gurbet bir yanı sıladır. Dağ engeldir. Gurbetteki âşık aramıza dağlar girmiş diyerek acısını, özlemini söyler, bildirir.

Mecnûn dolandı sahrada
Her tabip bilmez bu yarada
Yüce dağlar var arada
Duy sevdiğim duy sevdiğim (25/4)

Sıra sıra yükselip yol kesen dağlar kışın daha da aşılmaz olur. Sevgiliden ayrı kalan âşık, dağı engel olarak görür. Âşık geçmek istese de dağlar yol vermez. Gurbetin acısını en iyi karlı dağı aşan bilir. Yüce dağların başından ne kar eksik olur ne de duman.

Yine gam leşkeri yolum bağladı
Aşamam dağları duman görünür
Bir melek-simâ yârdan ayrıldım
Akar gözüüm yaşı umman görünür (157/1)

Halk şairimiz dağlar, yaylalarla birlikte ağaçlara, çiçeklere de bağlıdır. Halk şiirimizde söğüt servi gibi ağaçların yanı sıra gül, sümbül, seyhan, nevrüz, menekşe gibi çiçek adları da sık sık geçer (Aksan,1999:37).

Bülbül oldu dost bağında
Lale sümbül reyhanında
Divâneyiz dost yolunda
Dalgalandı coştı gönül (28/5)

Âşıkların mahı cânân sen oldun
Dağlar yeşerdi gül ile doldu
Laleler menekşe çiçekler ne oldu
Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm (55/4)

Âşıklar kimi hayvanları kendilerine yakın bulmuşlardır. Kimilerinin gariplikleri, çaresizlikleri onları hüznlendirmiş, kimilerini yüceltmişler, övmüşler ve kimilerine acımışlar.

Sabahtan uğradım garip bülbüle
Açılmış goncalar zâra düşürdü
Tomurcuk güllerin bağ-ı Haydar'da
Sînem bülbül gönül bülbül yaralım (69/1)

Kuşların, özellikle turnaların, şiirlerde çeşitli özellikleriyle motif olarak kullanılması sadece Âşık şiiri değil dini-tasavvufî tarzda yazılmış şiirlerde de önemli bir yer tutmuştur.

Sabahın seherinde sen imdâd eyle
Sınık yaralarım bir merhem eyle
Garip öten kuşların kelâmın dinle
Turnalar ötüşür Allah bir Muhammed Ali diyerek (106/4)

Kemter Yusuf'un şiirlerinde mevsim adları ile bunlarla birlikte anılan dere, çay, dağ, ova, isimleri de şiirlerinde sıklıkla yer almaktadır.

Yaz bahar ayları geldi erişti
 Garip garip öter telli turnalar
 Cûş eylemiş akar derede seller
 Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm (55/2)

Bakmaz mısın yüce dağlar kışına
 Akıl ermez ol Hüdâ'nın işine
 Boran çökmüş yüce dağlar başına
 Yüce dağlar boran oldu kış oldu (42/4)

Yaz bahar ayları geldi erişti
 Derelerden kalkar sel yavaş yavaş
 Gece gündüz ağlarım hicrândır işim
 Açılır bahçede gül yavaş yavaş (105/1)

4.4.4. Felek

Felek, divan şiirinde olduğu gibi halk şiirinde de sitem ve şikâyet konularıyla birlikte çok sık kullanılmaktadır. Hemen hemen bütün âşıkların dilinde felekten şikâyet vardır. Kötü kaderi, zamaneyi, acımasızlıkları içine alan felek, birçok şiirin vazgeçilmez konusu olmuştur. Hayatın güzelliklerinin, olumlu yanlarının Allah'tan geldiğine inanan halk şairlerimiz, başlarına gelen her türlü kötülüklerin, olumsuzlukların, acıların, üzücü olayların müsebbibi olarak feleği görürler. Böylece, hemen hemen bütün manzumelerde bir taraftan bahsettiği güzellikler için Allah'a şükredilirken diğer taraftan yaşadıkları olumsuzluklar için feleğe sitem, şikâyet ve beddualar edilir (Şimşek,2009:37).

Kemter Yusuf'un da şiirlerinde fiziksel rahatsızlığının etkisiyle felek kavramı sıklıkla geçmektedir. Esasen 19. yüzyılın sonlarına doğru feleğe karşı çıkan âşık tipinin Âşık Kemter Yusuf'ta boyun eğen fakat aynı zamanda ondan şikâyetçi olan ve onu "kahpe" ve "zalim" sıfatlarıyla adlandıran yüzüyle karşımıza çıktığını belirtmeliyiz.

Genç yaşımda men de asla gülmedim
 Felek güldürmedi nice güleyim
 Bu kara yazıyı kendim yazmadım
 Kader böyle imiş kime ne deyim (38/1)

Kahpe felek güldürmedin yüzümü
 Şikâyetim kader senin elinden
 Didelerde kanlı yaşlar dökerim
 Şikâyetim kader senin elinden (58/1)

Herkes sevdiği ile ülfet eyliyor
 Âşık olan ma'şûkunu gözlüyor
 Zâlim kahpe felek gör ki neyliyor
 Gönül eğlencesi yâr olmayınca (104/3)

4.4.5. Devlet Büyükleri

4.4.5.1. Atatürk

Kemter Yusuf yüz yüze yaptığımız bir sohbette Atatürk için “*O büyük bir insandır. La alet-ta'yin bir insan değildir. Ona kuvvet ve kudret verildi.*” sözlerini dile getirmiştir. Kurtuluş savaşı döneminde Geldikleri gibi gidecekler sözünü hatırlatan âşık, Mustafa Kemal’i büyük bir zat olarak görmektedir.⁴⁵

4.4.5.2. Evren Paşa

Kemter Yusuf, Kenan Evren’in yönetim anlayışını yadırgamayan âşıklardan biridir. Hatta bunu da onun sayesinde insanların Erzurum gibi muhafazakâr olarak bilinen bir şehirde, Ramazan ayında rahat bir şekilde suyunu içmesini Kenan Evren yönetimine bağlayarak örneklendirmektedir.⁴⁶

4.4.6. Zamandan ve Zamanın Toplumundan Şikâyet

Aşk ile muhabbetler hiç oldu
 Âdemler bozuldu zaman piç oldu
 Bu dünyada geçim pek de güç oldu
 Meded Allah ya Muhammed ya Ali (52/4)

Bu dünyanın dengesi ne oldu
 Mahlûk azdı devir zaman bozuldu
 Evlat atasını dinlemez oldu
 Meded Allah ya Muhammed ya Ali (52/6)

Sabahın seherinde hikmet eyledi
 Âşıklar ma'şûkun her an söyledi

⁴⁵Bk. 130 numaralı şiir.

⁴⁶Bk.133 numaralı şiir.

Gitti günlerim zaman kalmadı
Ah u zâr ile geçti günlerim sunam (79/5)

Dağların dumanı kalkmaz
Göz yaşıma kimse bakmaz
Geçen günler geri gelmez
Meded mürvet imdâd eyle (17/5)

4.4.7. Tasavvuf Konulu Şiirleri

Tasavvufi düşüncede ibadet, “kul ile Allah arasında gerçekleşen manevi bir iletişim” olarak kabul edilir. Âşık Kemter Yusuf’un İslam’ı tasavvufi boyutta yorumladığı bir aşikârdır. Esasen maddi sevgiliden manevi sevgiliye geçiş aşamalarını şiirlerinde anlatan aşığın kendi benliğinden sıyrılma gayreti gösterdiğini anlayabiliyoruz. Yüz yüze yaptığımız görüşmelerde de Allah’a ulaşmayı, Mansur’un sözlerinden yola çıkarak anlatmaya çalışmaktadır.

“(…) Şimdi bakmadan göremem, dinlemeden duyamam. Aa şimdi burada oturuyoruz. Allah dinliyor, ne dediğimizi, ne yaptığımızı görüyor, hem dinliyor hem de görüyor. Onun için uzak yakın yoktur evladım. Yani kendimizi arayalım. Nar da bizde, nur da bizde. Allah ne yerededir; ne göktedir. Ne dardadır; ne belededir. Allah, birliğin içindedir, sevginin içindedir, toplumun içindedir, müminin gönlündedir. Anın için Hallac-ı Mansur diyor, aynel Haak, eynel Haak, diyor. Bakıyor ki Allah aynelin gönlünde mevcut, kendine bakıyor kendinde mevcut.”⁴⁷

Âlevîlikte batındaki mana sembollerle ve somutlama yoluna başvurularak anlatılır. Bu en çok da sevgili ve sevgiliye ait kavramlar yoluyla ima edilir. Âşık Kemter Yusuf Tanrı kavramını derinleştirerek onu anlatırken kendisine özgü üslubu katmayı da ihmal etmez.

İsmi bilenler seyrân ederler
Dört kitap ma’nâsı seni vasfeyler
Yüz bin güzel olsa bu gönül neyler
Âşıklar miracı sensin ey dilber (93/7)

⁴⁷Aşure adlı televizyon programından Âşık Kemter Yusuf ile ilgili bölümünün youtubedaki video linkinden izinli alınmıştır.

Tasavvuf felsefesine göre kâinatın yaratılış sebebi tanrının kendi güzelliğini görmek ve bilmek istemesidir. Tanrının “ol” emri ile kâinat yaratılmıştır. Varlıklar tanrıdan kopma bir parçadır. Tanrı “Vücut –ı Mutlak” yani tek varlıktır. Dolayısıyla evrendeki varlıklar asıl varlığa dönmek ister. Varlığın kendi varlığını Tanrı varlığında yok etmesi tasavvufta en son aşamadır (Mahmut Ercil, 2008:170). O yüzden Âşık Kemter aşağıdaki dörtlüğü dile getirdikten sonra “Senin bedeninin bir kâinattır, yeter ki o bedenine sahip ol. Yeter ki diline, eline, beline, özüne, sözüne sahip ol⁴⁸.” der.

‘Men arefe’ sırrına ereyim dersen
İkrârına sâdık ol hey deli gönül
Hakikat bâbına gireyim dersen
Arama cihânın küntü sendedir (75/1)

Ayne’l yakîn gözlem yoluyla elde edilen ve doğruluğu apaçık olan bilgi manâsında bir terimdir. Müşahede etmek, manâsındaki ayn ile gerçeğe uygun bilgi anlamındaki yakîn kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen ayne’l yakîn, İslâm düşünce tarihinde, genellikle üç kategoride sıralanan doğru bilgilerin kesinlik bakımından ortasında yer alır. Kur’ân’da anlatılan bazı olaylardan anlaşıldığına göre ayne’l yakîn ile elde edilen bilgi kesinlik açısından ilme’l yakîn ile elde edilen bilgidен üstündür ve zihne gelen her türlü şüpheyi giderici bir özelliğe sahiptir (İslam Ansiklopedisi, Cilt:4 ,1991:260-270)ç

Mansur’un dârına duran,
Hakk’ı aynelyakîn bulan
Bir vücut bir beden olan
Kâmil ol insan ol gönül (24/6)

Mansur ‘ilme’l-yakîn’ dedi
Dost bağına cânân erdi
Arayıp kendinden buldu
Gel Allah’a dön Allah’a (6/9)

⁴⁸Aşure adlı televizyon programından Âşık Kemter Yusuf ile ilgili bölümünün youtubedaki video linkinden izinli alınmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.Âşık Kemter Yusuf'un Şiirleri

7'li Hece Ölçüsü

-1- Bektaş Velî'dir

Bismillah lamelifle
Pirim Bektaş Velî'dir
Dilimde âyet-i kelâm
Şahım Bektaş Velî'dir

Odur ilm ü irfânı kuran
Arş u semâda duran
Muhammed'e yâr olan
Alim Bektaş Velî'dir

Hışmıyla Hayber'e varan
Çekip Zülfikâr'ı çalan
Hayber kapısını koparan
Pirim Bektaş Velî'dir

Odur sırları bilen
Selman'ın carına eren
Hatemi resule veren
Alim Bektaş Velî'dir

Bin bir donda zuhuru
Odur gönlümün süruru
Müminle miracı Tûr'u
Pirim Bektaş Velî'dir

İlm-i hikmete dalan
Birlik irfânında kalan
Müminler carına varan
Pirim Bektaş Velî'dir

Kemter Yusuf sırrı ayan
İşte kitap işte Kur'an
Âlemlere hayat veren

Alim Bektaş Velî'dir

8'li Hece Ölçüsü

-2-

Aşkın sînemde yanıyor
Kara kazanın kaynıyor
Cemâlin görenler kanıyor
Ya Hacı Bektaş Velî

Kara kazanın getirdin
Rum diyârın irşâd ettin
Nicelerin carına erdin
Ya Hacı Bektaş Velî

Dervişlerin toplanıyor
Âşıklar seni söylüyor
Cümle kuşların ötüyor
Ya Hacı Bektaş Velî

Bir zaman kapalı kaldın
Yezid'i gûmana saldın
Ehl-i beyte sen pîr oldun
Ya Hacı Bektaş Velî

Güvercin donu ile geldin
Âleme bir ün saldın
Kara Höyük'te mekân kurdun
Ya Hacı Bektaş Velî

Mübarek dergâhıma varsam
Eşiğine yüzüm sürsem
Mah cemâlini görsem
Ya Hacı Bektaş Velî

Dergâhında nûrlar saçar
Âşıklar serinden geçer
Müminler imdâdın diler
Ya Hacı Bektaş Velî

Miracı âlemin sensin
Aşk ile sînemde yansın
Cemâlin görenler kansın
Ya Hacı Bektaş Velî

Kemter Yusuf kulun noldu

Ali iken velî oldu
Bu cihân nûrundan doldu
Ya Hacı Bektaş Velî

-3-

Yedi ilim yedi âlem
Dört kitabı yazan kâlem
Ârif isen durma söyle
Mürekkebi veren kimdir?

Biri İncil biri Tevrat
Biri Zebur biri Kuran
Cebrail'e sual soran
Ol kandilde duran kimdir?

Cebrail'den sual sordu
Nice bin yıl kandilde durdu
'Kün' deyip cihânı kurdu
Dört kitabı yazan kimdir?

Ömer, Osman, Bekir, Sıddık
Âşık isen dilinden eyle
Hangi sûrede okunur
Kuran'da söyleyen kimdir?

Gel Ali'ye meyil eyle
Ol ilm-i ledünde söyle
Dört kitap ilmini boyla
Ol irfânda duran kimdir?

Dinin kim imanın kimdir
Mescitteki imamın kimdir
Ârif isen durma söyle
Hocaların piri kimdir?

Namazım var niyazım var
Ali gibi üstadım var
Cafer gibi mezhebim var
Gerçek namaz kılan kimdir?

İncil Hak'tır Tevrat Hak'tır
Zebur Hak'tır Kuran Hak'tır
Doksan bin kelâmın başı
Ol eliften soran kimdir?

Kemter Yusuf söyle sözün
Âleme kul eyle özün

Mürteza'dır iki gözün
Bu ma'nâya eren kimdir?

-4-

Vücûdumu seyreyledim
İlm ile devrân eyledim
Yâr aşkından hem söyledim
Bir noktadır aslı yârin

Vücûdumu devrân eyle
İlmi Kuran'dan söyle
Vahdetini orda gizle
Aslı bir noktadır yârin

Vücûd nazargahım oldu
Aslını orada buldu
Sırrı ile peymânda durdu
Aslı bir noktadır yârin

Vücut ilmi dünya oldu
Ârifler arayıp orada buldu
Cemi umman kelâm oldu
Aslı bir noktadır yârin

Çâr enâsır şeş ciheti
Ma'mûr eyle yedi hattı
Fehm eylersen zât u sıfâtı
Aslı bir noktadır yârin

Yârim oldu ilm-i cenân
Ârifler kendinden arar
Tabibim yaramı sarar
Aslı bir noktadır yârin

Vücutta meyhane gördüm
Ben pirimden irşâd oldum
Mansur gibi dâra durdum
Aslı bir noktadır yârin

Bu rumuz aslını bilen
Aşkın şarabını içen
Cânı ile serinden geçen
Aslı bir noktadır yârin

Vücut bir feyz-i âlemdir
Âriflere meyhanedir
Âşıkların hem yâridir

Aslı bir noktadır yârin

Vücut kevn ü umman oldu
Hakk'ı orada hem buldum
Kendimden kendimi sordum
Aslı bir noktadır yârin

On yedi kapı seyrânım
Cemâline dost hayranım
Fânî cihânı neylerim
Aslı bir noktadır yârin

Arş u semâvât sendedir
Vahdet ile peymândadır
Sır ile Kuran noktadır
Aslı bir noktadır yârin

Çâr enâsırın bildim
Şeş cihette cânım durdum
Vücûdun şehrini kurdun
Aslı bir noktadır yârin

Âriflere perde yoktur
O yârimin lütfu çoktur
fefaât münkire yoktur
Aslı bir noktadır yârin

Kemter Yusuf cânân aldı
Vücûd deryasına daldı
Hakikat orada gizlendi
Aslı bir noktadır yârin

-5-

Âlemi bir seyrân eyle
Şems ile kamer doğdu bugün
Burc-ı nikâbını nazar eyle
Mîhr ile mah doğdu bugün

Hüsn-i cemâlini gördüm
Nûruna salavât verdim
Yarama hem tabib oldum
Şems ü kamer doğdu bugün

İlim ile vahdet eyledi
Aşk ile devrân eyledi
Âlemi seyrân eyledi
Şams ü kamer doğdu bugün

Âlemi hitab eylemiş
 Kuranı tasvîr eylemiş
 Âşıklar yâri söylemiş
 Mihr ile mah doğdu bugün

İlm-i câvidandan bilen
 Aşk ile sırrında duran
 Arayıp dostunu bulan
 Şems ü kamer doğdu bugün

Sahrayı vahdet eylemiş
 Mecnûn gör nice beklemiş
 Yarayı merhem eylemiş
 Mihr ile mah doğdu bugün

Yedi hat mushafı gördüm
 İlm ile tevhidde durdum
 Dört kitabı anda gördüm
 Şems ü kamer doğdu bugün

Bu ilmi vahdetten oku
 Sâdık ol ikrârında dur
 Hakk'ı özünde ara bul
 Mihr ile mah doğdu bugün

Mansur gör 'ene'l-Hak' dedi
 Bu sırr-ı mübheme erdi
 O Hakk'ı kendinde gördü
 Şems ile kamer doğdu bugün

Ol dilberin cemâlinde
 Hikmet vardır kelâmında
 Âriflerin ilhamında
 Mihr ile mah doğdu bugün

İncil'den Elya görenler
 Ol yâre meylin verenler
 Gonca gülünü derenler
 Şems ile kamer doğdu bugün

Hüsn-i dilber cism-i cânân
 Ahdiyle peymânını veren
 âb-ı hayattan dolu içen
 Mihr ile mah doğdu bugün

Âşıkların zâr eylemiş

Dünyayı dâr eylemiş
Âriflerin gör neylemiş
Şems ile kamer doğdu bu gece

Ümmü'l-kitaptır cemâli
Arayıp yâri bulanı
Sırr-ı vahdette duranı
Mihr ile mah doğdu bugün

Kemter Yusuf yârim buldum
Hâk u turâbına yüzüm sürdüm
İlm ü irfânında cânân durdum
Şems ile kamer doğdu bugün

-6-

Gönül gel seyrân edelim
Ol güzel yâre gidelim
Aşkından hem cevân edelim
Gel Allah'a dön Allah'a

Gönül seyrân eyle âlemi
Hakikat bâbında kelâmı
Ol yârından al ilhamı
Gel Allah'a dön Allah'a

Deli gönül seyrân eder
Yâr bağına girmek diler
Gözyaşımı o yâr siler
Gel Allah'a dön Allah'a

Deli gönül bülbül olmuş
Vücûdunda bir Tûr olmuş
Arayıp o Hakk'ı bulmuş
Gel Allah'a dön Allah'a

Gönül çağlar umman gibi
Şems ü kamer nûreyn gibi
Çarh-ı gerdûn Tûr'un gibi
Gel Allah'a dön Allah'a

Dost bağını seyrân eyle
Ârif ol kelâmı dinle
Özünden hem cevân eyle
Gel Allah'a dön Allah'a

Hâlîme sen sırdâş oldun
Derdime hem Lokman oldun
Dost bağında reyhan oldun

Gel Allah'a dön Allah'a

Gönül seyrân sahrasında
Üç hurûfun arasında
Ol güzel Mansur dârında
Gel Allah'a dön Allah'a

Mansur 'ilme'l-yakîn' dedi
Dost bağına cânân erdi
Arayıp kendinden buldu
Gel Allah'a dön Allah'a

Tevekkülü âlem hem ol
Ol vücut nûru ile dol
Ol Hakk'ı kendinden bul
Gel Allah'a dön Allah'a

Kendine bir nazar eyle
Dört kitabı kelâm eyle
Ârif ol kendin rahmeyle
Gel Allah'a dön Allah'a

Allah Allah diyen dilber
Garip öter dost bülbüller
Ârifler dâim sırrını gizler
Gel Allah'a dön Allah'a

Gönül cânân divanedir
Ahd ile peymânım yârdır
Bu dünya vefâsız handır
Gel Allah'a dön Allah'a

Deli gönül seyrân eyler
Ârifler dünyayı neyler
Târifler kendini gözler
Gel Allah'a dön Allah'a

Deli gönül hem deminde
Ol burc u âsuman zeminde
Ol kırkların dost ceminde
Gel Allah'a dön Allah'a

Ârifler gör neylemiş
'Gönül beytullahtır' demiş
Sâdık ârifler ermiş
Gel Allah'a dön Allah'a

Ol gönül sahrasında
 Garip bülbül hicrânında
 Ol güzelin ikrârında
 Gel Allah'a dön Allah'a

Deli gönül sen ârif ol
 Dört kitabı kendinden sor
 Bir noktaya sen âşık ol
 Gel Allah'a dön Allah'a

Kemter Yusuf dertli söyle
 Gönünü bir seyrân eyle
 Hakîkatî sen orada gizle
 Gel Allah'a dön Allah'a

-7-

Vücûdun ilmi sen oldun
 Ol Mısır şehrinde durdun
 Arayıp kendinden buldun
 Bu sırrı ol Haydar'da

Bu ilm-i umman sen oldun
 Şems ile kamer doğdun
 Âşıklara Miraç oldun
 Bu sırrı ol Haydar'da

Bu sırrı Haydar'dan aldık
 Aşk ile ummana daldık
 Gevher deryasından aldık
 Bu sırrı ol Haydar'da

Vücut diyârından geldin
 Mısır şehrinde kaldın
 Aşk ile sazımı çaldım
 Bu sırrı ol Haydar'da

Vücut şehrine girdim
 Bir âlemi seyrân ettim
 Burc u âsumanı gördüm
 Bu sırrı ol Haydar'da

Vücûdun kevn ü cihandır
 Andelipler işi zardır
 Gevher deryasından aldır
 Bu sırrı ol Haydar'da

Çâr anâsır şeş cihette
 Burc ile semâvâtta

Mihr ile mah doğdu anda
Bu sırrı ol Haydar'da

Vücûdun mahmûr eylemiş
Esmâyı nazar eylemiş
Alleme'l-esmâyı vermiş
Bu sırrı ol Haydar'da

Bu sırr-ı Haydar'ı gizle
Ol kelâmı umman eyle
Sâdık ol ikrârda söyle
Bu sırrı ol Haydar'da

Ol vücûdun âlem oldu
Kevn ü cihân gör ki noldu
İlmi hakîkattan buldu
Bu sırrı ol Haydar'da

Kemter Yusuf kulun neyler
Âlem serim tacı söyler
Vücûdunda yâri gizler
Bu sırrı ol Haydar'da

-8-

Gönülden devrâna geldim
Gonca güllerin dermeye
Sînemdeki dost yaraları
Gonca gülleri dermeye geldim

Ol tabip yaramı sarar
Âşıklar ma'sûkun arar
Gönül eylemiştir karar
Gonca gülleri dermeye geldim

Dost gülünü hem derdiler
Ârifleri haber verdiler
Ol irfâna dost erdiler
Gonca gülleri dermeye geldim

Dost elinde kızıl güller
Ârifler her zaman söyler
Enginlerde cevelân eyler
Gülleri hem dermeye geldim

Ol güzel gülü derdiler
Haberini hem verdiler

Birlikte cânân erdiler
Ol gülleri dermeye geldim

Kızıl güllerin hem kokar
Cevahir alıp cânân satar
Gönüllere vahdet katar
Gonca gülleri dermeye geldim

Gonca güllerin derdiler
Ahd u peymânım verdiler
Ol vahdete hem erdiler
Gonca güllerin dermeye geldim

Bezm-i hakikat gülşeni
Âriflerin dost seyrânı
Sınık yaraları sararı
Gonca güllerin dermeye geldim

Kemter Yusuf güller derdim
Dostsan ben ikrâr verdim
Bülbül gibi zâra geldim
Gonca güllerin dermeye geldim

-9-

Vahdet midir güzel elin
Seyrângâhtır Tûr'un senin
Gevher deryasından alan
Aşk ile ummana daldım

Vahdet ile yol eylemiş
Gönülde hem Tûr eylemiş
Ârifler gör ki neylemiş
Aşk ile ummana daldım

'Men arefe' hem sırrına
Haberdâr olmuştur ednâ kuluna
Dört kitap hatm olmuş diline
Aşk ile ummana daldım

Vahdetini seyrân eyle
İlm-i câvidânda söyle
Hocam Hızır'ı gözle
Aşk ile ummana daldım

Deryayı umman eyledi
Ol hocam gör neyled
ilm-i ledün dersini verdi
Aşk ile ummana daldım

Sırreyle cânân böyle
Ol ilmi Kuran'dan söyle
Dört duvarı ma'mûr eyle
Aşk ile ummana daldım

Âşıkların devrânında
Âriflerin seyrânında
Târiflerin irfânında

-10- Aşk ile ummana daldım

Sâdıklar cânân gözledi
Zârifler Hakk'ı birledi
Beş gönül ummana erdi
Aşk ile ummana daldım

Arı gibi birlik oldular
Er çiçeğinden derdiler
Şu âleme bal verdiler
Aşk ile ummana daldım

Turnalar pervane eyler
Arılar birlikte inler
Ol cem-i vahdete gider
Aşk ile ummana daldım

Kemter Yusuf gel sâdık ol
Hikmet dünyasını hem bul
İkrârında sen sâdık ol
Aşk ile ummana daldım

-11-

Âşık olmuşum hâline
Bezm-i hakikat rahına
Güzellerin hem mahına
Meni mecnûn eden dilber

Ol dilberin leblerine
İlm-i hakikat sırrına
Mûsa gibi hem Tûr'una
Meni mecnûn eden dilber

Âlem-i ma'nâda gördüm
Meylimi o yâre verdim
Muhabbet bağına girdim
Meni mecnûn eden dilber

Seni seven mecnûn olur

Divâneler bir hoş olur
Sahra vü çöllerde durur
Şems ü kamer yüzün dilber

Yüzünde hem güneş doğdu
Âşıklar arayıp buldu
Aşkından hem umman oldum
Levlâk cemâlinde dilber

Lâ-mekân eline ersem
Gülyüzlü yârimi bulsam
Vasfı ile hâlimi sorsam
Hatm-i Kuran yüzün dilber

Kemter Yusuf dertli aldı
Aşk ile ummana daldı
Bülbül gibi zârda kaldı
Aşk ile zârında dilber

-12-

Deli gönül sabır eyle
Hicrân ile zâr sendedir
Hâldan bilene hâlin söyle
Sır ile vahdet sendedir

Deli gönül şükür eyle
Sınık yaralar sendedir
Çeşmim yaşı umman etti
Sır ile tevhid sendedir

Eyüp yaralandı durdu
Sabır şükürde hem buldu
Yaraya hem merhem oldu
Tabibi Lokman sendedir

Deli gönül hem zâr etti
Ol ilme'l-yakîn sendedir
Eyüp yaralandı gör şükretti
Umman ile göl sendedir

Kemter Yusuf sabır eyle
Deli gönül şükür eyle
Özümü sen turâb eyle
Nokta-yı vahit sendedir

-13-

Tebbet âlem seyrânında
Âb-ı hayat leblerinde

Mest-i hayran dillerimde
Divâneyim dilber bakışına

Her ârif hâlimden bilmez
O güllerin cânân dermez
Sırrını her cana vermez
Mest olmuşum meylerine

Mey harfinde cânân içen
Dört kapı kırk makamdan geçen
Hâki ile turâba düşen
Süleyman'dır hem mülküne

Süleyman olmuştur tahtına
Yetmiş üç harfîn rahına
Kırk sekiz Cuma mahına
Hayran oldum dillerine

Farz-ı ayını görmüşüm
Ol farz-ı keften sormuşum
Dîdâra mazhar olmuşam
Muhabbetin deryasında

Kemter Yusuf dertli neyler
Yâr yolunu seyrân eyler
Bütün varlığını gizler
Divâneyim hâllerine

-14-

Gönül gel kelâm eyle
Muhammed'in hem rahına
Ebedî ikrârın eyle
Ol güzellerin mahına

Muhammed Ali'yi gördüm
El aman ey mürvet dedim
Ol ruhum ikrâr verdim
Ol güzellerin mahına

Elaman mürvet cânân
Cemâline oldum hayran
Dillerdedir ümmü'l-Kuran
Ol güzellerin mahına

Gönül ilmi âlem eyle
Dillerim dost vasfını eyle

Âlem-i hikmette gözle
Ol güzellerin mahına

Kemter Yusuf dertli neyer
Şu âlemde gezer söyler
Şefaâtı resulden diler
Ol güzellerin mahına

-15-

Ela gözlü cânân dilber
Cânım sana kurban dedi
Kaldır yüzünden nikâbın
Ha Leylâ'm gül Leylâ'm

Elâ gözlü cânân dostum
Derdime sen ortak oldun
Aşkından sararıp soldun
Ha Leylâ'm gül Leylâ'm

Arabî Farisî yazar
Seni seven canından bezer
Âşıklar ma'sûkunu gözler
Ha Leylâ'm yâr Leylâ'm

Hüsnü cemâlini gördüm
Hâlini hey dilber sordum
Meylimi ben sana verdim
Ha Leylâ'm can Leylâ'm

Elif lâm mimden aldım
Bu aşkın bahrine daldım
Bir ikrâra dost bağlandım
Ha Leylâ'm gül Leylâ'm

Âşıkların mah eylemiş
Dört kitap seni söylemiş
Aşkından cevâlân eylemiş
Ha Leylâ'm yâr Leylâ'm

Kemter Yusuf cevâlân eyler
Âlemü hitabı gözler
Yüz bin güzel olsa neyer
Ha Leylâ'm can Leylâ'm

-16-

Gene dosttan haber geldi
Aşkım cûş eyledi bugün

Taramıştır siyah zülfünü
Aşkın Ceyhun etti beni

Gece gündüz hicrân oldum
Aşkından sararıp soldum
Yâr bağına giremez oldum
Ceyhun etti gözüm yaşı

Yâr aşkından ben mecnunum
Şu cihânda ben ararım
İçime od düşmüş yanarım
Ceyhun etti dillerimi

Arayıp yâri bulaydım
Yâr bağına hem gireydim
Hilal kaşını keman edeydim
Ceyhun etti aşkın beni

Aşkın cûş eylemiş çağlar
Deli gönül durmaz ağlar
Herkes sevdiğini arar
Gözyaşımı Ceyhun etti

Kılavuzum şâh-ı merdan
Derdime hem oldu derman
Bozulmuştur gene devrân
Ceyhun etti güllerimi

Aşkından Ceyhun etseler
Yaraya merhem bulsalar
Yüz bin kılıç çalsalar
Aşkın Ceyhun etti beni

Meni gören mecnûn sanar
Yâr aşkı sînemde yanar
Cemâlini gören kanar
Gözüm yaşı Ceyhun etti

Kollarımı bağlasalar
Zehir verip dağlasalar
Gözüm yaşı çağlasalar
Aşkın Ceyhun etti beni

Güzeller mahı sen oldun
Mansur gibi dâra durdun
Hâlimi bir kez sordun
Ceyhun etti hâlin beni

Mecnûn etti bakışların
 Elif lam mimdir kaşların
 Ahu gibi hem sözlerin
 Ceyhun etti aşkın beni

Hikmet ile saldın beni
 Aşkından zâr ettin beni
 Söylemedi hem dillerim
 Ceyhun etti gözüm yaşı

Hilal kaşın kemend oldum
 Dört kitap vasfında buldum
 Yâr senin irfânında durdum
 Ceyhun edip saldın beni

Soramadım bir hâlini
 Sarpa göndermiş yolumu
 Ağlatmıştır hem kulunu
 Ceyhun etti aşkın beni

Dost elinde bâde içtim
 Can ile serimden geçtim
 Muhabbet gülüne düştüm
 Ceyhun etti dillerimi

Ceyhun etti çeşmim akar
 Yâr seyrânda bana bakar
 Umman gibi sular akar
 Ceyhun edip saldın beni

Yâr mekânın seyrân oldu
 Ciğerlerim büryan oldu
 Mûsa gibi Tûr'da durdu
 Ceyhun etti hicrân beni

Bu aşk-ı İlâhi bahrine aldı
 Deli gönül hicrândan doldu
 Haydar-ı Kerrâr pirim oldu
 Ceyhun etti bakışların beni

Seyrân olmuş yüce elin
 Durmaz seni söyler dilim
 Dost bağında gonca gülüm
 Gözüm yaşı Ceyhun etti

Yücelere çıkmış bakar

Yârin aşkı sînem yakar
Gözüm yaşı durmaz akar
Ceyhun etti aşkın beni

Kelâm-ı hikmetim sensin
Dostum aşkı sînem yaksın
Cemâlini gören kansın
Gözüm yaşı Ceyhun etti

Aşkın hikmet olmuş rahı
Ol güzellerin hem mahı
Hicrân ile dolmuş bağı
Ceyhun etti aşkın beni

Yaralarım göz göz oldu
Derdime sen Lokman oldun
Dâim hep pinhânda durdun
Ceyhun etti aşkın beni

Ol güzel yâri bulsaydım
Güllerini cânım derseydim
Muhabbet bağına girseydim
Hicrân ile saldın beni

Muhabbet bağına girdim
İkrârımı sana verdim
Ali Haydar sana dedim
Ceyhun etti aşkın beni

Gece gündüz işim zardır
Âşıklara dünya dârdır
Kerem kani lütfün vardır
Mürvet eyle hâllerime

Yücelerde seyreyledi
Aşkın beni neyledi
Âşıklar gülün derdi
Feryâd ile sardın beni

Misk ü amber kokar gülün
Durmaz akar çeşmim seli
Mecnûn etti yârin dili
Gözüm yaşı Ceyhun etti

Şems ü kamer güneş doğdu
 Gönüller bir umman oldu
 Yârim bana hoca oldu
 Hicrân ile saldın beni

Yârdan dersimi aldım
 Aşk ile ummana daldım
 Bir ikrâra dost bağlandım
 Ceyhun etti aşkın beni

Katre aşkın umman eyler
 Âşıklar ma'şûkun söyler
 Nazlı yârim meni gözler
 Mecnûn etti aşkın beni

Kemter Yusuf dertli kulum
 Gam bürümüş sağım solum
 Sen sultansın ben de kulum
 Mecnûn etti aşkın beni

-17-

Yüce dağlar başı duman
 Yâr aşkından hâlim yaman
 İşte geldi ahir zaman
 Meded mürvet imdâd eyle

Gözüm yaşı durmaz çağlar
 Yine duman oldu dağlar

Şu dünyada hâlim yaman
Meded mürvet imdâd eyle

Şu âlemi seyrân eyler
Dertli olan imdâd diler
Hicrân oldu bütün bağlar
Meded mürvet imdâd eyle

Âlemi esmâ gör ne oldu
Kevn ü cihân zaman bozuldu
Ahir zaman yakın oldu
Meded mürvet imdâd eyle

Dağların dumanı kalkmaz
Gözyaşıma kimse bakmaz
Geçen günler geri gelmez
Meded mürvet imdâd eyle

Ahiri hem şer buyurdu
Dünya kündüyle cihân bozuldu
Gör ki kulların cânân ne oldu
Meded mürvet imdâd eyle

Vefâsız dünyayı neyleriz
Aşk ile hicrân ederiz
Şefaât ya resül deriz
Meded mürvet imdâd eyle

Bin üç yüz yetmiş yedi oldu
Tarih ile zamanlar doldu
Bütün mahluklar bozuldu
Meded mürvet imdâd eyle

Ahir zaman gör ki geldi
Çarh-ı gerdûn dünya döndü

Mehdi resulün devri geldi
Meded mürvet imdâd eyle

Evlatların gör sattılar
Nemrut gibi ok attılar
Ezazil şeytana kandılar
Meded mürvet imdâd eyle

Devr-i cihân âlem oldu
Ehli beyt bendesi noldu
Vücut azaları bozuldu
Meded mürvet imdâd eyle

Kemter Yusuf derdi aldık
Kıyamet gününe kaldık
Nefsin ateşiyle yandık
Meded mürvet imdâd eyle

-18-

Zahır batınımda gördüm
Mansur gibi dâra durdum
Ene'l-Hakk'ı yakın gördüm
Hak müminin kalbindedir

Vücûdunu seyrân eyle
Kelâmı hikmette söyle
Sâdık ol ikrârını bekle
Hak müminin kalbindedir

Ol gönül beytullah oldu
Doksan bin âyet okundu
Ol vücut nûrundan doldu
Hak müminin kalbindedir

Hakk'ı uzaktan arama
 Ezâzil bahrine dalma
 Bu dünyaya sen aldanma
 Hak müminin kalbindedir

İlm-i devrân cânân eylemiştir
 Âşıklar her zaman söylemiştir
 Hak kendi nûrunu gizlemiştir
 Hak müminin kalbindedir

Ezâzilden sırrın gizle
 Sâdık ol dost izini gizle
 Aldanma dünyaya ahretin gözle
 Hak müminin kalbindedir

Mansur gibi dâra gelen
 Ene'l-Hak sırrından alan
 Çâr yanını ma'mur eden
 Hak müminin kalbindedir

Çâr enasır şeş cihetin
 Heft âyet okur hattın
 Hakikat ilminde hurûfatın
 Hak müminin kalbindedir

Fehmeyle kendini ey cânım gel
 Bu ilm-i câvidândan dersini al
 Vücut ilmine bir kez dal
 Hak müminin kalbindedir

Kemter Yusuf dertli aldım
 Vücûdun şehrine daldım
 Bir noktayı orada buldum
 Hak müminin kalbindedir

-19-

Seherden divâne vardım
 Pirimdan hidâyet aldım
 Aşk ile ummana daldım
 Ali kerem-kanı ver muradım kurtar beni

Dünyaya gelmiş giderim
 Âşığım ey hüsnü cânım
 Gece gündüz ben ağlarım
 Ali Ali kerem-kanı ver muradım kurtar beni

Muradımı ben almadım
 Ol garip sazımı çaldım
 Her zaman hicrânda kaldım
 Ali Ali kerem-kanı ver muradım kurtar beni

Ol güzel yâre meyil veren
 Mah cemâl yüzünü gören
 Dost uğruna serini veren
 Ali Ali kerem-kanı ver muradım kurtar beni

Kemter Yusuf dertli oldu
 Aşk elinde gülüm soldu
 Yaralar kan ile doldu
 Ali Ali kerem-kanı ver muradım kurtar beni

-20-

Yâr elinden bâde içtim
 Cân ile serimden geçtim
 Bütün işimi hicrân ettin
 Divâne etti yârim beni

Dost bağında cânım gezdim
 Gonca güllerimi hem derdim

Aşk meyinde bâde verdim
Mecnûn etti yârim beni

Gâhi yerde Tûr eyledi
Ol noktayı sır eyledi
Aşk meyinde o var idi
Kerem etti aşkın beni

Gönül Tûr'u sensin yârim
Aşk ile cânân hem dîdârım
Gönülde cânım yanan nârım
Ferhat etti aşkın beni

Gönüllerde sultan sensin
Cemâlini gören kansın
Muhabbeti yârime versin
Hicrân ile saldın beni

Benim işim hicrân oldu
Gönül yâr aşkından doldu
Gör ki âşıkların cânım noldu
Mecnûn gibi saldın beni

Kemter Yusuf zâr eylemiş
Bu dünyayı dâr eylemiş
Âşıkların cânım gör neylemiş
Feryâd ile saldın beni

-21-

Elâ gözlü nazlı pirim
Kuluna sen imdâd eyle
Aşkından Ceyhun eyledin
Hâlîme bir nazar eyle

Nazlı pirimi görmüşüm
 İkrârımı men vermişim
 Destinde gülünü dermişim
 Hâlîme bir nazar eyle

Hâlîme nazar eyledi
 Aşkından mecnûn eyledi
 Gönül kelâmın dinledi
 Hâlîme bir mürvet eyle

Pirimin destinden aldım
 Mürşit divanına erdim
 Can ile serimi verdim
 Hâlîme bir nazar eyle

Dört kapıdan geçmişim
 Aşk-ı meyinden içmişim
 Yâre ‘ene’l-Hak’ demişim
 Hâlîme bir nazar eyle

Dört kapı kırk makamında
 Ol güzel pirimin dârında
 Ol Mansur’un dost zârında
 Hâlîme bir nazar eyle

Kemter Yusuf dertli gezer
 İmdadı pirinden gözler
 İmdâd olmazsa gönül neyler
 Hâlîme bir nazar eyle

-22-

Garip bülbül feryâd eyler
 Yâr aşkıdan cevân eyler

Âlemi cihânı cânım neyler

Garip öter tel yaralandı

Garip bülbül dertli öter

Gözlerinden yaşlar döker

Mecnûn olan yolu bekler

Garip öter tel yaralandı

Garip bülbül zâra düştü

Gönlü nâr-ı aşka düştü

Deli mecnûn derde düştü

Garip öter tel yaralandı

Gönül mecnûn gibi olmuş

Âşıklar ma'sûkun hem bulmuş

Gonca güllerini cânım dermiş

Garip öter tel yaralandı

Kemter Yusuf hicrân oldu

Gör ki ednâ kulun noldu

Açılmış gonca güllerim soldu

Garip söyler tel yaralandı

-23-

Garip bülbül zâr eyleme

Ol sırrı yâda sen söyleme

Açılmış gonca gülleri derme

Garip garip öten bülbül

Bülbül mâyıl oldu güle

Sakın sırrını bildirme ele

Gözüm yaşı döndü sele

Garip garip öten bülbül

Garip bülbül garip öter
 Aşk ateşi bağrında tüter
 Yeter sevdiğim çektiğim yeter
 Garip garip öten bülbül

Bülbül gül dalında durmuş
 Hikmetim nûrunda dost solmuş
 Bahçede yârin gülünü bulmuş
 Garip garip öten bülbül

Garip bülbül dertli söyler
 Âşıklar dertli cihânı neyler
 Dertliler her zaman inler
 Garip garip öten bülbül

Kemter Yusuf bîzâr oldu
 Garip bülbül gör ki noldu
 Aşkından cânım sararıp soldu
 Garip garip öten bülbül

-24- Kâmil ol

Beni dinle hey divâne
 Kâmil ol insan ol gönül
 Âşık isen bak dîdâre
 Kâmil ol insan ol gönül

Mecnûn dolandı kul oldu
 Kerem yandı kül oldu
 Ferhat ile Şirin ne oldu
 Kâmil ol insan ol gönül

Dostun dükkanına varam
 Dersini pirimden alam

İkrârıma sâdık olam
Kâmil ol insan ol gönül

Mûsa dost diyip gitti Tûr'a
Hizmet eylen boyan nûruna
Gerçek yolcu gider bu yola
Kâmil ol insan ol gönül

Güzeller mahı ne oldu
Allah ma'şûkunu sordu
Ben Hakk'ı dostumda buldum
Kâmil ol insan ol gönül

Mansur'un dârına duran,
Hakk'ı aynelyakîn bulan
Bir vücut bir beden olan
Kâmil ol insan ol gönül

Kemter Yusuf meftun ona
Dost ile girdik irfâna
Hizmet eyle o sultana
Kâmil ol insan ol gönül

-25- Sevdiğim

Ne acayip bir hâldeyim
Gel sevdiğim gel sevdiğim
Bülbül gibi hep zârdayım
Duy sevdiğim duy sevdiğim

Mecnûn Leylâ'nın pınarı
Tükenmez âşığın zârı
Sevenler görür dîdârı
Bak sevdiğim bak sevdiğim

Mecnûn dolandı o çölden
 Kokusunu aldık gülden
 Hidâyet beklerim pirden
 Gel sevdiğim gel sevdiğim

Mecnûn dolandı sahrada
 Her tabip bilmez bu yarada
 Yüce dağlar var arada
 Duy sevdiğim duy sevdiğim

Kemter Yusuf kulun noldu
 Sevenler sararıp soldu
 İki gözüm pınar oldu
 Gel sevdiğim gel sevdiğim

-26- İnanamam sana dünya

Ben âşığım bir güzele
 Aldanamam sana dünya
 İkrârım verdim pirime
 İnanamam sana dünya

Sana gelen canlar ne oldu
 Hasbahçede güller soldu
 (Yedi kere boşaldım doladım doldum)

Yedi köşe boşalıp doldu
 Aldanamam sana dünya

Süleyman'ı zâra saldın
 (Hatemi elinden aldın)

Elinden hatemi aldın
 (Bir bakışta gönlümü çaldın)

Aklımı gönlümü çaldın

İnanamam sana dünya

İskender Süleyman Han

Tahtı sarayları kaldı viran

Kerbelâ'da döküldü kan

(İnanamam sana dünya)

Aldanamam sana dünya

Kemter Yusuf sana kanmaz

Mümin olan nâra yanmaz

(Bu dünya kimseye kalmaz)

İki kapılı han kimseye kalmaz

Aldanamam sana dünya

-27- Sor

Ben bülbülüm gonca gülde

Dost beni düşürdü dile

Gözüm yaşı döndü sele

Silen bilir silenden sor

Türlü türlü güller açar

Kokusu her yana saçar

Sevenler kendinden geçer

Geçen bilir geçenden sor

Türlü türlü gülleri var

Baldan tatlı dilleri var

Hakk'a giden yolları var

Giden bilir gidenden sor

Biz meftûnuz ol dîdâra

Bülbül gibi düştük zâra

Mansur da çekildi dâra
Duran bilir durandan sor

Kemter Yusuf bak irfâna
İkrârbendiz biz o cana
Nergisi verdi Selman'a
Alan bilir alandan sor

-28- Coştu gönül

Ben mecnûnum aşk çölünde
Ders almışım ben pirimde
Muhabbet coşkun selinde
Dalgalandı coştu gönül

Irmak oldum nehir handa
Katre olduk bir ummanda
İlham aldık o cânânda
Dalgalandı coştu gönül

Katreden katreye geçtik
Aşkın şarabından içtik
Böyle bir sevdaya düştük
Dalgalandı coştu gönül

Güzel cemâlin o nûrdan
Miracı bulduk bu Tûr'dan
Haberdârsın sen kulundan
Dalgalandı coştu gönül

Bülbül oldu dost bağında
Lale sümbül reyhanında
Divâneyiz dost yolunda
Dalgalandı coştu gönül

Güzel dilber melek cânım
 Senden aldık bu ilhamı
 Sensin sultanlar sultanı
 Dalgalandı coştı gönül

Gevher-i yektâ sen oldun
 Haya çeşmesini bulduk
 Kemter Yusuf sana kuldur
 Dalgalandı coştı gönül

-29- Yâ Hüseyin

Ebruların mirac oldu
 Senin aslın nûrdan doğdu
 Gözüm yaşı pınar oldu
 Yârelendi ya Hüseyin

Yaralarım noktalandı
 Aklımı başımdan aldı
 Deli gönül sevdalandı
 Yârelendi ya Hüseyin

Ehl-i beytin hanedânı
 Müminler kibleşi canı
 Sen şehitler sultanı
 Yârelendi ya Hüseyin

Leblerinden hem bal akar
 Aşkın bu sînemi yakar
 Gözüm yaşı durmaz akar
 Yârelendi ya Hüseyin

Akıl ermez bu esrara
 Kıydılar ol güzel yâre

Bülbüller düştü zâra
Yârelendi ya Hüseyin

Elâ gözler kaşlar kara
Sînemden açıldı yara
Sen bizi yetir dîdâra
Yârelendi ya Hüseyin

Kemter Yusuf ah u zârda
Gece gündüz dâim dârda
İkrârımı verdim güzel yârda
Yârelendi ya Hüseyin

-30-

Ela gözlerine kurban olam
Beni mecnûn eden sensin
Kaldır yüzünden nikâbın

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Mah cemâl yüzünü gördüm
Meylimi ben sana verdim
Gonca güllerini derdim

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Benim sır ile settârım
Cemâline men hayranım
Gece gündüz hem ağlarım
Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Âşıkların hem mest oldu
 Arayıp hem cânânın buldu
 Bülbül ile hem-zâr oldu

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
 Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

Kemter Yusuf dertli zârım
 Cemâline intizârım
 Gece gündüz hep ağlarım

Aman aman ağlama ciğerimi dağlama
 Ben bu elden gidersem yâda meyil bağlama

11'li Hece Ölçüsü

-31-

'Ve'l-Kur'ân' âyeti okudu cihân
 Dört kitap sûresi hem oldu beyân
 Doksan bin âyeti bir nokta sayan
 Yedullah âyeti Âdem'de gördüm

Hâliku'l-âlemîn nazar eyledi
 Allemü'l-esmâ vücûdu'l-insân dedi
 Doksan dokuz esmâyı âdem'e verdi
 Esmâü'l-hüsnâyı âdem'de gördüm

Elif emreyledi var oldu cihân
 Sırr-ı 'küntü kenzin' noktada ayan
 Çâr enâsır şeş cihet cân içinde cân
 Ol Tûr-ı Sînâ'yı âdem'de gördüm

Çâr enâsır şeş cihâtı mahmûr eyledi
 Yirmi dokuz hurûfu mevcûd eyledi
 Altı bin altı yüz altmış âyet söyledi
 Ol sûre-yi Rahmân'ı Âdem'de gördüm

Lâ harfîyle nazar kıldım cihânı
 İllâ bâbında kurduk biz bu irfânı
 Kan şehrinde okuduk ilm-i Kur'an'ı
 Ol furkan ilmini Âdem'de gördüm

Bâ-yı Bismillâhdır senin cemâlin
 Elestü bezminde sana ikrârım
 Ol sırr-ı mübhemi sende ararım
 Leyfetü'l-esrârı Âdemde gördüm

Bu ilm-i vahdet bir devrân eyledi
 Ârifler âdem'e nazar eyledi
 Elli yedi bin âşık canân söyledi
 Ümmü'l-kitâbı âdem'de gördüm

Kemter Yusuf dertli gel vahdet eyle
 Bu ilm-i âlemi bir devrân eyle
 Âdem ilmü'l-Kuran'dır bir nazar eyle
 Ol kevn ü mekânı Âdem'de gördüm

-32-

Ârif ol kelime-yi tevhîdi dinle
 Doksan bin kelâmın mürşidi kimdir
 On sekiz bin âlemin atasın bildim
 Ve'd-duha sûresi hangi gün geldi?

Allemü'l-esmânın aslını bildim
 Altı bin altı yüz altmış altı âyeti gördüm

Doksan bin kelâm yüz on dört sûreyi sordum
Esmâü'l-hüsnâya hangi gün geldi?

Bu aşk ilâhidir bahrine saldı
Ârifler orada dersini aldı
Kaç bin sene Âdem balçıkta kaldı
İncil de İsa'ya hangi gün geldi?

Elestü bezminde 'belî best' dedim
İkrârımı güzel pirime verdim
Sekiz yüz bin kanadı hangi mahlukta gördün
Zebur da Davud'a hangi gün geldi?

Elli yedi bin âşık cânım neyledi
Yüz yirmi bin kelâmı kim söyledi
Kaç bin yıl Cebrâil cevân eyledi
Tevrat da Mûsa'ya hangi gün geldi?

İlm-i câvidânı kimler okudu
Doksan bin kelâmı cânım kim sordu
İlm-i vahdet hocası nice oldu
Kuran da Muhammed'e hangi gün geldi?

Bu ilm-i ledünde dersimi aldım
Bezm-i hakikat bahrine daldım
Yetmiş bin yıl dost âlemde kaldım
Yedullah âyeti hangi gün geldi?

Bu ilm-i metinde karar eyledim
Bu ilm ü irfânı pirimde gördüm
Bir ikrâra bend olup hey cânım durdum
Ol sûre-yi Rahman hangi gün geldi?

Kemter Yusuf dertli gel cevân eyle
Yirmi dokuz hurûfu vahdette söyle

Bezm-i hakîkati noktada birle
Ol Fatıha sûresi hangi gün geldi?

-33-

Gonca-yı leblerin ey hüsnü dilber
Seni seven âşık cihânı neyler
Gönül divânedir dillerim söyler
Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Leyfetü'l-esrârın ey hüsn-i dilber
Cemâlini gören âşıklar kanar
Şems ü kamer güneş yüzünde doğar
Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Goncalar açılmış ey hüsnü ana
Cemâlin ziyası vurdu cihâna
Çok şükür dîdârını gösterdi bana
Meni mecnûn saçı Leylâ'm var

Bezm-i hakîkatin vahdet goncası
Âşıklar sultanı sen oldun hası
Âşıklar her zaman çekerler yası
Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Bu sırr-ı vahdetin goncasın derdim
Zâhir batınımda ben seni gördüm
Elestü hitapta meylim sana verdim
Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Benim sevdiğim bir gonca güldür
Avazı Kuran'dır dili bülbüldür
Kul eyle kapında yâr beni güldür
Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

Kemter Yusuf dertli ey hüsn-i dilber
 Ol dostun bağında açılmış güller
 Âşık olan ma'şûk yolunu bekler
 Meni mecnûn eden saçı Leylâ'm var

-34-

O yâr beni aşka berdâr eyledi
 Yedi kat âsumana çıkar yolları
 İnip aşkın deryasını boylarım
 Göster mah cemâlini ağlatma beni

Yedi kat âdevrâna geldin
 Bezm-i hakîkatı hikmete saldın
 Ol cem-i vahdet noktada kaldı
 Göster mah cemâlini ağlatma beni

Bu ilm ü hikmette ey cânım durdun
 Ol şirin ağzına hatemi verdin
 Doksan bin kelâmı Miraç'ta sordun
 Göster mah cemâlini ağlatma beni

Yedi kat âsumanda cemâlin gördüm
 Ezeli ebedi ikrârım verdim
 Dört kapı kırk makam irfânı kurdun
 Göster dîdârını yâr ağlatma beni

Kemter Yusuf ağlar gezer cihânda
 Şefaât eyle ulu divanda
 Aşk u muhabbeti bu şirin canda
 Göster ol dîdârın yâr ağlatma beni

-35-

Bir güzelin aşkı vardır serimde
 Gözlerim yolları gelmez cihâne

Ne kadar methetsem onca güzeldir
Sûre-yi er-Rahman'dır yâr yüzün yüzün

Bu vech-i âlem nûrunda durdu
On sekiz bin âlem onda var oldu
'Kerremnâ' âyeti diller okudu
El-etâ sûresi yâr yüzün yüzün

Yedi âyet yedi mushaf yedi hat
Yedi nokta ile eyledi zat
Yirmi sekiz hurûftadır mevcûdât
'Elif lâm mim' yâr yüzün yüzün

Otuz iki hurûfun aslını sordum
Kâhi vahdet kâhî Tûr'da okudum
İsmin âşikâre kendin pinhânda durdun
Esmâü'l-hüsnâdır yâr yüzün yüzün

Bu ilm-i câvidânın bahrine daldım
İlm-i ebceti vahdetten aldım
Kevn ü âlem anda okundu
Şems ü Kamer yâr yüzün yüzün

Bâ-yi bismillahi canân okudum
Çâr enâsır şeş cihâtı buldum
Lâ-mekân elinde ol Tûr'da durdum
Arş-ı Rahmân'dır yâr yüzün yüzün

Meylimi vermişim Aslı dilbere
Pervâneyi dönderdin aşkı ile nâre
Menim arzumânım hüsn-i didâre
Kürretü'l-ayndır yâr yüzün yüzün

Güzeller mahı cânım sen oldun
Ol sırrı vahdeti hüsnünde buldum

Doksan bin kelâmı Miraçta saydın
Arş u semâvâtır yâr yüzün yüzün

Nikâbını kaldırıp yüzünü görsem
‘Ene’l-Hak’ deyip dârında dursam
Kelâm-ı hikmette hâlimi sorsan
Feyz-i yedullahdır yâr yüzün yüzün

Elestü hitâpta ‘beli best’ dedim
Ezelden meylimi ben sana verdim
Üçler beşler yediler çağına erdim
Yüz on dört sûredir yâr yüzün yüzün

Yedi nokta on yedi harfi bildim
Çok şükür maksûdumda dîdâra erdim
Sırr-ı küntü kenzin ben sende buldun
Ol ümmü’l-kitâptır yâr yüzün yüzün

Yirmi dokuz hurûfun aslı sen oldun
Vücûdu’l-esmâyi nûrunda doğdu
Kırklar meydanında ben seni buldum
Kef ile nun’dur yâr yüzün yüzün

Bu ilm ü hikmeti bahrinden aldım
On sekiz bin âlemi cihâna saldın
Doksan bin hicâbet esrarda kaldın
Sebb‘u’l mesânîdir yâr yüzün yüzün

On iki noktadır senin cemâlin
Seni seven âşık neyler ağyârın
Gönül bülbül gibi eyler hemzârın
Bin dört yüz hecedir yâr yüzün yüzün

Kemter Yusuf dertli ey cânım aldım
Bağlandım ikrâra elestten kaldım

Bu aşkın bahr u ummanına daldım
Heft âyettir yâr yüzün yüzün

-36-

Gözlerin ve'l-fecrin okur dillerin
'Elif lâm mim' yârin kaşların
Büsbütün cihâna değer gözlerin
Böyle bir dilbere kul ettin beni

Şems ile kamerdir mah-ı tâbânın
Sana kurban olsun bu şirin cânım
Benim arzumânım güzel dîdârın
Böyle bir dilbere kul ettin beni

Şems ile kamerdir senin dîdârın
Leylâ mecnûn için bekler pınarın
Âşık olan neyler ol ağyârın
Böyle bir dilbere kul ettin beni

Şems ile kamerdir senin cemâlin
Dört kitap içinde okunûr adın
Elli yedi bin âşığın mah-ı tâbânın
Böyle bir dilbere kul ettin beni

Kemter Yusuf dertli hicrân eyleme
Leyfetü'l-esrârın devrân eyleme
Bu sırr-ı hikmeti cânım söyleme
Böyle bir dilbere kul ettin beni

-37-

Sabahtan uyandım dağlar dumandır
Eşinden ayrılanın hâli yamandır
Boyu servi dalı kaşı kemandır
Kerem eyle yâr yâr göster dîdârın

Duman çökmüş şu dağların başına
Akıl ermez ol Hüdâ'nın işine
Deryalar ummandır çeşmim yaşına
Kerem eyle yâr yâr göster dîdârın

Gül yüzlü sevdiğime ben de ereydim
Mah cemâl yüzünün nûrun göreydim
Şirin diller ile hâlini soraydım
Kerem eyle yâr yâr göster dîdârın

Dost elinde cânım bir bâde içtim
Can ile serimde kendimden geçtim
Bu aşkın elinde pişti ciğerim
Kerem eyle yâr yâr göster dîdârın

Güzeller mahı cânım sen oldun,
Âşıklar arayıp maşûkun buldu
Aşkın elinde gül benzin soldu
Kerem eyle yâr yâr göster dîdârın

Katre-yi âb-ı cânân içilmez
Dağlar başı boran kıştan geçilmez
Her gördüğün cisme hülle biçilmez
Kerem eyle yâr yâr göster dîdârın

Kemter Yusuf dertli bülbüle döndüm
Gonca-yı vahdet âleme durdun
Bâd-ı sabâ yelinde hâlimi sordum
Kerem eyle yâr yâr göster dîdârın

-38-

Sabahtan uyandım seher yeline
Bezm-i hakîkatte şirin diline

Açılmış dostun gonca gülüne
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Yürü dilber yürü seher elinde
Bir bergüzar versen güzel elinde
Nice bin âşık asılmış zülfün telinde
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Sabahın serinde seyrân ederken
Bir mahi dilber göründü bana
Cânım kurban olsun ey güzel sana
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Ol dilber nikâbı yüzünden aldı
Aşkından beni cihâna saldı
Mecnûn Leylâ için sahrada kaldı
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Âşık olmuşum cânân hüsnün nûruna
Cânım kurban olsun senin yoluna
Haberdâr oldun mu ednâ kuluna
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Dilber ne gezersin çölde sahrada
Kaldır nikâbını cânım aradan
Bizi kavuştursun ulu yaradan
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Kemter Yusuf dertli yârin elinde
Gönül bülbül olmuş gonca gülüne
Yâr bir nazar etsin çeşmim seline
Bülbül gibi zârâ düşürdün beni

Gönül divâne olmuş seyrânda gezer
 Seni seven âşık candan mı bezer
 Mecnûn olan gönül Leylâ'yı gözler
 Aşkın ile nâra düşürdün beni

Bulamadım sencileyin bir güzel
 Arabî Farisî dillerin pazar
 Gönül divânesi sahrada gezer
 Feryâd ile zâra düşürdün beni

Meylimi vermişim mahlar mahına
 Giremez oldum dostun bağına
 Yaz bahar ayları sular çağına
 Mecnûn gibi zâra düşürdün beni

Baharda deryalar ırmaklar çağlar
 Gönül mecnûn olmuş ruhum kan ağlar
 Âşık olan durmaz ma'sûkun arar
 Hicrân ile zâra düşürdün beni

Kemter Yusuf dertli cânım zâr oldu
 Sahra vü çöller aman gülizâr doldu
 Irmaklar aktı deryalar doldu
 Feryâd u figâna düşürdün beni

-40-

Genç yaşımda men de asla gülmedim
 Felek güldürmedi nice güleyim
 Bu kara yazıyı kendim yazmadım
 Kader böyle imiş kime ne deyim

Men de bilirim bu kara yazı
 Ağlarım sızlarım hem bazı bazı

Ana rahminde iken yazılmış yazı
Felek güldürmedi nice güleyim

Alnımda yazılı ufak yazılar
Yüreğim yaralı ciğerim sızlar
Dostun cemâlini gönül arzular
Kader böyle imiş kime ne deyim

Men de bu dünyaya geldiğim zaman
Şâd olmadı gönlüm asla bir an
Bu vefâsız dünya oldu bana zindan
Felek güldürmedi nice güleyim

Bu vefâsız dünyayı gezemez oldum
Dostun cemâlini göremez oldum
Yaralarım derin saramaz oldum
Kader böyle imiş kime ne deyim

Men de metin söylerim kendi sözümü
Asla yitirmişim men de özümü
Felek urdu aldı iki gözümü
Felek güldürmedi nice güleyim

Kemter Yusuf der ki yüreğim yâre
Koyma zulumâtta halim yetir didâre
Dost elinden ola derdime çâre
Kader böyle imiş kime ne deyim

-41-

Dertli olan canlar bülbül gibi öter
Ayrılık ateşi sînemde tüter
Bu dünya fânîdir konanlar göçer
Sabır eyle gönül Mevlâ'm kerîmdir

Men de sığınmışım enîse dara
 Hâlimi bildirsem ol yüce yâra
 Umarım ki bizleri yakmasın nâra
 Sabır eyle gönül Mevlâ'm kerîmdir

Bu dünyaya gelmiş cânân giderim
 Sensiz bu dünyayı dahi neylerim
 Yaram çok derindir cânım inlerim
 Sabır eyle gönül Mevlâ'm kerîmdir

Elli yedi bin âşık hicrâna daldı
 Süleymân tahtını bile mâr aldı
 Bu dünya fânidir kimseye kalmadı
 Sabır eyle gönül Mevlâ'm kerîmdir

Ah çekip gece gündüz ağlarım
 Coşkun sular gibi durmaz çağlarım
 Yüz bin tabib olsa dahi neylerim
 Sabır eyle gönül Mevlâ'm kerîmdir

Açılan gonca güllerim dost soldu
 Gönül yaralıdır sînem göz oldu
 Eyüp ile Yâkup ol Yusuf n'oldu
 Sabır eyle gönül Mevlâ'm kerîmdir

Kemter Yusuf dertli yüzüm gülmedi
 Ol tabib ol yaramdan bilmedi
 Açan gonca güllerimi kimse dermedi
 Sabır eyle gönül Mevlâ'm kerîmdir

-42-

Gene gam leşkeri yolum bağladı
 Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Gül yüzlü sevdiğime cânım ermedim

Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Tutuldu yollarım yürümez oldum

Yâr senin aşkından sararıp soldum

Bu cismim ağlayıp gözlerim doldu

Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Yüce dağlar başı dumanlar bağlar

Âşıklar dertlidir her zaman ağlar

Gözlerimde hem kanlı yaşlar çağlar

Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Bakmaz mısın yüce dağlar kışına

Akıl ermez ol Hüdâ'nın işine

Boran çökmüş yüce dağlar başına

Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Boran ile kıştan tutuldu yolum

Açarken soldu ah, o güzel gülüm

Nerelerde şimdi benim yoldaşım

Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Aman gül yüzlü dostlar cevân edelim

Gönlümüzü bir edip Hakk'a gidelim

Açılmıştır gülleri gidip derelim

Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Kemter Yusuf dertli der kışı neyleriz

Âşığız dertliyiz canlar söyleriz

Kadir Mevlâ'm senden imdâd dileriz

Yüce dağlar boran oldu kış oldu

Bana bir hoş gelir bülbül âvâzı
 Garip garip öter dertlinin sazı
 Âşık olan neyler baharı yazı
 Ötme garip garip sînem yaralı

Bülbül ne ötersin seher yelinden
 Hak kelâmı gelir her an dilinden
 Men de ayrılmışım nazlı gülümden
 Ötme garip garip sînem yaralı

Bülbül ne ötersin seherde yelde
 Âşıklar dertli söyler saz ile telde
 Yârimin kokusu bir gonca gülde
 Ötme garip garip sînem yaralı

Dost kokusunu aldım seher yelinde
 Deryalar ummandır çeşmim selinde
 Arzumânım kaldı nazlı gülünde
 Ötme garip garip sînem yaralı

Kemter Yusuf söyler zülfün teline
 Gözüm yaşı döndü bahar seline
 Bülbülün feryâdı bir gonca güle
 Ötme garip garip sînem yaralı

-44-

Gülşane gözlerin mekânın arşta
 Yârdan ayrılmışım gönül pek hasta
 Benden selam söyle gül yüzlü dosta
 El aman mürüvvet yâr sana geldim

Yedi kat hisardır mekânın arı
 Bu vefâsız gönül sevdi o yârı

Yusuf-ı Kenân'da gördüm dîdârı
El aman mürüvvet yâr sana geldim

Arş-ı alâdır mekânın yurdun
Sefil kullarına sen eyle yârdım
Ahd ü peymânımı ben sana verdim
El aman mürüvvet yâr sana geldim

Arş-ı alâdır bezmi ile ana
Bu aşk u muhabbeti sen verdin bana
Meylimi vermişim bir şirin câna
Al eman mürüvvet yâr sana geldim

Kemter Yusuf dertli günlerim saldım
Bu güzel dersi pirimden aldım
Elestü bezminde ikrâr-bend oldum
El aman mürüvvet yâr sana geldim

-45-

Sabahın seherinde bir seyrân eyle
Mecnûn gibi sahra vü çölleri bekle
Âşık oldum böyle hüsn ü dilbere
Âşık oldum cemâline nûruna

Benim uzun boylum serv-i settârım
Ol güzel hüsnüne benim nazarım
Mecnûn gibi diyâr diyâr gezerim
Âşık oldum cemâline nûruna

Âşıkların mah-ı hüsnü sen oldun
Elli yedi bin âşık sana kul oldu
Sabahın seheri bana yel oldu
Âşık oldum cemâline nûruna

Tecellim ezelde kurdu temeli
 Seni seven âşık terk eder varı
 Kul eyle kapında o hüsnü yârı
 Âşık oldum cemâline nûruna

Âşık oldum cemâline ey hüsnü cânım
 Sînemde yanıyor aşk ile nârım
 Kaldır nikâbını göster dîdârın
 Âşık oldum cemâline nûruna

Kemter Yusuf dertli zâr eyler gezer
 Sabahtan seherde yolların gözler
 Âşık olan her dâim ma'şûkun özler
 Âşık oldum cemâline nûruna

-46-

Elestü hitapta ol ilm-i devrânda
 Vahdet ile zâr etti burc ile bârda
 Gülistânı seyrettik ilm-i devrânda
 Ne sen varsın ne ben varım, tek kaf var

Elestü hitapta seyrâna geldi
 Bezm-i hakîkatte devrâna geldi
 Bu ilm-i irfânda dersini aldı
 Ne sen varsın ne ben varım, tek kaf var

Elestü hitapta saf olup kaldım
 Bezm-i hakîkatte ummana daldım
 Bu ilm ü irfânı yâr senden aldım
 Ne sen varsın ne ben varım, tek kaf var

Elestü hitapta ilm ü irfânda
 Bu ilm-i tevhit sırr-ı vahdette

Arş u semâvâtta burc-ı cihânda
Ne sen varsın ne ben varım, tek kaf var

Yüz dört kitap yazılmış cânân hattında
İlm-i hakîkati vahdet gölünde
Sırr-ı küntü kenzin cânân nûrunda
Ne sen varsın ne ben varım, tek kaf var

İki yüz yirmi dört bin yıl Âdem'den evvel
Yedi iklim çâr köşe cân içinde cân
Bezm-i hakîkatın hitâb-ı râhında
Ne sen varsın ne ben varım, tek kaf var

'Kün' deyip şu cihânı var ettin
Elli yedi bin hicâbı vahdeti nettin
Nârı bâbı âbı yoktan var ettin
Ne sen varsın ne ben varım, tek kaf var

Elif lâm mim cismi bir oldu
Âdem'in vücûdu nûr ile doldu
On sekiz bin âlem hem mevcûd oldu
Ne sen varsın ne ben varım, tek 'kaf' var

Ol nûr-ı hidâyeti Âdem'de gördüm
Hazreti Şit'in destinde durdum
Ol Nuh'un hikmetini tufanda gördüm
Ne sen varsın ne ben varım, tek 'kaf' var

Hâlil ile beraber bir zaman kaldım
İsmail'in eynine bıçağı çaldım
İshak, Yâkup, Yusuf ile ummana daldım
Ne sen varsın ne ben varım, tek 'kaf' var

Üzeyir ile bir zaman balçıkta yattım
İdris'in destinde hulleler biçtim

Yunus ile bile ummana geçtim
Ne sen varsın ne ben varım, tek ‘kaf’ var

Eyüp ile beraber hem yaralandım
Hazreti Mûsa ile ol yurda kaldım
İsâ-yı ruhullahtan vahdetten aldım
Ne sen varsın ne ben varım, tek ‘kaf’ var

Zekeriya ile Yahya’nın hikmette bahar
Yaralandı Zekeriya kanları akar
Davut ile Lut ile zât-ı hikmette bahar
Ne sen varsın ne ben varım, tek ‘kaf’ var

İns ü cinne Süleyman hüküm eyledi
Bu çarh-ı gerdûn dünya neyledi
Yüz yirmi dört bin nebiyi mevcûd eyledi
Ne sen varsın ne ben varım, tek ‘kaf’ var

Kemter Yusuf dertli hikmetten aldım
Her birini dost bir sevdaya saldım
Bin bir ismin bir noktadan ben aldım
Ne sen varsın ne ben varım, tek ‘kaf’ var

-47-

Bu dünya çâr köşe hem yedi iklim
Sûre-yi esmâyı kimlere verdin
Okudum dört kitabın hatim bitirdim
Ümmü’l-kitabı ben Âdem’de gördüm

Okuyup Kuran’ı vasfın eylerim
Meni bu dünyaya koyup neyledin
Cemâlin nûruna mecnûn eyledin
Sûre-yi Rahmân’ı Âdem’de gördüm

Yüz dört kitap yazılıp hitaba saldı
 Ol yedi deryayı aynına aldı
 Lâ-mekân vahdet bir mekân oldu
 Ol Tûr-ı Sinâ'yı Âdem'de gördüm

Yüz on dört sûredir cemâlin yüzün
 Âdem'den gayrısına hem yoktur sözüm
 İki noktadır cânân her iki gözüm
 Ol dört kitap hattını Âdem'de gördüm

Elifi okuyup hecede durdum
 Arayıp künhünü Âdem'de gördüm
 Bin bir kelâmı cânân hem Tûr'da sordum
 Ümmü'l-Kuran'ı ben Âdem'de gördüm

On iki burcunu seyrân eyledim
 Ol nokta-yı vahdeti orada gördüm
 Sırr-ı küntü kenzin anda gizlendi
 Yedi kat arş u semâvâtı Âdem'de gördüm

Yedi yüz yetmiş yedi hane mevcûd oldu
 Ârifler arayıp hem özünde buldu
 Kevn ü mekân orada hem mevcûd oldu
 Kutbü'l-deryâyı Âdem'de gördüm

Çâr anâsır şeş ciheti ma'mûr eylemiş
 Vedduhâ sûresini orada gördüm
 On sekiz bin âlemin atası kef ile nun
 Kerremnâ âyetini Âdem'de gördüm

Kemter Yusuf okudu elifte dalda
 Gelmedi sevmediğim gözlerim yolda
 Ârifler gözlüyor ummanda gölde
 Yirmi dokuz hurûfu Âdem'de gördüm

-48-

Âlem-i ma'nâda yârimi gördüm
 Âlem ağlar yel ağlar cihân ağlar
 Berdâr eyleseler siyah zülfüne
 Edep ağlar erkân ağlar yol ağlar

Yârimi bir sorsam seher yeline
 Bezm-i hakîkatin gonca gülüne
 Muhammed Ali'nin bezm-i râhına
 Gonca ağlar bülbül ağlar gül ağlar

Coşkun akar sel oldu
 Vahdet ile göl oldu
 Ferhat firin ne oldu
 Irmak ağlar coşkun ağlar göl ağlar

Şirin için Ferhat kayalar deldi
 Gönül hikmet ile hicrâna daldı
 Âşık olan murâdını almadı
 Umman ağlar derya ağlar yâr ağlar

Gül yüzlü yârimi bana verseler
 Siyah zülfünü kement edip salsalar
 Bülbül olup gülizâra salsalar
 Edep ağlar erkân ağlar yol ağlar

Deryalar cûş edip cânân ağıladı
 Irmak ağlar derya ağlar göl ağlar
 Gönül mecnûn gibi çöllerde kaldı
 Sahra ağlar dağlar ağlar yol ağlar

Kemter Yusuf dertli hicrâna daldı
 fiu fânî dünya kimlere kaldı

Mecnûn Leylâ için sahrada kaldı
Gönül ağlar kelâm ağlar dil ağlar

-49-

Gönül seninle gel seyrân edelim
Hakikat içinde noktayı gördüm
Meylimi ezelden men sana verdim
Beni bu sevdaya elbet salan var

Üçler ile beşler pazar eylerler
Yediler kırklar devrân eylerler
Âşıklar rumuz kelâm söylerler
Beni bu sevdaya elbet salan var

Otuz iki hurûf bezmini eyle
Ârif ol cânân âlemi gözle
Oku dört kitabı Kuran'da söyle
Beni bu sevdaya elbet salan var

Otuz iki hurûfun aslı bir noktadır
Sırr-ı küntü kenzin vahdette candır
Yedi harf okudum ilm-i Kuran'dır
Beni bu sevdaya elbet salan var

Üç hurûf hey dostum hem onda gördüm
İki noktanın hem de bezmine erdim
Yedi harfî giydim bir âlem oldum
Beni bu sevdaya elbet salan var

Bismişâhi yedi harf bana dost oldu
Mevcûdât âlemi ol anda durdu
Be altında cânân nokta sen oldun
Beni bu sevdaya elbet salan var

Ol ba-i bismillahi dostum okudum
 Vücûdu'l-esmâ ile vahdette doldun
 Doksan bin âyetin aslını buldum
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Ba-yi bismillah ile okundu cihân
 Vücûdu'l-esmâ oldu kaf ile Kuran
 Arayıp sırr-ı mübhemi orada bulan
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Kef ile nunda ol cihân doğdu
 Yüz yirmi bin kelâm Ahmet'ten sordu
 Büsbütün âleme o sultan oldu
 Beni bu sevdaya elbet salan var

On iki nokta anın atası oldu
 Bin bir ismi ile kelâmı sordu
 İki kaşın arası hem Miraç oldu
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Bu kelâm-ı hikmet bir umman oldu
 Altı bin altı yüz altmış altı âyet okudu
 Doksan bin kelâmı eliften sordu
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Bin bir isminle cânân zuhûra geldin
 Kimin nâra kimin de nûra saldın
 Kimin güman kimin imana saldın
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Muhamed Ali'dir Ali Muhammed
 İlm-i hikmet ile doldu bu cihân
 Ârif ol seyreyle bir kez Kuran'ı
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Kuran-ı nâtıktan ilhamı hey can aldım
 On sekiz bin âlemi cihâna saldı
 Kandil-i kudrette bir zaman kaldım
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Üç yüz altmış altı sûreyi insanda gördüm
 Sırr-ı küntü kenzi Kuran'da buldum
 Gözsüzlerden de sen gizli durdun
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Hâlık mısın mahluk musun ya nesin
 Bu âlemde kurban niçin durursun
 Kimini la'da kimini illa'da korsun
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Mısır illerinde sultan sen oldun
 Cibrîl'e kelâmı cânım sen sordun
 Gelip ol Kâbe'nin damında durdun
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Üç ihlası dostum sen vird eyledin
 Elli yedi bin âşık virdin söyledi
 Cismin âşıklara yakîn eyledin
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Elif lâm mim güzel cismi sen oldun
 Bu kevn ü cihân nûrunla doldu
 On sekiz bin âlem cânân var oldu
 Beni bu sevdaya elbet salan var

Kemter Yusuf dertli söyler cânım
 Bezm-i hakîkattir benim Kuran'ım
 Fehmeyle kendini Âdem'i tanı
 Beni bu sevdaya elbet salan var

-50-

Ol habibi Mustafa'nın aşkına
 Arzumanım Kerbelâ yâ Hüseyin
 Ol Hasan-ı Hulki Rıza aşkına
 Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Sad hezarân lanet olsun hem ana
 Kerbelâ çölünü boyadı kana
 Anın için ağlarım ben yana yana
 Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Kerbelâ çölünde bir figan koptu
 Ali Ekber ile Ali Asgar ne oldu
 Kerbelâ sahrası kan ile doldu
 Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Lanetullah Yezit bu sırra ermedi
 Ehli Beyte bir katre su vermedi
 Elli yedi bin âşık feryâd eyledi
 Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Lanetullah Yezit gör ki neyledi
 Ali Asker'i susuz şehit eyledi
 Celal Abbas coşup Fırat'a erdi
 Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Yezid'in leşkeri ey cânım geldi
 Kerbelâ çölünün etrafın tuttu
 Lanetullah Yezid'e lanet okundu
 Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Ümmü Gülsüm Zeynep ile ağladı
 Zâlim Yezid ehl-i beyti dağladı

Yetmiş üç şehidin kanı çağladı
Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Ehli beyt feryâd edip ağladı
Otuz dokuz bacıyı üryan eyledi
Zeynelabidin'i zâlim berdâr eyledi
Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Ehl-i beytin derdine cihân inledi
Yerde sular gökte kuşlar ağladı
Zâlim Yezit Müminleri dağladı
Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

Kemter Yusuf dertli hicrân eyledi
O nazlı pirimi gör ki Yezit neyledi
İns ü cinn bütün mahlûkât ağladı
Arzumanım Kerbelâ ya Hüseyin

-51-

Yarattın Âdem'i cihâna saldın
Ol Nuh'un devrinde hem tufan ettin
Hâlîl'in mekânın gülûzar ettin
Bülbülün figanı güle ne dersin

İncil Zebur Tevrat Kuran'dan aldı
İsmail'in eynine bıçağın çaldı
Bîçâre gönlümü ummana saldı
Bülbülün figanı güle ne dersin

Sabır ile şükürdür ol ilmin başı
Yakub'un gözünde akıttı aş
Ma'mur etti ol Eyüp'te dört başı
Bülbülün figanı güle ne dersin

Eyüp yaralandı cânım inledi
 Yakub'un çeşmini umman eyledi
 Yusuf da zindanda nice bekledi
 Bülbülün figanı güle ne dersin

Kemter Yusuf dertli bakman birine
 Yeni düştüm dostum aşkın eline
 Bu dünya kalmadı güzel şirine
 Bülbülün figanı güle ne dersin

-52-

Bu dünya bozuldu karar kalmadı
 Yaralar tabibi Lokman gelmedi
 Vücûd azaları haramla doldu
 Meded Allah ya Muhammed ya Ali

Ehl-i imanın işi zâr oldu
 Hakikat yolları sürülmez oldu
 Gizli sırlarımız âşikâr oldu
 Meded Allah ya Muhammed ya Ali

Ferâset kerâmet hicabı aldı
 Bu dünya azâzil elinde kaldı
 Sahib-i hurûcun zamanı geldi
 Meded Allah ya Muhammed ya Ali

Aşk ile muhabbetler hiç oldu
 Âdemler bozuldu zaman piç oldu
 Bu dünyada geçim pek de güç oldu
 Meded Allah ya Muhammed ya Ali

Bu dünyanın dengesi ne oldu
 Mahlûk azdı devir zaman bozuldu

Evlat atasını dinlemez oldu
Meded Allah ya Muhammed ya Ali

El hayau mine'l-imân cânım noldu?
Münkir münafıkla bu dünya doldu
Dört kapı kırk makam sürülmez oldu
Meded Allah ya Muhammed ya Ali

Kemter Yusuf dertli cânım neylerim
Zâlimin elinde feryâd eylerim
Sahib-i hurûcun gelsin dilerim
Meded Allah ya Muhammed ya Ali

-53-

Dün gece dün gece seyrim içinde
Bir hüsnü dilberin cemâlin gördüm
Şirin dillerle dost hâlimi sordu
Mecnûn gibi saldı meni cihâna

Huri midir, gılman mıdır ey cânım?
Seni seven âşık terk eyler varın
Şems ile kamerde gördüm didârı
Mecnûn gibi saldı meni cihâna

Ela gözlü dilber beni neyledi
Dağları sahraları mekân eyledi
Âşıklar ma'sûkun vasfın eyledi
Mecnûn gibi meni saldın cihâna

Yüz bin güzel olsa yâr neylerim
Bir dilberin aşkına düştüm gezerim
Mah cemâlin güzel görmek dilerim
Mecnûn gibi meni saldı cihâna

Gece gündüz âh u zârım sen oldun
 Açılmış goncalar sararıp soldu
 Âşıklar arayıp ma'şûkun buldu
 Mecnûn gibi saldı meni cihâna

Âlem-i ma'nâda gece zârımda
 Bir haber almadım nazlı yârımda
 Aşk u muhabbetin umman gölünde
 Mecnûn gibi meni saldı cihâna

Gece gündüz sevdiğimi ararım
 Âşığım men ağyâra yoktur kararım
 Dört kitap içinde vasfını ederim
 Mecnûn gibi meni saldı cihâna

Aşkın deryasında coşup çağladı
 İnce bele altın kemer bağladı
 Seni seven âşık her an ağladı
 Mecnûn gibi meni saldı cihâna

Kemter Yusuf dertli hüsnü ile zârım
 Sînemde yanar aşk ile nârın
 Ben nice meth etmeyeyim yârim
 Meni mecnûn edip saldı cihâna

-54-

Kimler idi saf oluban durdular
 Kimler idi Hakk'a ikrâr verdiler
 Cihânın binasın neden kurdular
 Ârif isen bundan bana bir haber

Ruhlar idi saf oluban durdular
 Elestü hitapta Hakk'a ikrâr verdiler

‘Kün’ deyüben şu cihânı kurdular
Bundan böyle sana haber efendim

Kaç iklimden balçığını aldılar
Vücûdu ey can neden yaptılar
Hakîkati kimde pinhân ettiler
Ârif isen bundan bana bir haber

Yedi iklim çâr köşeden aldılar
Çâr enâsır şeş ciheti buldular
Hakîkati anda pinhân ettiler
Bundan böyle sana haber efendim

Vücûd şehrinin kaçtır iklimi
Kaçtır nehiri kaçtır ırmağı
On iki burcun kaçtır pınarı
Ârif ise bundan bana bir haber

Vücûdun iklimi kevn mekândır
Akar üç yüz altmış altı ırmağı
On iki burcun birdir pınarı
Bundan böyle sana haber efendim

Kaç kat imiş ol vücûdun yapısı
Hakîkatte nedir anın tapusu
Bilir misin nedir dört kitabın kapısı
Ârif isen bundan bana bir haber

On dört kattır ol vücûdun yapısı
İkrâr ile imandır anın tapusu
Bismillah’dır dört kitabın kapısı
Bundan böyle sana haber efendim

Ol noktayı kimde pinhân eyledi
Yüz yirmi bin kelâmı kimde söyledi

Gök yüzünde kimler devrân eyledi
Ârif isen bundan bana bir haber

Ol noktayı Âdem’de pinhân eyledi
Yüz yirmi bin kelâmı Ali’de söyledi
Gökyüzünde Cibrîl devrân eyledi
Bundan böyle sana haber efendim

Ol kim idi gök yüzüne süzüldü
Ol kim idi nokta ile göründü
Ol kim idi yâr aşkından yüzüldü
Ârif isen bundan bana bir haber

İsâ idi gökyüzüne süzüldü
Mûsa idi Tûr dağında göründü
Nesîmî’ydi hak yolunda yüzüldü
Bundan böyle sana haber efendim

Kim cân içinde cânını kurban eyledi
Ol kim idi hikmette kelâm eyledi
Ol kim idi yaralandı şükür eyledi
Ârif isen bundan bana bir haber

Halîl idi İsmail’i kurban eyledi
Mûsa idi asa ile kelâm eyledi
Eyüp idi yaralandı şükür eyledi
Bundan böyle sana haber efendim

Ol nasıl nesnedir kırk bin ayağı var
O hangi mahluktur sekiz yüz bin kanadı var
Ol nasıl mahluktur âkıbeti olur dâr
Ârif isen bundan bana bir haber

Sarı öküzdür kırk bin ayağı var
O balıktır sekiz yüz bin kanadı var

Ol münafiktır âkıbeti olur dâr
Bundan böyle sana haber efendim

Kemter Yusuf dertli gel cevân eyle
Vücûdun esmâyı bir devrân eyle
Bu kevn ü cihânı bir seyrân eyle
Hakîkati bir nokta-i vücuttan buldum

-55-

Gene bahar oldu yeşerdi dağlar
Eşinden ayrılan ah çekip ağlar
Dereler coşkun sular hem çağlar
Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm

Yaz bahar ayları geldi erişti
Garip garip öter telli turnalar
Cûş eylemiş akar derede seller
Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm

Yaz bahar ayları seyrâna geldi
Bülbüller goncada bir vuslat aldı
Âşıklar dertli sazını çaldı
Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm

Âşıkların mahı cânân sen oldun
Dağlar yeşerdi gül ile doldu
Laleler menekşe çiçekler ne oldu
Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm

Tecellim ezeli kurdu temeli
Leylâ'yı severim Mecnûn misali
Koy bana desinler Yusuf sevdâlı
Kul eyle kapında gel Leylâ'm Leylâ'm

-56-

Yedi iklim çâr köşeden bulunmaz
 Açılmış güllerin bir daha solmaz
 Dudu kumruların bana yâr olmaz
 Bağ-ı gülistansın cânım İstanbul

Yedi dağ üstüne tahtını kurdun
 Huri ile gılmanlar hep sana doldu
 Enbiya vü evliyanın mekânı oldun
 Ne şirin bir memleketsin cânım İstanbul

Hatice ile Zöhre gülünde
 Sümbül Efendi Eyüp Sultan vasfı dilimde
 Karagözcü Ahmet Karlı Bâba Rumeli'nde
 Şuârâ mekânı güzel İstanbul

Sarayın köşkün birbirinden a'lâ
 Dört tarafın sarmış burc ile kala
 Seyr eyledik umman içinde göle
 Dalgalanır denizlerin güzel İstanbul

Karadeniz Marmara birleşip durdu
 Sana gelen âşıkların hâlini sordu
 Dünyada güzeller hep sana doldu
 Elvan elvan kokar elin İstanbul

Bezm-i hakîkatten cânım aldım
 Altmış sekiz gün sende eğlenip kaldım
 Gönül gamhâne olup sazımı çaldım
 Feryâd u figana saldın beni İstanbul

Kemter Yusuf dertli cânım neyledi
 Yedi iklim çâr köşeni seyrân eyledi
 Ol güzel Ahmet sana meyl eyledi
 Cihânda bulunmaz eşin İstanbul

-57-

Mürşid-i kâminden dersimi aldım
 Hakikat bâbında irfâna erdim
 Meylimi ol güzel yâre verdim
 Hâki ol, turâb ol ey deli gönül

Şeriat bâbından geçtim içeri
 Tarikat erinden içtim bir dolu
 Dost cemâlin görünce kaynayıp coştı
 Hâki ol turâb ol ey deli gönül

Tarikat kapısı gülleri nûrdur
 Yârimin kurduğu bir ince yoldur
 Dört kapı kırk makam Âdem'de vardır
 Hâki ol turâb ol ey deli gönül

Bu fânî dünyada serimi verdim
 Mârifet bâbından pirime erdim
 Hakikat bâbında yârimi gördüm
 Hâki ol turâb ol ey deli gönül

Kemter Yusuf gel sabır eyle
 Vücûdun şehrini bir devrân eyle
 Küllü eşya Hak'tır sen nazar eyle
 Hâki ol turâb ol ey deli gönül

-58-

Kahpe felek güldürmedin yüzümü
 Şikâyetim kader senin elinden
 Didelerde kanlı yaşlar dökerim
 Şikâyetim kader senin elinden

Şükür edip gece gündüz ağlarım
 Şikâyetim kader senin elinden

Durmadan ben ah u zâr eylerim
Şikâyetim kader senin elinden

Genç yaşımda zâlim derdi çekerim
Derdim için durmadan inlerim
Deli mecnûn gibi ağlar gezerim
Şikâyetim kader senin elinden

Gör ki kem kaderim bana neyledi
Gözlerim kan ağladı diller söyledi
Gönül sarayımı viran eyledi
Şikâyetim kader senin elinden

Kemter Yusuf dertli gel şükür eyle
Sâdık ol ikrâra yolları bekle
Gece gündüz ol yârini vasfeyle
Şikâyetim kader senin elinden

-59-

Cemâlin benzettim bir gonca güle
Yâr aşkından döndüm bülbüle
Meni Mecnûn ettin düşürdün dile
Seher yeli sevdiğimden ne haber

Benim sevdiğim şâhlar şâhıdır
On sekiz bin âlemin şems ü mahıdır
Ehl-i Müminlerin kiblegâhıdır
Seher yeli gül yüzümden ne haber

Seni seven âşık gülmez mi dersin
Gönül yaralıdır her an inlesin
Eflatun gerek ki hâlimden bilsin
Seher yeli sevdiğimden ne haber

Ahmet derler ol güzelin adına
 Doyamadım ol hûbun cemâline
 Düşürme ehl-i beyti hoyrat eline
 Seher yeli nazlı yârdan ne haber

Gör ki neler gelir garip başıma
 Akıl ermez ol güzelin işine
 Gündüz hayalimde gece düşümde
 Seher yeli gül yüzlümden ne haber

Kimseler bakmıyor çeşmim yaşına
 Âşık oldum cemâline nûruna
 Akıl mı erer ol güzelin sırrına
 Seher yeli sevdiğimden bir haber

Kemter Yusuf dertli boynum bükerim
 Didelerde kanlı yaşlar dökerim
 Erzincan vilâyeti Beybağı'dır yerim
 Seher yeli nazlı yârdan ne haber

-60-

Ben de âşık oldum bir gonca güle
 Aşk u fîğanımda döndüm bülbüle
 Gözümün yaşını dönderdi sele
 Meni mecnûn eden bir hüsn-i dilber

Senin aşkın beni düşürdü dile
 Yârimi görsem seherden yele
 Gözüm yaşı ummandan göle
 Meni mecnûn eden bir hüsn-i dilber

Boyumu benzettim servi dalına
 Cânım kurban olsun senin yoluna

Haberdâr oldun mu ednâ kuluna
Meni mecnûn eden bir hüsn-i dilber

Meylimi, vermişim bir saçı Leylâya
Bu hâlîm malumdur yüce Mevlâ'ya
Güzeller içinde gözü elâya
Beni mecnûn eden bir hüsn-i dilber

Bu vefâsız dünya benimdir sandım
Gizledim sırrımı bir zaman kaldım
Mecnûn gibi beni sahraya saldın
Meni mecnûn eden bir hüsn-i dilber

Seni seven âşıkların ne oldu
Yâr senin aşkından sararıp soldum
Mecnûnun mekânı sahra çöl oldu
Meni mecnûn eden bir hüsn-i dilber

Kemter Yusuf dertli, yâre kul oldu
Has bahçede yâr goncalar soldu
Irmaklar akıp deryalar doldu
Meni mecnûn eden bir hüsn-i dilber

-61-

Bir dilber aşkına düştüm yanarım
Gece gündüz sevdiğimi ararım
Eşimden ayrıldım yoktur kararım
Yârimi sorsam şu yüce dağlara

Yüce dağlar başı seyrân eylerim
Âşıkım dilbere her an söylerim
Gece gündüz yollarını beklerim
Yârimi sorsam göle ummana

Yüce dağlar başı mekânım oldu
 Yandı ciğerlerim dost büryan oldu
 Güzeller mahı ol dilber ne oldu
 Yârimi bir sorsam sahraya çöle

Bakmaz mısın dilber çeşmim seline
 Âşık oldum güzel şirin diline
 Has bahçe içinde gonca gülüne
 Yârimi sorsam ırmağa çaya

Kemter Yusuf dertli ma'şûkun arar
 Gönül divânedir kalmadı karar
 Bir dilberin aşkı sînemde yanar
 Yârimi sorsam şemse kamere

-62-

Tığ-ı kabzelerin mis gibi kokar
 Leblerin zülâli ey hüsnü dilber
 Görmedim sencileyin bir güzel
 Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Kaşların hilal keman eylemiş
 Gözlerin bakışı mecnûn eylemiş
 Âşıklar ârifler seni söylemiş
 Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Yanağında nokta goncalar açar
 Seni seven dilber kendinden geçer
 Câm-ı şarabı dilinden içer
 Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Goncalar açılmış boynunu eğer
 Gözlerin bakışı cihâmı değer

Yedi iklim çâr köşe sevdiğim bahar
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Bir dilber aşkından coşup çağlarım
Gönül sahrasında virân bağlarım
Âşığım bir dilbere canlar ararım
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Ol nikâbın güzel yüzünden aldı
Şeyda bülbüller feryâda daldı
Elli yedi bin âşığı cihâna saldı
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Hâlimi bildirsem cânân o yâr
Bakmaz mısın sînemdeki aşk ile nâra
Görsem ol yâri dursam hem dâra
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Şems ile kamer yüzünden doğdu
Şirin dilleriyle hâlimi sordu
Mecnûn Leylâ'sına kul oldu
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Bu cihân var oldu anın nûrunda
Hazreti Mûsa'nın güzel Tûr'unda
Bin bir kelâm eyledi Hakk'ın sırrında
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Ol yârin aşkından kelâm eylesem
Arayıp da sevgili cânânı bulsam
Ol yârin kapısında canlar kul olsam
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Ey hüsnü dilber yâri neyledi
Gözümün yaşını umman eyledi

Dört kitap ol yârin vasfın eyledi
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Yüz dört kitabı diller okudu
Şems ile kamer burcunda doğdu
Ol kırkların ceminde vahdet bir oldu
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

On sekiz bin âlemi anda var etti
Elli yedi bin âşığı gör ki ne etti
Gönül sahrasında cevelân etti
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Âşıkım böyle bir dilbere cânân ağlarım
Arş-ı âlâya dayanmış benim dumanım
Benim yârim hem dinimdir hem imanım
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Gâhî arşta gâhî Tûr'da hem durdu
Güzeller sultanı ol dilber ne oldu
Gâhî elif gâhî mimde okundu
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Miracımdır iki kaşın arası
Bana bir hoş gelir o yârin sesi
Durmadan akıyor gözümün yaşı
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Dost bağında açılmış gonca gülleri
Mestylemiş meni şirin dilleri
Bir katresi umman eyler gölleri
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Âşık meyil verme asla ağyâra
Arzumanım benim hüsnü dîdâra

İkrârbent ol dâim saġyâra
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Bin bir isim ile yâr geldi cihâna
Kül olmuşum dilber ben yana yana
Hâlimi söylesem ey güzel sana
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Berdâr eylemiştir zülfü ile mahım
Ol arşa dayanır feryâd u ahım
Menim yârim olmuştur ol şâhlar şâhı
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Şems ile kamerde nûrunu gördüm
Bir dilbere canlar cismim kul oldum
Ahd u ikrârıma bağlanıp durdum
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Senden başkasını yâr ne eylerim
İnip aşkın deryasını boylarım
Aşk kitabını okur yâri söylerim
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Burc-ı âsumanı bir seyrân eyle
Âşıklar ârifler hem cevân eyler
Seni seven âşık dünyayı neyler
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Yâr senin aşkına düştüm gezerim
Mecnûn gibi yollarını beklerim
Garip bülbül gibi feryâd eylerim
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Açılmış goncalar bağ-ı vahdette
Bir haber almadım ol güzel yârda

Levlâk okunuyor şirin dillerde
Berdâr eyleseler ol siyah zülfüne

Gönül divânedir saç-ı Leylâya
Burc-ı âsmânda hitâb-ı âlâya
Mecnûn Leylâ için saldı sahraya
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

Kemter Yusuf dertli hem hicrân eyler
Gönül divânedir heyecânım neyler
Âşıklar ma'şûkun yolunu bekler
Berdâr eyleseler siyah zülfüne

-63-

Sakın meyîl verme fânî dünyaya
Âkıbetin mevt olur hey deli gönül
Aldanma sakın ağyârın hâline
Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Nice Süleymanlar konup göçtüler
Ecel şarabını canlar içtiler
Nice kimseler bu hep benim dediler
Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Bakmaz mısın çarh-ı gerdûn hâline
Kimse dayanmaz ol feleğin zârına
Yanarsın sonra nefsinin nârına
Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Bu vefâsız çarh-ı gerdûn dönüyor
Nice kimseler de ana kanıyor
Bu aşkın âlemi özde yanıyor
Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

On sekiz bin âlemin habibi ne oldu
 Bu dünya yedi kere boşalıp doldu
 Yüz yirmi dört bin nebi ahir mevt oldu
 Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Elli yedi bin âşık canlar geçtiler
 Nice kimseler felek pençesine düştüler
 Kimi nârda kimi nûrda göçtüler
 Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Bu fânî dünyaya bir nazar eyle
 Ârif ol kelâm-ı hikmeti dinle
 Çarh-ı gerdûn dönmüş bir nazar eyle
 Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Çarh-ı gerdûn vefâsızdır hem döner
 Aldananlar cehennem nârında yanar
 Vefâsız kimseler dünyaya yanar
 Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Bu dünya fânîdir vefâsız dedi
 Kimine libas kimine hicrân verdi
 Sâdıklar dünyaya meyil vermedi
 Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

Kemter Yusuf dertli sakın aldanma
 Dünyaya meyil verip eğlenip kalma
 Ol nefsin ateşine âkıbet yanma
 Âkıbetin mevt olur hey deli gönül

-64-

Dost aşkından yandım kül oldum
 Akar çeşmim yaşı durmaz sel oldu

Nice kimseler yâr sana kul oldu
Ha leylim leylim yârelim benim

Söylenen dillerim söylemez oldu
Mah-ı tâbân gibi âleme doğdu
Bu aşkın elinden sînem kül oldu
Ha leylim leylim yârelim benim

Cânım ne gezersin güzel bir yerde
İsmin söyleniyor her an dillerde
Yârimin kokusunu aldım güllerde
Ha leylim leylim yârelim benim

Ol güzel muhabbetine giriftâr olan
Yâr senin aşkından sararıp solan
Güzel cemâline müşerref olan
Ha leylim leylim yârelim benim

Güzel ne gezersin çölde sahrada
Kaldır nikâbını aman aradan
Bizi kavuştursun ulu yaradan
Ha leylim leylim yârelim benim

Sahra vü çölde bir dilber gördüm
Açılmış goncası güllerin derdim
Ezeli ebedi meylimi verdim
Ha leylim leylim yârelim benim

Şule-i nûrundan cihân bürüdü
Yüce dağlar başı karı eridi
Güzellerin mahı yârim yürüdü
Ha leylim leylim yârelim benim

Âşıkların mah-ı hüsnü sen oldun
Bu kâinât yâr nûrunla doldu

Seni seven âşık sararıp soldu
Ha leylim leylim yârelim benim

Bir ismin Leylâ'dır misal eyledin
Dost bağıını hem mekân eyledin
Âlemi cihânı seyrân eyledin
Ha leylim leylim yârelim benim

âb-ı zemzem pınarın ey cânım akar
Yâr senin aşkın sînemi yakar
Çıkılmış yücelere hem seyrân eder
Ha leylim leylim yârelim benim

Kemter Yusuf dertli seyrâna geldi
Açılmış gonca-yı peymâna geldi
Sırr-ı hakîkatı dermeye geldi
Ha leylim leylim yârelim benim

-65-

Senin aşkın beni düşürdü dillere
Gözümün yaşı döndü sellere
Meylim muhabbetim gonca güllere
Kaldır nikâbını ağlatma beni

Vahdet bahçesinde gonca güllere
Garip garip öter dost bülbülleri
Âşığın ma'sûkuyla gizli sırları
Kaldır nikâbını ağlatma beni

Andelib de güle feryâd u zâr eyler
Âşıklar sevdiğin özünden gözler
Gönül dostuyla muhabbet eyler
Kaldır nikâbını ağlatma beni

Mecnûn gibi meni sahraya saldın
 Kimi şâh dedi kurban destinden aldın
 Kimine Lokman merhemini çaldın
 Kaldır nikâbını ağlatma beni

Deli gönül mecnûn gibi sahrayı bekler
 Vahdet âlemini dillerde söyler
 Yedi mushafı cânân hatmeyler
 Kaldır nikâbını ağlatma beni

Meni saldın ey yâr aşkın bahrine
 İlm-i âlem hatm olmuştur Kuran diline
 O yârin cemâli gonca gülüne
 Kaldır nikâbını ağlatma beni

Kemter Yusuf dertli vahdet eline
 Âşık oldum dilberin hüsnüne
 Haberdâr oldun mu ednâ kuluna
 Kaldır nikâbını ağlatma beni

-66-

Âlem-i ma'nâda seyrim içinde
 Bir hüsnü dilber dîdârı gördüm
 Aklımı başımdan alan var benim
 İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Âlem-i ma'nâda ilm-i devrânım
 Gece gündüz hasretinden yanarım
 Âşık oldum ol gül yüzlü yârime
 İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Ol güzel yârimin aslını sordum
 Ol kırklar ceminde yârimi buldum

Hâk ü turâbına yüzümü sürdüm
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Sâkînin elinde câmı nûş ettim
Arayıp maksûdum cânânı buldum
Didelerim nemlendi gül benzim soldu
İki dilber gördüm biri elif biri mimdedir

Ol güzel irfânda kemer-best oldum
Seni seven âşıklar ey cânım noldu
Ol güzel irfânda dâr-ı Mansur oldum
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

İki dilberin aslı nûr oldu
Cemi‘ vahdet nûrunda doldu
Ol ilm-i deryayı noktada buldu
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Aklımı aldı divâne eyledi
Aşkın bâdesini nûş ettik dahi
Âlemin burcunda şems ile mahı
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Zemîn ü âsuman burc-ı cihânda
İlm-i kuran okundu diller mahında
Yârımı seyrettim gönül bağında
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Deryalar ummanlar coşup çağladı
Âşık olan bu cihânda ağladı
Bu ilm-i vahdette yârımı gördüm
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Vahdet bahçesinde goncalar derdim
Çok şükür cemâli yüzünü gördüm

Meylimi ol güzel yârime verdim
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Bu kevn ü cihânı var etti dahi
Âleme doğmuş şems ile mahi
Bezm-i hakîkatin vahdettir mahi
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Yârin elinden goncalar aldım
Mecnûn edip beni sahraya saldım
Gönlümü ey can ikrâra bağladım
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

İkrâрім imanım ben sana verdim
Lâl ile gevher deryasında daldım
Sen Hak'sın ey yâr aslını bildim
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Bu gevher deryasında ey cân olanlar
Yâr uğrunda cân ile serini verenler
Arayıp da cevâhir sarrafın bulanlar
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Gonca-yı vahdette gülünü aldı
Ârifler bu ilm-i deryaya daldı
Kimini imana kimini gümana aldı
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Gâhî elif gâhî mimde göründü
Gâhî arşta gahî Tûr'da göründü
Cem-i vahdette irfânı kurdu
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Fehmeyle kendini sen kendine gel
Bir noktadır bu işin aslı ey dilber

On sekiz bin âleme olmuştur yâr
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Ol çarh-ı gerdûnda ilm-i devrânda
Büryan oldu sînem aşk ile nârda
Gözüm yaşı akar derya-yı gülde
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Yüz bin güzel olsa cânım neylerim
Gece gündüz sevdiğimi söylerim
Mecnûn gibi sahra çölde beklerim
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Âşıkların ma'şûku hüsnü sen oldun
Miracın yolunda şîr olup durdun
Bin bir kelâm Tûr'da Mûsa'ya sordun
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Cimcime-i gergeri ummanda sordum
Gerçi 'kûn' emri ile cihânı kurdun
Be'nin altındaki nokta yâr sen oldun
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Cemâlin gösterip aklımı aldın
Cem-i vahdeti bir noktada gizlendin
Selmân-ı Fârisî'nin destinden aldın
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Bir ismin Haydar'dır bir ismin Kerrâr
Gönül divânesi yârini arar
Deryalar ummanlar eyledi karar
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Kevn ü cihânın binasını kurdun
Gâhi ressam gahî mimar sen oldun

Ledün ilminde sen bir nokta oldun
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Aslı bir noktadır cem-i varlıkta
On sekiz bin âlem var oldu kaf ile nunda
Sırr-ı 'küntü kenzin' aslı bir arada
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Bin bir ismi var güzel dilberin
Gönül divânedir neyler ağyârı
Âşık olan terkeyler büsbütün varı
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Kerremnâ sûresi diller vasfeyle
On sekiz bin âlem seni hem söyler
Cismin bir noktadır aslını gizler
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Şah-ı merdân Ali ben sana dedim
Yüz dört kitabı veçhinde gördüm
Mansur gibi 'ene'l-Hak' deyip durdum
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

Kemter Yusuf dertli izini izle
Oku dört kitabı yârı vasfeyle
Her zaman imdâdı pirinden dile
İki dilber gördüm biri elif biri mimdir

-67-

Kaşların mihrâbı ne güzel âlem
Cânım kurban olsun gül yüzlü yâra
Sûret-i cemâlin benzer bir aya
Seni seven âşık olur divâne

İncil, Zebur, Tevrat Kuran dördü de birdir
 ‘Velekad kerrremnâ’ mekânı sıdır
 Hakk’ı sevenler aslında kuldur
 Seni seven âşık olur divâne

Köşe-yi vahdettir cânân mekânın
 Yedi mağazam var sekiz dükkânım
 Kemter Yusuf dertli gayri neylerim
 Seni seven âşık olur divâne

-68-

Elya aşkından serin verenler
 Hakikat bezminde gülün derenler
 Dost yolunda serini verenler
 Âşık oldum dîdârına hey

İlm-i hakîkatte küntünü kuranlar
 Sâdık olup ikrârında duranlar
 Bu bezm-i vahdet sırrına erenler
 Âşık oldum güzel hâllerine hey

Arayıp küntünü ben sende buldum
 Doksan bin kelâmı Mîraçta sordun
 Hatemi Mîraç yolunda şîre verdin
 Âşık oldum cemâline hey

Bezm-i hakîkatin gonca gülleri
 Mest eyledi beni yârin dilleri
 Durmadan akıyor gözüm selleri
 Âşık oldum dîdârına hey

Yedi nişanda gördüm dîdârı
 Sensin âşıklar gönülde varı

Müminler kıblesi bahr-i ummanı

Âşık oldum güzel hâllerine vay

Âşıkların hüsnü miracı yâr

Senin nûrundan doldu cihân yâr

Kaldır yüzünden hem nikâbın yâr

Divâneyim hem hâllerine hey

Bütün dünya benim olsa neylerim

Mecnûn gibi dost bağını beklerim

Yâr senin dîdârını görmek dilerim

Açılmış goncaları derenler hey

Güvercin donu ile pervâz eyledin

Yedi iklim çâr köşeyi nazar eyledin

Rum diyârını irşâd eyledin

Âlemler sultanı sensin hey

Âlem ile cihânım cânân sen oldun

Âlem-i ma'nâda yâr seni buldum

On sekiz bin âleme sen sultan oldun

Ehl-i beyt goncasının nûrusun hey

Gece gündüz hicrânım sen oldun

Açan gonca güller sararıp soldu

Gönül ikrârına bağlanıp durdu

Kamu dertliler Lokman'ı hey

Kemter Yusuf dertli feryâd eylerim

Gece gündüz yollarını beklerim

Her zaman inâyet senden dilerim

Bu kevn ü cihânın sultanı hey

Sabahtan uğradım garip bülbüle
 Açılmış goncalar zâra düşürdü
 Tomurcuk güllerin bağ-ı Haydar'da
 Sînem bülbül gönül bülbül yaralım

Üçler beşler ile benim pazarım
 Âşık oldum diyâr diyâr gezerim
 Yaralarım merhemini senden dilerim
 Sînem bülbül gönül bülbül yaralım

Âşıklar, dervişler hep senden geçer
 Erenler gözüyle hulleler biçer
 Ol câm u şarâbı elinden içer
 Sînem bülbül gönül bülbül yaralım

Yaz bahar ayının güller çağına
 Gülleri dermeye girdim bağına
 Güneş vurmuş ol dilberin bağına
 Sînem bülbül gönül bülbül yaralım

Bu biçâre gönül hem düçâr oldu
 Gözümün yaşından ummanlar doldu
 Cevahir sarrafı cânım sen oldun
 Sînem bülbül gönül bülbül yaralım

Şah-ı merdan Ali sultan cânânım
 Dost senin aşkından her an büryanım
 Âşığım dîdârına cânân ağlarım
 Sînem bülbül gönül bülbül yaralım

Kemter Yusuf dertli güllerin kokar
 Sînem yaralıdır dîdelerim kan döker
 Âşıklar ma'sûkun her zaman arar
 Sînem bülbül gönül bülbül yaralım

-70-

Gönül feryâd eder kamu hicrânına
 Ârif olan kanmaz asla devrâna
 Döner çarh-ı gerdûn bak sen zamana
 Öter garip bülbül gül yanındadır

Üçler beşler ile benim nazarım
 Güzel dilber yâr ile pazarım
 Gece gündüz odur benim nazarım
 Öter garip turnalar göl yanındadır

Bu aşkın umman gülünü bilen
 İkrârında sâdık kalp evini silen
 Güzel sevdiğiyle irfâna giren
 Öter garip bülbül gül yanındadır

Âşık olanlar ummana düştü
 Güzel dost elinde meyinden içti
 Yandı ciğerlerim bu cismim pişti
 Nûş ettik zehri bal yanındadır

Bâde nûş eyledik yârin destinde
 Kelâm hatm olmuşdur pirin postunda
 Yüz dört kitap yazılmış anın vâsfında
 Kelâm eyledi Tûr yanındadır

Divâneler gibi meyinden alan
 Sahra vü çölde ummana dalan
 İlm ü irfânda dersini alan
 Garip öter turnam göl yanındadır

Kemter Yusuf dertli gel kelâm eyle
 Arayıp yârini cihânda söyle

Öyle bir dilbere hem meyil eyle
Öter garip andelip bağ yanındadır

-71-

Bir güzelin aşkı vardır serimde
Türlü sevdalara saldı yâr beni
Yüz bin güzel olsa yoktur gözümde
Feryâd ile saldı yâr beni beni

Aslı bir noktadır hüsn-i dilberin
Benim arzumanım hüsn-i dîdârın
Eridi kalmadı dağların karı
Hicrân ile sardı yâr beni beni

Öyle bir dilbere meylim verdim
Mest u hayran olup sahrada durdum
Arabî Farisî hem hâlimi sordu
Feryâd ile sardı yâr beni beni

Cûş eylemiş aşkın bir umman gibi
Aslı bir nokta dilberin gül gibi
Bakıp geçti yâr esen bir yel gibi
Hicrân ile saldı yâr beni beni

Ol dilber bir kez bakış eyledi
Esrar-ı hikmette bu aşkı verdi
Âşıklar bağı vahdet gülünü derdi
Feryâd ile sardı yâr beni beni

Siyah zülfünü yâr kemend eylemiş
Gönül devrânını seyrân eylemiş
Refakat nikâbı hüsnünde demiş
Hicrân ile sardı yâr beni beni

Refakat nikâbına demişim ‘belî’
 Dinim Muhammed’tir imanım Ali
 Gece gündüz durmam ararım yâri
 Feryâd ile saldı yâr beni beni

Bir ismin Ali’dir hikmet eylemiş
 Bir ismin Haydar’dır gör ki neylemiş
 Elli yedi bin âşık seni methetmiş
 Hicrân ile saldı yâr beni beni

Ağda okumuşum bilmem karadan
 Bu cismi var eden ulu yaradan
 Bülbül gülistânda aşk ile zârda
 Feryâd ile saldı yâr beni beni

Bülbül gülistânda hicrân eylemiş
 Aşk-ı umman ile devrân eylemiş
 Güzel dost bağını seyrân eylemiş
 Hicrân ile saldı yâr beni beni

Âşık olmuşum dostun gülüne
 Bakmaz mısın yâr çeşmim seline
 Bu aşka katre-yi umman gölüne
 Feryâd ile sardı yâr beni beni

Güllerin açılmış aslı goncadır
 Âşık olanlara bu dünya dârdır
 Garip bülbülün işi dâima zârdır
 Hicrân ile sardı yâr beni beni

Kemter Yusuf dertli goncayı derdim
 Böyle bir dilbere meylimi verdim
 Çok şükür dost cemâlin gördüm
 Feryâd ile sardı yâr beni beni

-72-

Gönül gel seninle yâre gidelim
 Kement boyunda dâra gidelim
 Ol güzel yâre meyil verelim
 Gönül mecnûn âlem mecnûn yâr mecnûn

Gönül seninle devrâna geldim
 Bu çarh-ı gerdûn hicrâna geldi
 Âşıklar dilberde meyini aldı
 Gönül mecnûn sahra mecnûn yol mecnûn

Huri gılman olsa cânım neylerim
 İnip aşkın deryasın boylarım
 Ol gönül Tûr'unda seyrân eylerim
 Gönül mecnûn derya mecnûn göl mecnûn

Yedi deryayı nûş etti ana
 Bir bakışı ile hüsnü cânâna
 Sakın meyil verme sen ağyâra
 Gonca mecnûn bülbül mecnûn gül mecnûn

Aşığım ben böyle hicrân eylerim
 Her zaman ağlarım hicrândır günüm
 Deli mecnûn gibi cânım beklerim
 Gönül mecnûn kelâm mecnûn dil mecnûn

Herkes sevdiği ile ülfet eylemiş
 Gönüm yaralanmış cismim inlemiş
 Garip bülbül gül ile vuslat eylemiş
 Gönül mecnûn umman mecnûn yel mecnûn

Bu dünyada asla kimse gülmedi
 Ol rakipler gonca gülü dermedi

Ârifler dünyaya meyil vermedi
Gönül mecnûn kelâm mecnûn can mecnûn

Gönül divânedir saçı leylâya
Bu hâlim malûmdur yüce Mevlâ'ya
Güzeller içinde gözü elâya
Gönül mecnûn umman mecnûn göl mecnûn

Kemter Yusuf dertli yârin elinde
Sînem büryan oldu nârin elinde
Dağlar dayanamaz benim zârıma
Gönül mecnûn kelâm mecnûn dil mecnûn

-73-

Deli gönül bir kez hicrân eyledin
Aşk ile hey yâr mecnûn eyledin
Hicrân mıdır acep geçen günlerin
Rakipler mi elledi gonca gülümü

Açılmış gonca güllerimi derseler
Gül yüzlü sevdiğimi dahi verseler
Her yaraya merhem bulsalar
Rakipler mi elledi gonca gülümü

Dost bağında bülbül olsam bir dahi
Hicrân ile geçer günlerim dahi
Gönül divânedir çölde sahrayı
Rakipler mi elledi gonca gülümü

Bana bir hoş gelir yârin bakışı
Kuran'dan okunûr kelâmdan sesi
Divâneyim böyle çekerim yası
Rakipler mi elledi gonca gülümü

Âşıklar hâline bir bakış eyle
 ‘Men arafe’ sırrında vahdetin gizle
 Divâneler gibi yâri vasfeyle
 Rakipler mi elledi gonca gülümü

Garip bülbül gibi işim zâr oldu
 Bu dünya vefâsız bana dâr oldu
 Yâr senin nûrundan cihân var oldu
 Rakipler mi elledi gonca gülümü

Kemter Yusuf dertli gel sabır eyle
 Sînem de yarayı hem merhem eyle
 Âlem beş söylerse sen bir söyle
 Rakipler mi elledi gonca gülümü

-74-

Âlem-i ma’nâda ilm-i devrânın
 Cemâlin nûruna dostum hayranım
 Âşığım dîdârına hem intizârım
 Muhammed nûrunu gördü o gözler

Dört kitap vasfın âlem eylemiş
 Kelâm-ı hikmeti diller söylemiş
 Dîdârın nûrunu seyrân eylemiş
 Muhammed nûrunu gördü o gözler

İncil’de Elyâ’dır ismin ey yâr
 Dört kitap hatmi olmuştur bu yâr
 Kelâm-ı hikmettir hüsn-i dîdâr
 Muhammed nûrunu gördü o gözler

Gönül divânedir dostunu özler
 Bu sırr-ı vahdeti gönül de gizler

Ârifler her ma'nâdan söyler
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Ol aşkın nûrundan bu cisim doldu
Doksan bin kelâmı Miraçta resül okudu
Yedi iklim çâr köşe onda var oldu
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Arş u semâvâtı seyrân eyledi
Doksan bin kelâmı vahdet eyledi
Doksan bin âyeti devrân eyledi
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Hasan ile Hüseyin'i orada gördüm
Bu gönül divâne hikmete erdi
Ey kürretü'l-aynım merhaba dedi
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Doksan bin hicab nûrun görenler
Bu ilmi esrârında bilenler
Sırrı vahdet goncasını derenler
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Burc-ı semâvâtta arşın yüzünde
Yirmi dokuz hurûf kelâm sözünde
Yedi mushaf Kuran anın dilinde
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Bu sırr-ı vahdeti tevhid eyledi
On sekiz bin âlemin habibi dedi
Bu sırr-ı tevhidde merhaba dedi
Muhammed nûrunu gördü o gözler

İlm-i levlâk sûresini okudu
Burc-ı âsuman nûrunda doldu

Zemîn u âsuman anda kuruldu
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Bu ilm-i hikmettir acayip eyle
Oku dört kitabı hatminde söyle
Sâdık ol dahi ikrârın bekle
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Zâhir bâtın aslı hep o oldu
Arayıp ârifler küntünü buldu
El-velâyet sırrında kendisi durdu
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Men arefe sırrını cânım bilenler
Ene'l-Hak sûresini anda görenler
Sâdık olup ikrârında duranlar
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Yedi kat yeri yedi kat göğü kurdun
Doksan bin perdenin ardında durdun
Aslın bir noktadır niçin gizlendin
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Elli yedi bin âşık ey cânım aldı
Anın için Yezid'i gümana saldın
Doksan bin perdenin ardında durdun
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Cismin bir noktadır gizlenme cânım
Elli yedi bin âşığın cism-i cânânı
On sekiz bin âlemin sensin sultanı
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Altı bin altı yüz altı âyet okudu
Arayıp küntünü vücûtta buldu

Yedi kat yer yedi kat gök onda kuruldu
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Bu ilmin deryası hüsnü sen oldun
Aslın bir nokta gizlenip durdun
İkrâr ü iman üstüne cihânı kurdun
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Kef ile nunda ey cânım doğdu
On sekiz bin âlem hep mevcûd oldu
Vedduha sûresi anda okundu
Muhammed nûrunu gördü o gözler

On sekiz bin âlem Âdem'e baktı
Gözümün yaşı sel olup aktı
Ahu ile inci deryadan geldi
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Bu ilm-i devrânda sırr-ı vahdeti
Yedi mushaf hatim oldu cemâlin seni
Hel-Etâ sûresi vahdetin tanı
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Vücûdun hem kevn ü cihân oldu
Burc-ı âsumanı hem orada buldu
Âdem yedi hat mushaf Kuran okudu
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Amentü billahi cânân okudu
On iki nokta aslını buldu
Yirmi dokuz hurûf orda okundu
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Cemâlin nûruna men âşık oldum
Sırr-ı küntü kenzi yâr sende buldum

Doksan bin kelâm yüz on dört sûre okudum
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Yâr senin aşkından ummana daldım
Bu ilmi câvidânın hocasını buldum
Ol güzel ikrârını dost sana verdim
Muhammed nûrunu gördü o gözler

Kemter Yusuf oku ilm-i Kuran'dan
İkrârına sâdık ol vaz geçme yârdan
Cümlemizi kurtar sultanım dârdan
Muhammed nûrunu gördü o gözler

-75-

‘Men arefe’ sırrına ereyim dersin
İkrârına sâdık ol hey deli gönül
Hakîkat bâbına gireyim dersin
Arama cihânın küntü sendedir

Men arefe’ sırrına cânân erenler
Sâdık olup da ikrârında duranlar
Ali İmran sûresini cânân bilenler
Arama o sûreyi Rahman sendedir

Gönül kevn ü mekân ey cânım eyle
Bu vücut ilmini bir devrân eyle
Hakk’ı uzakta arama özünde gözle
Arama kevnü mekân küntü sendedir

Ârifler arayıp özünde buldu
Dört kapı kırk makam ma’mur oldu
Yetmiş üç harf anda okundu
Arama kevn ü cihân sendedir

Cemâlin burc-ı âsuman oldu
 Ümmü'l-Kitap oradan okundu
 Cemi vahdeti özünde buldu
 Arama cihânın küntü sendedir

Âşığım dîdâra ey hüsnü dilber
 Bu vücut oldu kevn ile mekân
 Ümmü'l-Kitap andadır hey cânân
 Arama cihânı kef ile nun sendedir

Kemter Yusuf dâim eyle seyrân
 Tevhid-i kelâm zikr et her zaman
 Odur gönül tahtındaki sultan
 Arama cihânı ümmü'l-Kitap sendedir

-76-

Gönül divânesi bir cevelân eyle
 Âlem ilmini bir devrân eyle
 Sahra vü çölleri bir seyrân eyle
 Mecnûn ol sahraya gel ey gönül

Mecnûn Leylâ için sahrada durdu
 Leylâ'nın bağı mekânı oldu
 Ararken Leylâ'yı Mevlâ'yı buldu
 Mecnûn ol sahraya gel ey gönül

Âşıklar ma'sûkun vasfeyler gezer
 Divâne gönüller candan mı bezer
 Kırâmen katibin durmadan yazar
 Mecnûn ol sahraya gel hey deli gönül

Gönül seyrân eyle dağlar başına
 Akıl mı ere o güzelin işine

Âşıklar mecnûn olmuş peşine
Mecnûn ol sahraya gel hey gönül

Kemter Yusuf dertli bir seyrân eyle
Leylâ bir bahanedir Mevlâ'yı gözle
Sahra vü çölde gel cevelân eyle
Mecnûn ol sahraya gel hey gönül

-77-

Bâ-yı bismillahtır senin cemâlin
Elestü hitapta sana ikrârım
Seyreyledim can içinde cânânı
Kaldır nikâbını yâr ağlatma beni

Doksan bin perdeyi refât eylesen
El-Etâ sûresini cânân okusam
Kul olsam senin kapında dursam
Kaldır nikâbını yâr ağlatma beni

Bu sırr-ı küntü kenzin cismi sen oldun
Doksan bin perdenin altında durdun
Gönüller tahtına sen sultan oldun
Kaldır nikâbını yâr ağlatma beni

Semra sûresinin hatm-ı Kuran'ı
Benim arzumanım hüsnü dîdârı
Seni seven âşık terk eyler varı
Kaldır nikâbını yâr ağlatma beni

Mah cemâl dîdârın dahi göreydim
Can ile serimi kurban edeydim
Ol ilm-i hikmetine ereydim
Kaldır nikâbını yâr ağlatma beni

Güzeller mahı ey hüsnü dilber
 Elli yedi bin âşığa sen oldun dilber
 Burc-ı âsumanda görmüşüm dîdâr
 Kaldır nikâbını yâr ağlatma beni

Kemter Yusuf dertli dîdârın gördüm
 Ezeli ebedi meylimi verdim
 Yaralar Lokman'ı cânân sen oldun
 Kaldır nikâbını yâr ağlatma beni

-78-

Sabahın seherinde indim bağlara
 Çiğde bülbül öter gül yaralandı
 Bakmaz mısın şu çeşmim yaşına
 Gözüm yaşı akar gül yaralandı

Dumanlandı yine şu yüce dağlar
 Güz oldu yine bozuldu bağlar
 Menim bu biçâre gönlüm ağlar
 Öter garip bülbül gül yaralandı

Sabahın seherinde seyrân eyledim
 İnip aşkın deryasın boyladım
 Dost bağına girdim güllerin derdim
 Öter garip bülbül gül yaralandı

Garip bülbül güle cevri ü cefâsı
 Âşıkların cânım yoktur sefâsı
 O güzel dilberin çoktur vefâsı
 Öter garip bülbül gül yaralandı

Bir kez girseydim dostun bağına
 Cânım kurban dedim senim rahına

Meylimi vermişim güzeller şâhına

Öter garip bülbül gül yaralandı

Meni gören deli mecnûndur sanar

O yârin aşkı sînemde yanar

Güllerini deren gönüller kanar

Öter garip bülbül gül yaralandı

Gönül divânedir bu cismim ağlar

Dîdelerin eşki durmadan çağlar

Aşkın kelâmı leblerinden akar

Öter garip bülbül gül yaralandı

Sabahın seherinde ilm-i vahdette

Yârin bağında gonca-yı rahta

Bir haber almadım ol hüsnü mahta

Öter garip bülbül gül yaralandı

Sabahın seherinde sazımı çaldım

O yârin bağında hem mihman kaldım

Gönül divânesi Leylâ mı sandın

Öter garip bülbül gül yaralandı

Ol yârin bağında gülün dereydim

Ezeli ebedi meylimi vereydim

Arayıp da mah cemâlin göreydim

Öter garip bülbül gül yaralandı

Kemter Yusuf dertli feryâda daldım

Bir güle meylimi bağlayıp kaldım

Ol hüsnü dilber benimdir sandım

Öter garip bülbül gül yaralandı

Sabahın seherinde ilm-i ma'nâda
 Arzumanım kaldı gözü elâda
 Öter garip bülbül bağda sahrada
 Güneş mi doğdu yüzünden sunam

Sabahın seherinde vahdet elinde
 Kul eyle sen beni aman behrinde
 Bir selam göndersem seher elinde
 Bir bergüzar versen zülfünden sunam

Sabahın seherinde kendi hâlimde
 Yârin bağında gonca gülümde
 Arzumanım kaldı şirin dilimde
 Dermedim goncayı ey güzel sunam

Sabahın seherinde bülbül zârında
 Bir selam göndersem nazlı yârime
 Yakma bizi cânım cehennem nârına
 Kanmadım dîdârına ey güzel sunam

Sabahın seherinde hikmet eyledi
 Âşıklar ma'sûkun her an söyledi
 Gitti günlerim zaman kalmadı
 Ah u zâr ile geçti günlerim sunam

Açılmış gonca gülümü derseydim
 Ah o güzel yâra men de erseydim
 fiu fakir hâlime nazar etseydin
 Hicrân ile geçti günlerim sunam

Zemzem pınarında Hakk'ın rahında
 fiems ü kamer doğdu hüsnü mahında
 Bülbül olaydım yârin bağında
 Görmedim yazını ey güzel sunam

Nedir bu ıstırabım nedir bu zârım
 Cemâlin nûrunda pek intizârım
 Sînemde yanar aşk ile nârım
 Görmedim yüzünü ey güzel sunam

Sînemde yanar ıstıraptır nârım
 Göster cemâlini terkeylerim varım
 Ey gül yüzlü dilber göster dîdârın
 Kim uçurdu seni ey güzel sunam

Coşkun sular gibi çağlar giderim
 Dermedim güllerin güzel neylerim
 Gahî ağlarım gahî söylerim
 Göster cemâlin ey güzel sunam

Yâr bağına girdim aşk rahinde
 Âşıklar kanmış yârin meyinde
 Goncalar reyhan olmuş bülbül sesinde
 Leblerin bal olmuş ey güzel sunam

Sahra vü çöllerde kalmışım cânım
 Gece gündüz sevdiğimi ararım
 Bülbül gibi vuslatını dilerim
 Güllerini dermedim ey güzel sunam

Açılmış güllerin mis gibi kokar
 Sînem yaralıdır gözlerim kan ağlar
 Âşık olan cânım ma'sûkun arar
 Göster dîdârın ey güzel sunam

Kemter Yusuf dertli meylimi verdim
 Dost bağına girip gülleri derdim
 Âşıkız ol yâre vasfın eyledim
 Mah cemâlini göster ey güzel sunam

-80-

Hey salına salına gelen dilber
Aklımı başımdan aldın ne çâre
Boyunu servi dalı settar eyledin
Aklımı başımdan aldın ne çâre

Aklımı alıp düçâr eyledi
Kaldırdı nikâbın nazar eyledi
Sînemde yarayı hezar eyledi
Aklımı başımdan aldı ne çâre

Sabahın seherinde hicrân elinde
Kemer eyleseler yârin beline
Hayran oldum yârin şirin diline
Aklımı başımdan aldı ne çâre

Sordum ol güzellerin aman aslını
Avaz-ı Kuran'da güzel sesini
Âşıklar feda eylemiş kendi nefsini
Aklımı başımdan aldı ne çâre

Yürü dilber yürü seher yelinden
Bir gonca gül ver kendi elinden
Kelâmı hikmettir bu şirin dilde
Aklımı başımdan aldı ne çâre

Boyunu benzettim serv-i settare
Kaldır nikâbını dost yetir dîdâra
Hâlimi bildirsem ol güzel yâra
Aklımı başımdan aldı ne çâre

Kemter Yusuf dertli kendi hâlinde
Vahdet bağının gonca gülünde

Muhammed Ali'nin güzel bezminde
Aklımı başımdan aldın ne çâre

-81-

Ey divâne gel sabır eyle
Hikmet içinde hikmete gel
Feyzi âlemine bir nazar eyle
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

Vücûdun kevn ü âlemi an oldun
Hikmet esrarından o nûr doğdu
Dört kapı kırk makam farzını kurdu
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

Hasan ile Hüseyin'de kuruldu irfân
Bu cismi vahdet nûrunda peymân
Anın için dillerde okunûr Kuran
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

Zeyneli Ali abayı zindane dedi
Ol nûru âl-i âbâyı Bakır'ı gördüm
Ol Cafer-i Sâdık hem rehberim oldu
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

Mûsa-ı Kâzım hem İmam Rıza'da
Bezm-i hakikat açılmış bu yolda
Anın için okundu yâsin duhâ Kuran'da
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

Tâki Nâki ile irfâna giren
Hasan el-Asker'in bezmine eren
Meyti resulün cengini gören
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

Çârdeh masumlar on yedi kemerbest
 Ehl-i müminlere ey can oldun dost
 On iki hizmete serildi bu post
 La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

On iki imamın zikri vasf oldu
 İsm-i azam duası anda okundu
 Bu kevn ü cihân nûrunda doğdu
 La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

Kemter Yusuf dertli ikrâr eyledi
 Lanetullah Yezit sırra ermedi
 Bezm-i hakikat gülünü dermedi
 La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikâr

-82-

Gece gündüz hicrânım ya Hüseyin
 Anın için Yezid'e lanet okurum
 İmam Hasan zehri nûş edip durdu
 Onun için Yezid'e lanet okurum

Kerbelâ çölünde cevlâna geldi
 Erenler hicrânda dîdâra erdi
 Hüseyin Kerbelâ'ya makamın kurdu
 Onun için Yezid'e lanet okurum

Zeyneli Ali Abayı neyledi
 Yaralanıp pare pare eyledi
 Muhammed Bakır'a secde kılmadı
 Onun için Yezid'e lanet okurum

Cafer-i Sâdık'ın cânân aşkından
 Mûsa Kâzım Rıza'nın destinden

Kelâm hikmet olmuş anın dilinden
Onun için Yezid'e lanet okurum

Elestü hitapta ikrârım verdim
Tâki ile Nâkinin demine erdim
El aman mürvet ben sana dedim
Onun için Yezid'e lanet okurum

Hasan el-Askeri meyti rahına
Yezit kasteyleti Müminlerin mahına
Bakmaz mısın Kerbelâ'nın hâlına
Onun için Yezid'e lanet okurum

Kemter Yusuf dertli gel hicrân eyle
Înâyet pirinde her zaman dile
Teberrâ Yezid'e hem lanet eyle
Onun için Yezid'e lanet okurum

-83-

El aman ey mürvet pir sana geldim
Muhammed aşkına sen şefaât eyle
Bu sırr-ı küntü kenzin Haydar'ım dedim
Muhammed aşkına sen imdâd eyle

Muhammed aşkına seyrân eyledi
Kerbelâ çölünde devrân eyledi
İmam Hasan'ı gör ki Yezit neyledi
Muhammed aşkına sen imdâd eyle

Kerbelâ çölünde ilm-i derûnda
Hüseyn'in aşkı bu şirin canda
Cevlân eyledik Kerbelâ çölünde
Muhammed aşkına sen imdâd eyle

Zeynel Bakır Cafer'in hâline
 Bakmaz mısın Kerbelâ çölüne
 Ol ehl-i beytin gonca gülüne
 Muhammed aşkına sen imdâd eyle

Kurşun akıttılar Mûsa Kâzım'a
 Lanet olsun Yezid'in şanına
 Bakmaz mısın İmam Rıza'nın hâline
 Muhammed aşkına sen imdâd eyle

Tâki ile Nâki'yi irfânda gördüm
 Hasan el-Asker'in sırrına erdim
 Meyyi-ti Resule el aman dedim
 Muhammed aşkına sen imdâd eyle

Kemter Yusuf dertli el aman aman
 Hatm-ı Kuran düvaz imam oldu tamam
 Ehl-i beyt yoluna eyledi kendini kurban
 Muhammed aşkına sen imdâd eyle

-84-

Bir acayip hikmet geldi başıma
 Hicrân ile sardı yâr beni beni
 Hiçbir zaman yüzüm asla gülmedi
 Hicrân ile saldı yâr beni beni

Ne kadar vafsetsem hüsnü cânânı
 Didelerim döküyor yaş ile kanı
 Gönül sevdi sultanlar sultanını
 Hicrân ile saldı yâr beni beni

Aldanma asla şu dünyanın hâlına
 Bakmaz mısın bezm-i hakikat rahına

Dört kapı kırk makam yetmiş üç farzına

Hicrân ile saldı yâr beni beni

Havâric kavmine hurûca geldi

Lâ dedi müminlere kılıcın çekti

Münafıklar asla bu sırra ermedi

Hicrân ile sardı yâr beni beni

Aldanma nefsine kendini dinle

İkrârın ehl-i beyte ahdumanın bekle

Divâne olma sen vahdetin gözle

Hicrân ile sardı yâr beni beni

Çarh-ı gerdûn dünya durmadan döner

Aşkın pervanesi hitapta döner

İkrârına sâdık her zaman kanar

Hicrân ile saldı yâr beni beni

Kemter Yusuf dertli vuslat eylemiş

Dört kapı kırk makamı ikrâr eylemiş

Sevdiğinin aşkı beni neylemiş

Hicrân ile saldı yâr beni beni

-85-

Çok zamandan beri dostu gördüğüm yok

Feryâdım ile zâr olmuş bu dünya bana

İçeydim bâde-i aşkı hem destinde

Hicrân ile zâr olmuş bu dünya bana

Cemâlini görmüşüm meyl-i âlemde

Terk-i diyâr olmuşum hüsnü ile zârda

Aşk-ı vahdet ile ummanda gölde

Feryâd ile zâr oldu bu dünya bana

Bu dünya kalmadı şirin dilbere
 Süleyman hükmeyledi cinn ü meleğe
 Âkibetin mevt olur aldanma hele
 Hicrân ile zâr oldu bu dünya bana

Dünya fânîdir geçer günlerim
 İskender-i Zülkarneyn olsam neylerim
 Pervane gibi döner yâri gözlerim
 Feryâd ile zâr oldu bu dünya bana

Zaloğlu Rüstem gibi pehlivan ne oldu
 İskender Süleyman tahtı mâr oldu
 Âkıbet kayserin işi zâr oldu
 Hicrân ile zâr oldu bu dünya bana

Sakın meyil verme zevk-i dünyaya
 Sonra dalarsın aman hülyaya
 Çarh-ı gerdûn dönmüş hicapla raha
 Feryât ile zâr oldu bu dünya bana

Kemter Yusuf dertli ya dost yanarım
 Dünya fânî handır anı neylerim
 Âşıkım bir dilbere ben de gezerim
 Hicrân ile zâr oldu bu dünya bana

-86-

Dünya ile zaman âlem bozuldu
 Meded ya Muhammed sen imdâd eyle
 Aldanmışız yalan dünya hâline
 Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Amel defterlerim cânân düzüldü
 İkrârlı olan ehl-i beyt bozuldu

Çarh-ı dünya ezâzil elinde üzüldü
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Şefaât kânı sensin ya Muhammed dedim
Elestü hitapta ikrârım verdim
Ahir zaman kıyamet geldi erişti
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Yedi tamun durmadan yanar
Beyhudeler bu dünya benimdir sanır
Herkes kendi nârında âkıbet yanar
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Devr-i recim olmuş ol nefsim bana
Hâlimi bildirsem ey resulüm sana
Yakma bizi ol cehennemde nâra
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Ehl-i ümmetine bir nazar eyle
Dünya kündü bozuldu sen imdâd eyle
Cehennem nârından bizi dur eyle
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Hasan ile Hüseyin cânım aşkına
Yakma bizi zâlim nefsin nârına
Bakmaz mısın müminlerin hâline
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Bu dünyanın kündü cihân bozuldu
Sûretin Âdem hem mahluk oldun
Ezâzil şeytanın destinde durdun
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

Kemter Yusuf dertli hicrâna daldı
Bu dünya bozuldu lezzet kalmadı

Sûlb-i Âdem gör nefsiyle azdı
Meded ya Muhammed sen imdâd eyle

-87-

Gönül vahdet olmuş ilm-i dünyaya
Elestü hitapta ikrârım bezmile raha
Elif lâm mim cismi ile mâha
Dost elinden bâde içtik biz bugün

Gönül divânedir ilm-i seyrânda
Goncayı dermişiz ol yârin bağında
Muhammed Ali'nin güzel rahında
Dost elinde bâde içtik biz bugün

Mürşidin önünde hem delil oldu
Bu vücûdun kevni hem ma'mur oldu
Gül yüzlü pirimi irfânda buldum
Dost elinde bâde içtik biz bugün

Rehberim destinde hey cânım aldın
Erenler postuna yüzümü sürdüm
Çok şükür dostun dîdârını gördüm
Dost elinde bâde içtik biz bugün

Üçler beşler yediler hem mevcûd oldu
Kırklar makamında irfân kuruldu
Aşkın bâdesi de orda sunuldu
Dost elinde bâde içtik biz bugün

Gönül cevân etti ilmi ummanda
Bezm-i hakîkatin vahdet bağında
Doksan bin kelâma elif rahında
Dost elinde bâde içtik biz bugün

Gönül meyletmiş candan cânâna
 Cenneti alan yârin bağına
 Goncasın dermedim hüsnü mahına
 Dost elinde bâde içtik biz bugün

Vücûdu seyretti kevn ü cihânı
 Âlemler sultanı ol güzel hanı
 Sen oldun can içinde cânânı
 Dost elinde bâde içtik biz bugün

Kemter Yusuf dertli hey can çağladı
 Senin aşkın ciğerimi dağladı
 Cem ü vahdet bir noktaya bağlandı
 Dost elinde bâde içtik biz bugün

-88-

Deryalar cuş edip umman çağladı
 Elli yedi bin âşık gönül ağladı
 Bir noktada yüz dört kitap yazıldı
 Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

Yirmi dokuz hurûf aslından aldık
 Vücut deryasında ummana daldık
 Doksan bin kelâmı oradan aldık
 Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

Bu ilm-i hikmeti sırrı vahdette
 Deryayı göl etti cism-i ummanda
 Yirmi dokuz hurûf aslı bir nokta
 Yirmi dokuzun hurûfun aslıdır billah

Bismillahi okuduk elestten hey cân
 Fatiha sûresi on iki imam

Cemi eşya bir noktada bağlandı tamam

Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

Yâsin ve'l-Kuran vafını bir eyle

Kelâm-ı Tûrda bir devrân eyle

El-etâ sûresini bir nazar eyle

Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

Ol yedi pınarın yedi gölünde

Bezm-i hakîkatin vahdet yolunda

Cemi bir noktada hüsnü ile canda

Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

Hakîkat yolunu ilmi irfânda

Dört kapı kırk makam gördük anda

Elestü hitap bezm-i rahında

Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

Gönül divânedir senin yolunda

Tarikat rahında gonca gülünde

Feryâdü zâr oldu kelâm dilinde

Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

Kemter Yusuf dertli hicrân eyleme

Bu sırr-ı küntü kenz'i cânân söyleme

Yâd elinde yaralarımı merhem eyleme

Yirmi dokuz hurûfun aslıdır billah

-89-

Derûnî noktada bâ-yı bismillah

Kaşların âyettir ey saçı Leylâ

Âşık olan durmadan maşuğun arar

Mecnûn ettin beni ha leylim leylim

Kaşların eliftir gözlerin hilal
 Leblerin kevser ol cismin zülal
 Âşık olan ma'şûkuyla eyledi karar
 Mecnûn ettin beni ha leylim leylim

Kef ile nunda buldular nihâyet
 Vechinden okunûr doksan bin âyet
 Yedi mushaf ile okundu o zât
 Mecnûn ettin beni ha leylim leylim

Sûretin bir ayda cemâlin nûrda
 Kâbe-i beytullahımsın celalin sırda
 Tek bir noktadır ol hüsnün Tûr'da
 Mecnûn ettin beni ha leylim leylim

Kuran'da okunûr gül yüzlü yârim
 Yedi iklim çâr köşe değer gözlerin
 Seni seven âşık terkeyler varın
 Mecnûn ettin beni ha leylim leylim

Seyyidi fieyh Hasan'dır cedd-i elilim
 İlm-i Kuran'dır benim delilim
 Gece gündüz sevdiğimi ararım
 Mecnûn ettin beni ha leylim leylim

Kemter Yusuf dertli güzel yâr ile
 İntizârım koyma bugün yârına
 Dost seni değişmem dünya varına
 Mecnûn ettin beni ha leylim leylim

-90-

Bu güzel mekânda eğlenip durdum
 Sırr-ı küntü kenzin ben sende buldum

Çok şükür deryaya yüzümü sürdüm

Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

Yücelerden yüce dağların aman

Âb-ı hayat suların dertlere derman

Acem şâhı yaptı havuzu bu han

Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

Munzur bâbanın ziyârettir köyü

Âb-ı zemzemin berraktır suyu

Ovasında çoktur ördeği toyu

Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

Cismin âşikâre pinhânda durdun

Enbiya evliyaların mekânı oldun

Üçler yediler kırklar irfânı kurdu

Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

Güzeldir mekânın şirindir elin

Elvan elvan kokar bahçede gülün

Garip garip öter dertli bülbülün

Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

Ovacık boğazı kibleye bakar

Âb-ı hayat gibi pınarlar akar

Baş ucunda bahçe güllerin kokar

Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

Bilgez bâba Gayret bâbanın eli

Ol Sultan bâbanın bahçede gülü

Berrak olmuş akar Munzur'un seli

Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

Kemter Yusuf dertli ey cânân aldım

Çok şükür deryama yüzümü sürdüm

Ol güzel mekânda bir gece kaldım
Aslı nûr nesli nûr Munzur bâbanın

-91-

Muhabbettir mürşitlerin kelâmı
Muhabbettir müminlerin irfânı
Muhabbettir erenlerin erkânı
Azizim sultanım cânım merhaba

Muhabbettir âriflerin gülşeni
Muhabbettir âşıkların ruşeni
Muhabbettir müminlerin imanı
Saadetli sevdiğim cânım merhaba

Muhabbet dediğin derya-yı ummandır
Muhabbet dediğin ümmü'l-Kuran'dır
Muhabbet dediğin can içinde candır
Azizim sultanım cânım merhaba

Muhabbet bahrine bu gönül daldı
Muhabbet nûru ile Miraç'ta kaldı
Muhabbet ile bütün vahdeti buldu
Saadetli sevdiğim canlar merhaba

Kelâmı hikmettir Miraç yolunda
Muhabbet sırrıdır bahri ummanda
Muhabbet dediğin bir nokta cihânda
Azizim sultanım canlar merhaba

Muhibb-i hanedan olayım dersin
Bu sırr-ı vahdete ereyim dersin
Muhabbet gülünü dereyim dersin
Saadetli sultanım dostum merhaba

Muhabbet ile kevn ü cihân kuruldu
 Muhabbet behrinde ol resül doğdu
 Muhabbet ile doksan bin kelâmı sordu
 Azizim sultanım dostum merhaba

Muhabbet gülünü gönül derenler
 Bezm-i hakîkatte ana erenler
 Muhabbet destinde cânân içenler
 Azizim sultanım cânım merhaba

Gönül seninle muhabbet edelim
 Bezm-i hakîkat goncasını derelim
 Muhabbet bahrinde Hakk’a erelim
 Saadetli sevdiğim cânım merhaba

Muhabbet bahrine hey cânım daldım
 Muhabbetle gonca-yı vahdete erdim
 Muhabbet bâbında ol Hak’kı buldum
 Azizim sultanım cânım merhaba

Kemter Yusuf dertli ey cânım aldı
 Muhabbet bağında güllerin derdi
 Hakîkat nuru bir noktada gizlendi
 Efendim sultanım canlar Merhaba

-92-

Gönül gel seninle cevlân edelim
 Hakîkat içinde noktadır gönül
 Bu sırr-ı vahdete dahi erelim
 Bu kevn ü cihânın mekânı gönül

Divâne gönül vahdet eyledi
 Bir noktada gönül ol Hakk’a erdi

Erenler canı ile serini verdi
Hakikat bir noktadır hey gönül

Gönül Beytullah Tûr'unda kaldık
Arayıp küntünü gönülde bulduk
Hazreti Mûsa'nın Tûr'unda durduk
Muhabbet goncası sensin ey gönül

Gönül vahdette umman eylemiş
Gönül divânesi ummana ermiş
Gönül sahrasında devrâna ermiş
Hakikat noktası sendedir hey gönül

Gönül divânesi hikmet nûrunda
Bezm-i hakikat vahdet sırrına
Gönül bahçesinde gonca gülüne
İlm ü irfân sendedir hey gönül

Gönül Beytullah hey cânân dedim
Bu ilm-i hikmeti ben sende gördüm
Bir ikrâra bağlanıp seninle kaldım
Ümmü'l-Kuran sendedir hey gönül

Fehmeyle kendini ey divâne gönül
Çâr tarafın beytullah oldu hey gönül
Hakikat bir noktada pinhândır hey gönül
Ol sırr-ı mübhem sendedir hey gönül

Ey cânım gönül âlemin ne oldu
O gönül deryası nûrundan doldu
Herkes arayıp özünde buldu
Sırr-ı vahdet sendedir hey gönül

Bu ümmü'l-kitap bahri sen oldun
Yüz on dört sûre sende okundu

Bu sırr-ı tevhidi zikrinde buldum
Hikmet-i âlem sendedir hey gönül

Divâne gönül kevn ü mekân oldu
Muhabbet nûrunda bu gönül doldu
Ene'l-Hak sırrına ey cânım erdim
Ellemü'l-esmâ sensin hey gönül

Çâr anâsır şeş ciheti ma'mur eylemiş
Ol sırr-ı hakikat sende gizlenmiş
Hakikat şehrinde ma'nâyla ermiş
Muhabbet gülünü derdin hey gönül

Muhabbet gonca-ı gülünü derenler
Bağlanıp ikrâra anda duranlar
Meyl-i muhabbeti ana verenler
Kevn ü mekân sûreyi sen oldun gönül

Kemter Yusuf dertli birlikte erdim
Muhabbet gülünü gönülde derdim
Her yaraya hey can sen merhem oldun
Muhabbet goncası sensin hey gönül

-93-

Âlem-i ma'nâda seyrân içinde
Divâne etti beni bir dilber
Kaldırdı nikâbın gösterdi yüzün
Aklımı başımdan aldı bir dilber

Yüzünden nikâbın reftar eyledi
Cemâlin beni mecnûn eyledi
Açılmış goncası gülünü derdi
Aklım başımdan aldı bu dilber

Meylimi vermişim bu güzel yâra
 Aşkın beni divâne etti ağyâra
 Sahra vü çölde Mecnûn dilinde
 Aklımı başımdan aldı bu dilber

Çâr köşe yedi iklimi seyretti gözler
 Hasretinden büryan olmuşum güzel
 Ârifler alimler hüsnünü yazar
 Aklımı başımdan aldı bu dilber

Ne kadar vafsetsem hüsnün dillerde
 Kelâm hikmet olmuş gonca güllerde
 Deryalar çağladı çeşmim sellerde
 Aklımı başımdan aldı bu dilber

Var ettin âlemi hicrânda durdun
 Âşıklar tellalı bir umman oldun
 Güzellerin mahı a yârim noldu
 Çeşmim yaşı Ceyhun ettin hey dilber

İsmi bilenler seyrân ederler
 Dört kitap ma'nâsı seni vasfeyler
 Yüz bin güzel olsa bu gönül neyler
 Âşıklar miracı sensin ey dilber

Âşıklar miracı cânım sen oldun
 Yedi iklim çâr köşede ben seni buldum
 Elestü hitapta ikrârımı verdim
 Burc-ı âsuman cemâlim ey dilber

Hikmet-i noktayı ben sende buldum
 İlm-i câvidânı diller okudu
 Hakikat goncalar hey cânım soldu
 Elli yedi bin âşığın yâri hey dilber

Ey divâne gel bir seyrân eyle
 Gönül beytullahtır kendin fehmeyle
 Ârif ol vücûdun bir devrân eyle
 Gönüller sultanı sensin ey dilber

Ne kadar methetsem dillerde dahi
 Sahrayı şule-i nûrunda cânân dedi
 Doldurdu bâdeyi aşkın meyhinde
 Yirmi dokuz hurûfun cismisin ey dilber

Böyle bir hüsnü dilberi gördüm
 Ezeli ebedi meylimi verdim
 Açılmış gonca güllerin derdim
 Yüz dört kitap yüzün ey dilber

Sordum dilber kimin neyisin
 Âşıkların can içinde canısın
 İrfânda durmuş kırklar cemisin
 Müminler imanı sensin hey dilber

Elifi okudum devrâna geldim
 Kelâmı hikmette seyrâna geldim
 Yâr senin bağında bir gonca aldım
 Hûblar mahı sensin hey dilber

Aşkından deryalar bir cûşa geldi
 Ârifler orada dersini aldı
 Kevnü cihân ikrâra bağlandı
 Güzeller mahı sensin hey dilber

Böyle bir dilberin yüzünü gördüm
 Kırklar meydanında dârında durdum
 Şirin dilleriyle hâlimi sordu
 Erenler rahı sensin hey dilber

Kaldır nikâbını yüzün göreyim
 Hakikat bâbında dahi ereyim
 Açılmış gonca güllerin dereyim
 Feryâda saldın beni hey dilber

Dost bağında bülbül oldum zârına
 Bezm-i hakîkatin hikmet nûruna
 Akıl ermez ol güzelin sırrına
 Elven elven kokar güllerin dilber

Şirin dillerinle beni mest ettin
 On sekiz bin âlemin kündünü sen dedin
 Doksan bin perde yüzüne gerdin
 Cihânı var eden sensin ey dilber

Şem-i kamer güneş nûrun eyledi
 Aşkın beni dilber mecnûn eyledi
 Büsbütün vahdeti anda gizlendi
 Müminler demi sensin hey dilber

Kemter Yusuf dertli hüsnünü gördüm
 Elestü hitapta meylimi verdim
 Gönül bir ikrâra bağlanıp durdu
 Müminler ikrârı sensin hey dilber

-94-

Atamın belinden geldim cihâna
 Yandı ciğerlerim döndü büryana
 Bu dünya fânîdir benzer bir hana
 Çarh-ı devrân döner gider bu günler

Annemin karnında ben neler gördüm
 Bu fânî dünyada hicrâna daldım

Köşe-yi vahdette eğlenip kaldım
Bir kapısız haneye indirdin beni

Annemin karnında hey cânım geldim
İlm-i ledünde dersimi aldım
Çâr anâsır şeş ciheti bildim
Aslı bir noktaya indirdin beni

Kızıl güllerin bir deste oldu
Çâr anâsır şeş cihette eğlenip durdun
Kuran-ı nâtıkı orada okudum
Bu çarh-ı gerdûna getirdin beni

Fehmettim kendimi kendimde bildim
Çâr anâsır şeş ciheti ma'mur ettin
Bu feyz-i âlem hüsnüne erdim
Bu fânî dünyaya getirdin beni

Beş yaşıma gelip kendime erdim
On yaşımda sırr-ı vahdeti bildim
On beş yaşında güllerin derdim
Böyle bir hicrâna saldın beni

On beşine yirmisine erince
Otuz ile kırk yaşına girince
Açılmış gonca güllerini derince
Terk-i diyâr eyledin beni

Altmış ile yetmiş devrândır benim
Seksen ile doksan seyrândır benim
Yüz bir yaşıma aman girince
Gonca güllerim soldurdun benim

Yüz bir yaşımda ey can neyledim
Feleğin bendine düşürdün beni

Âkıbetin mevt olduğunu bildim
Bu vefâsız dünyaya getirdin beni

Fehmeyle kendini âkıbet mevt olur
Amel defterlerin bir gün sorulur
Akan ırmakların anda durulur
Bu hicrânı âleme getirdin beni

Kemter Yusuf dertli gel hicrân eyle
Şu fânî dünyaya bir nazar eyle
Bu ilm-i dünyayı bir devrân eyle
Feleğin zârına düşürdün beni

-95-

Kiramen katibin alır destine
Âşık olan gül gönderir dostuna
Kelime-yi tevhit yazılıdır postuna
Arzumanım sensin ya Muhammed

O güzel nûruna salavât verdim
Yüz dört kitap destinde yâr seni gördüm
Hâk u turâbına yüzümü sürdüm
İntizârım sensin ya Muhammed

Ümmü'l-Kuran olmuştur senin cemâlin
Pervane eylemiş aşk ile nârım
Gece gündüz sanadır dâim intizârım
Arzumanım sensin ya Muhammed

Sen şefaât kânisin bir imdâd eyle
Bu günahkar hâlime bir nazar eyle
Dü cihânda kuluna şefaât eyle
İntizârım sensin ya Muhammed

Âlemlerin sultanı sen oldun
 Bu kevn ü âlem nûrunla doldu
 Âlem-i ma'nâda men seni gördüm
 Arzumanım sensin ya Muhammed

Gece gündüz zâr eyleyip ağlarım
 Senden bir imdâd olmazsa neylerim
 Her dâim senden mürvet dilerim
 İntizârım sensin ya Muhammed

Elli yedi bin âşık seni söyledi
 On sekiz bin âlem 'yâ resül' dedi
 Günahkar kulların senden imdâd diledi
 Arzumanım sensin ya Muhammed

Doksan bin perdeyi araya gerdin
 Nice kimselerin destinden aldın
 Doksan bin kelâmı Miraçta sordun
 İntizârım sensin ya Muhammed

Kemter Yusuf ağlar gezer cihânda
 Şefaât eyle bize ulu divanda
 Aşk u muhabbetin bu şirin canda
 Arzumanım sensin ya Muhammed

-96-

Gece gündüz hicrân eder ağlarım
 Yaramın merhemi senden dilerim
 Elvan elvan kokar gonca güllerin
 Bir bergüzar versen elinden ey yâr

Siyah zülfün kement olmuş
 Hâlim pek de yaman olmuş

Ol güzel dilber cânım ne olmuş
Bir bergüzar versen elinden ey yâr

Bergüzarı elinden ben aldım
Mah cemâl yüzünü gördüm
Cânım sana kurban dedim
Bir bergüzar versen elinden ey yâr

Kelâm ile hikmet eyler
Aşkın beni mecnûn eyler
Tur ile cihânda söyler
Bir bergüzar versen elinden ey yâr

Kemter Yusuf hicrân oldum
Dost aşkından büryan oldum
Aradım da yârimi buldum
Bir bergüzar versen elinden ey yâr

-97-

Deli gönül dalgalandı çağladı
Sînem yaralandı didelerim ağladı
Yaralarımı o yâr hem bağladı
Yaramın merhemi sendedir yâr

Göz göz oldu sînemdeki yaralar
Bülbül bir yâr için giydi karalar
İflah etmez bu dert beni paralar
Yaramın merhemi sendedir ey yâr

Ta ezelden meylim sana bağlıdır
Yâr senin aşkından sînem dağlıdır
Bu dünya vefâsız 'kûn'ü çarklıdır
Yaramın merhemi sendedir yâr

Gözüm yaşı akıp çağladı
 Altın kemer ince bele bağladı
 Çarh-ı gerdûn dünya hicrân eyledi
 Yaramın merhemi sendedir ey yâr

Garip bülbülün işi âh u zâr oldu
 Ciğerlerim yandı bir büryan oldu
 Sınık yaralarım tabibini buldu
 Yaramın merhemi sendedir ey yâr

Gönül bülbül olmuş arzusu güle
 Meni mecnûn gibi düşürdün dile
 Gözümün yaşını döndürdü sele
 Yaramın merhemi sendedir yâr

Ol güzel ismin he hafî oldu
 Gönül divânesi hicrâna daldı
 Kevn ü cihân bir noktada kaldı
 Yaramın merhemi sendedir ey yâr

Bu sırr-ı vahdeti orada gizle
 Dört kapı kırk makam yolunu izle
 Ârif ol gizli ma'nâdan söyle
 Yaramın merhemi sendedir yâr

Kemter Yusuf derdi be harfinden aldım
 Garip bülbül gibi hicrâna daldım
 Yaramın Lokman'ını ey cânım bildim
 Yaramın merhemi sendedir yâr

-98-

Vücûdun şehrini seyrân ederken
 Kevn ü mekân sûre-yi rahman sendedir

Yedi eflak levlâk sûresini okurken
Burc-ı âsumanım sendedir

Üç yüz altmış sûreyi gördüm
Yedi hat mushaf Kuran'ı okudum
Çâr anâsır şeş ciheti bildim
Ümmü'l-kitap sendedir

Vücûdun şehrinde yârimi gördüm
Doksan bin âyetin sırrına erdim
Yedi iklim çâr köşede durdum
Yirmi dokuz hurûf sendedir

Vücûdun şehrinde bir dükkân buldum
Kelâm-ı hikmeti orada okudum
Gönül ikrâra bağlanıp durdum
Sırr-ı küntü kenzin sendedir

Yedi yüz yetmiş haneyi gördüm
Aşk bâdesini için, meyinde durdum
Cihânı gezip kendimde buldum
Nâr-ı çâkerem nûr-ı Huda sendedir

Yedi iklim çâr köşe hem irfân oldu
Yedi eflak sûre orada okundu
Vücûdun âleme kevn ü mekân oldu
Ene'l-Hak sûre-yi rahman sendedir

Kemter Yusuf dertli ey cânım erdim
On yedi kapıyı kendimde buldum
Ümmü'l-kitabı orada okudum
Kevn ü mekân sûre-yi rahman sendedir

Muhabbet bağında gülünü derdim
 Arı gibi cânım birliğe erdim
 Miraçta cânân balını gördüm
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Arı gibi inleşip de gezerim
 Muhabbet tatlıdır balı neyerim
 Garip bülbül gibi feryâd eylerim
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Arılar birlikte inleşip gezer
 Bin bir çiçekte balını gizler
 Birlik makamında sırrını gizler
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

‘Şaraban tahuran’ ırmak göl oldu
 Gönül divânesi bir umman oldu
 Bin bir çiçeğinde katre bal oldu
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Muhabbet bağında gülü derdiler
 Kudret hununda cânım verdiler
 Hakikat bâbında anı gördüler
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Muhabbet tatlıdır bir umman oldu
 Zemin u âsuman nûrunda doldu
 Arı yok iken miracında bal oldu
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Bin bir çiçek ile balından aldık
 Muhabbet tatlıdır ummana daldık
 Birlik makamında irfânı kurduk
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Dört ırmak çağladı birlik bağında
 Hakikat bir noktadır aşk zindanında
 Bir lezzet aldık İsmail'in balında
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Her çiçekten bir katre nûr aldık
 Nice bin sene orada kaldık
 Leblerin zülali ummandan aldık
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Birlik makamında cevân eyledik
 Arı gibi İsmail'in balından derdik
 Muhabbet bağında goncaya erdik
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Muhabbet bağında gülü derenler
 Dost uğrunda serini verenler
 Arı gibi ol birliğe erenler
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Muhabbet baldadır gör ki neylemiş
 Ârifler arının sırrına ermiş
 Muhabbetle dostun gülünü dermiş
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Bin bir çiçek ile birleyip geldik
 Hakikat bezminde gülünü derdik
 Elestü hitapta ol sırra erdik
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

Kemter Yusuf dertli bir gonca aldı
 Birlik makamında vahdete erdi
 Hakikat nûrunda balını gördü
 Muhabbet baldadır gonca gül gibi

-100-

Gül yüzlü yârimi göremez oldum
 Sevdanın aşkından sararıp soldum
 Bir güzelin kapısında kul oldum
 Ağlayıp sızlarım bundan sana ne?

Düşer mi sanma hicrân eyledin
 Kimini güldürüp kimini dağladın
 Kimini şâd ettin kimini ağlattın
 Ağlayıp sızlarım bundan sana ne?

Hicrân ile feryâdı sen bana verdin
 Burc-ı âsumanda gizlenip durdun
 Her yaramın Lokman'ı sen oldun
 Ağlayıp sızlarım bundan sana ne?

Kimini ağlatıp kimini güldürdün
 Kiminin gonca güllerini soldurdun
 Kimini feleğin kahrına uğrattın
 Ağlayıp sızlarım bundan sana ne?

Kemter Yusuf dertli bî-karar oldu
 Mahlar mahı ol yârim noldu
 Herkes sevdiğini arayıp buldu
 Ağlayıp sızlarım bundan sana ne?

-101-

Dost bağına girip gülü dermedim
 Gül yüzlü dilber ben sana neyledim
 Gizli gizli sırlarını bana sen söyledin
 Hicrân olur zâr olur günlerim

Nazlı yârdan haber alsam
 Yarama bir merhem çalsam

Bergüzar elinden versen
Hicrân olur zâr olur günlerim

Yâre meylimi vermişim
Gonca güllerini dermişim
Sırrı vahdetin görmüşüm
Hicrân olur zâr olur günlerim

Derya gibi hem coşşalar
Şu derimi hem yüzşeler
Yârin destinden tutsalar
Hicrân olur zâr olur günlerim

Kemter Yusuf hicrân oldum
Gör ki aşkından yâr ne oldum
Lokman'ımı bulamaz oldum
Hicrân olur zâr olur günlerim

-102-

Meylimi vermişim ben bir dilbere
Gül yüzlü sevdiğim yetir dîdâra
Bülbül gibi saldın sen beni zâra
Ne sen unut beni ne de ben seni

Güzellerin mahı dilber sen oldun
Bu ilm-i âlemi sırrında buldum
Bu kevn ü cihânı cânım sen kurdun
Ne sen unut beni ne de ben seni

Salına salına gelen hey dilber
Seni seven âşık cihânı neyler
Âşık olan ma'şûkun methini eder
Ne sen unut beni ne de ben seni

Zâhir ü batın güzel sen oldun
 Bu ilm-i âlemde hâlimi sordun
 Kamu yaralara sen tabip oldun
 Ne sen unut beni ne de ben seni

Kemter Yusuf dertli bir seyrân eyle
 Oku dört kitabı yâri vasfeyle
 Sâdık ol ikrâra yolunu gözle
 Ne sen unut beni ne de ben seni

-103-

Şu âlemi seyreylerip gezerim
 Gönül eğlencesi dağlar merhaba
 Dört kitap okuyup vasfin eylerim
 Yâr elinde gonca güller merhaba

Âşığım ben bir hüsnü cânâna
 Aşkından kul oldum yana yana
 Dillerin vasfeyler ey hüsnü ana
 Gönül eğlencesi dağlar merhaba

Bir kez çıksam yüce dağlar başına
 Gözümden akan çeşmim yaşına
 Mecnûn etti beni yârin peşine
 Yârin bahçesinde güller merhaba

Dudular bülbüller andelip ne oldu
 Âşıklar arayıp ma'şûkun buldu
 Yâr senin aşkından sararıp soldum
 Gönül eğlencesi dağlar merhaba

Yüz bin güzel olsa cânân neylerim
 Âşığım dîdârına ağlar gezerim

Âkıbet şirin cânımdan bezerim
Yârin bahçesinde güller merhaba

Bakmaz mısın feryâd ile zârıma
Sînem büryan oldu aşkın nârına
Akıl ermez ol Hüdâ'nın sırrına
Gönül eğlencesi dağlar merhaba

Coşkun seller gibi akar giderim
Didelerde kanlı yaşlar dökerim
Çarh-ı dünya fânî cânım neylerim
Yârin bahçesinde güller merhaba

Şu dünyada muradıma ermedim
Hâlden bilmeyene sırrım demedim
Her olur olmaza meylimi vermedim
Gönül bahçesi dağlar merhaba

Kemter Yusuf dertli coşup çağladı
Gönül yaralıdır cihân dağladı
Bu hicrânı Huda'm hep bana mı verdi
Yârin bahçesinde güller merhaba

-104-

Neylerim dünyayı hicrândır bana
Hâlimi bildirsen ey cânım sana
Göster dîdârını yâr kana kana
Gönül eğlencesi yâr olmayınca

Elli yedi bin âşığın yüzü gülmedi
Bu dünyada kimse gonca gülü dermedi
Rakipler bu sırra asla ermedi
Gönül eğlencesi yâr olmayınca

Herkes sevdiği ile ülfet eyliyor
 Âşık olan ma'şûkunu gözlüyor
 Zâlim kahpe felek gör ki neyliyor
 Gönül eğlencesi yâr olmayınca

Ağyâr ne bilir benim hâlimden
 Kelâmı hikmet olmuş vasfı dilimden
 Bir haber almadım nazlı gülümden
 Gönül eğlencesi yâr olmayınca

Kemter Yusuf dertli gel sabır eyle
 Gönül şehrinde sen bir karar eyle
 Dert ehlini bul hâllerini söyle
 Gönül eğlencesi yâr olmayınca

-105-

Yaz bahar ayları geldi erişti
 Derelerden kalkar sel yavaş yavaş
 Gece gündüz ağlarım hicrândır işim
 Açılır bahçede gül yavaş yavaş

Yaz bahar ayları cânım gelince
 Seher yellerine yâri sorunca
 İrfâna girip dostu bulunca
 Deryada cûş eyler göl yavaş yavaş

Bahar oldu gene bülbül zâr eder
 Gönül divânedir yolları bekler
 Irmaklar coşup deryayı boylar
 Sular çağlar gider gör yavaş yavaş

Gönül gel seninle seyrân edelim
 Gönlü bir edip Hakk'a gidelim

Yârin bahçesinde güller derelim

Açılır gülller bak yavaş yavaş

Lale ile sümbül gülü derenler

Sırr-ı hakikat kapısına girenler

Dost uğrunda serlerini verenler

Görünür orada yol yavaş yavaş

Nice padişâhlar gülün dermedi

Bu dünya hiç kimseye kalmadı

Nice Süleyman tahtını mâr aldı

Arada açılır gül yavaş yavaş

Kemter Yusuf dertli gel cevân eyle

Bu fânî dünyayı bir seyrân eyle

Fehmeyle yârini kendini gözle

Sahrada görünür yel yavaş yavaş

-106-

Sabahtan uyandım seher yeline

Kuşlar ötüşür Allah bir Muhammed Ali diyerek

Âlem-i ma'nâda ilmi devrâna

Dağlar çağırır Allah bir Muhammed Ali diyerek

Sabahın seherinde seyrâna geldim

Yâr senin aşkından devrâna geldim

Bir ikrâra bağlanıp hey cânım kaldım

Sular çağırır Allah bir Muhammed Ali diyerek

Sabahın seherinde erken uyandım

Ol güzel pirimin rengine boyandım

Gül yüzlü yârimden bir haber aldım

Bülbüller ötüşür Allah bir Muhammed Ali diyerek

Sabahın seherinde sen imdâd eyle
 Sınık yaralarım bir merhem eyle
 Garip öten kuşların kelâmın dinle
 Turnalar ötüşür Allah bir Muhammed Ali diyerek

Sabahın seherinde imdâd eyledi
 Yedi iklim çâr köşeyi devrân eyledi
 Fakir kullarına cânım imdâd eyledi
 Çöller de Allah bir Muhammed Ali diye çağırır

Sabahın seherinde goncalar açar
 Pîrimin râyihası mis gibi kokar
 Yârimin ateşi sînemde tüter
 Yanar çağırır Allah bir Muhammed Ali diyerek

Sabahın seherinde ilm ü irfânım
 Âşıkım ben sana imdâd beklerim
 Senden imdâd olmazsa ya ben neylerim
 Sahralar çağırır Allah bir Muhammed Ali diyerek

Sabahın seherinde cânân ağlarım
 Büryan oldum aşkımdan imdâd beklerim
 Yüce dağlar başı seyrân eylerim
 Ağlarım Allah bir Muhammed Ali diyerek

Kemter Yusuf dertli feryâd eyledi
 Dertliler derdine çâre diledi
 Sınık yaralarım gene inledi
 İnler Allah bir Muhammed Ali Diyerek

-107-

Âlem-i ma'nâda seyrân eyledim
 Erenler cemine erdik elhamdülillah

Dolandı bâdeler ilm ü irfânda
Nûş ettim meyinde elhamdülillah

Âlem-i ma'nâda seyrime erdim
Erenler yüzünü nûrunu gördüm
Eğilip destine niyaz-bent oldum
Erdim muradıma elhamdülillah

Âlem-i ma'nâda ilmi devrânım
Cemâlin nûruna meftun hayranım
Derdimin dermanı sensin sultanım
Seyrettim nûrunu elhamdülillah

Âlem-i ma'nâda seyrâna geldim
'Ene'l-Hak' deyip dârına durdum
Üçler beşler yedileri gördüm
Nûş ettiler destinden elhamdülillah

Aliyyü'l-Mürteza ben sana dedim
Nice kimselerin cârına erdin
Aşkın bâdesini meyinde verdin
Mest ü hayran oldum elhamdülillah

Âlem-i ma'nâda bir dîdâr gördüm
Hâk ü turâbına yüzümü sürdüm
Bu aşkı ey cânım ben sana verdim
İkrârım sendedir elhamdülillah

Bir ismin Haydar'dır bir ismin kerrar
Gönül bir noktada eyledi karar
Âşıklar yârini durmadan arar
Meylimi sana verdim elhamdülillah

Âlem-i ma'nâda mürvete geldim
Cemâlini görüp hikmete daldım

Ol mey demini destinden aldım
Nûş ettik destinden elhamdülillah

Hasan ile Hüseyin kıblegâhımdır
Erenler vahdeti Hakk'ının rahıdır
Gördüğüm seyrâna kırklar bağıdır
Kokladım gülünden elhamdülillah

Muhammed Ali'nin nûrunu gören
Ol erenler bağında seyrâna eren
Cân u serinden geçip irfâna giren
Ol dîdârı gördüm elhamdülillah

Âlem-i ma'nâda ilm-i tevhîdin
Doksan bin âyet kelâm beyitin
Sırr-ı hakîkatin künhünü bildin
Erenler cemine erdik elhamdülillah

On iki imamların vasfı dâim dilimde
Erenler bağında gonca gülünde
Bülbüller ötüşür seher yelinde
Bülbül gibi zâra düştük elhamdülillah

Dört kapı kırk makam on iki erkân
On yedi kemer-best orada tamam
Âlemlerin sultanı el aman aman
İntizârım sanadır elhamdülillah

Üçler beşlerin hüsnü rahında
Yediler on iki kırklar yolunda
Seyreyledik erenlerin cânân bağında
Cemâlini gördüm elhamdülillah

On iki bahçenin nûrunu gördüm
Kırk sekiz kapının gülünü derdim

Çok şükür eşiğine yüzümü sürdüm
Ol dîdârı gördüm elhamdülillah

Âlem-i ma'nâda ilm-i vahdette
Seyreyledim nûrunu bağ-ı destinde
Dört kitap hatm olmuş anın postunda
Maksuduma erdim elhamdülillah

Kemter Yusuf dertli çok şükür erdim
Âlem-i ma'nâda pirimi gördüm
Ol hâk-i pâyine yüzümü sürdüm
Eriştim menzile elhamdülillah

-108-

Gam leşkeri gene yolum bağladı
Aşamam dağları duman görünür
Bir melek-sima yârdan ayrıldım
Akar gözüm yaşı umman görünür

Sür devrânını ey yâr vakti çağırır
Yıkma garip gönlümü Hakk'ın evidir
Yârin yüzü göğsü cennet bağıdır
Boyu servi dalı reyhan görünür

Men bir garip idim gezdim çölünde
Sen bir şâhin idin uçtun kolumdan
Zâlim kahpe felek senin elinden
Eğer cellat isen aman görünür

Koyun alçaklarda ben de akayım
Ol güzel yârimin cemâline bakayım
Ol güzel dostumun cevriyi çekeyim
Yârin sitem sözü bana iman görünür

Kemter Yusuf dertli sığındım Kerîm'e
 Can dayanır mı bu ayrılık tığı gamzesine
 Nice bin âşık asılmış zülfün teline
 Siyah ebruların bana keman görünür

-109-

Yücelerden yüce senin mekânın
 Süzülüp de akıyor zezem pınarın
 Dost sana bağlıdır ahd ü peymânım
 Yaramın tabibi pirim Seyit Hacı

Otuz dokuz gün tevhidde durdun
 Kırklar ile bile irfânı kurdun
 Kırklar meydanında pervane vurdun
 Gözlerimin nûru pirim Seyit Hacı

Horasan elinden zuhura geldin
 Dergâh-ı âliden icâzet aldın
 Üçler beşler yedilere hem erdin
 Erenler sultanı pirim Seyit Hacı

Kerâmet mucizât ey cânım aldın
 Hakikat bağından ummana daldın
 Otuz dokuz gün irfânda kaldın
 Gönlümün mihmanı pirim Seyit Hacı

Zemheri ayında mağarada kaldın
 Kırklar meydanında postunu serdin
 Bu fakir kulunun destinden aldın
 Başımın tacı pirim Seyit Hacı

Hozat Zankirek'tir pirimin ili
 Derviş cemâlin hem gonca gülü

Erenler bağında garip bûlbûlû
Yaramın tabîbî pirim Seyit Hacı

Kemter Yusuf dertli ey cânım erdim
Çok şükûr pirimin sırrını gördüm
Tap köyünde mekânını kurdun
Gönlümün burhanı pirim Seyit Hacı

-110-

Gönül gel seninle devrân edelim
Aslı bir noktadır hey deli gönül
Vücûdunu sûre-yi Rahman bilelim
Aslı bir noktadır hey deli gönül

Çâr köşe yetmiş yedi yoluna
Altmış altı ayrıldı anın Tûr'una
Bezmim hakîkattır vahdet nûruna
Aslı bir noktadır hey deli gönül

Vücûdun şehri ilm-i devrândır
On sekiz bin âlem ona hayrandır
On iki nokta burc ile candır
Aslı bir noktadır hey deli gönül

Mağrip ile meşrik ilmi hem-râhım
Vücut olmuştur cism-i irfânım
Âşık oldum yâre, durmaz ararım
Aslı bir noktadır hey deli gönül

Yedi iklim çâr köşeyi boyladım
Hakîkatı tek noktada birledim
Vücûd kevn ü mekân oldu gözledim
Aslı bir noktadır hey deli gönül

Vücûdun şehrini bir nazar eyle
 Âlem beş söylerse sen bir söyle
 Aşkın deryasını ey cânım boyla
 Aslı bir noktadır her deli gönül

Kemter Yusuf dertli ilmi seyrânda
 Hakikat bir noktadır vahdet bucağında
 Gül bülbül feryâd eder hem hicrânda
 Aslı bir noktadır hey deli gönül

-111-

Meyil verme asla sakın nâdâna
 Hakikat goncalar gider talana
 Cânım kurban sınık yarayı sarana
 Hâlimden bilen sevdiğim gelsin

Ehli beyti birle irfân elinde
 Dört kitap hatmolmuş sûreyi dilde
 Bir katre olmuşuz umman u gölde
 Hâlimden bilen sevdiğim gelsin

Ârifler fehmetmiş irfânda bazı
 Ak üstünde yazılmış ol kara yazı
 Gonca-yı vahdet hüsnün bırak bu nazı
 Hâlimden bilen sevdiğim gelsin

İkrâr vermişim eleştten beri
 Terk etmişim büsbütün varı
 Kaldır nikâbını göster dîdârını
 Hâlimden bilen sevdiğim gelsin

Hakikat goncayı vahdette bulduk
 Ehl-i beyti ol irfânda birledik

Gece gündüz o yâri söyledik
Hâlimden bilen sevdiğim gelsin

Gönül meyil vermiş böyle bir yâra
Arzumanım benim ol hüsnü dîdâra
Dilerim ehl-i beyti yakmasın dâra
Hâlimden bilen sevdiğim gelsin

Kemter Yusuf dertli cânım neyledi
Çok şükür Hak kuluna nazar eyledi
Hakîkati bir noktada birledi
Hâlimden bilen sevdiğim gelsin

-112-

Elif lâm mim cismi bir oldu
Cemâlin ümmü'l-kitaptır gönül
Arayıp sırr-ı küntü kenzi buldu
Ayne'l-sûre-yi rahman sendedir gönül

İnna ateyna sûresi senin gözlerin
Vasfı dört kitaptır şirin dillerin
On iki nokta gördüm cemâlin
Ol sırr-ı müphem sendedir gönül

Elifi okuyup farzını bildim
Otuz iki hurûfu ben sende gördüm
Yirmi dokuz hurûf cemâlin gördüm
Ayna-yı devrân sendedir gönül

Kaşların lameliftir bildim
Yedi hat mushafı orada gördüm
Yedi kapıda on iki harfî sordum
Kâbe beytullah sendedir gönül

Kâbe-i beytullah nokta sen oldun
 Doksan bin âyet orda okundu
 Cemâlin senin iki nokta oldu
 Hakikat mekânı sendedir gönül

Özünü pâk eyle ilm-i devrânda
 Uzakta arama Hakk'ı kendinde ara
 Hak mekânı sende eylemiş karar
 Leyfetü'l-esrârı sendedir gönül

On yedi kapıyı arşında gördüm
 Hakk'ın nûrunu ben sende buldum
 Âdem safiyullah ismini verdim
 Nokta-yı vâhit sendedir gönü

Kef ile nunu okudum ey can
 On sekiz bin âlemle kuruldu irfân
 Tek noktada okunûr hüsnü ile an
 Mevcûdât-ı Hüdâ sendedir gönül

Ol desti hatında hem mushaf yazar
 Kendini fehmetmeyen bu yoldan azar
 Olur hayvan-ı nâtık yazıda gezer
 İlm-i Hüdâ sendedir hey gönül

Çâr enâsır şeş cihetin bir nazar kıl
 Özünü pâk eyle tecellâ nûrunu bul
 Sırr-ı küntü kenzi'n aslını bil
 Tecellâ temennâ kelâm sendedir gönül

Kemter Yusuf dertli bir kelâm eyle
 Tecellâ temennâ nûrunu gözle
 Özün pâk eyle sen kelâmı söyle
 Arama cihânı cihân sendedir gönül

-113-

Meylimi vermişim aslı dilbere
 Mecnûn eyledin beni hüsnü dîdâra
 Hâlimi bildirsem ol güzel yâra
 Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Aşkın ateşi sînemde yanar
 Ol dilber yüzünü görenler kanar
 Arş yüzünde melekler pervane döner
 Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Görmedim senin gibi asla bir güzel
 Yüz dört kitabı ol destinden yazar
 Seni seven gönül candan mı bezer
 Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Aşkın dalgası başımdan aştı
 Rakipler çok olup haddinden aştı
 Âşıklar dünyada serinden geçti
 Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Şems ü kamer yârim sen oldun
 Gör ki bu kulun sararıp soldu
 Elli yedi bin âşık sana kul oldu
 Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Kerremnâ âyeti okurum her an
 Sen oldun cân içinde cân
 Aşkımdan ciğerlerim oldu büryan
 Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Deryalar aşkında coşup çağladı
 Bu kevn ü cihân bir ikrâra bağlandı

Dîdelerim kan döker cismim ağladı
Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Bu aşkın bahrine düştüm yüzerim
Gece gündüz cemâline nazarım
Âşık oldum diyâr diyâr gezerim
Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

Kemter Yusuf dertli yâri vasfeyle
Yâr miracın olmuş dîdârın gözle
Sâdık ol ikrâra pirin izini izle
Dönen dönsün ben dönmezem yârimden

-114-

Sahra vü çöller bir umman oldu
Katre-yi çeşmimle o göller doldu
Gör ki ey Hüdâ'm bu kulun noldu
Sorsam yârimi seher yeline

Bülbül-i şeydâlar garip garip öter
Ol dostun hasreti sînemde tüter
Gör Mecnûn sahra vü dağları bekler
Sorsam yârimi seher yeline

Kemter Yusuf dertli gel cevân eyle
Mecnûn gibi sahra vü çölleri bekle
Yâr elinden bir bâde nûş eyle
Sorsam yârimi seher yeline

-115-

Âlem-i ma'nâda seyrim içinde
Dost yüzünü gördüm ben bugün

Hâk ü turâbına yüzümü sürdüm
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda seyrim içinde
Erenler cemine bir selam verdim
Kaldır nikâbını dahi yüzünde
Gam ile kederim kalmadı şükür

Yedi eflâk bir araya geldi
Erenler meyinde bir bâde verdi
Bu aşkı İlâhi yâr bana verdi
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda ilm-i devrânım
Erenler cemine girdim ben bugün
Saf olmuş birlikte bir nazar ettin
Gam ile kederim kalmadı şükür

Yedi eflâk hüsnünü yârimde gördüm
Erenler ceminde hem dâra durdum
Mutluyum maksuduma erdim ben bu gün
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda ilm ü irfânda
Gül yüzlü yârimi gördüm orada
Verdi cânân dersimi ilm-i hakîkatte
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda seyrim içinde
Hamdülillah dostun cemâlin gördüm
Hâk ü turâbına yüzümü sürdüm
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda devr-i cihânda
Seyrettim dîdârı ilm-i irfânda

Okudum kelâmı ilm-i Kuran'da
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda cevân ederken
Erenler cemini seyrân ederken
Saf olmuş durmuş Hakk'ın katından
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda ilm-i cânânım
Cemâlin nûrunu gördü bu cânım
Açılmış gonca güllerini derdim
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda bağ-ı vahdette
Seyrettim cemâli ol güzel yârda
Yedi hat mushaf ilmi Kuran'da
Gam ile kederim kalmadı şükür

İlm-i hakîkatte seyrim içinde gördüm
Üçler beşler yediler cemini gördüm
'Enel'-Hak' deyip hem dârin durdum
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda seyrimde gezdim
Açılmış goncalar irfânı gördüm
Misk-i amber gibi gülünü kokladım
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda dost yüzünü gördüm
Elhamdülillah bu gün muradıma erdim
Erenler cemini seyrân eyledim
Gam ile kederim kalmadı şükür

Âlem-i ma'nâda cem-i irfânda
Zikir tevhid eder diller Kuran'da

Yâr kokusunu aldım gonca güllerde
Gam ile kederim kalmadı şükür

Kemter Yusuf dertli ilm-i devrânım
Erenler yüzünü görmeye intizârım
Arş-ı âlâya çıktı âh ile zârım
Gam ile kederim kalmadı şükür

-116-

Sabahın seherinde seyrân ederken
Öter garip bülbül güle zâr oldu
Açılmış goncalar dostun bağına girerken
Gülünü dersem nice olur dermesem işim zâr

Bülbüller feryâd eder bağı gülistanda
Bir haber almadım ol güzel yârdan
Sen bizi kurtar cânânım bu dârdan
Gülünü dersem nice olur dermesem işim zâr

Cem olup geldiler üçler yediler
Aşkın bâdesini bize verdiler
Elli yedi bin âşık o gülü derdiler
Dersem gülü nice olur dermesem işim zâr

Sen oldun bütün âşıkların zârı
Yaramın Lokman'ı o güzel hani
Arayıp gezerim bütün cihânı
Dersem gülü nice olur dermesem işim zâr

Garip bülbül gibi ermişiz zâra
Sen beni düşürdün aşk ile nâra
Mansur 'ene'l-Hak' demiş durmuş dâra
Dersem gülü nice olur dermesem işim zâr

Akgül ile kırmızı gül destesine
 Yüzümü sürsem Muhammed'in postuna
 Senden imdâd olmasa benim hâlime
 Dersem gülü nice olur dermesem işim zor

Bülbülün feryâdı aşk ile zârı
 Eridi kalmadı dağların karı
 Âşıklar terk eder büsbütün varı
 Dersem gülü nice olur dermesem işim zâr

Garip bülbül gibi düşmüşüm zâra
 İmdâd eyle sen bizi yakma dahi nâra
 Efendim sultanım yetir bizi didâra
 Dersem gülü nice olur dermesem işim zâr

Sabahın seherinde ey cânım erdim
 Açılmış gonca güllerini derdim
 Aşkından ey güzel bülbüle döndüm
 Dersem gülü nice olur dermesem işim zâr

Kemter Yusuf dertli hicrâna saldın
 Nice kimselerin destinden aldın
 Hayber kalesine Zülfikârı çaldın
 Dersem gülü nice olur dermesem işim zâr

-117-

Zâhir batınımı seyrân eyledim
 Allah meded ya Muhammed ya Ali
 Bezm-i hakikat sırrını bildim
 Allah meded ya Muhammed ya Ali

Gönül divânedir yârin hâline
 Kelâm hatm olmuş hüsn-i diline

Yetiştir beni şâhım nazlı pirime
Allah meded ya Muhammed ya Ali

Bu sırr-ı müphemini aslı sen oldun
Gerçi 'kûn' emri ile cihânı kurdun
Nice yüz bin sene kandilde durdun
Allah meded ya Muhammed ya Ali

Elestü bezminde zâr ettin ana
Çok şükür cemâlini gösterdi bana
Aşkından kül oldum döndüm büryana
Allah meded ya Muhammed ya Ali

Muhammed Ali'nin nûrunu gördüm
Elestü hitapta ikrârım verdim
Dört kapı kırk makam ben anda kurdum
Allah meded ya Muhammed ya Ali

Âlemler sultanı cânân sen oldun
Bu vücûdun kevn ü nûrunda doldu
İkrâra bağlanıp hey cânım durdum
Allah meded ya Muhammed ya Ali

Kemter Yusuf dertli varlığın gizle
Sâdık ol imdadı pirinden dile
Dert ehlini bul da hâlini söyle
Allah meded ya Muhammed ya Ali

-118-

Men dertliyim dâim ağlar gezerim
Yaralandı sînem ya dost bir imdâd eyle
Aşkından mecnûna dönmüş gezerim
Yaralandı sînem ya dost bir imdâd eyle

Yâr senin aşkından feryâddır zârım
 Hüsni cemâline pek intizârım
 Yanar bu sînemde aşk ile nârım
 Yaralandı sînem dost bir imdâd eyle

Dost demişim ben güzel pirime
 Sırrı pinhân olmuş aslı nûruna
 Ol Hazreti Mûsa'nın güzel nûruna
 Yaralandı sînem dost bir imdâd eyle

Mûsa'nın Tûr'unda kelâm eyledi
 Eyüb'ün yarasını merhem eyledi
 Yakub'un çeşmini umman eyledi
 Yaralandı sînem dost bir imdâd eyle

Kemter Yusuf dertli yaram derindir
 Benim arzumanım ol nazlı pirimdir
 Bu sırr-ı vahdet hüsnünde nûrdur
 Yaralandı sînem bir imdâd eyle

-119-

İnem Hindistan'da kumaş getirem
 Açayım Bercistan'da satam oturam
 Hak'tan ölüm gelmez ölem kurtulam
 Bu derdi veren Hüdâ'dan meded

Açtım kumaşı Hint'te Bercistan'da
 Kesilmez oldu gözlerim yaşta
 Bülbül feryâd eder hüsnü âvâzda
 Bu derdi veren Hüdâ'dan meded

Cismim yaralandı gözlerim ağlar
 Gönül virânedir bozuldu bağlar

Ayrılık elinde dumandır dağlar
Bu derdi veren Hüdâ'dan meded

Bakmaz mısın şu dağların kışına
Akan şu çeşmimin durmaz yaşına
Akıl ermez bu Hüdâ'nın işine
Bu derdi veren Hüdâ'dan meded

Kemter Yusuf dertli hicrâna daldım
Ders-i peymânım pirimden aldım
Aşkın kitabını senden okudum
Bu derdi veren Hüdâ'dan meded

-120-

Gönül divânedir hicrân eyliyor
Çarh-ı dünya dönse bana neyliyor
Ah ile zârdır benim günler gidiyor
Çarh-ı dünya dönse bana ne

Âşıklar dertlidir ayrılık yeter
Gönül divânedir o yâre gider
Ayrılık ateşi sînemde tüter
Çarh-ı dünya dönse bana ne

Âşıklar dertlidir hicrâna erdi
Açılmış gonca gülleri derdi
Ayrılık günlerim ey cânım erdi
Çarh-ı dünya dönse bana ne

Âşık olan her zaman zâr eder ağlar
Kanlı gözyaşları durmadan çağlar
Gül yüzlü dost yaramı bağlar
Çarh-ı dünya dönse bana ne

Korkmaz mısın benim bu zârıma
 Terk eylemiştir hem de dünya varını
 Durmadan sînemde yanar ayrılığın nârı
 Çarh-ı dünya dönse bana ne

Çarh-ı gerdûn çarklı durmadan döner
 Bu aşk âlemi dâim sînemde yanar
 Ahmaklar bu dünya benim sanar
 Çarh-ı dünya dönse bana ne

Kemter Yusuf dertli cânım bîzâr oldu
 Yaralarım tazelendi göz göz oldu
 Bu ayrılık elinde ciğerlerim büryan oldu
 Çarh-ı dünya dönse bana ne

-121-

Divâne gönül cûş eyledi aşk ile
 Mecnûn eden vardır beni
 Aklımı başımdan aldı zâr ile
 Mecnûn eden vardır beni

Aşkım coşmuş katre-yi ummanda
 Yedi eflâk okudum burc-ı âsumanda
 Kul eylese ol dilber beni kapıda
 Mecnûn eden vardır beni

Âşık olmuşum ben dîdâra
 Arz kılmışım hüsnü yâra
 Yâr düşürdü aşk ile zâra
 Mecnûn eden vardır beni

Meylimi vermişim güzellerin mahına
 Üçler beşler yediler hem irfânına

Seyreylemişim ol güzel Mansur dârına
Mecnûn eden vardır beni

Kemter Yusuf dertli hicrândır ana
Aşk ile pervane döndü bu cana
Çok şükür yârim yitirdi dîdâre
Mecnûn eden vardır beni

-122-

Çıktım yücelerde seyrân eyledim
Eyvah ile geçer benim günlerim
Al yeşillenmiş yârin bağları
Eyvah ile geçer benim günlerim

Seyreyledim çarh-ı dünya hâline
Beni mecnûn etmiştir yârin yoluna
Haberdâr olmuştur ednâ kuluna
Eyvah ile geçer benim günlerim

Cemâlin benzettim Leylâ misali
Âşık olan neyler vefâsız yâri
Ârifler terkeder büsbütün varı
Eyvah ile geçer benim günlerim

Gönül divânedir hicrân yolundan
Aşkile muhabbetin ey güzel candan
Bir haber gelmedi gül yüzlü yârdan
Eyvah ile geçer benim günlerim

Ne kadar methetsem hüsnü dilberi
Arz kılmıştır cânân hüsnü dîdârı
Seni seven âşık terk eder varı
Eyvah ile geçer benim günlerim

Irmaklar deryalar aşkından akar
 Âşıklar mecnûn gibi yollara bakar
 Yârin aşkı bu sînemi yakar
 Eyvah ile geçer benim günlerim

Kemter Yusuf dertli kul olsa yâra
 Yedi iklim çâr köşe âşık hüsnü dîdâra
 Ol Mansur gibi dursam men dâra
 Eyvah ile geçer benim günlerim

-123-

Gönül gel seninle seyrân edelim
 Hasret ile büryan ettin sînemi nidelim
 Âlemi seyrinde vahdet gülünü bilelim
 Dünya fânî âlem fânî neylerim

Bu fânî dünya bana dâr oldu
 Erenler sultanı ol yârim noldu
 Âşıkların işi her an zâr oldu
 Âlem fânî dünya fânî neylerim

Bu dünya fânîdir hem çarkı döner
 Âşıklar dertlidir cihânı neyler
 Muhammed Ali'yi diller vasfeder
 Dünya fânî âlem fânî neylerim

Eğer sen bakmazsan fakir hâlîme
 Hicrân olur zâr olur bîçâre gönlüme
 Senden bir mürvet olmazsa kevn ü cihâne
 Âlem fânî dünya fânî neylerem

Kemter Yusuf dertli söyler dillerim
 Has bahçede açmış gonca güllerim

Durmadan akar çeşm-i sellerim
Dünya fânî âlem fânî neylerim

-124-

Nasıl methedeyim hüsnü cânânı
Muhammed dinimdir Ali imanım
Cemâlin nûruna dâim hayranım
Muhammed dinimdir Ali imanım

Zikri kelâm oldu her an dilimde
Hiç kimseler bilmez benim derdimde
Üç ihlas vird oldu benim dilimde
Muhammed dinimdir Ali imanım

Bu ümmü'l-kitâbın aslı sen oldun
Yâr senin emrinle cihân var oldu
Doksan bin kelime sana okundu
Muhammed dinimdir Ali imanım

Kelâmı hikmettir kelâm sözleri
Dört kitabı vâsfeder yârin dilleri
Dört kapı kırk makamın gülleri
Muhammed dinimdir Ali imanım

Yedi nokta yetmiş üçün binası oldu
Bu kevnü mekân nûrunda doldu
Elli yedi bin âşık arayıp buldu
Muhammed dinimdir Ali imanım

Gönül ahd ü ikrâr ile durdu
Dört kapı kırk makam irfân kuruldu
Doksan bin kelâmı miraçta sordu
Muhammed dinimdir Ali imanım

Kemter Yusuf dertli oku kelâmı
 Hazreti pirden aldık ilhamı
 Fehmeyle gönül kendini tanı
 Muhammed dinimdir Ali imanım

-125-

Gönül bugün dertli dertli söyledi
 Şu âlemde gör cânım neyledi
 Hikmette kelâmı cânân dinledi
 Efkârlanma gönül Mevlâ'm kerîmdir

Zâhiri batını cânım bilen
 Hakîkat ilminin künhüne eren
 Açılmış gonca gülleri deren
 Efkârlanma gönül Mevlâ kerimdir

Deli gönül sabır eyle
 Şu âleme nazar eyle
 İlm-i hakîkatten söyle
 Efkârlanma gönül Mevlâ'm kerîmdir

İlm-i vahdet ile olsa seyrân
 İrfânına ben oldum hayran
 Arayıp özünde cânânı bulan
 Efkârlanma gönül Mevlâ'm kerîmdir

Kemter Yusuf dertli söyler
 Kusuru kendi özünden gözler
 Âlemi biçâre gönlüm neyler
 Efkârlanma gönül Mevlâ'm kerîmdir⁴⁹

-126-

Gönül gel seninle gel devrân edelim
 Hakîkat içinde yârimi gördüm

⁴⁹ Bu şiirin hece ölçüsü düzensiz görünmektedir fakat ilk dörtlüğün ve kavuştağın hece ölçüsünden yola çıkılarak şiir, 11'li hece ölçüsü bölümünde verilmiştir.

Yadı hat mushafı Kuran okuyalım
Hakikat içinde yârımı gördüm

İlmi hakikattir ey yâr
Âşıklar dâim ma'şûkun arar
Dört kitapta seni vâsfeder
Hakikat içinde yârımı gördüm

Gönül devrân cânân eyler
Bir noktada karar eyler
Yâr zülfünü durmaz tarar
Hakikat içinde yârımı gördüm

Deli gönül hicrân eder
Garip bûlbûl dertli öter
Ayrılık ateşi bağrımdaya tüter
Hakikat içinde yârımı gördüm

Gönül ilmi devrân eyler
Dilleri ilm-i hikmet söyler
Aşkın deryasını boylar
Hakikat içinde yârımı gördüm

Gönül katre-i umman oldu
Dört kitabı hem okudu
Güzeller mâhı yâr ne oldu
Hakikat içinde yârımı gördüm

Kemter Yusuf umman gibi
Kelâm eyle bir can gibi
Cemâlin hem nûreyn gibi
Hakikat içinde yârımı gördüm⁵⁰

-127-

⁵⁰Bu şiirin hece ölçüsü düzensiz görünmektedir fakat ilk dördlüğün ve kavuştağın hece ölçüsünden yola çıkılarak şiir, 11'li hece ölçüsü bölümünde verilmiştir.

Gül yüzlü sevdiğim derdimi yazar
 Eşinden ayrılan canından bezer
 Âşıklar dertlidir her zaman gezer
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Kirâmen kâtibîn divit elinde
 Hak kelâmı gelir her an dilinde
 Cihân zâr eyledi ayrılığın elinde
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Men dertli söylerim sevdiğim yazar
 Didelerde kanlı yaşlarım sızar
 Âşıklar zâr eder büryanda gezer
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Hayalim gönlümde vasfı kelâmım
 Tekrar görüşmemizi Hak'tan dilerim
 Ayrılık elinde durmaz inlerim
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Gül yüzlü sevdiğim derdimi yazdı
 Sınık yaralarım merhemi dizdi
 Ayrılık elinde gül benzim soldu
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Garip bülbül gibi zâra düştüm
 Ayrılık elinde düçâra düştüm
 Yandı ciğerlerim köz gibi pişti
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Garibim dertliyim hicrân işimde
 Gündüz hayalimde gece düşümde
 Mecnûn gibi gezerim yârin peşinde
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Gül yüzlü Kemal'im kâtip oldu
 Aradı yarama merhemi buldu
 Benimle gezdi hâlimi sordu
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

Kemter Yusuf dertli ey cânım söyler
 Bu ayrılık ciğerimi büryan eyler
 Çarh-ı dünya vefâsız hem böyle döner
 Men ayrılısam gönlüm ayrılmaz benim

-128- Yanıklı Yusuf Barut

Gurbet elde felek cânımı aldı
 Bizim görüşmemiz mahşere kaldı
 Zâlim felek pençesin üstüme saldı
 Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Söyleyin Kemâl'e dostlarım gelsin
 Gurbet elde kaldım hâlîme baksın
 Garip mezarımın taşını yazsın
 Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Hasret kaldım dostlarıma ermedim
 Aradım derdime çâre bulmadım
 Kader böyle imiş gurbette kaldım
 Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Kemal ile Hasan durmadan ağlar
 Ana, bâba, kardeş yasımı tutar
 Bu hasretlik gurbette ciğerim dağlar
 Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Kara haberimi dostlara yazdılar
 Mezarımı gurbet elde kazdılar

Yaralı gönlüme merhem dizdiler

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Yedi yıldır ben hasretlik çekerim

Gurbet elde kaldım garip neylerim

Kader böyle imiş ağlar inlerim

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Bâbam kardeşim dostlar ağlasın

Söyleyin Kemal'e suyum ısıtsın

Annesinin vebali boynuma olsun

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Duyan dostlar yasımı bağlar

Selvi ile Melek durmadan ağlar

Gurbet elde felek ciğerim dağlar

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Kendi hücremde ben yalnız kaldım

Gurbet elde felek cânımı aldı

Ali Haydar ağlar ah Emin ne oldu

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Deli gönül sılasını arzular

Gurbet elde kaldım yaralarım sızlar

Ne kara imiş alnımdaki yazılar

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Yusuf derler aman benim adıma

Cihân dayanamaz hasretime zârıma

Benden selam olsun dostlarıma

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Yanık derler benim mekânıma elime

Felek pençe saldı hasbahçede gülüme

Kemal ile dostlarım gelsin yanıma

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Bu fânî dünyayı dahi neylerim

Gurbet elde kaldım ona yanarım

Aman görünmez oldu dostlarım

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

Kemter Yusuf dertli hicrândır zârım

Dostları görmeye çok intizârım

Gurbet elde kaldı benim mezarım

Âlem ağlar dostlar ağlar hâlîme

-129- Bilinmez

Mevlâ böyle kurmuş devrânı âlem

Gelen belli değil giden bilinmez

Ermedim sırrına hasılı kelâm

Gelen belli değil giden bilinmez

Çarkı döndüren kim devrân geçiyor

Fazla eğlenirsen tadı kaçıyor

Bu nasıl handır konan göçüyor

Gelen belli değil giden bilinmez

Sahibi gizlenmiş meydanda hani

Görmedim dünyada baki kalanı

Böyle bir dünyanın çarkı devrânı

Gelen belli değil giden bilinmez

Ah u feryâd etme bu son kaderin

Gecesi gündüzü yok bu seferin

İpini kim çeker bilmem katarın

Gelen belli değil giden bilinmez

Dünyaya gelenin sevinci neden
Yoktan hâlk edildi bu can u beden
Er geç bu hâneyi herkes terkeder
Gelen belli değil giden bilinmez

Ermedi aklımız bu gizli sıra
Günü belli değil varsın karara
Eceli dolanlar düşüyor yere
Gelen belli değil giden bilinmez

Kemter Yusuf gelenle bu cihân dolmaz
Bu dünya fânîdir kimseye kalmaz
Ne iyi düzen bu iltimas olmaz
Gelen belli değil giden bilinmez

-130- Atatürk

Sevgili kahraman atam izinde
Sensin gönlümde dâim özümde
Sonsuz hikmet var senin sözünde
Sevgili atam ruhun şâd olsun

Mustafa Kemal sevgili atam
Ününe bezenmiş bu güzel vatan
Cennet-i â'lânın köşkünde yatan
Sevgili atam ruhun şâd olsun

Deryalar gibi çoşup sen aktın
Süngüyü düşmanın bağına taktın
Yaktın cephelerini vatandan kovdun
Sevgili atam ruhun şâd olsun

Adalet hürriyet laikliği kurdun
Milletin vatanın hâlini sordun

Tarihin gönlünde sen bâkî oldun
Sevgili atam ruhun şâd olsun

İnönü maraşal ordular bize
Zâlim düşmanları döktün denize
Kürkredin aslan gibi yetiştin bize
Sevgili atam ruhun şâd olsun

fiair ozanların sensin virdinde
Albayrak parlıyor aslan yurdunda
Kahraman ordular senin yolunda
Sevgili atam ruhun şâd olsun

Kemter Yusuf dertli gülsün bağında
Kahraman ordular dâim rahında
Güzel ilham verdi Allah da sana
Sevgili atam ruhun şâd olsun

-131- İçinde

Erenler cem olmuş güzel bir yerde
Cümlesi söyleşir o güzel dilde
Kokusunu almış o gonca gülde
Seyri cihân olmuş irfân içinde

Mümin müslüman hayrandır sana
Ol yedi nişanda baktık dîdâra
Tek bir sedâ ile düştük bu zâra
Gevher-i yektâ olur zaman içinde

Çarşı pazarı kurulmuş sırrı nihanda
Muhabbet dalga vurur gönülde canda
Esmâsı hak olmuş bakın Kuran'da
Sidretü'l-münteha olmuş irfân içinde

Kemter Yusuf dertli mahfi yâra
 Cümlemiz âşıktır tek bir dîdâra
 Kul oldur ki sevdiğine vara
 Aşk kelâm olur mekân içinde

-132- Gider

O sırr-ı tevhidden âşinâ olan
 Süzülür katreden nûr olur gider
 Zikir tevhidiyle hem irfân olan
 Âşinâ olur ma'nâda can olur gider

Vahdet-i vücûdu hem mevcûd eden
 Rahîm ü rahmanda birliğe eren
 Gönül bağından gonca gül deren
 âşinâsını bulur kul olur gider

Katreden katreye süzülüp geçen
 Dost elinden bâde dolusun içen
 Dört kapı kırk makamdan içeri geçen
 Esmâsı zat olan yol olur gider

Vücûdun mülkünde sırdaşı bulan
 Seyreder cemâli dîdâre eren
 Bir vücûd olup irfâna giren
 Ol kefi nundan Tûr olur gider

Kemter Yusuf dertli boşa dolanma
 Nefesin dost eyle nârına yanma
 Dünyanın zevkine sakın aldanma
 Manaya âşinâ kul olur gider

-133- Evren Paşaya

Bayrağım dalgalanır göğün yüzünde
 Kahraman ordular atam izinde

İlham alalım Atatürk'ün sözünde

Atanın yolunda gidersin paşam

Milli Birlik Konseyiyle bir olup durdun

Yetim kimsesizleri yurtlarda sordun

Bölünmüş gençliğe birliği kurdun

Atamın yolunda gidersin paşam

Millet vatanın hâlini bildin

Kahraman ordularınla imdada erdin

Ağlayanların gözyaşını sildin

Atanın yolunda gidersin paşam

Laik cumhuretini güzel korudun

Yüce adalet divanını kurdun

Haklıyı haksızı orada sordun

Atanın yolunda gidersin paşam

Zâlim düşmanların planın bozdun

Vurdun tokadı belini büktün

Zâlimler vatanda nice kan döktü

Atanın yurdunda gidersin paşam

Kemter Yusuf meftundur sana

Sözlerim acı gelmesin ey paşam sana

Ol mübarek elinizi uzatın bana

Atanın yolunda gidersin paşam

-134- Kâmile yaklaş

Bu dünya bakidir insanlar fânî

Gidenler görünür gelenler hani

İnsan-ı kâmil ol da kendini tanı

Kâmil ol gönül kâmile yaklaş

Bu dünya yalandır sakın aldanma
 Nefsine kul olup nârına yanma
 Her yüze güleni dost sanma
 Kâmil ol gönül kâmile yaklaş

Cahil pazarına metainı açma
 Lâl u gevher inci mercanı satma
 Ârif ol helâline haramı katma
 Kâmil ol gönül kâmile yaklaş

Kuş dilini bilen Süleyman hani
 Nefsini dost eyle kendini tanı
 Aldananlar yok olmuştur canı
 Kâmil ol gönül kâmile yaklaş

Kemter Yusuf rahat kalmadı cihânda
 Baki kim kaldı iki kapılı bu handa
 İkrârını fark eyle çıkma irfânda
 Kâmil ol gönül kâmile yaklaş

-135- Gider

Bu sırr-ı tevhide âşinâ olan
 Süzülür katrede bir olur gider
 Zikr-i tevhid ile hem irfân olan
 Bulur âşinâsını nûr olur gider

Vahdet-i vücûdu hem mevcûd eden
 Rahim ü rahmanda birliğe eren
 Gönül bahçesinde gonca gül deren
 Seyreder cemâli yol olur gider

Katreden katreye süzülüp geçen
 Dost elinden doluyu her dâim içen

Dört kapı kırk makandan içeri giren
Seyrân-ı Hak olur kul olur gider

Vahdet-i vücûda hem irfân olan
Arayıp kendinde noksanı bulan
Güzel mürşidin dârında duran
Müşkül hâl olur Tûr olur gider

Kemter Yusuf kanma zamana
Yasin hel-eta'yı oku bak Kuran'a
İkrârına sâdık ol bak sen cânâna
Yedi esmâsı onun zat olur gider

-136- Bilirse

Gerçek müminlerin vardır nişanı
Muhammed Ali'ye bağlıdır canı
Coşar ağlar aşkın ummanı
Gönül kıblesinde dostu bilirse

Gerçek müminlerin yoluna varan
Nefsin kalesini eylerse talan
Güzel dost eliyle yarasın saran
Gönül kıblesinde dostu bilirse

Gerçek müminlerin güzel izinde
Aşkın چراغı yanar onun özünde
Eğer dersini almışsa güzel pirinde
Gönül kıblesinde dostu bilirse

Gerçek müminlerin güzel yolundan
Mevlâ haberdârdır sevdiği kuldan
Dost olan bilir dostun hâlinden
Gönül kıblesinde dostu bilirse

Kemter Yusuf dâim bu yolda
 Bûlbüller ötüşür goncalar dalda
 Yüz yirmi dört bin nebi bu rahda
 Gönül kiblesinde dostu bilirse

-137- Cemâlin güzel

Gel benim gönlümün ahd ü peymânı
 Cihâna gelmemiş senin misalin
 Müminler miracı âşıklar canı
 El-etâ sûresi cemâlin güzel

Cemâlin seyrânı hüsnü cihânı
 Yasin taha okur diller Kuran'ı
 Seni seven âşık neyler cihânı
 Yedullah âyetin cemâlin güzel

Kaşların ayndır mim de fermanın
 Dört kitabın içinde sensin sultanım
 Cemâlin nûruna mecnûn hayranım
 Ali İmran sûresi cemâlin güzel

Benim uzun boylu serv-i revânım
 Bu aşkın deryası sensin ummanı
 Dost sende gördüm bu ilm ü irfânı
 Yüz on dört sûredir cemâlin güzel

Kemter Yusuf sığındım settâre
 Garip bûlbül gibi düşürdün zâre
 Dönmem ikrârımdan çekseler dâre
 Ay ile güneştir cemâlin güzel

-138- Geçer

Zülâl-i lebinin meyinden içen
 Mest u elest olur cihândan geçer

Ateş-i aşkla sînesi yanan
 Aslı mushaf olur imlâdan geçer

 Ali İmran sûresi ile yâr olan
 Elifi be okuyup noktada duran
 Cenabı Hüseyin'e ikrâr-bent olan
 Cemâlin miraç olur o Tûr'dan geçer

 Bu sırr-ı levlak'ten harf olan
 Arayıp ma'nâsın orada bulan
 Güzel ehl-i beyte yâr olan
 Ruhu Mecnûn olur Leylâ'dan geçer

 Yasin'i hel-eta harfini bilen
 Kalbin aynasını burada silen
 Elestü rabbiküm âyetine eren
 Aslı dört kitap olur kendinden geçer

 Kemter Yusuf dertli ikrârında dur
 Ârifler ayın nun ilminden okur
 Kâinâtın miracını bir elifte bul
 Yedi bahr içinde ummandan geçer

-139- Birdir

Sahib-i câvidândır bizim pirimiz
 Muhammed Aliye gider yolumuz
 Aşkın deryasına akar selimiz
 Sözümüz özümüz izimiz birdir

 İlmi hakîkatte sırr-ı süphanın
 Dört kitap içinde harf oldu cânım
 Şah-ı merdan Ali'dir benim sultanım
 Sözümüz özümüz izimiz birdir

Kitâb-ı câvidân dost sözün oldu
Okudum ilm-i ledünnü orada buldum
Gerçek Âdem kıblem o nûrda doğdu
Sözümüz özümüz izimiz birdir

Kitâb-ı câvidân söyler dilimiz
Muhabbet bezminde açar gülümüz
‘Men aref’ dersini okur pirimiz
Sözümüz özümüz izimiz birdir

Kemter Yusuf dertli söyler kelâmı
Gönül ta ezelden sevdi cânânı
İhlas’ta okuruz on iki imamı
Sözümüz özümüz izimiz birdir

-140- Bak

Durmadan dönüyor bu çarh-ı devrân
Bezm-i hakîkate dönenlere bak
Ârifler nefsini hedef eylemiş
Aldanıp dünyaya kanarlara bak

Cahiller kâminden bir ilham almaz
Bu dünya bir yayladır kimseye kalmaz
Gönül arzuhâlin Şah Hüseyin’e yaz
Göz göre göre batanlara bak

İki ordu bezendi girdi meydana
Bu dünya nice bin kez boyandı kana
Bu mülk kalmadı şâha sultana
Nefsine kul olup yananlara bak

Vücûdu haramdır virandır bağı
Delili nefsidir şeytandır şâhı

Cahilin Hakk’a gitmiyor rahı
Kerbelâ’da bir kez ehl-i beyte bak

Kemter Yusuf konup göçmeden
Ecel şerbetini cânım içmeden
Gönül o nefsin ateşine düşmeden
Ahd u ikrârına sâdıklara bak

-141- Leylâ

Meylimi vermişim bir saçı Leylâya
Benim hâlim malum güzel Mevlâ’ya
Üçler irfânında Al-i âbâya
Derya Leylâ, umman Leylâ, göl Leylâ

On sekiz bin âlemin perverdigarı
Gün be gün artıyor âşıklar zârı
Sen oldun âşıkların Leylâsı yâri
Derya Leylâ, umman Leylâ, göl Leylâ

Dört kitap ma’nâsı şirin dilinde
Aşk bâdesini içtik pirlere elinde
Bir nokta göründü ledün gölünde
Derya Leylâ, umman Leylâ, göl Leylâ

Ma’nâ-yı vahdet nazargâh oldum
Yedi nişanı esmânda buldum
Küntü kenzin sırrını ondan okudum
Derya Leylâ, umman Leylâ, göl Leylâ

Kemter Yusuf dertli hicrâna dalma
Bu dünya yalandır sakın aldanma
Her gördüğün güzel Leylâ’dır sanma
Derya Leylâ, umman Leylâ, göl Leylâ

-142- Bir güzel gördüm

Âlem-i ma'nâyı seyrân eyledim
 Al yeşil giyinmiş bir güzel gördüm
 Cihânı bezetmiş kendi nûruna
 Beni mecnûn eden bir güzel gördüm

On iki noktadır güzel yüzlerin
 Beni mecnûn eder elâ gözlerin
 Dört kitap içinde senin sözlerin
 Beni mecnûn eden bir güzel gördüm

Âşıklar mekânı sahradır dağlar
 Gönül yâre mecnûn gözüm kan ağlar
 Senin aşkın Haydar sînemi dağlar
 Beni mecnûn eden bir güzel gördüm

Benim sevdiğim güzeller mâhı
 Elli yedi bin âşığın güzel şâhı
 On sekiz bin âlemin padişâhı
 Beni mecnûn eden bir güzel gördüm

Kemter Yusuf ummana daldım
 Çok şükür dersimi pirimden aldım
 Elestü bezminde ikrâra bağlandım
 Beni mecnûn eden bir güzel gördüm

-143- Benzer

Erbâb-ı irfândan dersini alan
 Dört kitabı okumuş ummana benzer
 Mecnûn olup sahrasını bekleyen
 Saçı Leylâ'sı hoş Mevlâ'ya benzer

Yirmi sekiz hurûf doksan bin virdi
 İlâhi sırrını biz elifte derdik
 Elestü bezminde biz ikrâr verdik
 Dört kitap içinde Haydar'a benzer

On iki noktada güzel benim var
 Bir elifin üç yüz altmış altı dalı var
 Doksan bin hicapta güzel yolun var
 Elif seyrânında Allah'a benzer

Küntü kenzullah'ın aynen beyanı
 On sekiz bin âlemin olmuştur canı
 Yüz yirmi dört bin ilmin odur sultanı
 Ma'nâ-yı sırrında Ali'ye benzer

Kemter Yusuf mecnûn bir vech-i dilbere
 Mansur 'ene'l-hak' dedi erdi dîdâre
 Âşık olan meylini vermez ağıyâre
 İlm-i hakîkatte hünkara benzer

-144- Hacı Bektaş

Şems ile kamerdir mah-ı tabanın
 Sana kurban olsun bu şirin cânım
 Âlemlerin şâhı benim sultanım
 Sen mürvet kanısın pir Hacı Bektaş

Sûretin bir aydır cemâlin nûrda
 Kâbe beytullahımsın hikmetin sırda
 Cümlemiz âşîğiz dostla bu yolda
 Sen mürvet kanısın pir Hacı Bektaş

Bin bir çiçek var dede bağından
 Bir nûr yükseldi hırka dağından

Sen bilirsın sevdiğim benim hâlimden

Sen mürvet kanısın pir Hacı Bektaş

Derya kapısı kıbledir ana

Bin bir ismiyle geldi cihâna

Eşiğine yüz sürdüm durdum divana

Sen mürvet kanısın pir Hacı Bektaş

Küllü mevcûdâtı emrine aldın

Hindistan iline güvercin saldın

Kara Reis'in carına erdin

Sen mürvet kanısın pir Hacı Bektaş

Kemter Yusuf ilm-i seyrânım

Cemâlin nûruna mest u hayranım

Müminlerin kıblesi benim sultanım

Sen mürvet kanısın pir Hacı Bektaş

-145- Gözle

Esmâ-i kâinâta müsammâ olan

Kâinâta renk veren mimarı gözle

Âşık ol gönül dost dîdârına

Kâinâtın tefsirini yazanı gözle

Seksen üç âyeti yâsin'de gördüm

Hel eta ihlas virdinde durdum

Çok şükür bir güzele kul oldum

Dört kitabı aynda cem edeni gözle

Doksan bin kelâmı elifte sordu

Aslı olup miraç yolunda durdu

Hatemü'l-enbiyâ bergüzâr oldu

Selman'a nergisi sunanı gözle

Üç elif göründü ol mübarek lam'da
 Mimler sıralandı aynı dedi he'de
 Ledün ilmini okuduk ilm ü irfânda
 Kâinâtın sultanı olan cânânı gözle

Sevdiğim bin bir ismiyle zuhûra geldi
 Güvercin donuyla semâya erdi
 Fevki yed âyetin ma'nâsın çözdü
 Kâinâtın sultanı hünkarı gözle

Berat sûresini besmelesiz okudum
 Aradım ma'nâyı orada buldum
 Yüz yirmi dört bin ilmi kendi okudu
 Kâinâtın ma'bûdu olan dilberi gözle

Kemter Yusuf dertli seyfi kelâm oldu
 Okudum dört kitap içinde pirimi buldum
 Evvel âhir zâhir batın Haydar okundu
 Ölmeden evvel öleni gözle

-146- Nice güleyim

Genç yaşımda ben de asla gülmedim
 Kader güldürmedi nice güleyim
 Bu kara yazıyı kendim yazayım
 Felek güldürmedi nice güleyim

Ben de bilirim bu kara yazı
 Ağlarım sızlarım hem bazı
 Ana rahmindeyken yazılmış yazı
 Kader böyleymiş kime ne diyeyim

Alnımda yazılı ufak yazılar
 Yürek yaralı ciğer sızlar

Dostun cemâlini gönül arzular
Kader böyle imiş kime ne diyeyim

Ben de bu dünyaya geldiğim zaman
Şâd olmadı gönlüm asla bir an
Bu vefâsız dünya bana oldu zindan
Felek güldürmedi nice güleyim

Bu vefâsız dünyayı gezemez oldum
Dostun cemâlini göremez oldum
Yaralarım derin saramaz oldum
Kader güldürmesin nice güleyim

Dokuz yüz yirmi sekizde geldim cihâna
Yandı ciğerlerin döndü büryana
Aktı gözüm yaşı döndü ummana
Felek güldürmedi nice güleyim

Ben de metin söylerim sözümü
Ezel yitirmişim dahi özümü
Felek vurdu aldı iki gözümü
Takdir böyle imiş kime ne diyeyim

Kemter Yusuf dertli yüreğim yâre
Kıyma zulumâta yetir dîdâre
Pir eliyle ola derdime bir çâre
Kader böyle imiş kime diyeyim

-147- Gördüm Âdem'de

Elif emreyledi var oldu cihân
Küntü kenzullah noktada nihân
Çâr anâsır şeş cihet cân içinde cân
Kerremnâ âyeti gördüm Âdem'de

Yasin ve'l-kuran'ı okudu cihân
 Dört kitap sûresi oldu hem beyan
 Doksan bin âyeti âl-i İmran'da sayan
 Yedullah âyeti gördüm Âdem'de

Hak Taala kuluna nazar eyledi
 Ellemülesmâ vücûdu insan dedi
 Esmâ-yı Hüsnâyı Hak Âdem'e verdi
 Doksan dokuz esmâyı Âdem'de gördüm

La harfîyle nazar kıldı cihânı
 İlla bâbında kurduk biz bu irfânı
 Kan şehrinde okuduk ilm-i Kuran'ı
 Ol furkan ilmini Âdem'de gördüm

Kemter Yusuf dertli bir kez Âdem ol
 Ara noksanlarını kendinde bul
 Aşkın kitabını gönülden oku
 O Kâbe-yi ulyâyı Âdem'de gör

-148- Görünür

Yine gam leşkeri yolum bağladı
 Aşamam dağları duman görünür
 Bir melek-simâ yârdan ayrıldım
 Akar gözüm yaşı umman görünür

Sür devrânın ey güzel vakti çağındır
 Yıkma garip gönlüm Hakk'ın evidir
 Yârin yüzü göğsü cennet bağıdır
 Boyu selvi dalı reyhan görünür

Ben bir garip idim Tezdim çölünde,
 Sen bir şâhin idin uçtun kolumda

Zâlim kanlı felek senin elinde
Eğer cellat isen eman görünür

Koyun enginlerde ben de akayım
Ol güzel yârin cemâline bakayım
Ol güzel dostumun cevriyi çekeyim
Güzel dostun sitemi bana iman görünür

Kemter Yusuf dertli sığındım kerîme
Can dayanır mı bu ayrılığın hasretine
Nice bin âşık asıldı zülfün teline
Hilal ebruların bana miraç görünür

-149- Gelsin

Bu bezm-i vahdete cevân edenler
Vücûdun behrini bilenler gelsin
Mürşidin nutkunda doğup cân olan
Dört hurûf aslını bilenler gelsin

Dört hurûf ile yedi hat ne oldu
Ba-i bismillahin remzini sordum
Vücut aynasında hangi harf okundu
Ayının sırrını bilenler gelsin

Ayin sin cim deryasına dalan
Elif lâm mim okuyup noktada duran
Okutup Cebrail'i dersini soran
Cebrail'in mürşidin bilenler gelsin

Yedi esmâ ile kâinât bir oldu
Özü câvidân ledünden sordu
Yüz yirmi dört ilmi kim okudu
Bu ma'nâ-yı hikmete erenler gelsin

Kemter Yusuf metheder öz ile dilde
 Yedi deryanın aslı o güzel elde
 Muhammed Ali'nin kokusu bir gülde
 O gülün aslını bilenler gelsin

-150- Turaptır

Toprakta yarattı kâinâtı varı
 Kaldır nikâbını göster dîdârı
 Has bahçe içinde bülbülün zârı
 Anın muhabbeti gülü turaptır

Vahdet sarayını göğsüne kurdu
 Mücevherât, hazine, define dolu
 Her yaranın merhemi onda bulundu
 Yaraların merhemi ol turaptır

Bir ismin hâkidir bir ismin turap
 Ârif ne ararsan gör toprakta var
 Sahrası gülizâr âşıklara yâr
 Muhabbet deryası gülü turaptır

Bahçesi bağı güzel ormanı
 Al yeşil bürünür sahrası dağı
 On sekiz bin âlemin olmuştur canı
 Ârifler irfânı gülü turaptır

Nâr u hava, âb u hâktan yaptı cismini
 Âdem safiyullah koydu ismini
 Bu kenzü esrarının sırrını
 Muhabbet deryası gülü turaptır

Kemter Yusuf dâim söyler sözünü
 Turaptan hâki eyle özünü
 Eğer okuduysan men aref sırrını

Muhabbet deryası gülü turaptır

-151- Biz

Hakikat ilminde vardır dersimiz
Tek bir noktanın meftunuyuz biz
Mekteb-i irfânda vardır hocamız
Ol şâh-ı merdanın divânesiyiz biz

Her türlü lisanda söyler dilimiz
Muhabbet bağında açar gülümüz
Aşkın deryasında eser yelimiz
Küntü kenzullahın âşinâsıyız biz

İnsanı kâmilden dersimizi aldık
Hakikat bâbında ummana daldık
Çok şükür ki bir ikrâra bağlandık
Güzel ehl-i beytin tellahıyız biz

Asırlar boyunca biz bir milletiz
Aşkın pazarında nefsimiz yendik
Mekteb-i irfânda ol derse girdik
Hakikat ilminin âşinâsıyız biz

Kemter Yusuf yâr ile yâr olduk
Vücûd-ı câvidân nûr ile doldu
Benim pirim dört kitaptan okudu
Tek bir bir elifin âşinâsıyız biz

-152- İslambul

Yedi iklim çâr köşede bulunmaz
Açılmış güllerin bir daha solmaz
Dudu kumruların bana yâr olmaz
Bağ-ı gülistanın cânım İslambul

Yedi dağ üstüne tahtını kurdun
 Huri ve gılmanlar hep sana doldu
 Evliyâ vü enbiyânın mekânı oldun
 Ne güzel bir memleketsin cânım İslambul

Hatice-i Zehra Eyüp Sultan gülünde
 Sümbül Efendi Şah kulunun vasfı dilinde
 Karacaahmet Rüchan Bâba Urumeli'nde
 Şu adalar mekânı güzel İslambul

Sarayın köşklerin birbirinden a'lâ
 Çâr tarafın sarmış burç ile kala
 Seyrettik ummanın içinde göle
 Dalgalanır denizlerin güzel İslambul

Karadeniz Marmara birleşip durdu
 Dünyada güzeller hep sana doldu
 Sana gelen âşıkların hâlini sordum
 Elvan elvan kokar gülün İslambol

Bezm-i hakîkatle ey canlar aldın
 Altmış sekiz gün sende eğlenip kaldım
 Gönül gamhâne oldu sazımı çaldım
 Feryâd u figana saldın İslambul

Kemter Yusuf dertli cânım neyledi
 Yedi iklim dört köşeni seyrân eyledi
 Ol güzel Ahmet sana meylini verdi
 Dünyada eşin bulunmaz güzel İslambol

-153- Ağlarım

Mah-ı matemden derd-i hicrân
 Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Zemin ü âsuman hep matemdir
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Mühürü ehl-i beyttir âşık nişan
Bu derde düşeli aklım perişan
Ciğerim hûn döker ateşi efsan
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Kasım Fatma'nın toya düğünü ana
Sahra-yı Kerbelâ boyandı kana
Ehl-i beytin feryâdı çıktı âsumana
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Ali Ekber Kasım Asgar su dedi
Celal Abbas coşup Fırat'a erdi
Kolları kesildi ama ser verdi
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Zülcelal'e sığınıp meydana erdi
Ceddim ol resul-i ekremdir dedi
Kavm-i Süfyan Hüseyin'e su vermedi
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Bir figan düştü ehl-i beytin haymegâhına
Lanetullah Yezit susuz kastetti şâhlar şâhına
Sad hezerân lanet olsun Yezitler ervahına
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Cümle müslümleri üryan ettiniz
Ehl-i beyti esir edip fiam'a gittiniz
Sahra-yı Kerbelâ'da kanlar döktünüz
Şah Hüseyin der yanar ağlarım

Kemter Yusuf dertli meftûndur ana
Sine-i Kerbelâ boyandı kana

Müminlerin feryâdı çıktı âsumana

Şah Hüseyin der yanar ağlarım

-154- (Görüşmeler sırasında dile getirilen doğuş metni)⁵¹

Muhabbet bir bahr-i ummandır

Bunu akl-ı kenar olmaz

Mürşidin sırrı Kur'an'dır

Bunu çözen arolmaz

-155- (Görüşmeler sırasında dile getirilen doğuş metni)

Şehre yanan yeşil canım dağlar

Önünden ırmak ne güzel çağlar

Benim bu garip gönlüm ağlar

Şen olsun yurdun güzel Erzincan

Mercan suyu coşmuş sel gibi akar

Deli çayı çardaklık dağları yıkar

Hacı Hafız Terzi Baba ne güzel yatar

Evliyalar makamı güzel Erzincan

---

⁵¹Kemter Yusuf ile yüz yüze görüşme 24.07.2013” adlı video görüntüsünden alınmış metin.

SONUÇ

Âşık Kemter Yusuf'un Hayatı, Sanatı ve Şiirleri adını verdiğimiz çalışmamızda, Âşık Kemter Yusuf'un hayatını, âşıklığını, âşıklık geleneği içindeki yerini ve âşıklığa adım atmasını sağlayan etmenleri bölümler halinde değerlendirmeye çalıştık. Bununla birlikte âşığın Âlevî inancına sahip olması bakımından Âlevî inancının hayatı, sanatı ve şiirlerine olan etkisine de değindik.

XX. yüzyılda yaşayan âşıklarımızın geleneği temsil etme yeteneği, belli değişim ve dönüşümler ile farklı bir boyut kazanmıştır. Bu değişim ve dönüşüm bir anlamda, zamanın şartlarıyla mücadele etmek için zaruri bir yol olarak seçilmiştir. Âşık Kemter Yusuf'un da âşıklık geleneği içerisinde bu değişimden söylemek mümkündür. Sözgelimi icranın elektronik cihazlarla sağlanmaya başlandığı yıllarda kendisinin de elektronik ortamın imkânlarından faydalandığını belirtmeliyiz. Bunun en büyük göstergesi ise Kemter Yusuf'un sevdiği âşıkların türkülerini teypten dinleyerek onları dolaylı yollardan takip etmesi veya topluluk karşısındaki icralarının bir kısmını kasetlere kaydetmesidir.

Âşık Kemter Yusuf'un âşıklığının oluşmasına etki eden etmenler olarak değindiğimiz inanç bölümünde, Aleviliğin bir kısım unsurlarının şiirlerdeki inanca has imgeleri kullanmasındaki kolaylaştırıcı etkisinden bahsettik.

Geleneğin içinde yaşanan değişimin arasında kendisini bir Hâk âşığı olarak tanımlayan Âşık Kemter Yusuf'u bulabilmek, görebilmek onunla konuşabilmek bir yana dursun varlığından haberdar olabilmek bir nevi imkânsız. Çünkü Hâk âşığı olmanın getirdiği bazı sınırlılıklar, Kemter Yusuf'un hayatı ve sanatını büyük ölçüde etkilemiş dolayısıyla onun ilkin dar bir çevre tarafından tanınmasına sebep olmuştur. Sözgelimi Kemter Yusuf gibi Alevi kültür ve inanç dünyasının söz sağlayıcılığını üstlenen ve aktif bir şekilde cem yürüten dedeler, inanç içinde oluşturdukları dinamizmin benzerini âşıklık geleneğinde ortaya çıkarmakta güçlük çekmişlerdir. Bu yüzden kimisi dini tasavvufi ya da âşıklık geleneği alanlarından birini tercih ederken kimisi ise dini tasavvufi ile âşıklık geleneği arasında sıkışıp kalmıştır. Kemter Yusuf'un da bu iki alan arasında kaldığını fakat şiirlerinin muhtevası yönüyle dini tasavvufi alana daha yakın olduğunu söyleyebiliriz. Öte yandan âşığın kendisine ait

şiiir defterine ulaşamadığımızdan (Kaybolmuş olarak bilgi verildi.) ve hafızasının zayıfladığı dönemine denk gelmemizden dolayı genel anlamda şiirleri, dini tasavvufi ağırlıklıdır şeklinde bir sonuca varabiliriz.

Âşık Kemter Yusuf'un şiirlerinde, gerek yetiştiği çevrenin ağız özelliklerine gerekse birçok ses olayına rastlamak mümkündür. Yanı sıra günlük konuşmasında yahut şiirlerini icra etme sırasında Erzincan ağzının karakteristik özelliklerinin yansıttığını, çalışmamızda ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaya çalıştık.

Geçmiş temayüle göre bade, âşıklık geleneğinin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak sayılmaktaydı. Fakat rüya görerek âşık olmanın günümüz koşullarına göre güçlkle ayakta kalma mücadelesi verdiğini söyleyebiliriz. Bu düşüncenin ise çağdaş düşünce sisteminde yerini alamamasıyla ilgili olduğunu bilmekteyiz. Buna rağmen bir kısım günümüz âşıklarının rüya görerek âşık olduğunu iddia etmesi bu motifin hâlâ korunmaya değer yapıda olduğunu göstermektedir. Sözgelimi Âşık Kemter Yusuf da kendisinin rüya görerek âşık olduğunu iddia edenlerdendir. Esasen geçmiş yıllarda, bade içen âşıkların kendilerine belirlenen statüleriyle toplum içerisinde mühim bir kişi olarak görüldüğü aşikârdır. Bilhassa bu duruma eklenen dini zümrelere has verilen sıfatlar ise aşığın mühim kişi olma özelliğini daha da pekiştirmektedir. Âşık Kemter Yusuf'un gerek badeli âşıklardan sayılması gerekse gözleri görmeyen bir "Alevi dedesi" sıfatı taşıması, onun toplum içerisinde mühim bir kişi haline gelmesini sağlamıştır. Yanı sıra âmâ olması, okuma yazma bilmemesi, maddi imkânsızlıklar yaşaması, Alevi inancı gereği dedelik kimliğinin daha baskın çıkması sebeplerinden ötürü de hiçbir zaman kapı komşusu Âşık Daimi, yakın dostu Ali İzzet Özkan, sohbetine hayran olduğu Âşık Veysel ve Davut Sulari kadar popüler olamamıştır.

KAYNAKÇA

- AKSAN Doğan, *Halk Şiirimizin Gücü*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999.
- ARTUN Erman, *Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Feymani*, Adana, Hakan Ofset, 1996.
- ARTUN, Erman, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.
- ARTUN Erman, *Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği Ve Âşık Fasılları*, V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi: Halk Edebiyatı Sektör bildirileri, 24 - 29 Haziran 1996, I. Cilt, Ankara, 1997:41-52.
- ARTUN Erman, *Günümüz Adana Âşıklık Geleneğinde Nasihat (Öğütleme)*, Birinci Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Balıkesir, 1999, 177-192.
- ARVAS, Abdulselam, *Âşıklar ve Türk Doğaçlama Sanatının Tarihî-Tipolojik Menşei*, Sosyal Bilimler Dergisi, s.22, 2009.
- BEKKİ Selahaddin, *Âşık Şiirinin Siyasallaşması Üzerine Bir Deneme (1960-1980)*, Folklor/Edebiyat Dergisi, Sayı: 55, 2008, 267-286.
- BARAN Burhan, *Eski Türkçeden Anadolu Ağızlarına Ulaşan Bazı Kelimeler*, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, Cilt: 8, Sayı 1, İzmir, 2008: 41-47.
- BORATAV P. Naili, *Âşık Edebiyatı*, Türk Dili Dergisi, Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı, Sayı: 207, Aralık, Ankara, 1918, 340-357.
- CEBECİOĞLU Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ağaç Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2010.
- CEM VAKFI ALEVİ İSLAM DİN HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI, Âlevîlikte İnanç Önderliği (Dedelik-Babalık), 2008.
- ÇOBANOĞLU Özkul, *Elektronik Kültür Ortamında Âşık Tarzı Şiir Geleneği*. Bağlamında Çukurova Âşıkları Üzerine Tespitler, III. Uluslar Arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni (Sempozyumu), Adana, 1999.
- ÇOBANOĞLU Özkul, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi Yayınları, (24. Baskı), 2004.

DEDEKARGINOĞLU Hüseyin, *Dede Kargın Süreğinde Cem*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara, 2010

DEMİR Cihan, *Âşık Müslim Seyrani'nin Hayatı Sanatı ve Eserleri*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2011.

DEMİR Sevgi, *İstanbul Cem Evlerinde Cem Erkanı, Ritüeller Ve Müzikal Formasyonlar Üzerine Analitik Karşılaştırma* (İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009.

DÖNMEZ Banu Mustan, *Törenselle (Cem) ve Dünyasal Türk Halk Müziği Performansı İçinde Âşıklık Geleneğinin Konumu*, 2010, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, C.34, s. 1.

DİLÇİN Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara 1997.

DUYGULU Melih, *Âlevî - Bektaşî Müziğinde Deyişler*, Sistem Ofset Yayınları, İstanbul, 1997.

ERCİL Mahmut, *Malatyalı Âşık Birfâni (Hayatı, Sanatı ve Şiirleri)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2008.

ERDEM Mehmet Dursun, *Ağızlardan Etkilenme Derecelerine Göre Osmanlı ve Eski Anadolu Türkçesi Metinleri ve Bu Metinleri Diline Kaynaklık Eden Ağızlar*, İlmi Araştırmalar Dergisi, S.22, Y.2006, 83-110.

ERGİN Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Boğaziçi Yay. İstanbul, 1985.

ERÖZ Mehmet, *Türkiyede Âlevîlik Ve Bektaşîlik*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.

ERSAL Mehmet, *Âlevî İnanç-Dede Ocakları Üzerine Bir Örneklem, Veli Baba Sultan Ocağı, Âlevî Bektaşî Kültür Enstitüsü Yayınları*, Köln, 2009.

ERSOY Elif, *Kamile Bayramı Sorduk*, Düşün-ü-yorum Dergisi, Anadolu Aydınlanma Vakfı Sosyal ve Kültürel Bülteni, Sayı:16, 2011.

FIĞLALI Ethem Ruhi, *Türkiyede Âlevîlik Bektaşîlik*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 2006.

GÜLEÇ, İsmail, *Yâr Elinden Gelen Bâde Âşık Yusuf Kemter'in Nutukları Âşık Kemter Yusuf*, İstanbul, 2001.

GÜLTEKİN, A. Kerim, *"Tunceli'de Hakim Âlevî Nüfus İçerisinde Yaşayan Sünni Topluluklara Genel Bir Bakış"*, I. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildirileri. Tunceli, 2010, s. 161 - 172.

GÜNAY Umay, *Türkiyede Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1986.

GÜNAY Umay, *Âşık Tarzı Şiir Geleneği*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1993.

GÜNGÖR Baki, *Cem ve 12 Hizmet*, Hacı Bektaş Veli'ye Gönül Verenler Sosyal Kültürel Eğitim Derneği Yayınları, İstanbul, 2010.

GÜNGÖR Özcan, AKSOY Erdal, *Sosyolojik Açından Âlevî/Bektaşilerde Tenasüh İnancı*, Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, 2012.

GÜNŞEN Ahmet, *Gizli Dil Açısından Âlevîlik-Bektaşîlik Erkan ve Deyimlerine Bir Bakış*, Turkish Studies, Volume 2/2, Spring 2007.

GÜZEL Abdurrahman - Torun Ali, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara 2005.

HANÇERLİOĞLU Orhan *İslam İnançları Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006.

İLHAN Hüseyin, *Âlevîlik İnanç Ve Kültürü*, Mat Yapım, İstanbul, 2005.

İPEK Birol, *Türk Dilinde Vasıta Hâli*, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:23, 2008,63-97.

KALELİ Lütfi, *Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Eyüp Şubesi Âlevîlik Ders Kitabı*, Akıl ve Bilim Der Âlevîlik, Can Yayınları, İstanbul, 2011.

KAPLAN Doğan, *Âlevîliğin Yazılı Kaynakları Buyruklar ve Buyrukların Kökeni, Anadolu' da Âlevîliğin Dünyü ve Bugünü*, Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sakarya, 2010.

KARAHAN Leyla, "Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili-Ağız ilişkisi", 25-29. 09. 2000 Çeşme 4. Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı Bildirileri, Çeşme. 2000.

KAYA Ali, *Tunceli Kültürü*, Aydınlar Matbaası, İstanbul, 1995.

KAYA Doğan, *Karşılaşma, Atışma Ve Değişme Kavramları Üzerine Düşünceler Ve Feymanî'den Örnekler*, Folklor/Edebiyat Dergisi, Sayı: 20, Ankara, 1999/4, s. 131-140.

KAYA Doğan, *Âşıklık Geleneğinin Geleceğiyle İlgili Düşünceler Ve Yapılması Gerekenler*, Milli Folklor Dergisi, S. 52, Kış 2001, s. 87-92.

KAYA Doğan, *Âşık Edebiyatına Giriş*, Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek, 2003.

KAYA Doğan, *Ayetleme*, Folklor/Edebiyat, Ankara, 2007, 211-218.

KAYA Haydar, *Âlevî-Bektaşî Erkanı Evradı Ve Edebiyatı*, Engin Yayıncılık, İstanbul, 1993.

KORKMAZ, Esat *Ansiklopedik Âlevîlik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü*, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2005.

KORKMAZ Esat, *Kızılbaş Aydınlanma*, Demos Yayınları, İstanbul, 2011

KÖPRÜLÜ Fuad, *Edebiyat Araştırmaları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1986.

ORHAN Hüseyin, *Âlevîlikte İbadet*, Garip Dede Yayınları, İstanbul, 2003.

KÖPRÜLÜ Fuad, *Türk Saz Şâirleri I-V*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.

OĞUZ M. Öcalvd., *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2010.

ÖZALP Canan Sultan, *Âlevîlikte Buyruk Kavramı ve İmam Cafer Örneği*, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Şanlıurfa, 2006.

ÖZBEY Cemal, *Sadık Baba Hayatı ve Değişleri*, Eren Basım, Ankara, 1957.

ÖZBEY Ömer, *Âşık Aşur Uygur'un Hayatı Sanatı ve Eserleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

ÖZER Celal, *Hakikat Muhabbet -2-* Can Yayınları, İstanbul, 2011.

ÖZER Cem, *Zileli Âşık Sadık Doğanay'ın Hayatı Sanatı ve Sanatçı Kişiliği*, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Ana Sanat Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009.

ÖZDEMİR Ahmet, *İki Kapılı Bir Handa Âşık Veysel*, Sivas Platformu Yayınları, İstanbul, 2010

ÖZDEMİR Cafer, *Âşıkların Dilinden Âşıklık Geleneği*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.4, S.17, 2011.

SALTİK Veli, *Tunceli'de Âlevî Ocakları*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi, 2009/52, 145-177.

SAKAOĞLU Saim, *Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine*, III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri I. Genel Konular, Ankara 1986, 247-251

SARIKAYA Mahmut, “*Türkçede neçe> niçe> nêçe ‘ne kadar?’ ve neçe> nice> nêçe ‘nasıl?’ Gelişmesi*”, Turkish Studies, V. 3/6, 2008, 548-562.

SEVER Mustafa, *Türk Halk Şiiri*, Kurmay Basım Yayın Dağıtım, 2004.

SÜMER Derya, *Âlevî-Bektaşî Miraç Söyleminden Cemin Simgesel Temsillerine Hakk'ın Birlik Bilinci*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 17, 2011.

ŞİMŞEK Esra, *Yakınma / Yakarışlar Dünyasında Felek Ve Türk Halk Edebiyatına Yansımaları*, Milli Folklor, 2009.

TUNCER Mustafa, *Âlevî Bektaşî Gülbangları*, Cevahir Yayınları, 2009.

TÜRKDOĞAN Doğan, *Âlevî İslam İnancı İçerisinde Hz. Hızır*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Ankara, Sayı 29, Yıl 2004.

Türkiye İller Ansiklopedisi: Doğal Yapı, Tarih, Sosyal Yapı, Ekonomi, Kültürel Yapı, 2. Cilt, İstanbul, 2005.

ÜNVER Mustafa, *İslamın Solunda Bir Kur'an Şairi: Nesîmî ve Hac Motifleri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı, 14-15 Yıl, 2003:223-225.

ÜSTÜN Mehmet Cihat, *Erzincan (Merkez) Ağzının Ses Bilgisi ve Söz Varlığı*, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Kars, 2008.

ÜZÜM İlyas, *Şah-ı Merdan Murtaza Ali: Kültürel Âlevî Kaynaklarına göre Hz Ali Tasavvuru*, İslam Araştırmaları Dergisi, Sayı 11, Yıl 2004.

YAMAN Ali, *Alevîlikte Dedelik ve Ocaklar*, Karacaahmet Sultan Derneği Yayınları, İstanbul, 2004.

YAMAN Ali, *Âlevîlik ve Kızılbaşlığın Gizli Tarihi*, Kalipso Yayınları, İstanbul, 2007.

YAMAN Mehmet, *Alevîlik (İnanç-Edeb-Erkan)*, Garip Dede Türbesi Koruma Onarma ve Yaşatma Derneği, İstanbul, 2011.

YARDIMCI Mehmet, *Âşık Edebiyatında Rüya Sonrası Âşık Olma (Bade İçme)*, Pertev Naili Boratav'a Armağan. (haz. Metin Turan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

Yolga M. Zülfü, *Dersim (Tunceli) Tarihi*, Türk Halk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yayınları, Ankara, 1994.

ERSOY Elif, Kamile Bayramı Sorduk,
(<http://www.anadoluydinlanma.org/Bulten/16-Dusunuyorum-Eylul-2011.pdf>),15.05.2014

EKLER

EK 1: FOTOĞRAFLAR

Âşık Kemter Yusuf

Âşık Kemter Yusuf

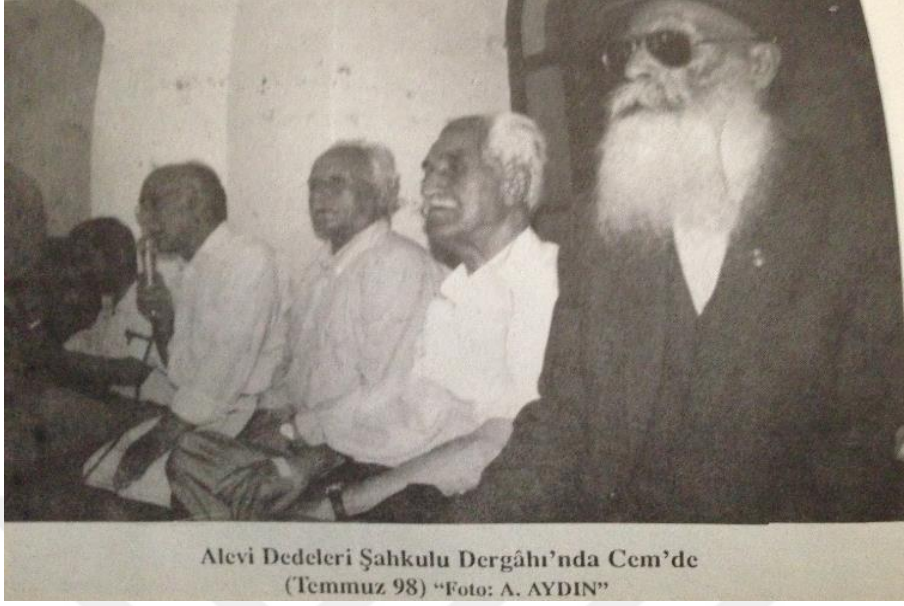

Âşık Kemter Yusuf ile eşi Sakine Hanım

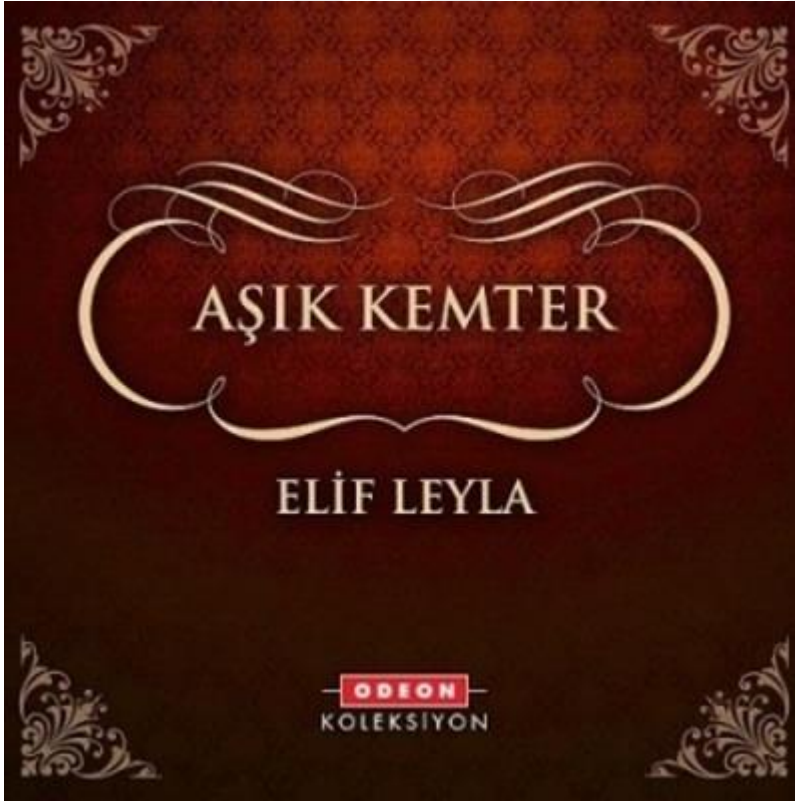

Âşık Kemter Yusuf'un bağlaması

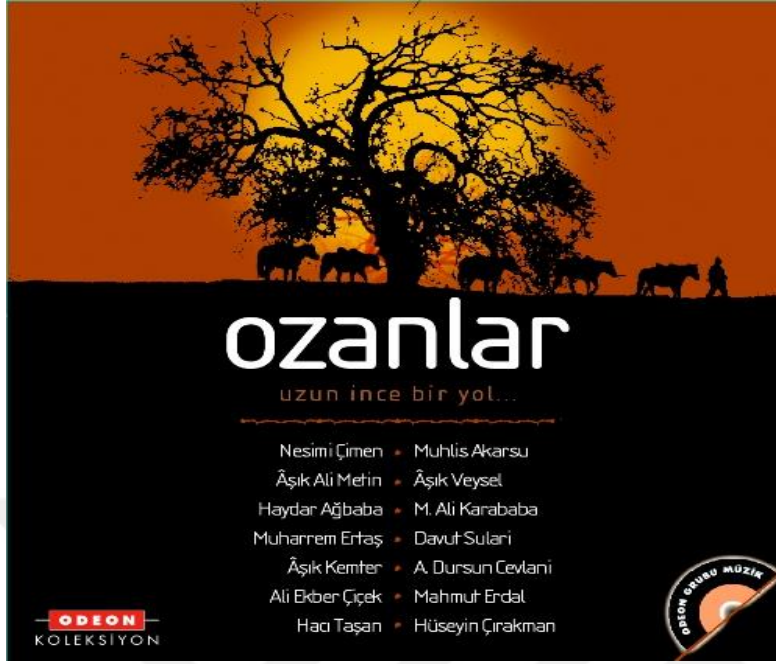

Âşık Kemter Yusuf (Sağdan birinci.)

Âşık Kemter Yusuf'un Elif Leyla ve Erzincan Semahını seslendirdiği derleme albüm.

Ozanlar Uzun İnce Bir Yol (2007) albümünde Aşık Kemter Yusuf

Aşık Kemter Yusuf'un Yar Mevla Mevla türküsünü seslendirdiği plak örneği.

Aşık Nesimi gecesi yarın yapıyor

Birçok halk ozanlarının ve diğer bazı ünlü sanatçılarla, yazarların bir arada sahnede toplanacağı «AŞIK NESİMİ GECE»-ne halk türkülerini sanatçısı Ruhi Su da katılacaktır.

Sehrımızde Açık hava Tiyatro-sunda 5 Eylül pazar akşamı saat 21 de yapılacak olan «Aşık Nesimi Gecesi»ne şu tanınmış sanatçılar katılmaktadırlar: Aşık Ali İzzet, Aşık Kemter Yusuf, Aşık Daimi, Aşık İhsani, Güllüşah, Ruhi Su, Şemsi Yastıman, Tülâ Ger-man, Ramazan Şenses, Mehmet Mutlu, Aşık Nesimi ve diğer sanatçılar... Erdem Buri tarafından sunulacak olan bu gecenin programında aynı zamanda Yaşar Kemal'in «Aşık Nesimi»yi anlatan konuşması yer alacaktır.

4 Eylül 1965 Cumhuriyet gazetesi haber gazetesi haber küpürü.

HATAYI gecesi 25 Haziranda yapılacak

Aşık Necati'nin «Hatayi Gecesi» 25 Haziran Cuma-tesi gecesi Açık Hava Tiyatro-sunda saat 20.30'da başlayacaktır. Bu gecede katılacakları olanlar arasında İhsan Şah-pak da bulunuyor. «AŞIK NESİMİ GECE»-ne katılacak olanlar: Aşık Ali İzzet, Aşık Kemter Yusuf, Aşık Daimi, Aşık İhsani, Güllüşah, Ruhi Su, Şemsi Yastıman, Tülâ Ger-man, Ramazan Şenses, Mehmet Mutlu, Aşık Nesimi ve diğer sanatçılar... Erdem Buri tarafından sunulacak olan bu gecenin programında aynı zamanda Yaşar Kemal'in «Aşık Nesimi»yi anlatan konuşması yer alacaktır.

14 Haziran 1966 Cumhuriyet küpürü.

AŞIK İHSANİ, DÜN YİNE BERAET ETTİ

ANKARA, ÖZEL

Aşık İhsani dün de Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde bakılmakta olan davasından beraet etmiştir. İhsani'nin Hatayi gecesinde okuduğu şiirle komünizmin propagandası yaptığı ileri sürülerek dava açılmıştı. Dünkü duruşmada Savcı beraet istemiştir. Yargıç, İhsani'ye bir diyeceği olup olmadığını sormuş, İhsani Yargıca, «Ben şiirlerimi suç olsun diye değil, suç ortadan kalksın diye yazıyorum» cevabını vermiştir.

<III>

19.01.1967 Milliyet gazetesi haber küpürü.